

Møte tirsdag den 15. juni 2010 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 96):

1. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Arne Sortevik om en utvidet og bindende investeringsplan for norsk jernbane (Innst. 329 S (2009–2010), jf. Dokument 8:88 S (2009–2010))
 2. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og Arne Sortevik om en utvidet og bindende nasjonal investeringsplan for stamveinettet (Innst. 331 S (2009–2010), jf. Dokument 8:89 S (2009–2010))
 3. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om ein del saker på Samferdselsdepartementet sitt område (Innst. 328 S (2009–2010), jf. Prop. 127 S (2009–2010))
 4. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 10. juni 2010 (jf. Innst. 303 L):
«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til implementering av forordning (EF) nr. 1370/2007 av 23. oktober 2007 i lovs form, dvs. ikke gjennom forskriftshjemler som i Prop. 113 L (2009–2010). Stortinget ber regjeringen i lovforslaget legge til grunn et positivt syn på konkurranse der forordningen også gjøres gjeldende for sjøtransport og skinnebasert transport.»
 5. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 10. juni 2010 (jf. Innst. 303 L):
«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak med vurdering av en ordning med statlig regelverk og godkjenning av langdistansetilbud med buss som krysser fylkesgrenser for å sikre et velfungerende tilbud av ekspressbusstjenester.»
 6. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen, Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve og Bjørn Lødemel om en strategi for norsk bergindustri (Innst. 308 S (2009–2010), jf. Dokument 8:100 S (2009–2010))
 7. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantane Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold og Torgeir Trældal om oppsigelse av hovedavtalen for jordbruket (Innst. 366 S (2009–2010), jf. Dokument 8:118 S (2009–2010))
 8. Innstilling fra næringskomiteen om jordbruksoppgjøret 2010 – endringer i statsbudsjettet for 2010 m.m. (Innst. 364 S (2009–2010), jf. Prop. 133 S (2009–2010))
 9. Innstilling fra næringskomiteen om Reindrifftsavtalen 2010/2011, og endringer i statsbudsjettet for 2010 m.m. (Innst. 365 S (2009–2010), jf. Prop. 128 S (2009–2010))
 10. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Sjøfartsdirektoratets saksbehandling ved dokumentkontroll av fartøy og sjøfolk (Innst. 339 S (2009–2010), jf. Dokument 3:8 (2009–2010))
 11. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens utvidede revisjon av Norsk Tip-ping AS (Innst. 340 S (2009–2010), jf. Dokument nr. 3:14 (2008–2009))
 12. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse om oppfølging av og kvalitet i private institusjoner innen tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengige (Innst. 266 S (2009–2010), jf. Dokument 3:7 (2009–2010))
 13. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Bent Høie og Sonja Irene Sjøli om forsterket innsats mot kreft (Innst. 316 S (2009–2010), jf. Dokument 8:102 S (2009–2010))
 14. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie og Sonja Irene Sjøli om bedre rettssikkerhet for pasienter (Innst. 332 S (2009–2010), jf. Dokument 8:106 S (2009–2010))
 15. Innstilling fra helse- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Arne Olsen, Kari Kjønnaas Kjos, Jon Jæger Gåsvatn, Harald T. Nesvik og Robert Eriksson om en egen ombudsordning for mennesker med utviklingshemning (Innst. 317 S (2009–2010), jf. Dokument 8:103 S (2009–2010))
 16. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2010 under Helse- og omsorgsdepartementet (takstoppgjørene for leger, psykologer og fysioterapeuter) (Innst. 362 S (2009–2010), jf. Prop. 138 S (2009–2010))
 17. Referat
- Presidenten:** Det foreligger to permisjonssøknader:
- fra representanten Christina Nilsson *Ramsøy* om permisjon i tiden fra og med 15. juni til og med 18. juni for å delta i Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamlings 58. sesjonsmøte i Paris
 - fra representanten Dagfinn *Høybråten* om permisjon i tiden fra og med 15. juni til og med 17. juni for, i forbindelse med styreverv i GAVI vaksinefond, å delta i møter i Brussel
- Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

15. juni – 1) Representantforslag fra repr. Hoksrud, Fredriksen og Sortevik om en utvidet og bindende investeringsplan 4114 for norsk jernbane 2) Representantforslag fra repr. Hoksrud, Fredriksen, Godskesen og Sortevik om en utvidet 2010 og bindende nasjonal investeringsplan for stamveinettet

Fra første vararepresentant for Nord-Trøndelag fylke, Trude *Holm*, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte i Stortinget under representanten Christina Nilsson Ramsøys permisjon, på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Rogaland fylke Kjell Arvid *Svendsen*
For Nord-Trøndelag fylke Erlend *Fuglum*

Presidenten: Kjell Arvid Svendsen og Erlend Fuglum er til stede og vil ta sete.

Representanten Vigdis Giltun vil framsette et representantforslag.

Vigdis Giltun (FrP): På vegne av representantene Robert Eriksson, Laila Maria Reiertsen og meg selv har jeg den glede å fremme forslag om fjerning av aldersgrensen på 26 år for dekning av utgifter til hjelpemidler til trening og aktivisering for funksjonshemmede.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 og 2 behandles under ett – og anser det som vedtatt.

Sak nr. 1 [10:01:49]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Arne Sortevik om en utvidet og bindende investeringsplan for norsk jernbane (Innst. 329 S (2009–2010), jf. Dokument 8:88 S (2009–2010))

Sak nr. 2 [10:01:51]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og Arne Sortevik om en utvidet og bindende nasjonal investeringsplan for stamveinettet (Innst. 331 S (2009–2010), jf. Dokument 8:89 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og statsråd Magnhild Meltveit Kleppa 5 minutter.

Her vil presidenten opplyse at statsråd Meltveit Kleppa vil få 5 minutter av Arbeiderpartiets taletid.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ingjerd Schou (H) [10:03:35] (ordfører for sak nr. 1): Forslaget som er lagt fram fra Fremskrittspartiet om en utvidet og bindende investeringsplan for norsk jernbane, er et forslag som det er all grunn til både å vie oppmerksomhet og debattere.

Samferdselspolitikken og jernbanepolitikken er et viktig virkemiddel for å oppnå andre overordnede samfunns mål. Komiteen har vært samlet om å understreke at alle mennesker har et grunnleggende behov for frihet, livskvalitet og en sikker og trygg hverdag. Bedriftene ønsker best mulige forutsetninger for å selge sine produkter og tjenester, og vi andre skal på arbeid. Disse grunnleggende behovene gjør at det er nødvendig å tilrettelegge for en rask, effektiv og sikker transport av både personer og gods.

Komiteen har understreket og på det sterkeste gitt uttrykk for at alle ulykker knyttet til tog og togoverganger er en tragedie for alle involverte, og er slik sett sterkt uheldig. Prioritet nummer én innenfor jernbanedrift skal derfor alltid være sikkerhet.

Jeg skal bare kort nevne at St.meld. nr. 16 for 2008–2009, Nasjonal transportplan 2010–2019, gir en solid oversikt over planlagte infrastrukturprosjekter i kommende tiårsperiode. Problemet er at den ikke er forpliktende og forutsigbar.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, påpeker også at det er en vesentlig svakhet ved transportplanen at denne nettopp ikke er forpliktende og forutsigbar, og finner det uheldig at regjeringen allerede i første år av planperioden ligger etter ambisjonene med 2,3 mrd. kr.

Problemene og manglene innenfor norsk jernbane har over mange år blitt så alvorlige og omfattende at det er behov for en betydelig nytenkning og nye løsninger når det gjelder å sikre at vi har en jernbane med livets rett, også i fremtiden.

Punktligheten innenfor jernbanesektoren har vært jevnt synkende de siste fem årene, og at norsk jernbane nå er inne i en kritisk fase, tror jeg veldig mange vil understreke. Innenfor jernbanen trengs det en kraftig forbedring av kapasiteten, kvaliteten, regulariteten og punktligheten.

Ulike aktører innenfor jernbanesektoren peker på et stort behov for økte bevilgninger, mer forutsigbarhet i finansieringen, og at utbyggingen av jernbanespor og -traseer kan skje med betydelig raskere investeringstakt enn det som er tilfellet i dag. Komiteens flertall, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener at dagens kritiske jernbanetilstand tydelig viser nødvendigheten av å revurdere dagens finansieringsordninger for utbygging av jernbane med tanke på både

nytte–kost-analyser, nedskrivningsregler og lønnsomhetskrav.

Det er viktig å få orden på norsk jernbane gjennom vedlikehold og utbygging, uavhengig av hvem som gjennomfører jobben, og uavhengig av hvem som finansierer utbyggingen eller vedlikeholdet. Man må slik sett tenke på nye finansieringsordninger. Det må gjøres en vurdering i alle nye større prosjekter av hva som er den mest hensiktsmessige organiserings- og finansieringsløsning for prosjektet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er opptatt av at det sikres stabile og forutsigbare bevilgninger til jernbanen, og de minner om at Stortinget for under ett år siden vedtok en nasjonal transportplan. Jeg regner med at disse partiene vil komme tilbake til sine egne synspunkter.

Så vil jeg spesielt omtale Høyres syn. Vi er veldig opptatt av at Nasjonal transportplan må bli av betydelig mer overordnet karakter og ha det som siktemål. Alle transportformer må ses i sammenheng når det gjelder planlegging. Planen bør inneholde ulike samferdselsscenarioer. Vi understreker behovet for forpliktende handlingsplaner for norsk jernbane og viser til vårt tidligere forslag om en handlingsplan for utbygging av kryssingsspor. Vi mener også at et godt og pålitelig jernbanetilbud, med tillit blant de reisende, er avgjørende for å få mer trafikk over fra vei til bane. Forsinkelser og innstillinger i togtrafikken bidrar til å svekke jernbanen i konkurranse med bil og fly. Økende antall feil og mangler på infrastruktur og materiell har også svekket togets punktlighet, attraktivitet og omdømme de senere årene. Det er grunn til bekymring for en utvikling der toget taper i konkurransen med andre transportformer.

Jeg anbefaler komiteens innstilling, og kommer tilbake til flere synspunkter i senere innlegg.

Arne Sortevik (FrP) [10:08:56] (ordfører for sak nr. 2): Dokument 8:89 S for 2009–2010 fra fire representanter fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og meg, gjelder en utvidet og bindende nasjonal investeringsplan for stamveinettet.

Alle øvrige partier avviser forslaget i saken. Innstillingen, som et flertall i komiteen står bak, vil at dokumentet skal vedlegges protokollen. Regjeringspartiene har et forslag om ikke å bifalle forslaget. De øvrige partienes representanter vil redegjøre for sine syn. Jeg bruker mitt innlegg på å snakke om Fremskrittspartiets syn i saken.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

La meg først si hva forslaget ikke er. Det er ikke en omkamp om behandling, debatt og votering knyttet til Nasjonal transportplan 2010–2019, som Stortinget sluttbehandlet i juni i fjor.

Det er et forslag om en utvidet og bindende investeringsplan for stamveinettet for perioden 2011–2019 med en ekstra investeringsramme på 200 mrd. kr. Det er et forslag om å bruke nye investeringsverktøy for å finansiere investeringer på 200 mrd. kr. Det er et forslag som vil sikre

langt mer til investering i vei og med avklart, langsiktig og forutsigbar finansiering.

Hvorfor dette forslaget?

Den norske modellen med Nasjonal transportplan legger rammer som ikke dekker behovet. Det nytter lite å skryte av nominell økning i kronemessig bevilgning i forhold til året før etter forrige plan når gapet mellom behov og planinnhold medfører at det vil kunne ta oppimot 70 år før Norge har et moderne, effektivt, sikkert og miljøvennlig veinett.

Da regjeringens forslag til NTP kom, sa Bedriftsforbundet at planen ikke er

«tilstrekkelig for å sikre landet et tidsmessig vei- og jernbanesystem. Norge vil fortsatt tape terreng i forhold til våre konkurrentland».

Det ble også sagt at veitbyggingen fortsetter med krabbefart.

Den norske modellen med Nasjonal transportplan gir ingen avklart, langsiktig og forutsigbar finansiering – tvert imot. Transportplanens investeringer blir hvert år veid mot alle andre gode formål i et ettårig statsbudsjett som er utgiftsbasert.

Den norske modellen med nasjonal plan som får pengetilførsel i en årlig budsjettkamp, skaper uavklart, kortsiktig og uforutsigbar finansiering innenfor samferdselsektoren. Fremskrittspartiet sier: Slik kan vi ikke ha det. Slik vil vi ikke ha det, og slik behøver vi selvsagt heller ikke ha det. Det er ikke slik vi skal ha det, dersom vi ønsker å modernisere veinettet i Norge – i særdeleshet stamveinettet, som er basisfaktor for verdiskaping over hele landet.

Flere og flere er enig med Fremskrittspartiet. Den siste jeg registrerte, var Bjørn Sund, referert i Aftenposten sist lørdag, den 12. juni. Sund har ledet utbyggingen av Ahus, flere OL-anlegg og hovedflyplassen på Gardermoen. Han sier det Fremskrittspartiet lenge har sagt: Prosjektene må vedtas som en helhet, med komplett fullfinansiering fra første dag, et eget utbyggingsselskap med fullmakt til å gjennomføre hele prosjektet og med en klar tidsramme.

Som Fremskrittspartiet mener Sund at staten gjerne kan stå som bygger og eier, men selskapet må ha fullmakt til å gjennomføre hele prosjektet. Statlig reguleringsplan fungerer best, sier Fremskrittspartiet – sier utbyggingsekspert Bjørn Sund. Fagkompetanse finnes både innenlands utenfor fagetatene og i utlandet, sier Fremskrittspartiet – sier utbyggingsekspert Bjørn Sund.

Fremskrittspartiet har fremmet forslag om organisering før, og kommer nok til å gjøre det igjen – omgjøring av statlige etater til statsforetak og bygging gjennom prosjektselskap. Men det viktigste verktøyet for å få fart på investeringene innenfor veisektoren er finansieringsverktøyet. Det har vi fått illustrert i statsbudsjettet for 2010, budsjettet for første år i Nasjonal transportplan 2010–2019, der det mangler penger i planens første år. Opplysningsrådet for Veitrafikken sa det treffende slik:

««Tidenes veiløft» gir marginal veiforbedring.»

Fremskrittspartiets utgangspunkt for dette forslaget er at NTP-systemet, NTP-farten og NTP-finansieringen er grunnleggende utilstrekkelig. Det vil vi gjøre noe med. Vi vil innføre et system som skiller mellom budsjetter for år-

lige utgifter, og budsjetter for investeringer som vil vare i 50–100 år.

Fremskrittspartiet vil innføre et system der Stortinget vedtar en bindende investeringsplan for ti år, med bindende finansiering – det gir avklart, ikke uavklart, langsiktig, ikke kortsiktig, og forutsigbar, ikke uforutsigbar, finansiering av veiutbygging i Norge.

Fremskrittspartiet foreslår at en slik bindende nasjonal investeringsplan for stamveinettet for perioden 2011–2019, med en ramme på 200 mrd. kr, skal være et tillegg til NTP, og at utkast og forslag til en slik plan legges frem i høst. Det vil gi fart i veiutbyggingen. Vi peker på to viktige premisser: statlig reguleringsplan og full trøkk i første del av planperioden også for å ferdigstille planer.

Fremskrittspartiet foreslår at det brukes nye finansieringsverktøy. Blant de verktøy Sigbjørn Johnsen anbefalte, før han ble kneblet av dogmatisk sosialøkonomisk tankegods, var følgende to: infrastrukturfond, som betyr at deler av oljeinntektene settes av til et fond der avkastningen brukes til investeringer, og lånefinansiering, som betyr at staten gjør det som er vanlig for oss alle – og i alt næringsliv – at store investeringer betales bare delvis med kontanter, resten lånes og betales over tid fordi nytte og avkastning varer langt inn i fremtiden.

Jeg har sagt det før – og jeg kommer nok til å måtte si det igjen en stund til: Ingen bygger hus i Norge slik staten bygger veier i Norge. Ingen bygger hus uten avklart, langsiktig og forutsigbar finansiering før husprosjektet settes i gang. Når det settes i gang, bygges det ferdig så fort som mulig.

Fremskrittspartiet er glad for at Høyre følger oss i det meste i merknadene. Samtidig er vi skuffet over at Høyre ikke følger oss helt frem – til forslaget, som jo er en bestilling av en sak om en investeringsplan, en bestilling av en sak om bruk av nye verktøy, med en ramme på 200 mrd. kr til stamveinettet. Det er litt overraskende, for vi har felles merknader, der det bl.a. heter fra begge partiene, altså både fra Fremskrittspartiet og Høyre:

«Disse medlemmer mener erfaringer fra eget og andre land gir fullt ut forsvarlig grunnlag for politiske avgjørelser knyttet til bruk av flerårig utbyggingsplan med avklart og bindende flerårig finansiering basert på nye finansieringsverktøy.»

Forslaget er ikke Høyre med på. Forskjellen mellom merknad og forslaget er to ting: At det skal gjøres, og at beløpsrammen legges på 200 mrd. kr. I motsetning til Fremskrittspartiet vil altså Høyre vente.

Kristelig Folkeparti har meget korte merknader, mest om miljø og minst om vei og en halv setning om at Kristelig Folkeparti «er tilhenger av økte investeringer i stamveinettet». Utenfor salen har jeg registrert at transportkomiteens leder fra Kristelig Folkeparti er tydelig på at det må bevilges mer, men til invitten om en egen forpliktende investeringsplan og nye finansieringsverktøy har man ingen mening.

Imens forfaller veiene.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Tone Merete Sønsterud (A) [10:18:21]: Gode transportmuligheter er viktig for at vi skal kunne ta hele Norge i bruk og for å ha aktive og levende distrikter. Det å ruste opp infrastrukturen vil gjøre hverdagen enklere for folk, det vil bedre miljøet, gjøre samfunnet mer inkluderende og tilgjengelig for alle, og det vil styrke næringslivets konkurransekraft. Satsing på vei er selvfølgelig en del av dette bildet.

Nasjonal transportplan 2010–2019 – den tredje i rekken – har «fungert» i snart seks måneder. Og selv om representanten Sortevik sa at dette ikke er noen omkamp, er det akkurat det det er. Det legges opp til omkamp på investeringsplanrammen, på prosjektfinansiering, på omorganiseringer, på utskillinger og på AS-ifisering av forvaltningsvirksomhetene innen sektoren. Siste gang vi debatterte dette, var i februar i år.

Jeg er redd for at mesteparten av dette innlegget og debatten for øvrig blir en repetisjon av det som er sagt tidligere i denne sal. Det er grenser for hvor mange nye argumenter det er mulig å komme med når de samme sakene debatteres gang etter gang. Men, for å si det slik min gode venn fra Hamar ville ha sagt det: Vi får bare «klæme på».

I Nasjonal transportplan for 2010–2019 er det en økning på investeringsplanrammen til vei på 80,3 pst. sammenlignet med foregående NTP. Uansett hvordan opposisjonen snur og vender på dette, og uansett hvor mye de klager, kommer man ikke unna at dette er et historisk løft. Med 2010-budsjettet, pluss det som ligger i forslaget til revidert, er vi i rute med tanke på å oppfylle målsettingene i planen.

Så er det viktig å understreke at vi også innenfor samferdselssektoren må forholde oss til en forsvarlig økonomisk ramme både på kort og – kanskje enda viktigere – på lang sikt. Bare i de to sakene vi nå behandler, vil Fremskrittspartiet svi av 260 mrd. kr uten å si ett ord om hvor pengene skal hentes fra.

Jeg har merket meg at Høyre og Kristelig Folkeparti ikke støtter disse forslagene. Jeg regner med at begrunnelsen for dette er at de er opptatt av at vi skal føre en forsvarlig økonomisk politikk – og det er jo prisverdig. Det som imidlertid forundrer meg, er at de støtter så varmt opp om OPS-modellen – eller for å si det med andre ord: å kjøpe seg vei og bane på avbetaling. De viser sågar til hvor vellykket dette har vært i andre land.

Storbritannia blir ofte brukt som et eksempel på hvor flott dette fungerer. Fremskrittspartiet hyller Margaret Thatcher som den store helten i så måte. Nå går det ikke så bra for Storbritannia om dagen, og ett av problemene er alle OPS-prosjektene. De har store vanskeligheter med å kutte i budsjettene, noe som er helt nødvendig i forbindelse med finanskrisa, fordi de har tatt på seg store økonomiske forpliktelser. Det viser seg at omfattende bruk av OPS har bidratt til en forverring av statsfinansene.

En kan få inntrykk av at noen mener OPS er en pott med penger som liksom ikke inngår i Norges økonomiske ramme, dvs. noe som ligger utenfor handlingsregelen. Bare så det er klart: Det er det ikke. Jeg mener at man skal være veldig forsiktig med å velge løsningsalternativer som kan presse handlingsregelen. Dette kan i så

fall gi konsekvenser som ikke er så lett å overskue på sikt.

Det er ikke slik at vi er imot prosjektfinansiering. Regjeringen har nå lagt opp til dette på tre store samferdselsprosjekt. Det er satt i gang et større forskningsprosjekt fram mot rulleringen av NTP for å vurdere alle sider av forskjellige finansieringsformer. Opposisjonen kaller dette en utsettelse. Da blir mitt spørsmål: en utsettelse av hva da? Jeg kan ikke se at regjeringen har annonsert noe oppstartstidspunkt for dette. Det man har sagt, er at saken skal utredes fram mot rulleringen av NTP, og slik sett mener jeg at man er i rute. Jeg stoler mer på dem som sjekker fakta og utreder konsekvensene, før man binder opp så store pengesummer for framtiden, og ser det i en sammenheng med hva norsk økonomi kan tåle på lang sikt.

Et annet forhold er kontraktinngåelse. Vi har noen erfaringer med det og vet hvor vanskelig det kan være. Og hvis vi skulle glippe på et punkt, eller ønske å endre noe i ettertid, kan det bli kostbart – så kostbart at man kan miste noe av handlingsrommet etter at kontrakten er inngått. I tillegg bør vi også vite noe om hva dette vil kreve av økt byråkrati.

Når det gjelder samfunnsøkonomiske analyser i forbindelse med samferdselsplanlegging, er vi i den rød-grønne fraksjonen enig i at det er viktig å videreutvikle dette verktøyet, slik samferdselsministeren også legger opp til i forbindelse med rulleringen av NTP.

Jeg regner med at vi i den videre debatten på nytt vil få høre om hva Matz Sandman mener om dette, og Sortevik har jo allerede nevnt Sigbjørn Johnsen og hva han sa den gangen han var fylkesmann. Da vil jeg bare presisere at finansministeren gang på gang har redegjort her i denne salen for hva han mener i denne saken, og jeg synes nok Sorteviks beskrivelse av finansministeren er lite verdig overfor politiske motstandere.

Vi kommer nok også til å få høre mer om at stort sett alle veier i Norge er i en elendig forfatning, ja, verre enn i alle andre land. Jeg har kjørt en del på norske veier det siste året, og det er gledelig å observere alle gode byggeprosjekter som nå er i gang. Da jeg kjørte fra Oslo til Larvik for noen uker siden – for å nevne ett eksempel – hadde jeg problemer med å skjønne hele klagesangen.

Sortevik var inne på det, og vi kommer nok også til å høre mer om hvor fantastisk flott det ville være å fristille forvaltningsvirksomhetene og om at markedene og de bedriftsøkonomiske prinsippene er mye bedre egnet til å drive virksomhetene innenfor sektoren. Etter min mening finnes det ikke noe belegg for å hevde dette.

Jeg regner med at vi også kommer til å få høre noe om hvor ille det er at vi benytter bompenger som en måte å finansiere veier på. For å sitere Fremskrittspartiet, så var vel ordet «røveri» det ordet som ble brukt av Fremskrittspartiet i en debatt om dette i forrige uke. Hvis vi skulle fullføre den argumentasjonen, må det vel bety at Fremskrittspartiet mener at skatter og avgifter også er «røveri».

Så har jeg forstått det slik at Fremskrittspartiet mener at vi bør ha et samfunnssystem der folk skal betale minst mulig skatt, og at hver enkelt av oss skal betale for de tje-

nestene vi har behov for. I et slikt bilde burde vel Fremskrittspartiet egentlig være for bompenger? Det er vel de som kjører på veien, som bør betale for å bruke den? Men de vil heller fjerne alle bomstasjoner og slik sett bruke flere titalls milliarder i tillegg til de 260 mrd. kr de foreslår i disse to sakene. Jeg er ikke helt sikker på at NHO, som de viser til i saken, og næringslivet for øvrig ville være veldig fornøyd med at det skapes for stort press i norsk økonomi. Men slik jeg har forstått det, bekymrer ikke dette Fremskrittspartiet.

Til slutt vil jeg bare understreke det jeg sa innledningsvis: Vei og god veistandard er viktig for samfunnsutviklingen. Vi har store utfordringer, men jeg understreker at vi tar samferdsel på alvor, vi er godt i gang med arbeidet, og vi skal realisere de planene som ligger i Nasjonal transportplan.

Jeg tar med dette opp forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV i Dokument 8:89 S for 2009–2010 og vårt forslag i Dokument 8:88 S for 2009–2010.

Presidenten: Da har representanten Tone Merete Sønsterud tatt opp de forslagene hun nevnte.

Hallgeir H. Langeland (SV) [10:26:29]: Eg har egentleg berre eit oppklaringsspørsmål, som eg vil tenkja litt rundt, og det går til Framstegspartiet.

Men lat meg først seia at eg er veldig nøgd med det som Sønsterud no la fram på vegner av regjeringspartia. Eg vil berre understreka det ho sa om finansieringsformer, at me no forskar på ulike finansieringsformer, og at statsråden har sett i gang eit arbeid med det. Ikkje minst for jernbanen er det behov for å sjå på korleis han blir finansiert, når ein ser korleis ein gjer dette rundt omkring i Europa. For fly og veg er det litt annleis, for dei har sine egne inntekter. For jernbanen og jernbaneinvesteringar er det annleis. Bompengar gjer at vegen blir bygd, og at asfalten blir rulla ut. Brennevinet me kjøper på flyplassen, fører til at me kan byggja ut fleire flyplassar, så det er behov for å sjå spesielt på jernbanen når det gjeld finansieringsform.

Om nokon hadde spurt meg for to år sidan om kva politikk Framstegspartiet hadde med omsyn til jernbanen, så hadde eg svart at jo, Framstegspartiet ser på jernbanen som eit gigantisk sosialistisk prosjekt med fellesskapsløsningar, som øydelegg for biltrafikken og asfaltlegging i Noreg. Det svaret hadde dei fått av meg då. Grunnen til det er at ein for eitt år sidan kutta i budsjettet for jernbanen – og no kjem ein plutsleg med eit forslag som skal revolusjonera jernbanen. Ein nyfrelst står fram. Då er det viktig for oss som ikkje er nyfrelste, men som har vore frelste på jernbanen heile vegen, å få vita grunnen til at Framstegspartiet no er nyfrelst. Eg trur det kan vera viktig for andre òg – for veljarane òg – at ein forklarar Stortinget kva som gjer at ein no er for dette som var eit sosialistisk prosjekt for nokre få år sidan.

Viss me tenkjer oss litt om: Viss Framstegspartiet faktisk hadde fått fleirtal for sin politikk, så hadde vel ikkje toga berre stått i nokre veker i vinter, men dei hadde sjølv sagt stått konstant, fordi ein hadde kutta milliardar i investeringar og ikkje minst i vedlikehald på jern-

banen. Derfor er det viktig å få vita grunnen til denne «nyfrelstheten».

Så er det klart at om det var opp til SV, så ville me jo gjerne ha meir pengar til jernbanen. Me foreslår i utgangspunktet 10 mrd. i året til jernbanen, altså 100 mrd. i NTP-perioden. Men me er jo veldig nøgde med at ein har klart halvparten – 5 mrd. kr i året – og dermed får ein eit heilt anna nivå enn det som var då Bondevik II styrte. Då var altså løyvingane 1,3 mrd. kr i året i forslaget til budsjett for 2006. Og det hadde sannsynlegvis då Framstegspartiet kutta i med 1 mrd. kr, sånn at det kanskje var 300 mill. kr igjen. Men det får me vita når representantane frå Framstegspartiet svarar på dette.

Eg trur at det me no gjer innanfor jernbanen, kan revolusjonera Noreg, og då kjem eit farleg ord – revolusjonera Noreg. Det er kanskje noko av grunnen til at Framstegspartiet har hoppa av det med å greia ut lyntog. Men for oss i fleirtalet er det inga motsetning i dette. Me kan nemleg satsa på lyntog som ein gjer elles over heile verda, utan at det kjem i konflikt med bygginga av den jernbanen som vi er i gang med elles. Faktisk kan me gjera dette på ein måte som gjer at Noreg kjem raskt på banen når det gjeld bygging av lyntog – no er me nokså bakpå, viss me ser på dette globalt. Her er det nettopp ei utfordring til Framstegspartiet: Kva meiner folk flest om dette? Jo, folk flest er på lag med SV, og mot Framstegspartiet når det gjeld f.eks. lyntog. 60 pst. i Noreg er for dette, og på Vestlandet er det over 80 pst. som ønskjer dette i staden for fly og forureinande vegtrafikk. Det blir sjølvsagt grunngeve på forskjellige vis, men det er ikkje tvil om at satsing på tog i Noreg blir kjempeviktig. Eg er glad for at Framstegspartiet er kome med på dette «sosialistiske» prosjektet, som togbygging var for to år sidan – men eg vil gjerne høyra kva som er grunnen til at ein no kjem med planar og forslag om at ein skal satsa på jernbanen, noko som for to år sidan var nokre grufulle greier som sosialistar stod for.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [10:31:30]: Vei, bane, havner, bredbånd, mobiltelefon – alt dette er veldig viktig for at vi skal krympe avstander i dette landet, for at vi skal legge de grunnlagsinvesteringene som skal til for framtidig verdiskaping. Dette er utrolig viktige forutsetninger for enhver av oss, for at vi skal kunne bo der vi bor. Men i motsetning til representanten Arne Sortevik ser Senterpartiet på disse forslagene som en ren omkamp i forhold til Nasjonal transportplan – en nasjonal transportplan som ble vedtatt for under ett år siden, en nasjonal transportplan som har virket i under seks måneder, en nasjonal transportplan som la inn 100 mrd. kr mer enn den forrige nasjonale transportplanen. En ny nasjonal transportplan skal vedtas i 2013. Arbeidet med rulleringen er godt i gang. Der skal vi ta debatten om andre finansieringsløsninger, som samferdselsministeren har invitert til. Der kan vi ta debatten om rammen. Senterpartiet skal være en ivrig forkjemper for vide rammer også da. Men det skal vi ta i 2013.

Jeg gleder meg veldig til sommeren, faktisk òg til det å stå i kø – i prosjekt som er godt i gang på veien, på jernbanen og når det gjelder asfaltering. Vi kan melde om at det allerede er sånn rundt omkring, iallfall i mitt eget

fylke, at folk står i kø og venter på anleggsmaskinene og den igangsettingen som skal gjøres. Jeg skal bidra til ansvarlighet ved ikke å bruke opp min taletid i dag, men faktisk påpeke at Senterpartiet og regjeringspartiene er mer opptatt av å få gjennomført det som ligger i dagens nasjonale transportplan, enn å bruke tiden på omkamper i Stortinget.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:34:07] (leiar i komiteen): Eg synest dette er ein spennande debatt, fordi me treng meir langsiktigheit i samferdselssektoren. For Kristeleg Folkeparti har me valt å gjere det ved å sjå på korleis me organiserer denne sektoren. Lat meg ta eit konkret eksempel: Da me omorganiserte Avinor, var det for å gi Avinor ei moglegheit til å ta opp lån, til å styre seg meir sjølv – ikkje vere så avhengig av dei årlege budsjettløyvingane, men kunne ta opp lån og styre meir sjølv. For å ta eit konkret eksempel frå denne sal: Da denne salen vedtok Gardermoen-utbygginga, kosta det 11 mrd kr. Det var ein stor politisk debatt, som eg følgde frå klasseromet. No kjem det kanskje ein ny debatt om ei utviding av Gardermoen – ikkje på 11 mrd. kr, som det den gongen kosta, men kanskje ei utviding på 7,5 mrd kr. Paradokset er at det kan styret i Avinor gjere – bestemme seg for den løyvinga på 7,5 mrd. kr – fordi dei kan ta opp lån og organisere den utbygginga etter det som er mest effektivt, og dei sparar pengar på det. Derfor synest eg det òg er ein spennande modell for veg og for bane innanfor norsk samferdselspolitikk. Det vil bli meir føreseieleg, ein vil kunne styre seg sjølv meir, og ein får den langsiktigheita som forslagsstillarane her er opptekne av. Men når det gjeld langsiktigheit, synest eg det er vanskeleg å sjå det i Framstegspartiets politikk når det gjeld jernbane. Me kan gå berre fem–seks år tilbake i tid, da sa Framstegspartiet i budsjettinnstillinga si for 2004–2005 at

«jernbane er lite egnet som en effektiv transportform i et land som Norge hvor det er liten befolkningstetthet. Videre sa Framstegspartiet at

«det vil derfor være ønskelig å i langt større utstrekning satse på bygging og vedlikehold av vegnettet, framfor investeringer i jernbanenettet og kjøp av tjenester fra NSB».

Når me veit at Framstegspartiet sa dette for fem–seks år sidan, er det vanskeleg å sjå det ønsket om langsiktigheit innanfor jernbanen som ein peiker på i dag. Men no er eg kanskje meir positiv til nyfrelste enn det representanten Hallgeir H. Langeland er, derfor ser eg òg positivt på intensjonen i det som blei sagt frå Framstegspartiet.

Det kom eit spørsmål frå Arne Sortevik om kva Kristeleg Folkeparti gjer. Ja, me er villige til å satse meir på veg. Me meiner faktisk at det er så viktig å satse på veg at me er villige til å auke bompengedelen. Dersom me har valet, ønskjer me å byggje veg, eller ønskjer me å seie nei til bompengar? Da seier Kristeleg Folkeparti at vegen er så viktig at me faktisk er villige til å gjere noko med det.

Derfor er me òg villige til å gå lenger enn representanten Sønsterud i forhold til OPS-prosjekt. Det går ikkje så bra med Storbritannia, sa representanten Sønsterud. Eg vil kanskje leggje til: etter tolv års styre med Arbeidarparti-

et. Men det er ikkje OPS-prosjekta i Storbritannia som er problemet. OPS-prosjekta er spennande og med på å utvikle transportsektoren positivt. Det gir moglegheiter. Det er ikkje berre ein finansieringsnøkkel, men det er òg ei moglegheit til å forbetre prosjekta, til å få nyvinning og til å tenkje nytt. Derfor er eg glad for at samferdselsminister Kleppa, trass i sin eigen finansminister, har sett i gang eit arbeid med å greie ut OPS-prosjekt, med å sjå på kva som kan vere moglegheita i forhold til dette. Kanskje er det på grunn av det Per Olaf Lundteigen sa til Dagens Næringsliv 24. mars, at dagens løyvingssystem går imot folkeviljen og den sunne fornufta.

Eg er einig med Lundteigen. Me treng meir langsiktighet og støttar derfor det.

Borghild Tenden (V) [10:39:26]: Bare et kort innlegg og en stemmeforklaring i og med at vi ikke sitter i komiteen.

Venstre har store ambisjoner når det gjelder samferdsel. Da Stortinget bevilget i forbindelse med NTP i vår, foreslo Venstre bl.a. å øke bevilgningene til jernbane med over 30 mrd. kr de neste ti årene.

Jeg synes det er veldig gledelig at Fremskrittspartiet også er opptatt av jernbane. Det øynes håp om at et flertall på Stortinget i fremtiden kan innta en noe annen og mer offensiv holdning til jernbanen. Kanskje vi innen rimelig tid kan klare å løse togkaoset og komme oss til Bergen og Trondheim på fire timer – og intercitytriangelet i Norges tettest befolkede område er kanskje det største og viktigste prosjektet å ta aller først.

Innenfor vei har Venstre hatt størst fokusering på trafiksikkerhet, trygge veier, fysiske midtdele og rasisikring. Under Bondevik II var vi pådrivere sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti for OPS, noe som absolutt er en type binding, og som har vært vellykket, uansett hva Arbeiderpartiet prøver å si her i denne sal.

I disse to sakene kommer Venstre til å støtte forslagene om å vedlegge dokumentforslagene protokollen. Venstre er ikke fremmed for å binde opp midler til investering i vei og jernbane, men forslaget til Fremskrittspartiet sier lite, slik vi ser det, om finansieringsopplegg, hvordan dette skal organiseres, og hvor det skal bygges ut. Skal midler bindes opp, er det avgjørende å vite hva de skal gå til, og hvordan pengene skal hentes. Her gjenstår det, slik vi ser det, en del arbeid. Men Venstre vil være pådriver innenfor dette arbeidet, og vi skal komme tilbake til våren med mer konstruktive forslag på hvordan dette kan gjøres, for jeg tror det er en veldig viktig debatt.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [10:41:52]: Regjeringa har i St.meld. nr. 16 for 2008–2009, Nasjonal transportplan 2010–2019, lagt opp til ei investeringsramme på 72 mrd. kr til veg og 50 mrd. kr til jernbane. Dette inneber ein auke på høvesvis om lag 80 pst og 100 pst. samanlikna med føregåande Nasjonal transportplan 2006–2015. Framstegspartiet kallar dette ei svært beskjeden satsing. Det må vera feil bruk av ord, i alle fall vil eg bruka andre uttrykk om den nasjonale transportplanen som vi no snart er seks må-

nader inne i: Det er ein ambisiøs nasjonal transportplan.

Regjeringa har lagt opp til å fasa satsinga inn i økonomien gjennom ei opptrapping. Det er varsla ei opptrapping, sjølvsagt innanfor dei grensene som eit forsvarleg økonomisk opplegg set. Statsbudsjettet for 2010 er altså det fyrste året i ei slik innfasing.

Forslaget frå Framstegspartiet inneber ein auke i investeringane til vegformål på om lag 380 pst., og til jernbane på 120 pst. Ein slik auke i aktivitetsnivået i samferdselssektoren vil faktisk vera krevjande å gjennomføre. Den auka satsinga i Nasjonal transportplan 2010–2019 vil aleine vera utfordrande med omsyn til kapasiteten til å planleggja og utvikla nye investeringsprosjekt. Dette gjeld både for dei to etatane som skal gjennomføra all nødvendig planlegging, utføra byggherreoppgåver for anleggsbransjen, og ikkje minst i forhold til kommunale planprosessar.

Arbeidet med dei langsiktige investeringsplanane på samferdselsområdet er eit omfattande prosjekt i seg sjølv. Vekslande nivå på løyvingar til investeringar er med dagens planleggingsregime svært krevjande å handtera. Samferdselsdepartementet har no starta arbeidet med rulleringa av Nasjonal transportplan. Slik er jo opplegget vanlegvis med ein nasjonal transportplan som går over ti år, at ein rullerer denne planen etter fire år. Det betyr at ei eiga melding blir lagd fram for Stortinget tidleg i 2013. Eg legg ikkje opp til å føreslå avvik frå planprosessane for utarbeiding av framlegg til Nasjonal transportplan 2010–2019, men det vil bli vurdert å føreslå endringar i samband med dei årlege budsjettforslaga.

Arbeidet med rulleringa er altså godt i gang og har blitt godt motteke ute. Det er no i fyrste omgang etatane som legg fram sine forslag, og så blir det ein politisk runde etter det på vegen her – bokstavleg talt. Så skal det vera rikeleg med kontaktpunkt, eigne møte, slik at både ulike lokalsamfunn, det regionale folkevalde nivået og òg næringslivet blir trekte inn og får seia sitt.

Representantforslaget tek opp problemstillinga om nye verktøy for finansiering av utbygging av veg- og jernbanestruktur, bl.a. på bakgrunn av eit ynske om meir rasjonell utbygging. Eg er glad for at den nasjonale transportplanen som no gjeld, òg legg opp til ei meir rasjonell utbygging. Regjeringa sitt utgangspunkt er at det ikkje er mangel på pengar som her er poenget. Det er difor i utgangspunktet heller ikkje behov for andre finansieringsformer. Dagens finansiering er føreseieleg – statlege midlar og bompenge – og det er det som gjeld i inneverande periode. Eg meiner likevel at det kan vera nyttig å få meir kunnskap om moglege effektar av andre finansieringsformer. Eg har difor stilt meg open for ei drøfting av ulike måtar å finansiera og organisera statlege samferdselsprosjekt på. Samferdselsdepartementet har bestilt eit eige forskingsprosjekt der vi får del i dei internasjonale erfaringane så langt på dette området. Men lat meg understreka: Ei anna organiserings- og finansieringsform er heller ikkje noko sesam sesam, slik enkelte vil omtale det som – det kjem an på både kva prosjekt dette handlar om, og, ikkje minst, omfanget av prosjektet.

Vi har i dag i Nasjonal transportplan tre prosjekt som er på egne postar. Det er for å hausta erfaring og med det. Vi vurderer ved utbygginga av E6 på Helgeland å gje både utbygging, drift og vedlikehald over fleire år til den same utbyggjaren. Det vil òg vera ei nyttig erfaring.

Så har eg merka meg at Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti på nytt viser til sine respektive forslag om å gjera Jernbaneverket om til selskap. Dette har vore oppe til drøfting i Stortinget fleire gonger i løpet av denne vinteren i samband med dei omfattande driftsproblema som jernbanen sleit med på grunn av snø og lange kuldeperiodar. Som eg tidlegare har gjeve uttrykk for, er ikkje dette etter mitt syn eit spørsmål om organiseringa av Jernbaneverket, det har fyrst og fremst samanheng med manglande vedlikehald av jernbanenettet over mange år.

Eg merka meg til å begynna med frå saksordførarane si side at ein ny måte å organisera og finansiera på òg vil bety meir føreseielege og meir forpliktande planar. Her var ein påstand om at Nasjonal transportplan ikkje er forpliktande. Då vil eg seia frå regjeringa si side at vi overoppfylte førre Nasjonal transportplan – det er elles den einaste planen som faktisk er fylt opp. Frå vår side reknar vi Nasjonal transportplan som forpliktande. Vi har registrert at det er andre regjeringar som ikkje har tenkt slik tidlegare.

Så er vi opptekne av å ferdigstilla igangsette prosjekt framfor nye, det har vi mogleighet til når vi har ein så ambisiøs plan som vi har. Men i vår nasjonale transportplan er det rom for begge delar, difor òg ei lang rekkje med KVV i bestilling på veg og òg på bane, difor òg nitid oppfølging av dei prosjekta som allereie er sette i gang, både på veg og på bane.

Det høyrer ut i tilknytning til utbygginga av Gardermobanen som om selektiv gløymse gjer seg gjeldande. Det var jo ikkje så enkelt som det no blir framstilt, å byggja ut Gardermobanen. Eg registrerer at det er nokon her som både har gløymt Puttjern og dei svære ekstraløyingane som måtte til for å få Gardermobanen i hamn i tide, i tråd med ferdigstillinga av Gardermoen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte, begrenset til inntil fem replikker.

Arne Sortevik (FrP) [10:52:06]: Jeg måtte faktisk klype meg i armen da jeg hørte statsråden si at det ikke er mangel på penger som er problemet. Men det er for så vidt en egen lang og omfattende debatt, så det kan vi ikke bruke replikk på.

Men statsråden avsluttet jo med en visitt til Gardermoen-prosjektet, så la meg ta en replikk på det. Gardermoen hovedflyplass og Gardermobanen er et av de største nyere samferdselsprosjekter innenfor infrastruktur vi har gjennomført i nyere tid. Men det er, problemer eller ikke, bygget etter andre prinsipper. Fullfinansiering, egen organisasjon, en fastsatt tidsramme – selv om det var utfordringer underveis – rimelig vellykket, gjennomført, avsluttet og fullført er, etter vårt syn, en god modell. Hva er det som gjør at denne modellen ikke kan brukes i større utstrekning og på flere prosjekter?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [10:53:14]: For å sikra at vi både er føreseielege og følgjer forpliktande opp, er det å fasa inn nødvendige midlar til kvar tid eit sjølvstendig poeng. Det gjer regjeringa, men vi må òg ta omsyn til den totale økonomien i innfasinga av samferdselsprosjekt.

Så har vi no lagt opp til å følgja tre prosjekt ekstra nøye. Det gjer at vi i revidert budsjett no legg inn 64 nye mill. kr til strekninga Oslo–Ski. Det viser seg at det er nødvendig for å halda framdrifta. Det kan vera andre og ganske store omkostningar ved annan type finansiering. Det skal vi vurdere i neste planperiode.

Bård Hoksrud (FrP) [10:54:34]: Jeg registrerer at statsråden skryter veldig av hva man gjorde med den forrige nasjonale transportplanen, og at den var overoppfylt. Men den nasjonale transportplanen vi har begynt på nå, mangler, etter at revidert budsjett er lagt fram, over 1,7 mrd. kr på å følges opp det første året.

Statsråden sa også at det ikke står på penger. Men statsråden har jo fra denne talerstol sagt at hun vil vurdere å kutte ut enkelte jernbaneprosjekter som står i kø, og som trenger å bli finansiert. Hvis det ikke står på penger, hva står det på da? Og hvilke prosjekter er det statsråden nå egentlig sier at hun ikke skal gjennomføre? Hun har jo hatt litt god tid til å vurdere dette, så kanskje vi nå kan få vite hvilke jernbaneprosjekter som skal utsettes?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [10:55:19]: Lat meg fyrst seia om det å innfasa midlane i ei ramme i Nasjonal transportplan: Det er varsla ei opptrapping i planen. Regjeringa har i 2010 vist at vi gjer det i det fyrste året, og vi skal òg gjera det vidare. Så Hoksrud kan berre følgja med, og så vil det openberre seg etter kvart.

Så til kva for prosjekt: Det er ikkje tvil om at det både på veg og på bane er store utfordringar når det gjeld planlegging. Slik er det, det må vi ta omsyn til. Men vi forserrer planlegginga så godt vi kan. Når det gjeld prosjektnivået på jernbane, som Hoksrud etterlyser, har eg varsla at om det skulle vera aktuelt med ei endring, skal eg koma tilbake til Stortinget med dette.

Ingjerd Schou (H) [10:56:30]: Statsråden hadde klar-syn her en vinternatt, da hun sa at hun var åpen for nye finansieringsformer. Så var brått statsministeren og finansministeren der og sa at det ville de umiddelbart ikke ha noe av.

Nå hører jeg at statsråden er åpen for – og sier at det skal forskes på – nye finansieringsordninger. Representanten Langeland var også på det sporet. Han var også med på Høyre-tur til Sverige og så på Botniabanen. Spørsmålet er: Hvor lenge mener statsråden det skal forskes? Vi har kunnskapen.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [10:57:02]: Eg synest at den kunnskapen som ligg føre i dag, går det an å stilla spørsmål ved. Det er ulike erfaringar. Vi har i Noreg tre prosjekt som er utførte gjennom Offentleg Privat Samarbeid. Ikkje vart dei rimelegare. Dei vart heller ikkje dy-

rare. Dei vart raskare ferdigstilte. Noko av det same, nemlig raskare framdrift, kan vi få til ved å leggja inn meir pengar. Det har vi gjort. I motsetjing til under den førre regjeringa er det altså snakk om 100 mrd. kr. meir – eit ikkje ubetydeleg beløp.

Så skal eg svara på spørsmålet. Forskingsprosjektet skal vera avklart i god tid før stortingsmeldinga våren 2013 – og òg andre vurderingar knytte til nye finansieringsformer.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:58:09]: Samferdselsministeren seier at NTP står fast.

Den 6. april denne våren var det eit møte der samferdselsministeren var til stades, og der jernbanedirektøren fortalde om dei utfordringane norsk jernbane har. Det blei brukt relativt sterke ord, som at forfallet var så stort at det var knytt usikkerheit til framtida til jernbanen i Noreg. På den bakgrunnen, vil ministeren vurdere å sjå på NTP? Det blei sagt at det vil bli gjort i dei årlege budsjetta som blir lagde fram, men vil ein òg sjå på NTP totalt sett? Det er spørsmålet mitt.

Så vil eg òg be ministeren om å gi ein kort kommentar til Per Olaf Lundteigens utsegn om at dagens løyvingssystem går imot folkeviljen og den sunne fornufta. Dette gjeld store prosjekt, som bl.a. samferdselssektoren har mange av.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [10:59:12]: Eg vil no seia at det ligg mykje sunn fornuft i det å fasa inn dei ulike prosjekta med statlege midlar etter kvart som det er rom for dei, og òg å følgja opp det engasjementet som er ute i landet for å få fram endå fleire prosjekt ved hjelp av bompengefinansiering, slik ein gjer det i dag.

Så til vedlikehald på jernbanen. I revidert budsjett har regjeringa allereie teke konsekvensane av møtet den 6. april. Jernbaneverket har fått ei ekstra løyving på 210 nye mill. kr til vedlikehald, 50 mill. kr til omprioritering, frå investering og til det som gjeld Bergen, og, i tillegg, ytterlegare ei omprioritering, på 150 mill. kr – altså 410 mill. kr meir til vedlikehald på jernbanen.

Borghild Tenden (V) [11:00:24]: Nå ser vi at måle- ne i NTP ikke nås, verken av den forrige regjeringen eller denne regjeringen. Statsråden sier hele tiden at vi ikke mangler penger. Da er det jo veldig legitimt å spørre: Hva er det da? Hvorfor ligger vi da etter i NTP? Ser statsråden at det er behov for nytenkning? Kan statsråden dele noen av de tankene – hvis hun ser det, eller når hun ser det, noe hun helt sikkert ser – om hva hun tenker å gjøre for at vi skal oppnå det vi lover i NTP? For det er folk veldig opptatt av.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [11:01:04]: Eg er veldig glad for det sterke engasjementet som er, både i Stortinget og ute i landet, når det gjeld å følgja opp ein svært ambisiøs Nasjonal transportplan. Men eg kan ikkje seia, som representanten Tenden, at vi ikkje når målet i Nasjonal transportplan, når vi er snau seks månader inne i det fyrste året av ti år, og vi allereie har sett i gang nye prosjekt, har sett i bestilling ei lang rekkje konseptval og

utgreiingar som – dei fleste – skal vera ferdige i løpet av 2010, for ytterlegare å kunna følgja opp, og vi er godt i gang med rulleringa.

Nytenking: Noko har vi allereie snakka om i denne replikkvekslinga, meir vil koma.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Gorm Kjernli (A) [11:02:14]: I de to sakene vi nå behandler, er vi i realiteten invitert til å stemme for Fremskrittspartiets alternative nasjonale transportplan som ble nedstemt for et år siden. Alt tyder på at Stortinget igjen vil avvise forslagene mot Fremskrittspartiets stemmer.

60 mrd. kr mer i investeringsrammen til jernbanen og 200 mrd. kr mer til vei de neste ti årene – det høres jo forlokkende ut. Men det er greit at ikke resten av opposisjonen er like løsslupne i sin pengebruk. Hvor skal Fremskrittspartiet ta pengene fra? Det er det store spørsmålet. Men det jeg er glad for, er at vi nok en gang denne våren får muligheten til å diskutere jernbane i stortingsalen. Det er vel fjerde gangen siden nyttår vi diskuterer jernbanen på et overordnet nivå, og det er bra for oss som er glad i tog.

Det har vært unntakstilstander for jernbanen i vinter. Vi har en gammel og nedslitt infrastruktur som det jobbes på spreng for å få i bedre stand. Men at den senere tids problemer også skyldes kulde og en snørrik vinter, er det ikke tvil om hvis vi ser på utviklingen i punktlighet. Punktligheten har blitt bedre utover våren, og det er bra for de reisende. Men det frir oss ikke fra det faktum at vi er nødt til å gjøre mer for infrastrukturen, og her er Arbeiderpartiet og regjeringen i gang.

Jernbaneverket fikk de pengene de ba om til vedlikehold i statsbudsjettet. Nå er det sagt at de kan bruke enda mer, og i forslaget til revidert budsjett for 2010 får de ytterligere nye midler de kan bruke. Det er også greit å minne om at investeringene i ny infrastruktur har over tredoblet seg siden 2005. De kommende årene vil vi fortsette å bruke mer penger på jernbanen år for år. Jernbanen har livets rett, og vi skal videreutvikle den.

Nasjonal transportplan er ikke forpliktende nok, sier opposisjonen. Nei, for Bondevik-kameratene var den ikke det. De klarte ikke å følge opp sin plan. Da ga den heller ikke forutsigbarhet for dem som planlegger og bygger jernbane. Arbeiderpartiet og regjeringen overoppfylte forrige nasjonale transportplan, og nå er vi i gang med en ny plan med høyere rammer. Nasjonal transportplan innebærer en opptrapping. Vi skal trappe opp innsatsen år for år. For oss er planen forpliktende og er mer enn kun et papir. Det har vi vist, og det gir også forutsigbarhet for jernbanen. Som et eksempel kan jo nevnes Oslo–Ski, som også har egen post på statsbudsjettet for å sikre forutsigbarhet og rasjonell framdrift, men det gjelder også for de andre prosjektene.

Ambisjonene stopper ikke der. Det er varslet en ny strategi for sammenhengende dobbeltsporutbygging i intercitytriangelet på Østlandet. Når vi rullerer Nasjonal transportplan, må vi tidfeste når sammenhengende dobbeltspor her kan realiseres. Og ja, det må bli før 2040.

Tar man seg en tur til Ski stasjon i dag, vil man se at arbeidet med ny stasjon og det som skal bli nytt dobbeltspor til Oslo, er i gang. Ved Gevingåsen jobbes det for å få den nye tunnelen ferdig. På Bergensbanen, på Nordlandsbanen og på andre banestrekninger jobbes det med vedlikehold. I Oslo-området jobbes det hver dag for å få gardermobanestandard på skinnegangen og med å øke regulariteten i Oslotunnelen. Utredningen og muligheten for høyhastighetstog er godt i gang. At vi vil noe med jernbanen, vises ikke minst ved en slik utredning. Den klattvise flikkingen vi har drevet med i mange år, har vært et uttrykk for lave ambisjoner. Nå er ambisjonsnivået høyere, og jernbanen får mer penger. Utredningen er i seg selv med på å løfte jernbanen ved at man viser vilje til å satse. Så får vi håpe at konklusjonene fra utredningen blir bygging av høyhastighetsbane.

Men nå står fokuset på å forbedre og forsterke den jernbanen vi har. Vi er nødt til å få en bedre vinter neste år enn den vi hadde i år. Jeg forventer at Jernbaneverket og NSB har lært noe av denne vinteren, og at beredskapen er enda bedre neste vinter. Når Jernbaneverket får de pengene de ber om, forventer vi som har gitt pengene, resultater tilbake.

Opposisjonen fortsetter fokuset på tekniske ting som organisering, konkurranse, OPS, finansieringsmodeller og beregningsmetoder, som de også har vært opptatt av tidligere i vinter. For Arbeiderpartiet er det viktigste å sørge for en bedre hverdag for de reisende og for godstransporten. Derfor er vårt fokus på å gi Jernbaneverket og NSB muligheten til å levere det vi forventer av dem.

Når utfordringen er å gjøre noe med infrastrukturen, er ikke løsningen konkurranse oppe på skinnene. Når Jernbaneverket har slitt med å få tilbake kompetansen de mistet da Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ga mange ansatte sluttpakker, er ikke løsningen å splitte mer, som et ideologisk prosjekt. Arbeiderpartiet vil styrke og forbedre norsk jernbane. Akkurat nå tror vi det løses best ved å sørge for at Jernbaneverket får bygd opp en robust organisasjon, og at de får de pengene som de ber om.

Så vil jeg ikke avvise at når vi får sammenhengende dobbeltsporutbygging, eller hvis vi skal bygge høyhastighetsbane, må vi da organisere dette som egne prosjekter, som vi gjør f.eks. med Oslo–Ski. Jeg er spent på hva som kommer ut av det forskningsarbeidet som gjøres på dette feltet nå.

Gjøvikbanen trekkes ofte fram som en suksess. Spør dem som reiser med Gjøvikbanen nå, om de er fornøyde. Punktligheten har i vinter vært omtrent den samme som øvrige strekninger i landet. De siste ukene nå i vår har punktligheten vært lavere på Gjøvikbanen enn på hovedbanen eller på den utskjulte Østfoldbanen. De reisende er misfornøyde med manglende togsett og innstilte tog på grunn av personalmangel. De etterlyser konkurransegrunnlaget, konkurranseavtalen mellom staten og NSB, for de føler at de ikke får det tilbudet som de ble forespeilet. Dette er selvfølgelig ikke bra, men det viser at konkurranseutsetting ikke bare har vært en suksess, som opposisjonen ofte hevder.

Vi har en Nasjonal transportplan med betydelige mid-

ler til jernbanen. Den og alle de konkrete prosjektene er vårt fokus; både drift, vedlikehold, nye linjer, flere kryssningsspor og andre forbedringstiltak.

Fremskrittspartiet overbyr alle andre med penger, som de enten har tatt fra bøndene, verdens fattige eller framtidens pensjonister eller alt i en kombinasjon. Jeg er glad vi har et bredt flertall på Stortinget som ikke er med på den type politikk. Arbeiderpartiet og regjeringen skal klare å fornye tiltroen til jernbanen gjennom de forslag og budsjetter vi legger fram.

Bård Hoksrud (FrP) [11:08:56]: Velkommen til Annerledeslandet! Norge er såkalt verdens beste land å bo i, men vi har en av Europas dårligste infrastrukturer. Sånn er det i verdens beste land. Det er like dårlig på jernbanen, på veisiden og innenfor de andre transportsektorene – kanskje med unntak av luftfart. Ellers står det rimelig dårlig til med norsk infrastruktur.

For å ta noen eksempler: Vi hører fra enkelte representanter fra regjeringspartiene som har vært på talerstolen her i dag, hvor fantastisk det er, men det er sånn at når folk kommer fra f.eks. Tyskland og setter seg i bilen sin og kjører opp til Telemark og kommer til Haukeli og skal videre over fjellet, lurer de på når de skal kjøre inn på europaveien. Det er når vi forteller dem at de har kjørt på europaveien i godt over et par timer, at de lurer på om Norge er verdens beste land å bo i. Jeg forstår det veldig godt.

Det dette handler om, og det forslaget fra Fremskrittspartiet handler om, er at vi skal ha en infrastruktur som sørger for at vi har en infrastruktur for i dag, at vi har en infrastruktur for i morgen, og at vi har en infrastruktur for fremtidige generasjoner, som skal sikre en god og trygg mulighet til både å kjøre og ferdes på infrastrukturen vår, men ikke minst også sikre at folk skal kunne få lov til å bo over hele landet. Jeg vet at det er partier som er opptatt av at folk skal ha mulighet til å bo i hele landet, men da må man ha en infrastruktur som gjør at det faktisk er mulig.

Jeg synes det er bra å høre at Høyre kommer etter, og at de vil få mer overordnede planer på plass, og at de vil ha flerårige budsjetter. Det er bare så veldig synd at de da ikke vil være med og fremme konkrete forslag som ville sikret både flerårige budsjetter og sørget for at rammene ligger der, og at det er forutsigbarhet i de økonomiske rammene vi legger til grunn.

Så registrerer jeg at representanten Sønsterud mente at investering i infrastruktur er å svi av pengene. Jeg synes ikke at det å investere i infrastruktur er å svi av pengene. Jeg synes det faktisk handler om å vise at man ønsker å gi kommende generasjoner muligheten til å fortsette velferdsutviklingen som vi har hatt i Norge så langt, og som vi ønsker at vi skal fortsette å ha også i fremtiden. Det vil faktisk gi mange store besparelser. Det handler om at å bruke penger på infrastruktur betyr at vi legger ned penger i asfalt eller i jernbaneskinner, som vil vare i 50 til 100 år fremover i tid, og som vil gi de kommende generasjoner de samme mulighetene vi har, faktisk kanskje enda bedre muligheter, ved at man har investert og har satset penger

i det som gir muligheter i fremtiden, og ikke kastet dem bort på børsen i utenlandske selskaper, som en kan risikere har gått konkurs og kan risikere at går konkurs. Det handler faktisk ikke om at man skal bruke opp formuen, men det handler om hvordan man skal forvalte den formuen vi tar opp fra Nordsjøen. Olje fra Nordsjøen er god å bruke til asfalt på veiene – det er god gjenbruk av olje, tilbake til noe nyttig.

Representanten Sønsterud sa også at hun hadde kjørt til Larvik, og syntes det var gode veier. Jeg vet i alle fall at å kjøre til Larvik er omtrent som å kjøre som en kanin, som er ut og inn av to- og firefelts veier. Jeg er enig i det at det er bra å kjøre på firefelts vei, men jeg skulle gjerne sett at representanten Sønsterud hadde kjørt litt videre, at hun hadde kommet ned i Telemark og sett hva dette handler om, og hvilke utrolig dårlige veier vi har på E18 gjennom Telemark, videre nedover Sørlandet og rundt til Rogaland. Da ville kanskje også representanten Sønsterud skjönt at det er store utfordringer med store problemer også på stamveinetten vårt.

Representanten Langeland var veldig opptatt av at det var taxfree som finansierte flyplassene. Kanskje representanten Langeland burde ha foreslått det samme, at man kanskje skulle hatt taxfree på jernbanestasjonene, slik at det også kunne vært med og finansiert deler av infrastrukturen til Langeland. Jeg vet selvfølgelig at det ikke er et realistisk forslag. Det er ikke sånn at ikke bilistene betaler for veien, eller at flypassasjerene ikke betaler for å fly. Det gjør de definitivt. De betaler i fullt monn. De betaler faktisk mye mer enn den faktiske kostnaden og det man får tilbake.

Så sier Langeland at folk flest er enige med SV når det gjelder lyntog. Ja, hvis det koster like mye å ta lyntog mellom Oslo og Bergen som det koster å fly mellom Oslo og Bergen, skjønner jeg også at folk synes det er greit å ta toget. Men når de får vite at det koster x antall hundre prosent mer, er jeg overbevist om at også meningen ute hos vanlige folk vil bli litt annerledes.

Janne Sjelmo Nordås var, i stedet for å jobbe med nye forslag og få mer penger, mest opptatt av å få gjennomslag for den nasjonale transportplan som er vedtatt. Ja, da har hun i hvert fall lyktes ganske dårlig, for det mangler fortsatt 1,7 mrd. kr for å oppfylle den.

Så vil jeg ta opp det forslaget Fremskrittspartiet har i Dokument 8:88 S.

Presidenten: Da har representanten Bård Hoksrud tatt opp det forslag han refererte til.

Øyvind Halleraker (H) [11:14:15]: Jeg vil snakke om den saken som gjelder bindende nasjonal investeringsplan på vegnetten vårt. Ingrid Schou har på en utmerket måte snakket om jernbanen.

I denne saken er Høyre faktisk i stor grad på linje med forslagsstillerne, i den forstand at vi mener måten vi i Norge organiserer finansiering og planleggingstiltak i vegsektoren på, er blitt umoderne.

Jeg er derfor litt overrasket over at vi får kritikk fra Fremskrittspartiet i denne saken. Så vises det til at Høyre

kommer etter. La meg få minne Fremskrittspartiet om at vi har en helhetlig plan i 23 punkt med reformer for norsk samferdsel. Så må jeg nok få returnere kritikken og si at dessverre, det er direkte uansvarlig å sette fram et forslag om at vi innen høsten 2010 skal legge fram en plan på 200 mrd. kr til norske veier. Derfor er vi ikke med på det, så er det sagt. Alle land rundt oss gjør dette på andre måter som gir mer og raskere veg igjen for pengene.

Bondevik II-regjeringen var i god gang med å reformere norsk samferdselssektor, ja, på mange områder fulgte vi faktisk opp et arbeid som ble startet med arbeiderpartiregjeringene Stoltenberg og Jagland. Den politikken ser vi dessverre lite til i dag. Etter at Stoltenberg ble tvunget i kne av LO før valget i 2001, er det små tegn til modernisering, og etter at man slo lag med SV og Senterpartiet i 2005, ble det dessverre helt stopp. Ikke en eneste reform eller moderniseringstiltak har vi sett på fem år i en så viktig sektor som norsk samferdsel.

Samtidig er det tre klare trekk i utviklingen som er tydelig for alle: Vegene blir stadig dårligere – det står også i regjeringens egne handlingsplaner. Store prosjekter forsinkes gang på gang til stor ulempe for trafikantene. Bompengefinansiering, altså brukerbetaling av vegene våre, øker kolossalt og er snart 50 pst. av investeringsbudsjettet. Likevel sier de rød-grønne at de satser på samferdsel. Det minner meg litt om den berømmelige strutsen, hodet og sanden. Det blir altså ikke mer veg av å øke bevilningene hvis kostnadsøkningen er like stor eller større. Regjeringens partiene har altså ikke funnet grunn til å gå inn på et eneste av opposisjonens mange velmente tiltak for å forbedre norske veier, planlegge smartere og bygge raskere. Ikke engang deres eget forslag i Soria Moria-erklæringen om prosjektfinansiering ble fulgt opp etter fem år i regjering.

Men det er lyspunkter. Samferdselsministeren har sagt at hun har sans for OPS som ny utbyggings- og finansieringsform for store prosjekt i Norge. Hun uttaler dette i media og blir like snart kommandert på plass i rekkene av Arbeiderpartiets finansminister, som paradoksalt nok tok til orde for mange av Høyres reformforslag som fylkesmann i Hedmark. Sammen med Matz Sandman utarbeidet han til og med et dokument som de kalte – jeg skal referere det, siden Tone Merete Sønsterud ikke gjorde det i sitt innlegg – «Nasjonalt løft for jernbane og veg. Modeller for langsiktighet og mer effektiv gjennomføring av utbyggingsprosjekter». Jeg har det til og med med meg. Det er et utmerket dokument. Svært mange av tiltakene her er sammenfallende med Høyres transportplan, og det er derfor synd for norsk samferdsel, for norske veier og for norske trafikanter at regjeringen står fullstendig på stedet hvil. Vi ser dessverre ut til å tape åtte år uten noen fornyelse av sektoren, og det syns jeg er beklagelig.

Så sier statsråden at man har satt tre prosjekter på egne poster i statsbudsjettet, og at det er prosjektfinansiering, for da sikrer man forutsigbarhet i disse prosjektene. De som følger litt med, har de siste dagene registrert at nettopp denne statsråden har stoppet utviklingen i ett av disse prosjektene, nemlig E6 vest for Alta. Så langt holdt altså forutsigbarheten.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Åshild Karoline Haugland (FrP) [11:19:29]: Forskere og fagfolk i Norge hevder at det vil ta minst 60–70 år å ta inn etterslepet og vedlikeholdet på våre veier. Selv om jeg er ung og passelig tålmodig, har jeg ikke tid til å vente 60–70 år på å få på plass en standard på våre veier som er god, sikker og effektiv. Norge trenger en veistandard som er forsvarlig, som sikrer menneskeliv, og som dekker næringslivets behov.

Vi trenger å ta noen grep i samferdselssatsingen. Vi trenger å sikre utbyggingen og vedlikeholdet av både vei og bane. Fremskrittspartiet ønsker å sikre utbygging og vedlikehold av samferdselsnettene gjennom en ny investeringsplan for å skape forutsigbarhet og trygghet for våre innbyggere og vårt næringsliv. For Fremskrittspartiet vil det aldri være akseptabelt å legge denne regningen over på bilistene. Bompenger er en ekstrabeskatning som rammer dypt urettferdig og usosialt. Gang på gang opplever vi at regjeringspartiene bruker kommuner og fylkeskommuner som gisler for å tvinge igjennom bompengefinansiering. Hvis ikke lokalpolitikere sier ja til bompengefinansiering, ja, så får de heller ikke vei.

I NTP for perioden 2010–2019 sier jo regjeringen at de vil investere ca. 219 mrd. kr til vei. I den samme perioden vil regjeringen ta inn 700 mrd. kr fra bilistene gjennom skatter, avgifter og bompenger. Bilistene blir her brukt som melkekuer, og under en tredjedel av hva de betaler inn i bilrelaterte avgifter, vil gå til veiutbygging og sikkerhetstiltak. Til tross for det mener regjeringen at det ikke er nok. Regjeringen setter rekord i bompengefinansierte prosjekter. Det er på tide at noen faktisk setter av de inntektene vi får gjennom bilrelaterte avgifter, til det formålet de var ment til, nemlig å finansiere vei. Man har i dag eksempler på kommuner som bruker bompengeinntekt til kollektivtilbud og til å finansiere sykkel- og gangstier. Det er nesten så jeg må spørre om bilistene også skal stå for finansiering av jernbaneprosjektene i tillegg, og det har for så vidt Kristelig Folkeparti svart ja på i dag.

Ingjerd Schou (H) [11:22:04]: Når det gjelder jernbane, handler det om mange tiårs forsømmelser. Når jeg hører på regjeringspartiene her i dag, tror jeg ikke at folk flest synes noe særlig om at man skal trø vannet, kjøpe seg tid, vente og se, forske på finansieringsordninger, komme tilbake i neste NTP, og regjeringen er uten handling i en situasjon hvor vi har hatt en vinter som med all tydelighet viser at jernbanen er nedslitt, den svikter, signalanleggene faller ned, gods går over på vei, og folk kommer ikke tidsnok på arbeid. Jeg tror at dette handler om at man ikke vil modernisere og ikke vil bruke nye finansieringsordninger, rett og slett fordi man har en ideologisk aversjon mot å ta i bruk også et samarbeid mellom offentlige og private når det gjelder finansiering.

Jeg hører også at representanten Kjærnli sier at vi må få en «bedre vinter» neste år. Gid det var så vel! Jeg tror ikke denne salen er i stand til å beslutte det, og jeg tror heller ikke jernbanen blir nyere ved at blåveisen kommer.

Jernbanen er like gammel og nedslitt også neste vinter, selv om vinteren skulle bli bedre.

Jernbane er å tenke miljø. Regjeringen svikter. Jernbane er å tenke distriktspolitikk. Der svikter man også. Jernbane er nødvendig for næringslivet, og regjeringen satser på at det godset nå skal fram på veien. Det er en sterk befolkningsvekst i og rundt byene i Norge – den vil fortsette i tiden som kommer – og i kombinasjon med økonomisk vekst, økt bilhold og økt arbeidspendling vil også presset på transportsystemene øke.

Jeg hører at statsråden sier at hun skal forske på nye finansieringsformer. Kanskje tar man seg en tur med Botniabanan i Sverige sammen med Langeland, som har vært der før, og ser på hvordan nye finansieringsformer kan brukes. Statsråden sier at det er ikke noe sesam, sesam å ta i bruk nye finansieringsformer. Nei, det er det ikke. Men det er også slik at nye finansieringsformer i resten av Europa og i vårt land gir mer vei og mer bane raskere, fortere, og mer forutsigbart. Det er ikke slik at Høyre vil bruke penger fritt og uhemmet. Vi har prioritert og sagt at jernbane – dobbeltspor i intercitytriangelet, Kornsjø/riksgrensen, EU, om man vil, Skien og Lillehammer – er vår førsteprioritet. Vi er opptatt av å ta i bruk nye finansieringsformer – prosjektfinansiering og Offentlig Privat Samarbeid – og å bruke midler, rett og slett fordi vi vil at folk skal på jobb og gods skal på bane.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [11:25:19]: Jeg er veldig tilfreds med at Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti står sammen om svært mye i innstillingene til Fremskrittspartiets to forslag om investeringsplaner for vei og jernbane.

De ikke-sosialistiske partiene er enige om at det er en vesentlig svakhet at transportplanen ikke er forpliktende. De ikke-sosialistiske partiene er enige om at forutsigbarhet er viktig i samferdselspolitikken, eksempelvis har land som Frankrike og Danmark gode erfaringer med bindende investeringsplaner. De ikke-sosialistiske partiene er enige om at det trengs større forutsigbarhet for prosjekter som går over tid. Vi er også enige om at det bør innføres et finansieringssystem hvor planlagte og påbegynte prosjekter i større grad kan gjennomføres i en sammenheng.

Høyre og Kristelig Folkeparti er tydeligvis enig i de forutsetningene som forslagene bygger på, og det er derfor underlig at de ikke vil stemme for forslagene.

Representanten Ingjerd Schou fra Høyre og representanten Knut Arild Hareide kappes om å angripe Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet for å komme med tomme løfter. Kristelig Folkeparti vil bygge jernbane med lånte penger. Men hvor i Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett er bevilgningen til å dekke disse rentene?

Komiteens leder fra Kristelig Folkeparti hadde et utspill i en novemberutgave av Teknisk Ukeblad, der han tok til orde for mer bygging av firefelts motorvei på E18, men i Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett for 2010 hadde de bare satt av nok penger til 500 meter mer vei enn regjeringen. Jeg ser ikke en eneste krone til samferdsel fra Kristelig Folkeparti i revidert. Man skulle nesten tro at troen var det viktigste og ikke penger.

Høyre vil igangsette en haug med OPS-prosjekter på vei, men så lenge de ikke vil bevilge pengene som skal til, blir resultatet enda mer bompenger – dette til tross for at representanten Schou i valgkampen garanterte for at stamveinetten ikke skulle bli bompengefinansiert.

Uavhengig av finansieringsmodeller – det være seg bane eller vei, OPS, lånefinansiering, fondsavsettelser eller prosjektfinsiering – er det ingen som klarer å gjennomføre en ambisiøs utbygging uten et formidabelt statlig løft gjennom finansiering av vei og bane. Jeg har til gode å finne disse investeringer i Høyres og Kristelig Folkepartis budsjetter og innstillinger. Jeg etterlyser hvor det ligger.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [11:28:32]: Dette har jo vært en ganske forutsigbar debatt, selv om jeg må innrømme at jeg har litt problemer med å se for meg representanten Hoksrud kjøre som «en kanin» mellom to- og firefelts veier på veien ned til Larvik.

Ellers vil jeg si at jeg langt på vei deler representanten Fredriksens oppfatninger. Jeg er enig i mye av det han sa, ikke minst hans understreking av at vi ikke kan lånefinansiere oss til bedre vei, og at vi trenger et statlig løft. Det er nettopp det regjeringen har gjort i Nasjonal transportplan. Det er et formidabelt statlig løft, med en ramme som er 100 mrd. kr høyere enn den forrige.

Det som imidlertid fikk meg til å tegne meg, var nettopp representantene Hallerakers og Hareides framstillinger rundt OPS-modellen. For meg er den måten å tenke på egentlig å gå baklengs inn i framtiden. Det er jo slik at vi har erfaringer nok med OPS-modellen, ikke bare i Norge, men i en rekke europeiske land, som tilsier at dette ikke er en velegnet modell å gå videre på. Jeg synes det blir altfor enkelt av representanten Hareide når han skylder på arbeiderpartistyret i Storbritannia, at de er en årsak til at det ikke har fungert. Det er ikke derfor man har konkludert med at OPS ikke er en farbar vei, og det er heller ikke derfor en rekke andre land har gjort det.

Det er altså sånn at man med OPS for det første må lånefinansiere seg til å bygge vei. Det blir ikke spesielt mye billigere. Det går heller ikke spesielt mye raskere. Det som kanskje er det alvorligste ankepunktet mot OPS som modell, er at det fører til et enormt byråkrati, en svær byråkratisering, fordi man er nødt til å sikre seg på alle bauer og kanter når det gjelder kontraktsinngåelsen. I stedet for å ha raskere framdrift får man altså et system med omfattende byråkratisering.

Det er riktig at samferdselsministeren har tatt til orde for å utrede alternative finansieringsmodeller. Det stiller alle de tre rød-grønne partiene seg bak. Arbeiderpartiet har vedtatt på sitt landsmøte at vi ønsker å se på alternative finansieringsmodeller. Det er også årsaken til at vi har tre egne poster på statsbudsjettet, for å sikre en forutsigbar finansiering. Det er en moderne måte å vurdere alternative finansieringer på. Jeg mener at det arbeidet samferdselsministeren har satt i gang, vil gi oss et viktig beslutningsgrunnlag med tanke på neste rullering av NTP.

Det aller viktigste er at vi bruker penger. Det gjør denne regjeringen. Bare i år øker investeringsrammen på

riksveier med 34 pst., samtidig som vi sikrer et ansvarlig økonomisk opplegg. Det gjør dessverre ikke Fremskrittspartiet, og der slutter også enigheten med Fredriksen.

Arne Sortevik (FrP) [11:31:49]: Dette siste er jo nettopp kjernen i saken. Hvis man skuer bakover og ser på gamle tall, kan man selvfølgelig være oppglødd over at man klarer å øke en del nominelt. Hvis man ser i forhold til behovet, er det grunn til å være nedslått, fordi det vil ta 50–70 år før man får et moderne veinett på plass.

Fremskrittspartiets forslag på veisektoren, som representanten Halleraker snakket om, er altså at vi i høst skal få en egen utvidet og bindende nasjonal investeringsplan for stamveinetten, og at vi skal bruke nye finansieringsverktøy for å gi avklart, langsiktig og forutsigbar finansiering for å sikre en samlet utbygging av store prosjekter innenfor den investeringsrammen som vi har satt til 200 mrd. kr. Det karakteriserer representanten Halleraker fra Høyre som et direkte uansvarlig forslag. Det er et ærlig standpunkt, men vi deler ikke det synet. Det vi derimot husker, er at ved forrige rullering av NTP-en i dette stortinget – det var jeg faktisk med på selv – valgte stortingsflertallet å øke rammen i forhold til det forslaget som kom fra daværende regjering, altså Bondevik II, hvor Høyre var et regjeringsparti. Da møtte vi også reaksjoner om at det var et direkte uansvarlig forslag. Dette er et godt forslag, et viktig forslag for å få avklart langsiktig og forutsigbar finansiering for å få raskere veiutbygging enn det vi har, og det er et nødvendig forslag. Spesielt blir nødvendigheten understreket når vi hører statsråden både beskrive og forsvare et system som går i krabbefart, og på den ene siden fortelle oss at det står ikke på pengene og på den andre siden fortelle oss at hun likevel skal forske på annen finansiering.

Når vi hører om innfasing, slik vi hørte fra statsråden, er jo det nettopp understrekingen av hvorfor vi må ha andre løsninger enn at vedtatt Nasjonal transportplan så å si skal opp til eksamen, prioriteringseksamen, én gang i året sammen med alle andre gode formål. Ikke engang disse tre prosjektene som har fått egen post – for de har jo ikke fått prosjektfinsiering, men de har fått egen post på statsbudsjettet – er skjermet for årlig innfasing. Nå har vi nettopp hørt at ett av disse tre prosjektene har fått stoppsignal, og da er jo det en understreking av at det er ingen sikring i det opplegget som regjeringen har valgt.

Til representanten Sønsterud skal jeg kort si at vi ikke svir av penger, men vi investerer. Vi har eksempler fra eget land. Vi har vist til finansiering – hvis man hører etter – og at vi faktisk har et dårlig veinett.

Bård Hoksrud (FrP) [11:35:06]: Siden representanten Bjørnflaten lurte på hva kaninkjøring var, kunne jeg invitere henne med, men det kan være at det blir oppfattet galt. Det betyr bare at man kjører ganske fort et godt stykke, og så er det bråbrems fordi man kjører inn fra en firefelts vei til en tofelts vei.

Etter å ha hørt på representanten Knut Arild Hareide, og for så vidt registrert hva han har sagt de siste fem-seks månedene, synes jeg kanskje at han har et mye større problem enn å forklare hva Fremskrittspartiet gjorde for

mange år siden. På tross av løfter fra Kristelig Folkeparti om milliarder til både vei og jernbane i forbindelse med revidert budsjett, er det så vidt jeg vet, på samferdsel bevilget null kroner ekstra. Så jeg tror kanskje man bør gjøre noe på hjemmebane før man kritiserer andre.

Jeg hadde egentlig lyst til å ta ordet fordi representanten Kjernli sier at vi skal trappe opp år for år. Det siste jeg har registrert fra Jens Stoltenberg og Onkel Skruie i regjeringen, altså finansminister Sigbjørn Johnsen, er det stikk motsatte: Man skal kutte i de offentlige utgiftene i statsbudsjettene i årene fremover og ikke øke. Det er noe helt annet. Jeg blir alltid livredd hver gang jeg hører politikere som prater om innfasing eller opptrapping. Jeg tror mange, både lokalpolitikere og folk flest, har opplevd at opptrappingsplaner er noe annet enn en reell opptrapping. Det betyr forskyvelse av ting, å skyve ting ut i tid, og det samme med innfasing.

Det har vi også registrert på dette området. Det er jo ikke sånn at man faser inn. Det er det som står i én setning i Nasjonal transportplan for denne perioden, men jeg tror det er ingen som har opplevd det sånn. Når man ser på det veinettet man har og de utfordringene man står overfor, er det ikke lenger en innfasing man trenger. Man trenger en skikkelig oppjustering, og det er det vi har foreslått med det forslaget som ligger her nå.

Jeg har lyst til å komme med en utfordring, fordi jeg hører hele tiden regjeringens representanter fra denne talerstolen skryte av hvor flinke de er til å putte på penger. Utfordringen er at vedlikeholdet fortsetter å gå ned på tross av de økte bevilgningene. Virkelighetens verden på utsiden av dette huset er noe helt annet enn det regjeringspartiene forsøker å fremstille den som fra denne talerstol. Virkeligheten er at veistandarden blir dårligere. Det er riktignok noen nye prosjekter som blir bra. Det er alle enige om. Men utfordringen er at behovet fortsetter å vokse på tross av de økte bevilgningene, og da hjelper det fælt lite å skryte av hva man har gjort. Man må faktisk begynne å handle og sørge for å følge opp de enorme etterslep som vi har ute på veinettet vårt.

Jeg har lyst til å utfordre regjeringen på det. Jeg opplever at mange fra regjeringspartiene sier at de ønsker å bevilge mer penger til samferdsel, men de får altså ikke lov av Jens og Onkel Skruie i regjeringen. Jeg håper at vi snart skal få tatt høl på den byllen, slik at man faktisk kan se at det er viktig å bruke penger nå og investere i fremtiden og sikre både god vei og god jernbane.

Presidenten: Presidenten må få lov til å bemerke at det å omtale statsråder med navn på tegneseriefigurer åpenbart ikke er parlamentarisk riktig. Det er mulig representanten syntes det var ustyrtelig morsomt, men det bør være mulig fra Stortingets talerstol å omtale statsråder, og for den saks skyld kolleger, på en mer passende måte.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [11:38:44]: Det var representanten Hoksrud som fikk meg til å ta ordet. Jeg var en stund litt bekymret for at både hørsel og syn var litt svekket, fordi man har åpenbart ikke skjønt eller lest at innfasing er brukt i NTP. Men så skjønner jeg jo, etter repre-

sentanten Hoksrudds siste innlegg, at han allikevel har lest det, men at han er bekymret.

Da vi jobbet med Nasjonal transportplan, var også anleggsbransjen opptatt av innfasing, fordi man hadde utfordringer med store svingninger med tanke på hvor raskt man kunne gjøre mer. Anleggsbransjen ba rett slett om en opptrapping, slik at de fikk muligheter til å investere og gjøre de grep som skulle til for å ta i bruk mer penger.

Vegdirektøren peker også på utfordringer de har hatt med hensyn til å ha planleggingskapasitet i forhold til den opptrappingen som har vært de siste år på investeringer i veisektoren. Så jeg tror, med min beste vilje, at vi skal ha et trøkk på investeringer både på vei og bane framover, men vi er nødt til å gjøre det i et tempo som gjør det mulig for bransjen, å komme i gang med de prosjektene som ligger i Nasjonal transportplan.

Nye finansieringsløsninger er Senterpartiet veldig opptatt av at vi skal diskutere framover. Derfor er jeg veldig glad for at samferdselsministeren har satt i gang forskningsprosjektet. Personlig føler jeg ingen allergi mot OPS-løsninger, men problemet er at det blir dyrere. Vi har mye forskning som viser at dette faktisk ikke lønner seg, og da har vi en utfordring. Da må vi heller finne andre modeller, som gjør at vi får rask framdrift, og at det lønner seg for oss som nasjon å gjøre det.

Avslutningsvis har jeg lyst til å gjenta at 100 mrd. kr mer i dagens Nasjonal transportplan enn i den forrige er mye penger. Nå gjenstår det å gjennomføre den. Nå skal vi bruke midlene, og vi skal la de prosjektene som ligger der, komme hele landet til gode. Og så får vi diskutere oss fram til en løsning når vi skal rullere Nasjonal transportplan i 2013, som innebærer andre løsninger, eventuelt, og opptrapping av midler også der.

Øyvind Halleraker (H) [11:41:34]: Det er interessant at statsråden kritiserer tidligere arbeiderpartiregjeringer for ikke å følge opp NTP, for det er bare tidligere arbeiderpartiregjeringer som har hatt mulighet til å følge opp sine egne NTP-forslag. Bondevik-regjeringen hadde ikke en felles NTP, de hadde en Sem-erklæring, som jeg har sagt mange ganger fra denne talerstol, og som ble oppfylt.

Gorm Kjernli er opptatt av revidert nasjonalbudsjett og sier at vi her styrker jernbanen, og at man er opptatt av reisende og gods. Da lurer jeg på: Er det derfor man finansierer nesten hele innsatsen innenfor jernbanefeltet med å ta utbytte fra NSB, et NSB som er blitt så skakkjørt i løpet av vinteren at de absolutt hadde hatt behov for å beholde sine penger selv?

Så til Bjørnflaten, som oppsiktsvekkende nok sier at hun er enig med Fredriksen i nesten alt han sier. Det var jo en oppsiktsvekkende nyhet her i dag, syns jeg. Og så sier hun at hun ikke kan være enig i at lånefinansiering er en god løsning. Nei, lånefinansiering er noe man griper til særlig på langsiktige prosjekter. Og hvis det er noen som griper til lånefinansiering, så er det jo denne regjeringen. Aldri har vi lånefinansiert mer veg i Norge enn vi gjør nå. Det er andre enn regjeringen som gjør det, men de hilser det velkommen. Bompengefinansiering er jo som kjent lånefinansiering i fullt monn.

Så til at OPS ikke er farbar veg, og at andre lands erfaringer også viser det. Da lurer jeg på: Hvilke andre land er det man da sikter til? I den omverdenen som jeg i alle fall forholder meg til og leser litt om, er ikke dette tilfellet – snarere tvert imot. Suksessen er så stor at det er på gang et eget direktiv i EU om hvordan dette nå skal gjøres. Det blir spennende å se om det blir forpliktende også for Arbeiderpartiet her i Norge. OPS dreier seg nemlig om tre ting: Det dreier seg om raskere realisering, det dreier seg om raskere gjennomføring, og det dreier seg om en investeringskostnad som man fordeler over mange år, helt opp til 25 år, som samfunnet for øvrig gjør på nesten alle andre investeringsprosjekt, og som vi også gjør det i våre egne husholdninger.

Så må jeg også en liten tur innom Fremskrittspartiet, som tydeligvis har lagt seg på en ny linje ved å kritisere dem som støtter dem i saker her i salen. Det er tydeligvis en ny strategi, som er ganske oppsiktsvekkende. Det minner meg litt om hunden som biter hånden som gir den mat. Jeg står fast på det jeg sa om en tohundremilliardersplan på tre måneder. Hvem i all verden skal utarbeide den? Hvordan skal den se ut? Hvilke prosjekter skal inn der? Hvor er deltakelsen fra samfunnet utenfor for å få dette fram?

Presidenten: Representanten Ingjerd Schou får ordet for tredje gang og ville under normale omstendigheter få begrenset sin taletid til 1 minutt. Men hun er saksordfører for saken om investeringsplan for jernbaner og får derfor 3 minutters taletid.

Ingjerd Schou (H) [11:45:03]: Det er mulig at det er en ny linje fra Fremskrittspartiet at man i denne salen skal ta alle. På den måten får man jo ikke så veldig mange venner. Og jeg tror det er slik for Fremskrittspartiet som for oss andre, at skal man klare å få gjennomslag for noe, må man sørge for at man har et flertall.

Så til representantene Sønsterud og Bjørnflaten, som snakker om at det å organisere og finansiere ved hjelp av Offentlig Privat Samarbeid gir et «enormt byråkrati». Da er det vel det å si: Tenk om det skulle gi mer vei og jernbane – doble spor i hele østlandsområdet? Regjeringen sier nei, og det sier regjeringspartiene også. Men det som er et faktum, er at dagens finansieringsordning og dagens organisering ikke gir valuta for pengene.

Vi hører også de samme representantene argumentere med at det er «omkamp» å ta opp organisering av Jernbaneverket i to statlige selskaper, som Høyre har foreslått, slik at de kan ta opp lån på egen kjøp å la Telenor og Mesta, og jeg kan nevne flere. Tenk om det ga mer jernbane? Tenk om det ga doble spor? Dagens organisering gjør det nemlig ikke. Dagens organisering sørger for at det fortsatt er enkle spor på det meste av østlandsområdet, og da står bare ideologien igjen.

Tenk om regjeringen kunne tenkt nytt og offensivt om NSB – Norges Statsbaner – latt dem få et nytt navn? Tenk om vi kunne ha sagt at det skulle være et moderne transportselskap som hadde det formål for øye å sørge for at folk og gods kom fra A til B? La NSB vinne konkurransen i utlandet.

Jeg må også en liten sveip innom det som nå er regjeringens store satsing i revidert nasjonalbudsjett: tar utbytte fra NSB – og de nye, friske pengene beløper seg til 1,6 mill. kr. Det er ikke likegyldig hvordan vi rigger organiseringen for å få bygget raskere og mer forutsigbart, Høyre kommer fortsatt til å ha kamper – kall det gjerne omkamper. Det er helt nødvendig, for det fungerer ikke i dag. Og det er folk flest der ute som gir beskjed om nettopp det.

Vi mener at Jernbaneverket bør omdannes til to statlige selskaper. I Aftenposten 12. juni er også behovet for modernisering av Jernbaneverket tydelig synliggjort, nettopp ved at Bjørn Sund understreker og minner om hvordan Gardermobanen i sin tid ble bygget. Jeg hører at statsråden argumenterer med at det var mange andre ting som ikke fungerte ved utbyggingen av Gardermobanen. Men den står der, og den fungerer utmerket. Folk synes den er både regulær og punktlig.

Jeg tror også at det kan vært klokt å avvikle togmonopolet, og kommer tilbake til det.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:48:20]: Kristeleg Folkeparti har ikkje noko imot å bli verken nemnt eller teke av Framstegspartiet, men me hadde gjerne sett at den informasjonen som hadde kome fram for Stortinget, hadde vore riktig. Eg siktar da til representanten Hoksrud, som seier at me ikkje aukar løyvingane til veg og jernbane i revidert. Det gjer me. Kristeleg Folkeparti aukar løyvingane til veg og jernbane i revidert nasjonalbudsjett.

Men eg vil nok ikkje ta statsråden sine ord i bruk, at ikkje me gjerne hadde sett at me hadde hatt meir pengar. Me har ikkje den opplevinga at me har nok pengar, men me aukar både på veg og jernbane. Me har òg hørt at det me løyver, er det Jernbaneverket ber om og meiner dei har kapasitet til å bruke i 2010.

Det er eit paradoks, synest eg, at det er så mange som kan vere nøgde med organiseringsforma av Jernbaneverket, når me ser på resultatata frå 2009. Da står det altså 323 mill. kr igjen på drift og vedlikehald, og det var 579 mill. kr igjen på investeringar. Av dei totale løyvingane til Jernbaneverket var det 790 ubrukte millionar igjen. Det synest eg viser at me treng å sjå på organiseringa, og me treng derfor å tenkje nytt.

Representanten Bjørnflaten seier at OPS er ei beskriving av korleis ein kan gå baklengs inn i framtida. Det er jo litt spesielt da at ministeren vil utgreie korleis ein skal gå baklengs inn i framtida. Poenget her er – eg må seie det – at denne beskrivinga til Bjørnflaten viser at ho ikkje har full forståing av kva OPS er. Det er ikkje berre ei finansieringstenking. Det er òg ei tenking på korleis me kan få prosjekta hurtigare fram i tid, men òg korleis me kan få prosjekta til å bli betre, og korleis me kan få nye idear fram. Det er ei samla næring som peiker på dette, og det synest eg er eit paradoks når eg hører Bjørnflaten sine ord.

Så synest eg òg at denne debatten har vore prega av at Framstegspartiet er oppteke av den standarden me har både på veg og på jernbane i Noreg. Eg deler ein del av den beskrivinga, men om den beskrivinga stemmer, synest

eg det er rart at me ikkje kan bruke bompengar til å betre det. Kvifor kan ikkje brukarane få lov til å vere med på å finansiere? Det er nesten slik at dei personane som går inn på det, blir sende til Sibir, ifølgje Framstegspartiet si tenking.

Gorm Kjernli (A) [11:51:31]: Det er unektelig litt morsomt å høre denne dragkampen mellom de borgerlige partiene og den borgerlige posisjoneringen som foregår i salen. Det skal ikke jeg legge meg opp i, det får de holde på med som de vil. Men faktum er jo at det viser tydelig uenighet på en rekke punkter når det gjelder jernbanen, og for så vidt også når det gjelder stamveinettet.

Men det som fikk meg til å ta ordet, var at flere representanter avga meg en visitt. Først til representanten Hoksrud og hans bekymring: Jeg vet ikke om jeg kan gjøre noe med bekymringen til representanten Hoksrud. Det er vel gjerne slik at hvis man er fra Fremskrittspartiet, er man programforpliktet til å være bekymret – hvis man ikke er sjokkert.

Representanten Sjelmo Nordås var også innom dette med opptrappingsplaner. Det er jo slik at vi fylte på med mer penger år for år fra 2005 til 2009, både til jernbane og veiinvesteringer. Det var en opptrapping i den dagjeldende NTP-en. Vi har fortsatt den opptrappingen i 2010, og det skal vi fortsette med. Om det får representanten Hoksrud til å bli mindre bekymret, vet ikke jeg, men det er nå i hvert fall tilfellet.

Jernbaneverket får de pengene de ber om. Jeg har også en bekymring, og det er planer – eller mangel på planer – for Jernbaneverket som et resultat av at de har vært sulteføret i mange år. Det er ikke bare å bygge, man må også ha planene på plass. Det blir Jernbaneverkets hovedutfordring nå framover for at vi skal få bygd det vi har sagt at vi skal bygge. Så det å få planene på plass er viktig.

I revidert budsjett er det 210 mill. kr ekstra til vedlikehold i tillegg til at man omdisponerer og viderefører ubrukte midler i 2009. Det er 64 mill. kr i nye, friske midler til Oslo–Ski, ikke 1,6 mill. kr som representanten Schou refererte til. Jeg vet ikke helt hvordan hun har klart å regne seg fram til det.

Både representanten Schou og representanten Halleraker var inne på utbytte fra NSB. Her tror jeg jeg må hjelpe Høyre litt med hukommelsen. Husker ikke Høyre hva de selv foreslo i forbindelse med statsbudsjettet for 2010, der de la opp til et større utbytte fra NSB enn det regjeringen la opp til i statsbudsjettet? Så når det gjelder påstanden om at man her fra regjeringens side tar mer utbytte fra NSB, må man huske på at Høyre selv foreslo et større utbytte fra NSB enn det regjeringen la opp til.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik får ordet for tredje gang, men er ordfører i en av sakene og får derfor 3 minutters taletid.

Arne Sortevik (FrP) [11:54:35]: En siste runde i en viktig debatt om to viktige forslag for henholdsvis jernbane og vei, som vil gi avklart, langsiktig og forutsigbar finansiering. Det vil Fremskrittspartiet, men det er det tyde-

lige reservasjoner mot fra de andre partiene, med litt ulike premisser.

Etter vårt syn blir det ikke press i økonomien når vi moderniserer veinettet og jernbanenettet. Tvert imot, det er nettopp en modernisering som vil gi mindre press og vil øke verdiskapingen.

Når det gjelder kapasitet, kan det ikke være slik, mener iallfall vi, at det skal være fagetatene og norsk anleggsbransje som dimensjonerer vei- og jernbaneutbyggingen i Norge. Vi, som utbyggingsekspert, peker på at det er kapasitet på begge områder å hente i utlandet. Det ser vi gjøres i mange andre land når det bygges store prosjekter.

Lånefinansiering har vært diskutert. Det er jo helt riktig som noen har pekt på, at den omfattende bompengebrauken som bilistene utsettes for, faktisk er en tvungen lånefinansiering. Det er et tvunget kjøp av vei på avbetaling – forferdelig dyrt for bilistene. Vi mener at et av de viktige virkemidlene som skal brukes når staten øker sin finansiering av veinettet, nettopp er statlige lån til statlige foretak, altså etater som er blitt statsforetak. Det gir en raskere utbygging. Økonomien i dette teknisk er jo at de årlige avdrag og renter på disse lånene dekkes gjennom årlige statsbudsjetter.

Men så blir man møtt med at det lukker handlingsrommet, det lukker handlingsrommet for regjering og departement. Men det handlingsrommet man her så iherdig forsvarer, er jo et venterom for alle som trenger transport. Det at man nekter og avviser å bruke en ordning med statlige lån til Vegvesenet og statlige lån til Jernbaneverket finansiert over de årlige budsjettene, hindrer raskere utbygging, det hindrer avklart finansiering, det hindrer langsiktighet i moderniseringen av vei- og jernbanenettet, og det gir uforutsigbar finansiering av modernisering av vei- og jernbanenettet.

Dette systemet vil Fremskrittspartiet endre på. Vi ble minnet om hvor viktig det er å endre på det i den artikkelen jeg viste til i mitt første innlegg, hvor Bjørn Sund i Aftenposten sist lørdag sier noe slikt som at vi kan ikke fortsette slik. Fremskrittspartiet vil heller ikke fortsette slik. Vi vil skille mellom utgifter og investering, og vi vil bygge mye raskere.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [11:57:48]: Aller først til komiteens leder, Hareide, som spør om hvorfor vi ikke kan bruke mer bompengefinansiering. Det er slik at i kommende tiårsperiode betaler bilistene inn i skatter og avgifter og bompenger over 700 mrd. kr. Det som kommer til å bli investert på veisiden, er ca. 219 mrd. kr. Det er et tall som kommer fra regjeringen selv. Folk flest opplever det som mye mer enn nok i forhold til skatter og avgifter. Folk flest der ute har ingen forståelse for at en stat som renner over av penger, skal sende regningen ned til den minste mannen i gaten.

Så til representanten Schou, som sier at hun ikke helt skjønner hvem Fremskrittspartiet ønsker å bli venner med. Vel, dette er ikke spørsmål om hvem man ønsker å bli venner med, men det er faktisk en etterlysning av hvordan Høyre ser for seg at de ønsker å finansiere utbyggingen av stamveinettet i Norge, innbefattet at representanten

Schou selv har gått ut og sagt at for henne er det utenkelig å bompengefinansiere stamveinettet. Da vil man gjerne vite hva det er Høyre mener i en slik type sak.

Det er bare Fremskrittspartiet som vil ha en nasjonal investeringsplan for stamveinettet, og det er bare Fremskrittspartiet som vil ha en nasjonal investeringsplan for jernbanen. Statlig finansiering for dette, som vi bruker, er ikke bare en god løsning, det er også den eneste. Alternativet er å sende regningen til bilistene, noe Fremskrittspartiet ikke vil. Samtidig ser vi hva andres løsninger har ført til av forfall, etterslep og mangel på nye investeringer.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Bård Hoksrud har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [12:00:11]: Jeg registrerer at i flere debatter har vi sett at fakta ikke helt har vært sånn som realitetene er. Jeg synes i hvert fall at det er viktig at fakta skal man være redelig på, og hvis man har gjort en feil, skal man innrømme det. Men nå har jeg kvalitetssikret også med representanten Hareide, og det er sånn at Kristelig Folkeparti ikke bruker en eneste krone utover regjeringens ramme i revidert budsjett for i år. Det synes jeg er riktig. Da må man være redelig på at det er det som er de faktiske forhold. Det jeg sa, var at man ikke kom med en eneste krone utover de pengene som forelå fra regjeringens side.

At Hareide er for bompenger, får for så vidt være Hareides utfordring. Jeg mener at når bilistene betaler inn mange milliarder kroner mer enn det de får tilbake til vei, så ønsker ikke jeg at man skal innføre bomstasjoner og dyngte folk ned med nye skatter og avgifter.

Tone Merete Sønsterud (A) [12:01:24]: Jeg fikk rett i mitt første innlegg. Det har ikke vært mye nytt i denne debatten i forhold til debatter vi har hatt tidligere.

Men til representanten Hoksrud, som tok opp dette med annerledeslandet. For å si det sånn: Vi er jo selvfølgelig enige om at vi har store utfordringer på vei og bane. Det er det ingen uenighet om i denne sal. Vi har stort fokus på det. Men det høres nesten ut som om vi bor i et u-land. Jeg må si at når vi ser det i en litt internasjonal sammenheng, tror jeg nok det er riktig at vi blir sett på som at vi bor i annerledeslandet. Men jeg tror det da er med et litt mer positivt fortegn, for å si det på den måten.

Så et par ord om OPS. Man kan få inntrykk av, når man hører debatten, at dette er en gratis lunsj, at dette er noe som kommer utenom alt det andre. Men det kommer til å komme en tid da dette skal betales tilbake igjen. Til representanten Hareide: Jeg nevnte Storbritannia i mitt første innlegg her. Ja, det er pay-back time. De har bundet opp veldig mange av de prosjektene i statsfinansene sine. Det er ikke til å komme unna. De er nå forpliktet i forhold til det.

Så til Schou og omdanning, utskilling og fristilling. Hun bruker igjen Mesta som et eksempel på hvor vel-

lykket disse omstillingene er. Det er nesten ikke til å tro – og det er mulig dette er et lite parlamentarisk uttrykk – men det må være lov å spørre om de følger med i timen. 9. mars behandlet vi Riksrevisjonens undersøkelse av drift og vedlikehold av veinettet. Rapporten viser at målene med reformen, å redusere kostnadene, ikke på noen måte er nådd. Tvert imot har utgiftene økt. Standarden på veivedlikeholdet har gått ned, og administrasjonskostnadene har økt. Riksrevisjonen påpeker mangelfull rapportering om driftstilstanden på veinettet, lavt kontrollnivå og mangelfull oppfølging – og det er fakta.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [12:03:49]: Jeg ønsker å understreke de poengene som representanten Sønsterud var inne på i sitt innlegg.

Det er helt riktig at det var Stoltenberg I-regjeringen som satte i gang med de første OPS-prosjektene i Norge. Disse er også gjennomvaluert i ettertid. Det de viser, er at det går ikke spesielt mye raskere, det blir ikke spesielt mye billigere, og erfaringen fra både Norge og andre land er at det fører til et enormt byråkrati, spesielt når det gjelder kontraktinngåelsen, fordi man er nødt til å sikre seg mot ting som kommer senere.

Så har Sønsterud også helt rett i at OPS-prosjekter i flere land har ført til store problemer fordi det har bundet opp handlingsrommet senere. Disse kontraktene skal betales ut en dag. Det fører til at flere land har fått problemer med at handlingsrommet er blitt mindre. Ungarn er f.eks. ett eksempel til på et land hvor man nå er veldig kritisk til OPS-prosjekter, i tillegg til Storbritannia. Så sier representanten Hareide at jeg ikke har forståelse for hva alternativ finansiering er. Jeg mener at han med sine uttalelser demonstrerer den – jeg vet ikke om jeg for vennskapets skyld skal si – samme manglende forståelsen. For prosjektfinansiering eller alternativ finansiering er jo så mye mer enn OPS, og det er det vi er opptatt av. Det er jo derfor samferdselsministeren har satt i gang et forskningsprosjekt, nettopp for å belyse og få fram andre prosjekter enn OPS. Det med å ha egne poster på statsbudsjettet er nettopp et sånt eksempel.

Så har det vært mye debatt om hvem som er mest bekymret. Jeg må si at jeg blir virkelig bekymret når jeg hører de gamle Bondevik II-kameratene snakke om omorganisering. Sønsterud var inne på resultatet av omorganiseringen av Statens vegvesen, som har ført til at kostnader på drift og vedlikehold har steget, og at prisene på funksjonskontrakter i mange fylker nå har økt med mer enn 90 pst., langt utover det som var lagt inn som økning ut fra standardkrav. Ett annet eksempel er også omorganiseringen av Jernbaneverket, som ble gjennomført av Bondevik II-regjeringen, som førte til at et stort antall mennesker – personer med kompetanse som vi hadde trengt i dag – fikk sluttpakker. I dag er det folk med signalkompetanse som jobber som bartendere i Thailand. Vi burde hatt dem her sånn at vi kunne fått satt i gang byggingen av strekninger som vi nå er nødt til å utsette fordi vi mangler kompetanse. Så når Bondevik II-kameratene snakker om omorganisering og ønsker at vi skal fokusere på det i stedet for å gjennomføre og bygge ut, investere og satse på

15. juni – 1) Representantforslag fra repr. Hoksrud, Fredriksen og Sortevik om en utvidet og bindende investeringsplan 4130 for norsk jernbane 2) Representantforslag fra repr. Hoksrud, Fredriksen, Godskesen og Sortevik om en utvidet 2010 og bindende nasjonal investeringsplan for stamveinet

vedlikehold i en krevende tid for Jernbaneverket og Statens vegvesen, så blir jeg alvorlig bekymret.

Presidenten: Neste taler er Ingjerd Schou. Representanten Schou er saksordfører og får derfor ordet til tross for at det er fjerde gang. Hun får 3 minutter.

Ingjerd Schou (H) [12:07:12]: Jeg hadde også tenkt at jeg forhåpentligvis skulle bli den siste.

Jeg har bare lyst til å komme med noen kommentarer, og jeg vil starte med Bjørnflatens siste innlegg. Etter 14 dager i stolen stoppet og utsatte regjeringen i hui og hast moderniseringen av Jernbaneverket uten konsekvensutredning, uten vurdering av hvilke konsekvenser det hadde. Det er det som er alvorlig, og det som er bekymringsfullt.

Så til representanten Kjernli som sier at Jernbaneverket får de pengene de ber om. Jernbaneverket klarer ikke å bruke de pengene de får. Jernbaneverket mangler plankapasitet og plankompetanse. Jernbaneverket, slik det fremstår i dag, klarer altså ikke å møte behovet til folk flest for å komme på arbeid tidsnok – få doble spor i hele østlandsområdet.

Når det gjelder revidert og regjeringens satsing, var det også under Bondevik II-regjeringen utbytte fra NSB. Spørsmålet er om regjeringens argumentasjon om stor satsing med nye friske midler holder når det meste av satsingen faktisk kommer fra dette utbyttet, og nedtellingen handler om 1,6 mill. kr i friske, nye midler.

Så til Sønsterud, som i sitt innledningsinnlegg i dag snakket om at det å bruke offentlig-privat finansiering var betaling på avbetaling. Er det det? Eller er det slik at det er noe i veien med det? Fra Høyres side ser vi det slik at det er den totale belastningen i økonomien som avgjør mengden av ulike typer finansieringsordninger og en vurdering av hva Norge kan tåle som nasjon i forhold til den totale økonomien, og at man ikke kan bruke fritt og vilt alle nye finansieringsformer i et omfang som gjør at Norge ikke kan tåle det. Da handler det om prioritering, og det har Høyre gjort. Vi prioriterer doble spor i intercitytriangelet. Med dagens finansieringsordning ser vi at det vil gå mer enn 30 år før det vil skje, men vi mener at dette burde vært gjort i løpet av en tiårsperiode. Det er også slik at den totale økonomien i Norge er avhengig av at vi har et mannskap tilgjengelig, til rådighet, for å kunne bygge og fremføre ny vei. Det handler også om tidsbegrensede oppdrag for mannskap eventuelt fra utlandet.

Det mangler ikke penger, sier statsråden. Offentlig Privat Samarbeid er mer enn finansiering – det er en egen arbeidsform. Det handler om å bygge hele strekk fortløpende og fortelle folk hvilken dato man kan forvente at dette doble sporet står ferdig.

Presidenten: Representanten Halleraker har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Øyvind Halleraker (H) [12:10:31]: Jeg vil oppklare en helt åpenbar feil fra Bjørnflaten, som sa at OPS-prosjekt ikke realiseres raskere. Er det noe alle er enige om, så er

det at de realiseres raskere – faktisk på halve tiden – og det står også i evalueringsrapporten. Så det blir feil hvis det skulle stå igjen etter denne debatten.

Så til Fredriksen og Fremskrittspartiet, som slynger ut kritikk til Høyre. Jeg synes et minstemål før man kritiserer andres politikk, er å sette seg inn i den politikken som andre fører. Fredriksen kan åpenbart ikke ha lest verken våre merknader til Nasjonal transportplan eller Høyres egen transportplan med 23 punkter. Dessuten er ikke akkurat Fremskrittspartiets innslag av satsing på samferdsel i revidert nasjonalbudsjett særlig imponerende.

Presidenten: Også representanten Hareide har hatt ordet tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:11:41]: Eg vil berre gje ein kort kommentar til Hoksrud sitt siste innlegg, som eg er desto meir fornøgd med enn det han heldt før det innlegget. Poenget var jo veldig enkelt, for når han seier at Kristeleg Folkeparti ikkje aukar løyvingane i revidert nasjonalbudsjett, stemmer ikkje det. Me aukar på same måten som regjeringa gjer det, og som regjeringa har sagt: Jernbaneverket får dei midlane dei ber om i 2010. Det er eg glad for, og eg håper ikkje dei brukar dei opp i 2010, for med det etterslepet me har, er det i aller høgste grad behov for det.

Om me kort skal avrunda, har dette vore ein debatt om omorganisering. Eg begynte mitt hovudinnlegg med å snakke om Avinor. Eg registrerer iallfall med glede at ingen har lyst til at Avinor skal tilbake til sin gamle organisasjonsform. Mange er fornøgdde med Avinor i dag. Dei leverer betre, og dei har handlefridom. Det ønskjer eg òg skal gjelde for veg og bane.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:12:56]: Lat meg då begynna med å kommentera nettopp Avinor. For det er jo slik at sjølv om Avinor er eit 100 pst. statleg aksjeselskap, har dei òg sine rammevilkår. Når dei no vurderer terminal 2, må dei ha konsesjon frå departementet, og vi må vurdere denne konsesjonen ut frå Avinor sine finansielle rammevilkår.

Så registrerer eg av denne debatten at presset i økonomien er eit framandord hos Framstegspartiet – det tek eg til orientering – og at Høgre meiner at folk ser ei regjering utan handling. Lat meg då for ordens skuld berre opplysa om kva for prosjekt som no er i gang. Eg nemner dei vegprosjekta som er rekna til meir enn 500 mill. kr. Det er E18 Krosby–Knapstad, E18 Sky–Landgangen, E39 Kvisvegen, rv. 13/rv. 7 Hardangerbrua, rv. 13 Vossebakken, E6 Dal–Minnesund, E6 Øyer–Tretten, E6 Nordre avlastningsveg i Trondheim, rv. 150 Ulvensplitten, E18 Bjørvika, E6 Nidelv bru.

Når det gjeld jernbane, er dobbeltspor Lysaker–Sandvika planlagt ferdigstilt i 2011, Sandnes–Stavanger er ferdig, fjernstyring Mosjøen–Bodø, Gevingåsen tunnel på Trønderbanen, dobbeltspor Barkåker–Tønsberg, Oslo-prosjektet, og i neste sak gir Stortinget forhåpentleg si til-

slutning til oppstart på Holm–Holmestrand–Nykirke. Ut- over dette har eg for spesielt interesserte ei lang liste bestående av 26 konseptvalutgreingar som er bestilte. Dei fleste av dei skal vera ferdige i 2010. Det seier noko om både kva vi følgjer opp akkurat no, og på kva måte vi òg skal følgja opp Nasjonal transportplan vidare.

Så vil eg heilt til slutt seia: Det er det manglande vedlikehaldet som bekymrar meg mest. Det er det som gjer at det er betydelege ekstramidlar til Jernbaneverket i revidert. Det er òg det som gjer at vi må ha spesiell merksemd på kontraktane for vedlikehald, spesielt kontraktane for vedlikehald på veg. Det skal vi ha stor merksemd på framover, slik at vi får meir vedlikehald for pengane.

Presidenten: Arne Sortevik er saksordfører for sak nr. 2. Han får derfor ordet til et innlegg på 3 minutter. Det er hans fjerde innlegg, vil presidenten bemerke.

Arne Sortevik (FrP) [12:16:09]: Det vet jeg, og jeg skal forsøke å være kort. Nå var det statsråden som foranlediget et lite innlegg – for å balansere fremstillingen litt.

Når vi hører skrytelisten over prosjekter som er i gang, er det rimelig å minne om at en rekke av de største prosjektene på den listen i hovedsak er betalt av bilistene. Det er tvangskjøp av vei på avbetaling, slik at bidraget fra bilistene er betydelig større enn det bidraget man legger inn i selve investeringen.

Så er det nok også viktig for fullstendighetens og oversiktens skyld å minne om at det er en del prosjekter som ikke er satt i gang, som står på vent, og som faktisk er vedtatt og omtalt og er med i planer, men som ikke er satt i gang. Jeg har lyst til å minne om et prosjekt som jeg er svært opptatt av, nemlig kyststamveien E39 mellom Os og Bergen, der vi fortsatt venter, og vi forstår ikke hvorfor vi trenger å vente lenger.

Til slutt: Det er en rekke prosjekter som ikke er kommet med, iallfall i handlingsprogrammet for Nasjonal transportplan. De har faktisk ikke kommet med i Nasjonal transportplan i det hele tatt. Behovet for å modernisere veinettet raskere mener Fremskrittspartiet utvilsomt er til stede. Da er det også behov for å klargjøre finansieringen, få en forutsigbar, avklart og langsiktig finansiering. Og det er nødvendig å se på pengebruken innenfor veibyggingen som en investering, men at ikke man årlig stiller gode vei-prosjekter opp mot alle andre gode formål i et tolvmåneders statsbudsjett som veksler ut gode investeringsformål med alle andre gode formål. Det blir helt feil. Så lenge vi fortsetter med det, kommer vi aldri videre. Jeg gjentar hva Bjørn Sund sa i Aftenposten lørdag: «Slik kan vi ikke ha det.»

Presidenten: Jan-Henrik Fredriksen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [12:18:28]: Kort til representanten Halleraker, som kom med noen uttalelser om vårt reviderte budsjett: Det er slik at vi forholder oss til at revidert budsjett er revidert budsjett. Derfor går vi inn

med midler der vi ser at det er behov for å rette opp et budsjett, både med hensyn til askefastproblematikken og ikke minst med hensyn til naturkatastrofer og ras, som vi har hatt mye av i år.

For øvrig vil jeg opplyse representanten Halleraker om at det forslaget vi behandler i dag, medfører 200 mrd. kr til en bindende investeringsplan for vei og ca. 60 mrd. kr til jernbane – fire dager før revidert.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:19:32]: Eg skal berre gje to korte kommentarar.

Den eine er eit svar til representanten Arne Sortevik og gjeld E39 og ferjefri kyststamveg. Det er ikkje til å unngå at Framstegspartiet i debatten i dag står aleine i ein del synspunkt som gjeld utbygging av veg og bane. Det gjer dei så visst ikkje når det gjeld ein ferjefri kyststamveg. Der er heile Stortinget samla om å få fram ein ferjefri kyststamveg på Vestlandet. Difor er det bestilt ei konseptvalutgreiing, som vi no følgjer nøye opp.

Så brukte Arne Sortevik ordet «skrytliste» om det som eg las opp her. Det må han få lov til. Men det er faktisk ei faktaliste. Det er ei oversikt over prosjekt som er sette i gang, og som er kostnadsrekna til meir enn 500 mill. kr. Den andre lista er ei oversikt over dei konseptvalutgreiingane som er bestilte. E39 er her ein av mange.

Trykk ute, sa Sortevik. Ja, det kan eg bekrefte. Desto viktigare er det at regjeringa følgjer opp. Det som er føresetnaden i Nasjonal transportplan, er statlege midlar på 322 mrd. kr og bompengar baserte på lokale initiativ for å sikra at endå fleire prosjekt blir realiserte. Der kjenner eg trykket, og der skal det leggjast fram for Stortinget fleire nye saker utover hausten. Her er eit felles engasjement landet rundt for å sikra betre vegar.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

(Votering, se side 4208)

Sak nr. 3 [12:21:59]

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om ein del saker på Samferdselsdepartementet sitt område (Innst. 328 S (2009–2010), jf. Prop. 127 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hvert parti og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talelisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [12:22:59] (ordfører for saken): Den såkalte samleproposisjonen omhandler

en rekke forhold på Samferdselsdepartementets område. Komiteen støtter den framlagte proposisjonen på mange punkt. Jeg skal imidlertid kommentere ett forhold der det er divergerende oppfatninger, og det gjelder miljøpakken for Trondheim.

Miljøpakken for Trondheim er en omfattende og ofensiv satsing på infrastrukturtiltak, kollektivtrafikktiltak, trafiksikkerhetstiltak, bl.a. stor utbygging av sykkelstier, og miljø- og servicetiltak.

Aktiviteten blir større i 2010 enn planlagt, og regjeringen følger opp lokale vedtak og disponeringer med å øke innsatsen innenfor pakken med om lag 90 mill. kr mer i bompenger. Dette sikrer bl.a. prosjekterings- og planleggingsmidler, 25 mill. kr til sykkelveitiltak, bl.a. til tverrsambandet Lade, og gang- og sykkelvei mellom Søndre gate og Ilevollen, og 26 mill. kr til kollektivtrafikktiltak.

Stortingsflertallet, de tre rød-grønne partiene, har tidligere understreket at vi er tilfreds med at en så stor andel av miljøpakken går til kollektivtrafikktiltak og trafiksikkerhetstiltak. Det presiseres også i denne innstillingen, samtidig som vi understreker at den økonomiske andelen til kollektivtrafikk ikke reduseres, heller ikke dersom de store prosjektene i pakken blir dyrere enn forventet.

Jeg vil også gi honnør til Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune for innføring av tidsdifferensierte bompengesatser. Dermed blir Trondheim først av de store byene til å gjennomføre trafikkreduserende tiltak. Erfaringene fra bl.a. Stockholm er svært positive, og køprising er et viktig element for å begrense klimautslipp fra transportsektoren.

Jeg har registrert at det er stor lokal uenighet om plasseringen av bomstasjonene. Dette er imidlertid et resultat av lokale beslutninger, og jeg har tiltro til at man lokalt også finner best mulig løsninger for å ivareta dette.

Jeg er veldig glad for at regjeringen sikrer en videreføring av driften på Bratsbergbanen. Det har vært et sterkt lokalt engasjement rundt denne saken, og vi har fått mange henvendelser i komiteen. Derfor er det positivt at regjeringen nå inngår en avtale med Telemark fylkeskommune om videreføring av driften.

Det er også svært positivt at regjeringen sikrer tidligere oppstart av godsterminalen i Bodø. Ombyggingen er viktig med tanke på strategien som er vedtatt i NTP om å doble godskapasiteten for jernbane innen 2020, og er særlig viktig for å kunne frakte mer gods både på tog og kjørl.

Jeg skal ikke nevne alle punktene i samleproposisjonen, bare vise til at komiteen, som sagt, stiller seg bak store og viktige trekk ved den, og at det er en viktig sak, ikke minst for å sikre framdriften i de ambisiøse investeringsplanene som er både på vei og bane. Jeg skal ikke komme noe mer inn på den debatten, for det har vi debattert utførlig tidligere i dag, men dette er også en viktig sak i så måte.

Arne Sortevik (FrP) [12:26:41]: Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i saken og forslag Fremskrittspartiet har sammen med andre.

Dette gjelder, som saksordføreren sa, en del saker

på Samferdselsdepartementets område. Jeg skal snu på manuset mitt og ta luftfarten til slutt.

Vi har noen andre merknader, bl.a. når det gjelder omklassifisering av riksveier i grenlandsområdet, hvor vi peker på at man flytter trafikken til områder med mer trafikk.

Vi har både merknader og forslag knyttet til Trondheimpakken, som i våre øyne ikke er noen miljøpakke, men en kamuflert bompengepakke for å få penger til byutvikling. Vi har merket oss at det er gitt fritak for beboere på Være og Klett. Det er vi selvfølgelig glade for. Den beste fritaksordningen er å slippe bompenger. Fremskrittspartiet mener at de generelle fritaksreglene i Statens vegvesen bør gjennomgås på nytt, på bakgrunn av den sterke økningen i antall bompengefinansierte prosjekter. Dette mener vi bør gjøres for å sikre lokalområder og grender mot urimelig merkostnad på grunn av at det innføres bompengoordninger på nærliggende fylkesvei eller riksvei.

Vi legger til grunn at samme imøtekommenhet fra Vegdirektoratet og Samferdselsdepartementet som er vist i forbindelse med Trondheimpakken, kommer andre til gode. Vi tror det vil komme flere søknader. Vi vet at det er beboere andre steder i landet som føler seg omringet og innringet av bompenger, som forbereder fritakssøknader, og vi legger til grunn at slike søknader blir imøtekommet.

Vi har påpekninger når det gjelder utbygging og finansiering av fv. 45. Vi har merket oss at bompengebelastningen øker. Vi vil gjerne at staten skal betale den økningen. Det samme gjelder fv. 64, Atlanterhavstunnelen.

Når det gjelder jernbaneformål, har vi både merknader og forslag om lokaltrafikken på Bratsbergbanen, som vi i Fremskrittspartiet, sammen med Kristelig Folkeparti, gjerne vil ha innlemmet i ordningen med statlig kjøp av persontransport med tog.

Til slutt noen ord om luftfart.

Først vil jeg vise til at vi i revidert budsjett har lagt inn ekstra midler for å dekke inn noen av de ekstrakostnadene som flyselskapene hadde i forbindelse med askesituasjonen. Men det som først og fremst opptar meg i dag, når denne anledningen byr seg, er den pågående streiken. Nå har altså luftfarten, og alle vi som bruker slik transport, først opplevd en finanskrisen, som var vanskelig for flyselskapene, så kom askesituasjonen, som var vanskelig både for flyselskapene og for passasjerene, og når vi nå er kommet rimelig godt og greit i gang, ser det ut til at det kan stoppe fullstendig opp igjen. Det ser ut til at streiken etter hvert kan stoppe alle flyplassene og derved lamme all flytransport i Norge. Min sterke oppfordring til statsråden er at hun, sammen med sin kollega på det området det gjelder, nemlig arbeidsmarkedet, tar initiativ for å presse partene. Vi mener på ingen måte at det skal være forbudt å streike, eller at man for fort skal gå inn. Men det går an å legge press, og det går an å legge tungt press på parter når en konflikt basert på én spesiell yrkesgruppe får store og omfattende nasjonale konsekvenser – ikke bare for alle som bruker kollektiv lufttransport daglig, men også faktisk, og ikke minst, for operatørene innenfor luftfarten.

Flyselskapene har nå vært pint og plaget med store

tap gjennom askesituasjonen. Nå kan de altså se for seg store problemer igjen, på grunn av at flyplassene lukker. Den situasjonen bør vi ikke la få utvikle seg videre. Så jeg gjenntar at det fra Fremskrittspartiet kommer en kraftig oppfordring til statsråden om å legge press på partene, og ikke vente for lenge før man griper inn mot en konflikt som har store nasjonale konsekvenser.

La meg minne om at vi for lengst er i gang med turistseksjonen, også for Norge. Vi har, håper vi, mange innkommende passasjerer fra utlandet – til tross for finanskrisen. Det er viktig at vi får dem inn. Hvis flyplassene stopper, blir mye av den trafikken også stoppet.

Øyvind Halleraker (H) [12:31:59]: Dette er en type sak som vi årvisst får fra regjeringen på denne tid av året. Dette er i store trekk en rasjonell måte for å gjøre nødvendige budsjettmessige og andre justeringer som krever stortingsvedtak, eller at Stortinget blir orientert.

Så langt er alt bra. Høyre slutter seg også i stor grad til regjeringens forslag, selv om jeg nok må si at ett av tiltakene, nemlig utvidet opplegg for utbygging og finansiering av fv. 45 i Gjesdal, er så omfattende og stort at det kanskje hadde fortjent å komme som egen sak. I realiteten er jo dette et nytt og 100 pst. utvidet prosjekt – og finansiering. Men Høyre støtter forslaget, så jeg skal ikke bruke mer tid på det – bare rette en takk til kommune og trafikanter i området for at de påtar seg finansieringsbyrden. Det gjør jeg alltid i bompengeprojekter.

Saken om miljøpakke for transport i trondheimsområdet – oppstart av tiltak og disponering av bompenger i 2010 – har imidlertid påkalt vår interesse. I Høyres forslag til Miljøpakke for transport i Trondheim gikk Høyre imot innføring av rushtidsavgift i byen. Vi mener dette er en avgift som straffer nødvendig transport i forbindelse med arbeid, og er en ekstrabelasting, særlig på pendlere fra randkommunene til Trondheim, som Melhus, Skaun, Orkdal og Malvik. I forbindelse med miljøpakken for Trondheim ble det innført en rekke tiltak som var ment å skulle redusere trafikken og forurensningen i byen, deriblant ble de tidligere 2+-feltene fjernet til fordel for rene kollektivfelt. Det er jo en ordening man har god erfaring med i Bergen bl.a. Tiltakene har så langt ført til at forurensningen av sentrale gater i byen er økt eller er stabil. Kjøproblemene har økt. Nå gjennomføres det en rekke tiltak parallelt med åpningen av pakken – som innbefatter nordre avlastningsvei – og dette reduserer kapasiteten på veinettet i byen. Samlet sett truer dette med å gjøre Trondheim sentrum mindre attraktivt for næringsdrivende, og tiltakene kan på sikt medføre at handel i byen tvinges ut til bilbaserte kjøpesentre utenfor bykjernen. Høyre ønsker en annen utvikling. Vi ber derfor regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan staten kan bidra til at del II av miljøpakken for transport i Trondheim kan føre til mer effektiv trafikkavvikling, mindre forurensning og samtidig bidra til å opprettholde Midtbyen i Trondheim som et levende handelssentrum.

I stedet for å kritisere partier som støtter oss, er vi veldig glad for at Fremskrittspartiet har blitt med på Høyres to opprinnelige forslag i denne saken. Jeg er ikke helt sik-

ker på om de ble fremmet da Sortevik hadde ordet. I fall ikke gjør jeg det.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har allerede tatt opp de forslag Øyvind Halleraker refererte til.

Hallgeir H. Langeland (SV) [12:35:50]: Eit lite hjertesukk om Framstegspartiet og bompengar: I Kristeleg Folkeparti har dei ein bekjennelsesparagraf som gjer at viss ein er muslim, som f.eks. Akhtar Chaudhry, presidenten vår, får ein ikkje verv der. Men i Framstegspartiets bekjennelsesparagraf, som er å vera imot bompengar, får ein fortsetja i verva sine. Der kan ein sitja med makt i Oslo og i Os og rundt omkring i forskjellige kommunar og framleis behalda vervet sitt, trass i at ein har gjort ei dødssynd – ifølgje Framstegspartiet her – og stemt for bompengeprojekt. Eg synest denne inkonsekvensen er rar når det gjeld ei så vanvittig viktig sak for Framstegspartiet – at ein faktisk har ordførarar som går inn for dette «røveriet» av bilistar, at ein tillèt det i Framstegspartiet, og at dei kan fortsetja å vera medlemmer. Det må eg seia overraskar meg, når ein høyrer den tonen ein har i bompengesaker. Men ein kan jo gjerne forklara kvifor.

Så fekk eg i den førre saka inga forklaring på kvifor Framstegspartiet var nyfrelst i jernbanepolitikken. Det er jo jernbanesaker i denne saka òg. For Framstegspartiet kutta altså i alle jernbaneløyvingar før dette budsjettet – og kanskje det førre – milliardar av kroner, og så står ein no altså fram som nyfrelst på jernbane, som før var eit sosialistisk prosjekt.

Eg har framleis ikkje fått noka forklaring på denne nyorienteringa, denne nyfrelstheita, frå Framstegspartiet si side. Men det kan jo henda at det har noko å gjera med at folk flest er for jernbane i Noreg, og at Framstegspartiet gjerne vil vera på lag med folk flest. Det er iallfall det dei seier.

Til slutt litt om Høgre og kjøprising. Høgre har altså inngått eit klimaforlik her på Stortinget, der alle parti, unateke Framstegspartiet, er med. No høyrer me at Høgre rundt omkring, iallfall nokre plassar – i Bergen er dei splitta, det er dei sannsynlegvis òg i Trondheim – går imot denne kjøprisinga, altså eit opplegg som i Stockholm viste seg å flytta 23 pst. av trafikken med bilane vekk frå vegen og over i andre transportmiddel, inklusive kollektivtransporten. Då er det veldig rart, synest eg, når både næringslivet i Noreg og miljøbevegelsen og dei fleste partia seier at dette vil me ha i Noreg òg, for dette er faktisk effektivt, at Høgre stikk av. Høgre er ikkje lenger det næringslivspartiet som dei seier dei er. No er det plutsleg SV som må forsvara NHO i Noreg og gode tiltak for klima.

Så her har Høgre og Halleraker eit kjempeproblem med omsyn til at dei faktisk har skrive under på eit klimaforlik, og med omsyn til at dei motarbeider næringslivet og miljøbevegelsen i Noreg på dette viktige punktet.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:39:04] (leiar i komiteen): Sidan me har ein bekjenningsparagraf, vil eg bekjenne at Kristeleg Folkeparti støttar Regjeringa sitt framlegg i denne saka.

Eg har berre kort lyst til å nemna nokre få saker. Det eine er Bratsbergbanen. Bratsbergbanen er jo ein bane som blei lagd ned i 2000, under Stoltenberg I-regjeringa, og som Bondevik II-regjeringa fann ein god avtale for saman med fylkeskommunen, og eg er no veldig glad for at regjeringa har gjort det same, i ein god dialog. Eg forstår at det var eit møte i går der to statsrådar var til stades, og som blei opplevd som veldig konstruktivt og godt. Det er veldig bra at me har fått ei god løysing på plass for Bratsbergbanen.

Eg har likevel lyst til å nemne to ting som eg synest er viktig. Det eine er at me greier å auke trafikken, og at me får gjort gode teljingar. I dag er ein usikker på kor mange som bruker banen, men det bør jo vera eit større tal enn det dei tala me har i dag, viser. Derfor bør målet vere at det skal vere 100 000 reisande ved denne banen. Da synest eg òg det er naturleg at me går inn som ein del av resten av togtilbodet i Noreg, og støttar derfor opp under Framstegspartiet sitt gode forslag i den saka.

Eg har òg lyst til å nemne Trondheim. Eg deler saksordførar Bjørnflaten si beskriving av den saka, ikkje minst knytt til det som gjeld bomstasjonar og vurderingane hennar der.

Så vil eg òg seie at det er jo ikkje sånn at dette er direkte heilt nytt. Me har hatt mange byar som har hatt bompengar som har hatt ein trafikkregulerande effekt.

Eg vil òg knytte ein kommentar til slutt til Oslopakke 3. Eg registrerer at einigheita der gjer at den saka vil bli gjort greie for i statsbudsjettet for 2011, og det ser eg fram til.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:41:29]: Samleproposisjon 127 S er eit uttrykk for den breidda som er i Samferdselsdepartementet, og òg det engasjementet som er lokalt for nye tiltak.

Fyrst til veg: I Møre og Romsdal er Atlanterhavstunnelen ferdig. Det rasa under arbeidet, ekstraarbeid kom til, og ein ekstra kostnad må dekkjast.

Den rasfarlege strekninga Hjærtåberga blir sikra prosjektering og førebuande arbeid i 2010.

I Rogaland kan Solasplitten, ei ny og viktig veglenkje mellom E 39, Stavanger lufthamn og Risavika hamn realiserast.

Fylkesveg 45 får utvida opplegg for bompengar til viktig utbetring i Gjesdal og Sirdal i Vest-Agder.

Vidare melder vi at vi kjem tilbake med orientering om Oslopakke 3 i budsjettet for 2011, men vi inviterer òg Stortinget til å gjera vedtak om oppstart av tiltak og disponering av bompengar i 2010 når det gjeld Miljøpakke for transport i Trondheim, i tråd med lokale initiativ og ynske.

Så inneheld òg denne saka forslag til eit stort prosjekt om modernisering av førarkort- og motorvognregisteret.

Til bane er det mindre og større prosjekt. Vålåsjø kryssingspor på Dovrebanen er gledeleg i seg sjølv, og planlagd slutføring av arbeidet der er i 2012. Bodø godsterminal blir påbegynt tidlegare enn føresett. Så er det desse to jernbanesakene, som er veldig forskjellige, men viktige kvar for seg. Det eine er Bratsbergbanen. Siste dag for Bratsbergbanen skulle vera 13. juni, fordi fylkeskommu-

nen ikkje lenger såg seg i stand til å finansiera han i tråd med tidlegare avtale, men Bratsbergbanen er då sikra fire og eit halvt nye år frå i går, med dei føresetnadene som der ligg om auka passasjertal.

Så ber regjeringa òg om støtte til oppstart på dobbeltsporet Holm–Holmestrand–Nykirke, og eg er glad for den støtta som der er gjeven. Det er altså eit svært prosjekt på over 5 mrd. kr i seg sjølv, som då kan påbegynnast. Eg må ta eit aldri så lite atterhald òg i dag, men det ser no ut til at det kan påbegynnast i den perioden som Os-lotunnelen vil vera stengd, og at ein dermed kan utnytja effekten av det, altså få gjort noko arbeid òg på prosjektet Holm–Holmestrand–Nykirke. Vanskelege grunnforhold tilseier at dette må sjekkast veldig nøye før ein startar. Men det er eit prosjekt som etter kvart kjem til å bety veldig mykje for Vestfoldbanen.

Så vil eg òg nytta høvet til å seia nokre få ord om asfaltlegging. Det er noko som ikkje går fram av denne proposisjonen, men det er ei sak som Stortinget er oppteke av, og det er jo eit arbeid som folk kjem til å møta òg no i sommar, frå fylke til fylke. Der gav eg eit tal på 1 000 km i spontanspørjetimen i mai. Det var etter anslag frå Vegdirektoratet. Som eg var inne på i mitt førre innlegg, hender det at vi ikkje får så mykje ut av vedlikehaldsmidlar som vi føreset. No er dette rekna veldig nøye på. Det totale talet er heller ikkje 850 km, som eg òg har gjeve som svar. Det totale kilometertalet for 2010 vil no, etter Vegdirektoratet sine utrekningar, vera 836 km.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Sortevik (FrP) [12:46:46]: Fra asfalt til aske: Regjeringen sier i proposisjonen når det gjelder økonomiske tiltak knyttet til askekrise, at det ikke er nødvendig, men at den vil følge situasjonen nøye i tiden fremover og vurdere tiltak dersom den finner det nødvendig.

Vi har en situasjon nå som forverrer seg, som utvikler seg til det verre nesten dag for dag, og som nå er i ferd med å lamme flytrafikken i Norge. Altfor mange flyplasser er allerede lukket. Både operatører, altså flyselskap, og ikke minst reisende rammes i økende grad. Hvor lenge vil Regjeringen se på dette? Hvor lenge vil Regjeringen vente med i det minste å legge et kraftig press på partene for å finne en løsning så snart som mulig, slik at man unngår at denne streiken fortsetter, og unngår at den utvider konsekvensene for flyplasser, flyselskap og trafikanter innenfor luftfarten?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:47:51]: Oskekrisa minte oss verkeleg på, i vår iver etter å setja i verk ulike tiltak, òg på samferdslesektoren, at naturen set sine grenser. Men eg skal berre for ordens skuld opplysa om at det føregår eit godt og konstruktivt samarbeid på europeisk og internasjonalt nivå med sikte på førebygging knytt til seinare hendingar

Når det gjeld konfliktar i arbeidslivet, er det eit forhold som representanten Sortevik er vel kjent med. Eg høyrer kva han seier. Det er òg eit område som regjeringa følgjer nøye med på. Men eg kan ikkje svara på spørsmålet hans.

Arne Sortevik (FrP) [12:49:08]: Nå gjelder det altså ikke naturen, men vekterne, og det er en streik som utvikler seg fra dag til dag, og som har store konsekvenser. Avslutningsvis i mitt innlegg pekte jeg på at det har ikke bare konsekvenser for norske reisende i Norge, men for all inngående flytrafikk til Norge. Vi håper jo at det skal bli riktig mange i løpet av denne sommeren og i løpet av denne turistsesongen som nylig har startet.

Derfor bør man etter Fremskrittspartiets mening ikke sitte stille og se på utviklingen, men i det minste legge press på partene. Det er min oppfordring til samferdselsministeren, som har ansvar for luftfarten, at hun sammen med sin kollega som har ansvar for arbeidsfeltet, legger press på partene, slik at man kommer nærmere en løsning, og ikke ser for seg en ytterligere opptrappet og forlenget konflikt med store konsekvenser.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:50:07]: Eg legg til grunn at eg sorterte mellom dei to tema i replikk-svaret mitt, fyrst kort til oskeskyer og så over på dagens streik, som jo har ei heilt anna årsak.

Så må eg berre gjenta ein gong til at eg høyrer Sortevik si oppfordring. Denne konflikten er begrunna i ei sak mellom partar i arbeidslivet, og regjeringa følgjer nøy med på denne situasjonen. Når det er ein streik, er det alltid nokre som blir ramma. Difor er det alltid vurderingar knytte til det. Då er det liv og helse som er kriteria.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [12:51:18]: Miljøpakken i Trondheim fremstilles som en suksess. De representantene som hevder det, kan ikke ha vært mye i Trondheim den siste tiden. For hadde de vært i Trondheim den siste tiden, hadde de oppdagat tre effekter av denne miljøpakken. Punkt 1: Forurensingene har økt. Punkt 2: Kjøproblemene har økt. Punkt 3: Kapasiteten på veinettet er redusert.

Jeg har store forventninger til statsråden når Miljøpakke trinn 2 legges frem, og håper statsråden vil fjerne de uheldige utslagene som vi nå ser. Vil statsråden se på muligheten for å fjerne bomstasjonen på Værnes? Og vil statsråden også være med på å fjerne rushtidsavgiften, som straffer småbarnsfamilier og andre familier, som er nødt til å levere i barnehagen og på skolen for å komme seg på jobb?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:52:31]: Miljøpakka i Trondheim er i ein startfase. Fleire av prosjekta manglar planavklaring. Det er difor det er naudsynt å setja inn bompengar i 2010 til planlegging. Så er det òg sett av midlar til prosjektering av prosjektet E6 Sentervegen–Tonstad, kjøp av grunn og førebuing av arbeidet. Så er det lagt opp til start av bygging av enkelte sykkelvegtiltak, trafikktryggingstiltak og miljøtiltak med bompengar i 2010. Slik er det lagt opp til å disponera alle bompengane som det er føresett blir kravde inn i 2010.

Så har representanten heilt rett i at det er ei rekkje med spørsmål som må finna si avklaring i Miljøpakke trinn 2. Eg føreset at det blir gode drøftingar, lokale initiativ

og vedtak i samband med det, som vi har moglegheit til å følgja opp.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [12:53:30]: Jeg takker for svaret, men jeg ble ikke veldig mye klokere av det svaret. Det var ikke noen besvarelse av de spørsmålene jeg stilte.

Men la meg si det slik: Når man ser så uheldige konsekvenser, både økte køer, økt forurensning og redusert kapasitet på veinettet, betyr det vel at Høyre hadde rett i sin kritikk, som vi fremmet for nøyaktig et år siden, nemlig at det var en uforsvarlig behandling av denne saken da regjeringen presset den gjennom på få dager i Stortinget. Det er derfor vi ser så uheldige virkninger. Vil statsråden sørge for at når Miljøpakke trinn 2 fremmes, vil regjeringen gå mye dypere inn i det arbeidet og gjøre en mye bedre jobb før saken fremmes i Stortinget? Hva vil regjeringen gjøre for å legge frem et forslag som fører til mindre forurensning, slik at man kan opprettholde Trondheim som et levende handelssted?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:54:41]: Lat meg seia tre ting. For det fyrste er Miljøpakka i Trondheim i ein startfase. Her er det no lagt inn midlar som skal brukast både til planlegging, prosjektering og til miljøtiltak, noko som i seg sjølv vil gje betre føresetnader for neste fase, nemleg Miljøpakke trinn 2. Så vil jo mi anbefaling til Høyre vera å engasjera seg lokalt, både når det gjeld forureining, kjøprising og kapasiteten på vegane. Eg føreset jo at før vi i departementet får ei sak, har det vore ei grundig drøfting lokalt, slik at vi har eit godt grunnlag for dei vurderingane som vi skal gjera, og for ei sak som blir lagd fram for Stortinget. Så svaret er altså at vi føreset ei grundig avklaring og drøfting lokalt.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:55:49]: Eg registrerte at statsråden òg i innlegget sitt sa at Oslo-pakke 3 kjem ein tilbake til i statsbudsjettet for 2011. Det gledelege i Oslo og Akershus er at me ser ein auke i bruken av kollektivtransport. Det gjeld både i Oslo og Akershus. Det knyter nokre utfordringar til finansieringa av Oslopakke 3, for me har sett ein positiv, vil eg seie, nedgang i bruken av privatbilisme, men det skaper utfordringar på finansierings-sida. Det finst jo fleire måtar å løyse det på. Mitt spørsmål er: Korleis tenkjer statsråden at me skal gå inn og sjå på dei utfordringane som ein positiv auke i kollektivtrafikken medfører for finansieringa av ein del vegpakker?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:56:42]: Oslopakke 3 er jo eit svært prosjekt, med mange ulike tiltak, som komiteens leiar var inne på. Styringsgruppa har nyleg sendt eit forslag til handlingsprogram for perioden 2011–2014 til behandling i Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Det er lagt opp til at Akershus fylkeskommune skal behandla saka no i juni, og Oslo kommune i august. For meg vil det då vera ryddig å avventa den behandlinga som no handlingsprogrammet får i dei lokale og regionale folkevalde organa dette gjeld. Så skal eg få koma tilbake til denne saka i statsbudsjettet for 2011.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bård Hoksrud (FrP) [12:58:02]: Det er jo hyggelig å bli omtalt som frelst på jernbane. Jeg skal ikke dra det så langt. Jeg er veldig glad i jernbane, jeg er veldig glad i asfalt, og jeg er veldig glad i jernbaneskiner. Jeg synes det er herlig å kjøre på en minst firefelts motorvei og bare suse bortover i 100 kilometer i timen. Jeg skulle gjerne sett at vi kunne suse i 120 også. Jeg er glad i luftfart, jeg er glad i sjøtransport.

Fremskrittspartiet er også glad i representanten Hallgeir H. Langeland, fordi han utfordret oss på dette. Men forskjellen er altså at i 2004 hadde man litt andre forutsetninger enn man har i 2010. Det gjorde at da valgte Fremskrittspartiet å prioritere. Men nå har vi altså noen helt andre muligheter enn det vi hadde den gangen.

Vi er glad i jernbanen, og vi mener at jernbanen skal fungere der hvor den har konkurransekraft og kan konkurrere med andre transportformer. Det synes Fremskrittspartiet er kjempebra. Vi ønsker altså at jernbanen skal kunne konkurrere der hvor den har konkurransekraft, på samme måte som de andre transportformene, og la kundene velge hvilken transportform man ønsker å bruke. Derfor er det helt naturlig at vi skal satse skikkelig på IC-trianglene i østlandsområdet. Det gjør vi. Derfor er det bra at man etter hvert får noen avklaringer når det gjelder Vestfoldbanen og andre strekninger.

I forbindelse med det saken egentlig handler om, har jeg lyst til å ta en liten runde om rv. 36 og omklassifisering. Jeg mener det er kjempebra. Men det gir altså den veien som nå blir oppklassifisert til en stamvei, store utfordringer, i og med at veien går rett gjennom boligområder, med boliger på hver side av veien. Det betyr at det er viktig å ha fullt trykk på at det må komme investeringer på den veien som nå blir oppgradert, men det må også komme investeringer på den veien som nå blir nedklassifisert.

Så er jeg veldig glad for Bratsbergbanen. Det viser at det av og til faktisk nytter, med et tøft og tungt press fra hele det politiske miljøet i Telemark – fra alle politiske leirer – å få til gode løsninger. Det er vi veldig glade for.

Når det gjelder voksenopplæring – og jeg kunne godt tenkt meg å gi representanten Langeland voksenopplæring – skal jeg stoppe her, jeg tror jeg må gi opp det, i hvert fall når jeg vet hvor kort tid jeg har igjen av taletiden. Dette med bompenger er jeg helt sikker på at representanten Langeland og jeg vil diskutere mye fremover. Det er altså slik at Fremskrittspartiet er imot og stemmer imot bompengeprojekter – og de blir faktisk vedtatt her i denne sal. Mange i denne sal oppfatter det som utpresing, og det er en oppfatning at man blir presset til å måtte stemme for noe man lokalt er imot.

Hallgeir H. Langeland (SV) [13:01:00]: Det var jo oppklarande frå Framstegspartiet kvifor ein har kutta i jernbanen over mange år – og kutta milliardar – og sånn sett ville ha sett jernbanen i endå meir trøbbel om dei budsjetta Framstegspartiet har hatt opp igjennom åra, hadde

blitt vedtekne. Men no har ein altså skifta side – og kome over til den positive sida. Då må det vera lov å kalla dei for nyfrelste på jernbane – for når ein går nye vegar, er det gjerne det ein blir kalla.

Så registrerer eg at det nesten er ein bekjennelsesparagraf i Framstegspartiet. Me veit jo at Søviknes, ordføreren i Os, stilte opp mot representanten Hoksrud i valet på landsmøtet, men han har då vedkjent at han treng bompengar for å få vegar i Os. Den bekjennelsen kosta han nestleiarposisjonen, sannsynlegvis. Men ein går likevel ikkje så langt som Kristeleg Folkeparti, der ein ikkje tillèt folk å ha ei anna tru. Det er lov å tru på bompengar i Framstegspartiet. Ein får ikkje lov å stemma for det her i Stortinget, men det er lov å stemma for det lokalt. Det tek me berre til etterretning.

Så til Bratsbergbanen. Det er veldig bra at regjeringa har rydda opp i høve til den. Det var jo Bondevik II, der Framstegspartiet støtta budsjetta – og då var det jo nesten ikkje pengar til jernbane i det heile – som skreiv under ein kontrakt med fylkeskommunen om fylkeskommunal overtaking. Det er der ein no har kome i trøbbel, og det er det den raud-grøne regjeringa no ryddar opp i, slik fleire parti i Telemark har kravd. Så håper me frå Stortinget og frå regjeringa si side at Telemark kommune og fylkeskommune, slik som bl.a. SV har kravd, sørgjer for at passasjergrunnlaget for Bratsbergbanen blir sånn at dette er ein bane som får vekst – ikkje trøbbel. Det ser me fram til for denne veldig viktige banen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 4209)

Sak nr. 4 [13:03:16]

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 10. juni 2010 (jf. Innst. 303 L):

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til implementering av forordning (EF) nr. 1370/2007 av 23. oktober 2007 i lovs form, dvs. ikke gjennom forskriftshjemler som i Prop. 113 L (2009-2010). Stortinget ber regjeringen i lovforslaget legge til grunn et positivt syn på konkurranse der forordningen også gjøres gjeldende for sjøtransport og skinnebasert transport.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 4210)

Sak nr. 5 [13:04:03]

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 10. juni 2010 (jf. Innst. 303 L):

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak med vurdering av en ordning med statlig regelverk og godkjenning av langdistansetilbud med buss som krysser fylkesgrenser

for å sikre et velfungerende tilbud av ekspressbusstjenester.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4210)

Sak nr. 6 [13:04:29]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen, Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve og Bjørn Lødemel om en strategi for norsk bergindustri (Innst. 308 S (2009–2010), jf. Dokument 8:100 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arne L. Haugen (A) [13:05:56] (ordfører for saken): Det er en glede for meg å være saksordfører for et forslag som viser interesse for norsk bergindustri. Vi i Arbeiderpartiet har i en tid arbeidet med en politikk for bergindustrien, og jeg blir både inspirert og i godt humør når jeg ser at Høyre kommer på banen.

Jeg kan ikke slutte meg til alle de elementene som forslagsstillerne lanserer, men alt i alt er det – etter Arbeiderpartiets og mitt syn – mye positivt. Når vi ikke slutter oss til forslaget, har det sammenheng med at vi trolig trenger en noe bredere tilnærming til disse problemstillingene enn det et arbeid med en strategi innebærer. Men la meg først takke komiteen for et godt samarbeid om innstillingen.

Så til saken. For over 20 år siden begynte bergindustrien å etterlyse en ny og moderne minerallov. Selv var jeg så heldig å få være med på det arbeidet sammen med kompetansemiljøer i næringen – NGU, SINTEF, Bergmesteren, osv. – og vi kunngjorde konferansen «Nye veier for norsk bergindustri». Hele bransjen var med, og industrikomiteen på Stortinget deltok med stor begeistring. Alle landets fylkesgeologer var med – det var bare én instans som var fraværende, og det var landets regjering. Vi ble møtt med øredøvende taushet og null interesse.

Dette er ikke anledningen til å dvele mer ved det, men det er forklaringen på min glede og forventning over å få være med på å vedta en ny, moderne minerallov ved slutten av forrige periode. I debatten ved framleggelsen av den nye mineralloven uttalte sakens ordfører følgende:

«Jeg vil videre understreke hvor viktig det er at vi får utviklet en nasjonal politikk også på dette området. Ved starten av oljeeventyret tok vi som nasjon politiske grep for å sikre en bærekraftig forvaltning. Det samme

bør gjøres når det gjelder ressursene på land. Strukturert samarbeid mellom de forskjellige kompetansemiljøene, næringen og staten må til for å sikre tilstrekkelig bevissthet og kunnskap om mulighetene og dermed grunnlag for at mineralnæringen i sterkere grad kan bidra til aktivitet og bosetting i hele landet.»

Dette synes jeg var alvorlig klokt sagt. Og det er der vi er nå. Med det fravær av interesse og bevissthet som denne næringen har vært møtt med tidligere – helt fram til at Stoltenberg-regjeringen la fram sitt første statsbudsjett høsten 2005 – er det etter mitt skjønn behov for en stortingsmelding, en stortingsmelding som tar for seg hele bredden av problemstillinger som denne næringen er en del av. For det må ikke stikkes under stol at det nesten alltid er miljøutfordringer og også mange andre typer utfordringer, som kommunikasjoner, arealpolitikk osv. knyttet til gruvedrift. Og de må på bordet. Disse hensynene må veies mot hverandre, og det haster. Det haster med å få plassert bergverksnæringen ved bordet, slik at næringens interesser blir ivaretatt på forsvarlig vis.

Europa er delvis selvforsynt med industrimineraler, men helt avhengig av import av metaller. Europa forbruker mellom 20 og 30 pst. av verdens produksjonsvolum av metaller, men produserer selv bare 3 pst. Det sier noe om potensialet for Norge. Europas øyne rettes nå mot det fennoskandiske skjold, som Nord-Norge er en del av. Her er det behov for ytterligere kartlegging. Norge ligger enormt langt etter våre naboland, Sverige og Finland, når det gjelder geologisk kartlegging. Dette er også en av oppgavene som det er stort behov for å komme etter med.

Jeg kan forstå at sentrale politiske miljøer har bortprioritert denne næringen under den oljerusen vi har levd i, men det har vi ikke råd til lenger. Vi fikk på plass en ny minerallov i forrige periode. Nå må vi lage en helhetlig politikk for mineralnæringen, og det gjør vi etter mitt skjønn best ved å få en omfattende stortingsmelding. I og med at vi har en regjering som er ambisiøs på mineralnæringens vegne, har jeg for min del tid – og tillit – til å la departementet få nødvendig handlingsrom til å foreta en vurdering av hvilken form en slik samordnet politikk skal få. Derfor foreslår flertallet å legge dette i og for seg gode forslaget ved protokollen. Altså: Det er ikke avvist, men det foreslås lagt ved protokollen.

Per Roar Bredvold (FrP) [13:11:15]: Dokument 8:100 S for 2009–2010 om en strategi for norsk bergindustri er en viktig sak – ikke fordi vi ikke har hatt bergindustri i Norge tidligere og kjenner til den, men fordi vi må få en strategi for hvordan vi skal kunne utnytte denne store ressursen på en bedre måte, samt kartlegge forekomster, muligheter m.m. Dette er en næring som er en typisk distriktsnæring, hvor næringslivet i utgangspunktet er forholdsvis magert på de fleste av stedene. Bergindustrien eksporterte i 2008 for 7,2 mrd. kr. Dette er kanskje ikke så veldig mye, men tallet er dog imponerende når man ser på antall sysselsatte. Men forekomstene og mulighetene er store for at næringen kan vokse mye.

Historien til norsk bergindustri er lang og imponerende. Det er nok å nevne Kongsberg, Mo i Rana og ikke minst

Røros, som alle er bygd opp rundt denne næringen. Mye av den tradisjonelle norske gruveindustrien er nå borte, men vi har en samfunnsutvikling som stadig krever nye råstoffer, og som tar i bruk mineralressursene på stadig flere nye områder. Derfor er behovet for mineraler økende, og mulighetene for arbeidsplasser og økte inntektsmuligheter er der. Det gjelder ikke bare å være med på denne utviklingen og se mulighetene – vi må samtidig være klar over at markedet forandrer seg raskt. Det så vi i fjor, da det i flere år hadde vært et stort behov for stål, og prisene var høye. Enkelte firmaer tjente gode penger på å reise rundt og kjøpe opp jernskrot, for så å videresende dette til bl.a. Kina. Så, plutselig, var markedet mett for en stund, og prisene sank.

Fremskrittspartiet registrerer at norsk bergindustri også mener det er behov for en strategi for mineralressurser i Norge. I sin rapport viser de til bl.a. Norges geologiske undersøkelse, hvor de anslår verdien av norske mineraler til 1 000 mrd. kr. Bare Bjørnevatn-forekomsten i Finnmark har en anslått verdi på mer enn 100 mrd. kr alene. Man skjønner da at verdiene – og mulighetene – er der.

Ellers er det vel ikke alle av oss som tenker på hvilke mineraler vi egentlig snakker om – bl.a. mineralske råstoffer som brukes i forskjellige produkter som pc-er, mobiltelefoner, sminke, maling, batterier, solceller mfl., i tillegg til de vanlige, som bl.a. i sement og betong. Dette kommer da i tillegg til bergindustriens vanlige produkter, altså masse forskjellig.

Mineralloven, som kom i 2009, var et steg i riktig retning, men man må også mene noe mer, slik at det ikke bare blir ord. Man må ha en strategi og samarbeid over departementsgrenser. Man snakker om nordområdesatsingen, energiutviklingen i Barentshavet samt muligheter for å finne mineraler der hvor vi før ikke så mulighetene, eller der forekomstene ikke ga positive resultater.

Med dagens utvikling også på dette området skulle dette nå være mulig. Derfor må vi få denne strategien opp og fram. Fremskrittspartiet ønsker at denne strategien forankres i Stortinget, og at den må være konkret, med forslag om hvordan næringens ressurser og muligheter kan nyttes. Dette skal ses på både på kort og lang sikt. Grunnen til at Fremskrittspartiet ønsker denne forankringen, er bl.a. den at den mineralloven som ble vedtatt i 2009, hadde det vært jobbet med i over 15 år. Dette kan vi ikke fortsette med, men raskt og med kvalitet komme fram til en strategi som bergindustrien kan leve med, og ikke bare leve med, men også gi den mulighet til å vokse samt å ta vare på de ressursene som finnes.

Fremskrittspartiet registrerer av statsrådets brev til næringskomiteen av 29. april 2010 at Nærings- og handelsdepartementet har bergverksnæringen som ett av sine satsingsområder. Det er selvfølgelig bra. Men spørsmålet er om det er nok, og hvor raskt man jobber. Det kan være fristende å vise til det som kan være en skandale på Svalbard, hvor regjeringen har hemmeligholdt en rapport i 15 måneder. Dette er ikke bra, og uansett hva som er riktig og feil, så tjener det ikke saken. Jeg registrerer at saksordføreren er fornøyd med forslaget, men jeg synes det er synd at regjeringspartiene ikke vil være med på å støtte forslaget.

Avslutningsvis vil jeg si at Fremskrittspartiet ønsker at næringen skal få gode rammebetingelser, som gir næringen forutsigbarhet, og som kan stimulere til økt verdiskaping og lønnsomme bedrifter. Det er vi alle tjent med, og det vil – i tillegg til det næringsmessige – gi gode distriktsarbeidsplasser og positive ringvirkninger.

Jeg legger fram forslaget.

Presidenten: Representanten Per Roar Bredvold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Frank Bakke Jensen (H) [13:16:36]: Forslaget om en egen bergverksstrategi er motivert av våre møter med bergverksnæringen og av våre opplevelser av debatten om mineralutvinning i flere deler av landet, bl.a. fra mitt fylke Finnmark. I tillegg er situasjonen på verdensmarkedet slik at behovet for mineraler øker og øker. Klimautfordringen og nyutviklet teknologi for å takle dette, økonomisk vekst i store, folkerike land i Asia og Afrika og de vestlige lands kamp for å beholde sine ledende posisjoner vil skape enorme behov for mineraler i framtiden.

Den nye mineralloven som kom i fjor, blir både av næringen og av politikerne beskrevet som et godt grunnlag for å løfte en næring som har hatt en periode med ganske lav aktivitet. Samtidig har vi registrert at fortolkningen av den nye loven har vært gjenstand for høylytte diskusjoner i enkelte av regjeringspartienes forskjellige fora. Her tenker jeg bl.a. på rekken av ministre som måtte besøke Sametinget i fjor høst. Arbeiderpartiets sametingsgruppe fremmet da et høringsnotat om den nye mineralloven. Notatet tok mål av seg til å avgjøre om man skulle bry seg med den nye loven, og – hvis man skulle bry seg – hvordan man i så tilfelle skulle tolke den. Dette var ikke en prosess som ga næringen forhåpninger om langsiktige og forutsigbare rammevilkår, noe som faktisk er viktig for alt næringsliv.

Nye og bedre priser, nye og større markeder og utsikt til utvidede bruksområder og den nye utviklingen i Barentshavet, med muligheter for å kombinere store mengder ren energi med nye mineralforekomster i Finnmark, er alle momenter som taler for en bredt forankret strategi, og i bredt forankret inkluderer jeg også Stortinget. De siste ukene har lært oss at for en flertallsregjering kommer den praktiske politikken litt i annen rekke, da hensynet til koalisjonen må komme først. Jeg viser her til uttalelser fra representanten Lundteigen, og sist, i går, til vår finansministers uttalelser om at en flertallsregjering først og fremst måtte stemme ned mindretallet – men at han også hadde hørt om tilfeller der man kunne lytte til gode forslag fra opposisjonen. I etterpåklokskapens lys må jeg bare beklage at vi ikke formulerte forslaget slik at vi ba regjeringen komme til Stortinget med statsrådets strategi for bergverksindustrien. Lykken er jo at jeg er ung og lærevillig, og da vil det som regel gå bedre og bedre.

Kort oppsummert er det slik at statsråden mener vi må ha en slik strategi, storkoalisjonen i næringskomiteen mener vi bør ha en slik strategi, den parlamentariske leder i Arbeiderpartiet, Helga Pedersen, mener regjeringen trenger en slik strategi, og opposisjonen er i stort enige om en slik strategi. Til Helga Pedersen vil jeg si: Det kan jo være

viktig å forankre en slik strategi i Stortinget. Før man vet ordet av det, kan det jo komme en regjering som man ikke synes er like fantastisk som den som sitter nå. Hvis dette med mineraler er så viktig som Pedersen antyder, må det være ønskelig å kunne påvirke i et litt lengre perspektiv.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg på næringslivets vegne er ganske så fornøyd. Vi har fått løftet saken, strategien kommer. Jeg vil bare be statsråden om å skynde litt på. Her trenger vi ingen hvileeskjær, her trenger vi resultater.

Alf Egil Holmelid (SV) [13:20:04]: Det er eit viktig saksfelt som blir teke opp i forslaget. Mineral i naturleg og foredla form er basisen for vårt moderne industrisamfunn. Det er vanskeleg å tenkje seg eit samfunn utan mineral og produkt som ein får fram av dei, som metall. Noreg har lange tradisjonar for gruvedrift og metallurgisk industri. Dette er ofte distriktsnæringar som har betydd veldig mykje for lokalsamfunn, og framleis vil gjere det. Mange tradisjonelle gruver er lagde ned, men det er framleis store mineralressursar i Noreg. Det er framleis 4 000 tilsette i mineralnæringa, og marknaden for mineral og metall har ein positiv langsikt trend. Noreg har store føresetnader for å bygge på den kompetansen vi har innanfor dette fagområdet, til å bygge ei viktig næring som kan vere med på å gjere Noreg litt mindre oljeavhengig.

Med minerallova som blei vedteken i 2009, blei det på nytt fokusert på mineralnæringa, og regjeringa er no i gang med å utvikle ein politikk på dette området. Mineral og mineralindustri er viktige for verdiskapinga og for industriell utvikling. Men erfaringar viser også at det er mange utfordringar med mineralindustrien. Det er mange lokalsamfunn som framleis slit med problem etter nedlagde mineralgruver. Frå mitt heimfylke kan eg nemne Knaben gruver, som har valda oss ein del problem opp gjennom tidene. Dette viser at det må stillast strenge krav til gruvedrift, og det er viktig at vi legg føre-var-prinsippet til grunn når vi skal stille miljøkrav til gruvedrifta. Det må stillast krav til utslepp, og det må også stillast gode garantiar for opprydding og tilbakeføring når gruvedrifta er over. Poenget med å setje strenge miljøkrav til gruvedrifta er at det er viktig for miljøet, men også at det er viktig for at gruvedrifta og mineralindustrien skal få ei økonomisk berekraftig utvikling. Det viser seg veldig ofte i industrien, og i mineralindustrien også, at det er samanfallande interesser mellom god miljøpolitikk og god næringspolitikk.

Irene Lange Nordahl (Sp) [13:22:44]: Bergverksnæringa er en viktig distriktsnæring, og en næring som særlig betyr mye i de nordligste fylkene og på Vestlandet. Det er også en næring med et betydelig potensial. Senterpartiet og regjeringen er opptatt av å legge til rette for at bergverksnæringa har gode rammebetingelser som kan stimulere til arbeidsplasser, økt verdiskaping og lønnsomme bedrifter.

I brev av 29. april understreker statsråden næringens betydning og muligheter, samt at det er et potensial for å koordinere virkemidler og regelverk for næringa. Statsråden viser vidare til at regjeringa har bergverksnæringa som et av sine satsingsområder. Det er positivt at det

er bred enighet i komiteen om at det er et stort behov for å meisle ut en samordnet politikk for bergverksnæringa, der hensynene til sysselsetting, verdiskaping og miljø blir avveid, slik at næringa kan vidareutvikles på en bærekraftig måte. Dette viser at det er et stort engasjement i Stortinget for en slik satsing.

Den 1. januar i år trådte mineralloven i kraft. Gjennom mineralloven stimuleres det til økt kartlegging av mineralressursene i Norge ved å utvide leteretten til å gjelde for alle mineraler. Økt kartlegging og kunnskap om berggrunnen vil også være viktig for den kommunale arealplanlegginga, og gir kommunene bedre muligheter til å sette av områder til råstoffutvinning i sine planer. Mineralloven er et viktig bidrag i regjeringens satsing på utnyttelse av landets naturressurser.

I denne sammenheng er det viktig å se ønsket om nasjonal satsing i en større internasjonal sammenheng. På verdensbasis er vi på vei inn i en utfordrende situasjon når det gjelder tilgang til nødvendige geologiske ressurser, samt at det er stor etterspørsel etter en rekke metaller. I Senterpartiet har vi merket oss at interessen for leting etter metaller har økt over hele verden, også i Norge.

I de nordligste fylkene er det knyttet særlige forventninger til bergverksnæringa. Jeg viser i denne sammenheng til driften ved Sydvaranger Gruve som vil gi store muligheter for Kirkenes og Finnmark. Fra mange hold blir det understreket at dette kan bli et nytt industrieventyr i et område med rik industrihistorie.

Jeg kan også nevne at det i forrige uke var oppslag i media om at det er gjort gullfunn i Målselv i Troms. Det er foreløpig for tidlig å si om dette vil ha et potensial for utvinning, men det er tydelig interesse for å undersøke dette nærmere.

På Nordkalotten for øvrig pågår det nå planlegging av utvinning av store mengder jernmalm i nordlige del av Finland og Sverige. Det er et ønske om å skipe denne malmen ut fra isfri havn i Norge, og det er etablert kontakt og et eget prosjekt med Storfjord kommune i Troms som er med i Tornedalsrådet. Ideen er å bygge jernbane mellom Kolari i Finland og Skibotn i Norge, der en har mulighet til å bygge dypvannskai ved den dype Lyngefjorden og skipe malmen ut derfra til resten av verden. Dette er svært interessant, og jeg hadde gleden av å møte representanter for gruveselskapet for kort tid siden.

Dette vil helt klart være nordområdesatsing i praksis, og jeg viser til at satsing på bergverk har et meget stort potensial på hele Nordkalotten. I tilknytning til dette må en også planlegge logistikk, og jeg ser fram til at transportutredninga for nordområdene, som nå er under utarbeidelse, blir ferdigstilt.

Satsinga på bergverk er viktig og spennende, med et stort potensial. I Senterpartiet er vi opptatt av at regjeringa skal gi området høy prioritet, slik at dette kan stimulere til arbeidsplasser, økt verdiskaping og lønnsomme bedrifter. Senterpartiet mener regjeringa må vurdere å legge fram en stortingsmelding, slik at Stortinget får mulighet til å behandle elementene i en slik politikk.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [13:26:37]: Norge er et land med store mineralske ressurser og med lang erfaring og høy kompetanse innenfor gruvevirksomhet. Utvinning og foredling av industrimineraler er en næring i vekst. Selv om det norske fastlandet har store mineralressurser, er det betydelig lavere leteaktivitet i Norge enn i andre nordiske land. Kristelig Folkeparti er opptatt av å legge til rette for nye muligheter for industrivirksomhet. Mineralutvinning er en viktig nisje, og norske mineralressurser representerer et stort potensial for industrielle muligheter i Fastlands-Norge, ikke minst i distriktene.

Forslagsstillerne tar opp en sak som helt klart er i vinden. Nordområdesatsingen, energiindustriutviklingen i Barentshavet, inkludert den nye delelinjeavtalen, samt muligheter for at det også finnes store forekomster av mineraler, åpner muligheten for å etablere store industriprosjekt i nord. Endrede markedsforhold på verdensbasis, og den nylig vedtatte mineralloven som forenkler regelverket, samt ønsket fra næringen selv om mer forutsigbare rammevilkår, er alle momenter som bekrefter behovet for en offensiv satsing.

Rammebetingelsene for norsk bergverksindustri påvirkes også av internasjonale forhold. Det pågår i EU et viktig arbeid for å legge en strategi for å sikre Europa tilgang til mineralske råstoffer. Det spanske formannskapet har tatt initiativ til en konferanse for å belyse akkurat dette. Den foregår denne uken i Madrid, 16.–18. juni.

Norge, som ikke er EU-medlem, har fått beskjed om at vi i utgangspunktet ikke får være med i arbeidsgruppene i regi av dette arbeidet. Det er nedsatt to arbeidsgrupper: Best Practice og Strategic/Critical Minerals, som begge vil presentere sitt arbeid på møtet i Madrid. Vi har imidlertid fått anledning til å kommentere dette arbeidet i etterkant. Her er det viktig at interessene til norsk bergverksindustri blir ivaretatt på en god måte.

Norsk bergindustri utmerker seg også internasjonalt. UEPG Awards of Sustainability ble utdelt i München nylig. NorStone ble tildelt Certificate of Excellence i sin kategori for et restaureringsprosjekt fra Årdal. En uavhengig jury, bestående av fire eksperter innen HMS, biodiversitet, miljø og omdømme, hadde vurdert 30 ulike bidrag fra ti europeiske land. NorStones prosjekt var det eneste nominerte prosjektet fra Skandinavia.

Bergverksnæringen trenger gode rammebetingelser som kan stimulere til økt verdiskaping og lønnsomme bedrifter. Verdenshandelen fokuserer stadig sterkere på mineralske råstoffer. Skal denne næringen bygges opp, er det behov for statlige rammevilkår og virkemidler. For å få til økt satsing i Norge, og særlig i Nord-Norge, er kapitaltilgangen viktig. Kristelig Folkeparti mener det bl.a. trengs tiltak som styrker egenkapitalen i kompetente eierskap, skattemessige incentiver til prosjektering og infrastrukturtiltak for å nå mineralforekomstene.

Ellers vil jeg understreke at det er viktig å sikre finansiering av opprydding, både i forbindelse med undersøkelses- og driftsfasen og ved avslutning av virksomheten. Dessuten må grunneierne ha kontroll med forvaltningen av egne ressurser, og det skal varsles i forbindelse med leting for det settes i gang undersøkelser og utvinning.

Kristelig Folkeparti deler forslagsstillernes intensjon, men ønsker en bred behandling av saken i Stortinget for å sikre en helhetlig politikk for bergverksnæringen. Jeg vil derfor fremme forslaget som ligger i innstillingen, om å be regjeringen komme med en stortingsmelding om bergverksnæringen. Vi vil subsidiært støtte forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre om en strategi for norsk bergverksindustri.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp det forslaget hun refererte til, og har også gitt uttrykk for subsidiær støtte til forslag nr. 1.

Statsråd Trond Giske [13:31:45]: Veksten i verdensøkonomien de siste årene har gitt en formidabel velstandsøkning i store deler av verden. Ikke minst har det vært en betydelig vekst i land som Kina, Brasil og India. For eksempel har Kina tidoblet sitt BNP fra 1978 til 2008 og doblet det bare fra 2002 fram til i dag. Kinas andel av verdens BNP har i perioden 2002–2009 økt fra 7 pst. til 14 pst., og Indias andel av verdens BNP har i samme periode økt fra 3,6 pst. til 5,4 pst. Samtidig har produksjonen av goder som mobiltelefoner, biler og datamaskiner blitt billigere. Denne utviklingen har gitt en økning i etterspørselen etter alle typer konsumvarer og økt den globale etterspørselen etter råvarer, særlig energivarer, metaller og mineraler. Det har bidratt til velstandsutvikling i Norge og økte muligheter for norsk næringsliv.

Den sterke økonomiske veksten over tid har samtidig medvirket til en betydelig økning i prisene på metaller og mineraler. Forekomster av metaller og mineraler som tidligere ikke ble vurdert som drivverdige, har nå blitt mer aktuelle for nasjonale og internasjonale bedrifter. Et konkret eksempel på dette er Sydvaranger Gruve AS. I 1996 ble jernproduksjonen i Sydvaranger Gruve avvirket på grunn av lave priser. I 2009 startet produksjonen opp igjen med nye eiere etter en kraftig prisøkning de siste årene. Som eksempel vil jeg vise til at prisen på jernmalm på verdensmarkedet lå stabilt i området rundt 30 cent pr. tonn på 1980- og 1990-tallet. Fra ca. 2004 startet en økning til en pris i 2009 og begynnelsen av 2010 på rundt 100 cent pr. tonn og en pris i april/mai 2010 på rundt 170 cent pr. tonn. I dag sysselsetter Sydvaranger Gruve AS om lag 300 mennesker.

I de senere årene har EU, Kina og USA blitt stadig mer opptatt av å sikre stabil og langsiktig tilgang til mineraler og metaller for egen industri. Denne utviklingen kan gi økte muligheter for å utløse verdiskaping i Norge basert på mineral- og metallressurser.

Vi er nå i en situasjon der etterspørselen og prisøkningen på metaller og mineraler åpner nye muligheter for en hel næring. Da er det etter min mening viktig at vi også benytter anledningen til å se nærmere på politikken på området. Jeg tror det er et potensial for å koordinere virkemidler og regelverk på bergverksområdet.

Bergverksnæringen er en viktig distriktsnæring, og den betyr mye på Vestlandet og i de tre nordligste fylkene. Næringen har også betydelige muligheter: Norges geologiske undersøkelse har tidligere sagt at det i Norge er utnyttede

de mineral- og metallressurser til en omsetningsverdi på over 1 000 mrd. kr. Det er et stort tall. Viktigere enn tallet er likevel verdiskapingspotensialet og mulighetene for arbeidsplasser som ligger i utnyttningen av disse ressursene. I det videre arbeidet med en samordnet politikk for næringen vil derfor mulighetene for lønnsomme arbeidsplasser og økt verdiskaping stå sentralt.

Næringskomiteens flertall viser i innstillingen til Norsk Bergindustri notat «Mineralske råstoffer som mulighet – Behovet for en mineralstrategi i Norge». Dette notatet er jeg godt kjent med, og slike konkrete innspill er meget verdifulle.

Vi arbeider nå med å innhente ytterligere informasjon og kartlegge aktuelle problemstillinger. Det er ennå ikke tatt stilling til hvilken form dette arbeidet vil få. Jeg har imidlertid merket meg at næringskomiteens flertall ber om at det vurderes om det skal skrives en stortingsmelding om bergverksnæringen. Det som uansett er sikkert, er at dette er et område vi har stor oppmerksomhet om, for vi ser det store potensialet, og vi ser på Næringsdepartementets og regjeringens rolle som pådriver og tilrettelegger for at dette kan bli gode arbeidsplasser og god næringsutvikling i Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte, begrenset til tre replikker.

Per Roar Bredvold (FrP) [13:35:33]: Først vil jeg si at jeg synes det er synd at det ikke ble en samlet komité om dette, for jeg tror komiteen er enig i målet.

Spørsmålet mitt til statsråden går på det brevet statsråden sendte til komiteen 29. april i år. I siste avsnitt der står det bl.a.:

«Om dette får form av en nasjonal strategi, stortingsmelding eller annet er ennå ikke besluttet.»

Med friskt i minnet den tiden det tok med den forrige mineralloven, den som kom i 2009, da det ble brukt 15 år, hvilket tidsperspektiv har statsråden på dette?

Statsråd Trond Giske [13:36:13]: Raskere enn mineralloven, vil jeg egentlig si. Men det er jo godt innarbeidet praksis at regjeringen får velge sin arbeidsform. Vi kommer til Stortinget med de relevante dokumentene i ulike former, men jeg ser det som nyttig å ha Stortingets støtte til et slikt arbeid og Stortingets engasjement i et slikt arbeid.

Vi vet fra vår egen verdensdel at Europa har et stort forbruk av verdens mineralressurser, men har et lite tilfang av egne ressurser. Skal også vår verdensdel i større grad være egenforsynt med de råvarene som det nå er stor etterspørsel etter verden over, er Norge nøkkelandet. Det er vi som har det store potensialet. Så dette vil nok være et potensial som skal utløses lenge før de 15 årene som Bredvold er bekymret for.

Frank Bakke Jensen (H) [13:37:22]: Da vi hørte innledningen til saksordføreren, Haugen, rant det meg i hu et ordtak om å skrive løkkeskrift i marmor. Det var antakelig slik man jobbet med mineralloven.

Litt av problematikken rundt mineralnæringen er at det er en finanskrevede næring, det er store anlegg. Og siden vi nå har en slik hyggelig passiar, kanskje statsråden kan synse litt om hvilke virkemidler på den finansielle siden han tror det kan være mulig å legge fram, for å skaffe kapital nok til å etablere de mange lønnsomme arbeidsplassene i det store distriktet Norge?

Statsråd Trond Giske [13:37:55]: Det er helt vesentlig at det også når vi skal utvinne disse ressursene, er bedrifter som har et lønnsomt potensial, som utvikles. Som NHO-presidenten pleier å si: Norsk næringsliv må til sjunde og sist gå med overskudd og ikke med tilskudd. Det ligger i bunnen. Men man har den samme kombinasjonen av private og offentlige finansieringskilder. Det må være private og de ulike bankene som bærer mye av finansieringsmetodene, om det er å reise egenkapital gjennom børsen, osv. I tillegg ser jeg for meg at Innovasjon Norge, SIVA og de andre offentlige virkemidlene vi har, kan spille en rolle innenfor denne næringen som innenfor andre næringer.

Jeg tror at samspillet mellom offentlige og private ordninger og en sterk og aktiv offentlig næringspolitikk, med mange verktøy i verktøykassen, er en vesentlig forklaring på at vi klarer oss så godt i Norge, også gjennom en finanskrise.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:39:12]: Mitt spørsmål er i forlengelsen av representanten Bredvolds spørsmål. Det er fint at statsråden i hvert fall skal bli ferdig med arbeidet innenfor et kortere tidsperspektiv enn det man hadde når det gjaldt mineralloven. Det er positivt. Men jeg har lyst til å følge det litt opp og stille følgende to spørsmål:

Spørsmål 1: Er man nå godt i gang med strategiarbeidet? Jeg lurer på om statsråden kan si litt om det, for det sier jo også litt om hvilket perspektiv vi kan ha når det gjelder dette. Men det viktigste er ikke minst spørsmål 2: På hvilken måte vil statsråden involvere Stortinget i dette arbeidet? Vil han sørge for at Stortinget som organ får være med på å behandle dette på et eller annet vis, og ikke bare får det som et vedheng til et budsjett eller noe slikt? Det synes jeg saken faktisk ikke fortjener. Fra alle partiene, både regjeringspartiene og opposisjonen, har vi hørt at dette er et viktig felt, der man ønsker å delta. Da bør Stortinget få si sitt når det gjelder behandlingen. Det andre spørsmålet mitt til statsråden er altså: Hvordan vil statsråden sørge for å involvere Stortinget i denne saken?

Statsråd Trond Giske [13:40:17]: Det første er vel nesten det samme spørsmålet som det vi svarte på i brevet til komiteen. Måten denne strategien blir utformet på, om det blir en stortingsmelding, en nasjonal strategi eller en annen type dokument, er ennå ikke bestemt. Og det er jo ikke slik at vi starter arbeidet med en bergverksstrategi nå, vi er allerede godt i gang.

Mineralloven var jo et stort grep. Det har riktignok tatt lang tid, men det at min forgjenger fikk dette på plass, er blitt mottatt med veldig glede i næringen selv. Vi jobber i disse dager også med informasjonsarbeidet rundt dette,

med veiledere og med tilrettelegging, slik at informasjon skal komme ut. Vi har også bevilget mye penger til kartlegging av mineralressursene, et felles prosjekt som det offentlige må ta ansvar for. Så skal vi komme tilbake til dette i den form vi synes er naturlig, og involvere Stortinget så godt vi kan.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Helga Pedersen (A) [13:41:32]: Først vil jeg takke forslagsstillerne for å ha tatt initiativ til denne debatten, om en næring som er viktig for fremtiden til mange distrikter i Norge, ikke minst i den nordnorske landsdelen.

Etter å ha hørt på debatten her kunne det innledningsvis selvfølgelig være fristende å spørre om man i partiet Høyre er i ferd med å ta et internt, ideologisk oppgjør. I forrige uke kunne vi lese i Klassekampen at det er intern debatt om hvorvidt man skal videreføre partiets skattekuttlinje, som jo er partiets varemerke. Dette representantforslaget kan jo også tolkes som en selvvransakelse i forhold til et annet av høyresidens store mantra, nemlig «næringsnøytralitet». Jeg registrerer at man også her i debatten ønsker en aktiv stat når det gjelder å utvikle bergverksnæringen, man ønsker ikke bare å la markedet styre utviklingen.

Jeg er glad for at det er tverrpolitisk enighet om å fokusere særskilt på bergverksnæringen. Da den nye mineralloven ble vedtatt i fjor, var det et etterlengtet og modernisert lovverk som kom på plass, og en veldig viktig rammebetingelse for det som skal skje i årene som kommer. Det er helt naturlig at man i kjølvannet av loven diskuterer bergverkspolitikken vår i et bredere perspektiv, for å legge til rette for ny aktivitet. Jeg mener at viktige stikkord i det videre arbeidet må være «leting, forskning og utdanning».

Andre viktige stikkord og avveininger som må gjøres, er knyttet til miljøkrav og hensynet til samisk kultur, og andre næringer som ikke har vært nevnt i debatten her i dag. Jeg mener at bergverksnæringen kan gi svært verdifulle bidrag til det samiske samfunnet, fordi aktiviteter og arbeidsplasser i de tradisjonelle samiske områdene er en forutsetning for at denne kulturen skal kunne overleve. Tidligere i vår tok Arbeiderpartiet initiativ til et samråd om bergindustri i Kautokeino. Der kom det mange nyttige innspill. Jeg har tro på at bergverksnæring og reindrift kan leve side om side, men man må gjøre veldig grundige avveininger. Det finnes ingen lettvinde løsninger, men jeg tror det finnes løsninger.

Når det gjelder det representanten Bakke Jensen tok opp, om Sametingets rolle, mener jeg vi skal være veldig tydelige på at Sametinget ikke skal kunne diktere norsk bergverkspolitikk, men de har krav på å bli lyttet til. Stor-samfunnet skal ikke overkjøre samiske interesser eller tradisjonelle samiske næringer. Her må respekt og en god dialog ligge til grunn.

For å kvittere ut andre ting som ble sagt i representanten Bakke Jensens innlegg: Jeg vil si at vi har en fantastisk regjering. Den er i hvert fall en svært god regjering

for bergverksnæringen, fordi mineralloven er ferdigstilt, og fordi bergverksnæringen har en rolle i nordområdestrategien. Og nå er det også varslet en gjennomgang av bergverkspolitikken.

Frank Bakke Jensen (H) [13:44:56]: Jeg skal gjøre det kort.

Når det gjelder Høyres skattepolitikk og Høyres skatteregime, vil jeg anbefale representanten Pedersen å lese noe annet enn Klassekampen, for det er nok ikke fyllestgjørende.

Når det gjelder strategien, ber vi om at dette skal forankres spredt, og at man skal jobbe utover. Det er jo for å engasjere bredt. Litt av problematikken rundt Sametinget er kanskje at man ikke helt har forstått alle rollene. Det å utarbeide en strategi og la mange få delta i den gjør faktisk at man engasjerer bredere og får fram flere meninger. Så er det jo sånn at markedet i mye større grad enn en sosialdemokratisk regjering har sørget for at lokaldemokratiet kan få lov til å si sitt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering se side 4210)

Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 7 og 8 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 7 [13:46:13]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantane Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold og Torgeir Trædal om oppsigelse av hovedavtalen for jordbruket (Innst. 366 S (2009–2010), jf. Dokument 8:118 S (2009–2010))

Sak nr. 8 [13:46:37]

Innstilling fra næringskomiteen om jordbruksoppgjøret 2010 – endringer i statsbudsjettet for 2010 m.m. (Innst. 364 S (2009–2010), jf. Prop. 133 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 20 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at statsråden får en taletid på inntil 10 minutter, og at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer fra regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Alf Egil Holmelid (SV) [13:48:09] (ordfører for sak nr. 7): Representantane Nesvik, Bredvold og Trældal har foreslått at staten skal seie opp hovudavtalen med jordbruksorganisasjonane. Fleirtalet i komiteen avviser dette forslaget.

Hovudavtalen for jordbruket regulerer forhandlingane om næringsavtale mellom staten og næringa. Fleirtalet i komiteen, alle med unntak av Framstegspartiet, legg vekt på verdien av eit forpliktande samarbeid mellom staten og næringa. Hovudavtalen legg opp til at det skal vere samsvar mellom dei rettane næringa får, og dei pliktane næringa tek på seg. Gjennom hovudavtalen tek næringa også på seg ansvaret for å gjennomføre jordbruksavtalen, noko som er veldig viktig for den praktiske gjennomføringa av eit viktig avtaleverk.

Fleirtalet peikar på at jordbruket er ei ressursbasert næring, og at dei naturgitte føresetnadene for å drive jordbruk er svært varierende i vårt langstrakte land. Derfor kan ikkje marknadsmekanismen aleine ta vare på dei landbrukspolitiske og dei samfunnsmessige interessene som Stortinget har vedteke i ulike samanhengar.

Avtaleverket skal ikkje berre ta vare på inntektspolitikken og forholdet i næringa. Jordbruket skapar viktige samfunnsmessige verdiar som mattryggleik, kultur, miljøkvalitetar og levande bygder. Derfor er det rimeleg at staten er ein aktiv part i forholdet og i samarbeidet med landbruksorganisasjonane. Landbruket er også ein viktig basis for andre næringar som næringsmiddelindustri og opplevingsbasert turisme og reiseliv. Det er viktig at vi har eit avtaleverk som kan sikre stabile forhold for næringa og for dei næringane som byggjer på landbruket, samtidig som vi tek vare på viktige samfunnsmessige interesser som skapar livskvalitet rundt om i heile landet.

Den økonomiske utviklinga i Noreg har vore meir stabil enn i alle land det er naturleg å samanlikne seg med. Regjeringspartia konstaterer i innstillinga at trepartssamarbeidet mellom staten, arbeidstakarane og arbeidsgivarane kan vere ei viktig årsak til den stabiliteten vi har i norsk økonomi. Og jordbruksavtalen er ein viktig del av den heilskapen: den norske, eller nordiske, modellen, som gir god stabilitet for livskvalitet og for arbeidsplassar.

Medlemmene frå Framstegspartiet ønskjer å seie opp hovudavtalen for landbruket og la landbruket utvikle seg ut frå dei rammevilkåra som marknaden og samfunnet elles gir. Medlemmene frå Høgre støttar ikkje forslaget frå Framstegspartiet om å seie opp hovudavtalen, men dei ønskjer å fjerne ein del reguleringar og styrkje konkurransen og redusere overføringane til jordbruket. Eg reknar med at representantane frå mindretalspartia vil argumentere for sitt syn i løpet av debatten her i salen i dag.

SV konstaterer at denne saka tydeleg viser skiljelinene i norsk politikk. Høgresida i politikken vil fjerne solidariteten og erstatte han med marknadsstyring. I dette tilfellet vil det føre til omfattande fråflytting frå distrikta. Det vil i sin tur føre til mindre utnytting av viktige nasjonale ressursar som utmarksbeite og grovfôrproduksjon. Avreguleringa vil føre til at det blir meir lønsamt å slutte som bonde og mindre lønsamt å halde fram i landbruket. Det vil kome til å bli ei sterk avfolking av bygdene kring om i landet.

Høgresida viser til at vi også i dag har fråflytting og sentralisering. Det er riktig at vi over tid har hatt tilbakegang i talet på bruk, men vi ser no konturane av ei stabilisering av den utviklinga. Og løysinga er ikkje å gi opp kampen mot sentralisering og fråflytting frå bygdene, løysinga er å bruke verkemidla som kan skape levande bygder også i framtida. Det er liten tvil om at avregulering og marknadsstyring av landbruket vil føre til dramatisk fråflytting og konsentrasjon av landbruksaktiviteten.

Framstegspartiet bør vedgå at dette er prisen dei er villige til å betale for å redusere dei statlege overføringane og kanskje få ned matprisane noko.

Framstegspartiet bør vere ærleg nok til å innrømme at deira politikk vil føre til ei dramatisk fråflytting, ein dramatisk reduksjon i bruk av naturgitte ressursar som grovfôr og beite.

Arne L. Haugen (A) [13:53:10] (ordfører for sak nr. 8): Innledningsvis vil jeg legge fram et brev til Stortinget, datert 14. juni 2010, fra Landbruks- og matdepartementet ved statsråden, gjeldende en rettelse i vedtak i Prop. 133 S. Statsråden redegjør der for at det i forslaget til vedtak ved en inkurie er blitt feil tall i I for kap. 4150 post 70; det har falt ut tre nuller. Det er rettet opp i brevet med vedlegg som følger saken, og som skal legges til grunn for vedtaket.

Årets jordbruksforhandlinger ble gjennomført i rekordfart. Til tross for det har Stortinget hatt svært kort tid på seg. Saken kunne vanskelig vært behandlet raskere i komiteen, etter mitt skjønn, og jeg takker komiteens medlemmer for både fleksibilitet og samarbeidsvilje. Det har vært viktig for å få behandlet dette på en god måte.

Tallene fra Budsjettmemnda for jordbruket viste at det i år lå godt til rette for jordbruksforhandlingene. Prognosene forhandlingene baserte seg på i fjor, stemte med de faktiske forhold. Det er et godt utgangspunkt.

Jordbrukets forhandlingsutvalg la fram kravene sine til årets jordbruksavtale med en ramme på 1 865 mill. kr den 27. april. De la til grunn at den positive utviklingen som jordbruket har hatt på inntektsiden de siste fire årene, skulle forsterkes i inneværende periode, og at forsterkingen måtte gjelde fra første forhandlingsår.

Tallene er detaljert gjort rede for i proposisjonen. Jeg vil bare minne om at jordbruket stort sett er imøtekommet på det de krevde av målprisøkninger, der prosenttoll på meieriprodukter var et sentralt krav. Slik har det for så vidt vært de senere årene. Innenfor kravet om inntektsvekst vil jeg framheve noe av det viktigste, styrking av melke- og storfekjøttproduksjon og distriktsjordbruket. Det er helt i samsvar med både Arbeiderpartiets og de andre rød-grønnes politikk. Dette var rådet den rød-grønne fraksjonen spilte inn til landbruksministeren før statens tilbud ble lansert. Det var nærmest også et unisont krav fra ordførere i Distrikts-Norge: Melkebøndene måtte prioriteres.

Overgangen fra krone- til prosenttoll har vært mye om diskutert og advart mot fra flere hold. Det er viktig å være klar over at vi avtalerettslig står fritt til å innføre prosenttoll på meieriprodukter, slik det er gjort i jordbruksoppgjøret. Overgangen til prosenttoll påvirker eksisterende han-

del helt marginalt. Det er praktisk talt ikke handel med drikkemelk og fløte i dag over landegrensene. Norske varer utgjør 99,9 pst. av forbruket. Det foregår lite handel med slike produkter over nasjonsgrensene i Europa for øvrig.

Det er verdt å merke seg at Norsk Bonde og Småbrukarlag brøt forhandlingene med begrunnelse i at rammen var for lav, mens Norges Bondelag og staten inngikk avtale den 15. mai, der brevet fra Finansdepartementet om prosenttoll på melk for Bondelagets del var en viktig premis. Og som kjent, rammen ble på 950 mill. kr, derav nettoeffekt av budsjettmidler på 375 mill. kr og en målprisøkning på 420 mill. kr, pluss 60 mill. kr i overførte midler og 95 mill. kr i økt inntektsverdi av jordbruksfradraget.

Etter mitt syn har jordbruksoppgjøret fått en profil som imøtekommer jordbrukets krav, og som svarer på de mest påtrengende utfordringene i norsk landbruk i dag. Jeg innser at organisasjonene ikke er fornøyd med rammen, men jeg forutsetter at det må gå an å akseptere at alle grupper må bidra når bruken av budsjettmidler skal ned mot det som anses forsvarlig ut fra hensynet til en stabil og forsvarlig økonomisk politikk. Budsjettpolitikken er viktig i så måte. Lav rente og stabil kronekurs er viktig for den videre utviklingen i landet vårt, også for bøndene.

Årets jordbruksavtale prioriterer der det er viktigst å prioritere. Det grasbaserte husdyrholdet i distriktene har blitt hengende etter de sentrale og sterke jordbruksområdene. Derfor måtte dette prioriteres nå. Skal vi ha landbruk over hele landet, som jeg opplever at det er bred enighet om, da er det ufattelig for meg at noen kan tro at det kan overlates til markedet alene.

Jordbruket er en politisk næring. Jordbruksavtalen tjener flere hensikter. Den skal først og fremst ivareta bondens behov for et forsvarlig inntektsnivå med tanke på den viktige jobben som gjøres med å produsere mat av trygg og sikker kvalitet. Det er selve hovedbegrunnelsen for jordbruket.

Dernest skal dette forpliktende samarbeidet mellom bonden og storsamfunnet bidra til å holde kulturlandskapet i hevd og tilrettelegge for andre typer aktiviteter. Kultur- og reiselivsarbeidsplasser muliggjøres ved at vi har et åpent kulturlandskap og levende bygder. Kort sagt: For å lykkes med det må vi ta vare på det forhandlingsinstituttet som jordbruksavtalen er. Det vil bøndene ha nytte av, og ikke minst har storsamfunnet og vi som forbrukere glede av det.

Jeg anbefaler at jordbruksavtalen blir vedtatt, slik den foreligger, med den rettelsen det ble redegjort for innledningsvis.

Presidenten: Da har representanten Haugen vist til brev fra departementet om feil i I kap. 4150 post 70. Presidenten vil gjøre oppmerksom på at dette er rettet opp i innstillingen.

Torgeir Trældal (FrP) [14:00:23]: Fremskrittspartiet regner selvstendig næringsdrivende bønder som en bærebjelke for verdiskaping og næringsutøvelse mange steder i landet. Vi vil arbeide for at bonden skal få utviklingsmuligheter framover. En robust landbruksnæring bidrar til

å nå viktige mål om en fortsatt betydelig norsk matvareproduksjon, en differensiert bosetting og et vakkert kulturlandskap. Landbruket, i likhet med f.eks. reiselivsnæringen og fiskerinæringen, har stor betydning for å sikre en positiv utvikling i mange lokalsamfunn.

Vi registrerer at omstillingen i landbruket fortsetter. Det er anslått at 35 000 gårdsbruk med bolig står tomme, mange står til forfalls. Omstilling til større og mer effektive enheter er nødvendig for å sikre at jordbruksnæringen blir mer framtidsrettet og mindre avhengig av overføringer. Vi mener at jordbrukspolitikken bør legge bedre til rette for dette.

Det er prinsipielt betenkelig at enkelt næringer forhandler egne rammevilkår direkte med staten og inngår avtaler med store økonomiske konsekvenser utenom den ordinære budsjettbehandlingen, og at de årlige vedtak om jordbrukets rammebetingelser ikke er lønnsoppgjør, men en fastsettelse av muligheter for å skape inntekter. De betydelige avvik som er mellom lovet inntektsutvikling i jordbruket i de enkelte oppgjør og oppnådd utvikling, viser at beregningsgrunnlaget som legges til grunn for oppgjørene, er tynt.

Fremskrittspartiet vil at bøndene, som andre næringsdrivende, har ansvar for egen verdiskaping ut fra de rammebetingelser samfunnet setter, og mener det er viktig å gi landbruket nye muligheter til å utvikle seg og redusere avhengigheten av offentlig støtte. For at behandlingen av oppgjøret skal kunne ses i sammenheng med andre politiske prioriteringer, er det ryddig at oppgjøret behandles i forbindelse med statsbudsjettet og følger kalenderåret. Staten skal fortsatt gi økonomisk tilskudd til landbruket, men slike tilskudd må være mer målrettede og mindre byråkratiske enn i dag.

Fremskrittspartiet ser det som sentralt å styrke bondens eiendomsrett til eget bruk, ved bl.a. å fremme forslag om å oppheve boplikt. Boplikten er til hinder for en framtidig utvikling av jord- og skogbruk i Norge, og det er ikke dokumentert at den bidrar til bosetting. Prisreguleringen gir i mange tilfeller kunstig lave priser, er til hinder for omsetning og øker risikoen knyttet til investeringer på gården. Stor avstand mellom markedspris og regulert pris skaper også grunnlag for tilfeller der deler av kjøpsvedlaget holdes skjult for myndighetene. Vi mener at det er et grovt inngrep i eiendomsretten, og at staten tvinger folk som vil selge gården, til å ta en lavere pris enn det kjøper er villig til å betale.

Fremskrittspartiet stiller seg sterkt kritisk til den landbrukspolitikken som den rød-grønne regjeringen fører, og kan derfor ikke på noen måte stille seg bak den framforhandlede jordbruksavtalen. Den nye avtalen legger ikke opp til ny retning i landbrukspolitikken, dette til tross for at det er et stort behov for en kursomlegging. Til tross for at den rød-grønne regjeringen varslet en kraftig omlegging av landbrukspolitikken da den kom til makten, har det ikke skjedd. Også i år var det et stort sprik mellom det kravet som ble framlagt av bondeorganisasjonene, og det tilbudet som kom fra staten. Den framforhandlede avtalen ligger også på ca. halvparten av det opprinnelige kravet fra organisasjonene.

Det må innføres et normalt markedsbasert system for landbruksprodukter som styres av tilbud og etterspørsel. Ved underdekning i markedet vil produsenten kunne ta en høyere pris, mens forbruker kan velge andre produkter dersom prisen på produktet er for høy. Da vil prisene på produktene variere i takt med markedet, og produsentene må være markedsorienterte i sin produksjon. I en situasjon som i dag, hvor forbrukerne etterspør mer enn norske bønder kan produsere, vil et markedsbasert system bidra til en høyere produksjon. I et markedsbasert system vil det også oppstå konkurranse mellom produsentene, noe som fører til bedre produkter, innovasjon og mer kostnadseffektiv produksjon. Dette vil bidra til bedre inntektsmuligheter for de produsenter som er dyktige, innovative og gode forretningsmenn.

Fremskrittspartiet vil påpeke at markedsbaserte systemer fungerer i alle andre markeder, og at det derfor ikke er noen grunn til å unnta landbruket fra dette. Den kraftige nedgangen i antall bønder og bruk vil fortsette i de kommende årene, antakeligvis med økt kraft. Aktørene i landbruket har altfor liten framtidstro, og tilliten til regjeringens landbrukspolitikk er på et lavmål. Den politikken som har vært ført mot landbruket gjennom mange år, er et sosialistisk eksperiment som har bidratt til at den norske bonden er blitt fanget inn i et «nett» og et system som det er tilnærmet umulig å komme ut av. Landbrukspolitikken er preget av en sterk iver etter å regulere næringen helt ned til den minste detalj, og offentlige byråkrater og et særdeles detaljert regelverk har tatt over styringen av hvordan utviklingen i landbruket skal skje. Den styringen som den enkelte bonde skal ha over sin egen eiendom og arbeidsplass, er blitt borte, og bøndene er i dag mer å anse som offentlig ansatte og utøvere av en offentlig politikk enn selvstendig næringsdrivende innenfor matproduksjonsbransjen, slik som de burde ha vært i utgangspunktet. Dette har ført til at kreativitet, satsingsevne og ønske om å ta risiko nærmest er blitt fraværende i store deler av landbruket.

Jeg finner det merkelig at både landbrukets organisasjoner og Senterpartiet støtter opp om en slik politikk som stadig fører til færre bønder og stor misnøye rundt inntektssituasjonen og utviklingsmuligheter blant aktørene i næringen. Det blir derfor viktig å påpeke at jordbruksavtalen har blitt så innviklet og komplisert at få utenom det sentrale byråkratiet i Landbruks- og matdepartementet har mulighet til å sette seg inn i alle systemets sider og forstå det fullt ut. Det er heller ikke noen andre land innenfor OECD-området som har funnet dette formålstjenlig.

Det kan være skadelig for annen eksportindustri, bl.a. eksport av fisk, når man setter en melketoll på svimlende 388 pst.

Norge må belage seg på at det vil bli et redusert importvern i kjølvannet av den internasjonale utviklingen gjennom WTO-forhandlingene. Utviklingen bærer bud om en gradvis økt konkurranse for norske landbruksprodukter. Til tross for et høyt tollvern har ikke norske myndigheter lagt noen plan for hvordan det norske landbruket skal møte en slik utvikling. Dette er svært kritisk. Resultatet kan bli at det norske landbruket får seg en blåmandag når

resultatet fra WTO-forhandlingene blir kjent. Vi må få en ny utvikling. En robust produksjon basert på markedsøkonomiske kriterier må ha topp prioritet og må utvikles før importvernet faller.

Vi ser i dag at den norske næringsmiddelindustrien er under press fra utlandet, og det er viktig at den norske landbrukspolitikken sikrer at industrien får råvarer til en konkurransedyktig pris. For å oppnå dette er det nødvendig med en strukturrasjonalisering av landbruket, slik at enhetskostnadene går ned. Industrien er konkurransedyktig i forhold til utenlandske aktører når det gjelder foredling og industriell produksjon, men råvarekostnadene er for høye i forhold til i våre naboland og kan ved økt import true viktige arbeidsplasser og verdiskaping i industrien. Næringsmiddelindustrien står for om lag 20 pst. av sysselsettingen og verdiskapingen i industrien. Et felles trekk er at produksjonen gjennomgående er arbeidsintensiv, til tross for at bedriftene har tatt i bruk svært moderne teknologi. Norge må derfor benytte den tiden som ennå er igjen, til å tilpasse primærproduksjonsleddet til den nye hverdagen som alle ser vil komme i forholdsvis nær framtid. Det er derfor viktig at regjeringen har en aktiv holdning til dette, og ikke som i dag forholder seg helt passiv til den utvikling som gradvis skjer. Resultatet av en slik politikk vil gjøre stor skade i næringsmiddelindustrien.

Fremskrittspartiet er skuffet over at regjeringen ikke tar et oppgjør med det landbrukspolitiske styringssystemet og det juridiske grunnlaget for landbrukspolitikken, som i stor grad ble utformet i mellomkrigstiden under helt andre forhold. Vi registrerer at resultatet av mer enn 70 år med en gjennomregulert landbruksnæring beviser at den førte politikken har vært mislykket, for den har ikke nådd målene knyttet til bosetting, sysselsetting og inntektsnivå. Antallet bruk i drift og antallet aktive bønder synker raskt, og det er påregnet at den samme avgangen vil fortsette også med årets jordbruksavtale. Dette er også uttalt av Norsk Bonde- og Småbrukarlag da de brøt ut av jordbruksoppgjøret.

Nye tall for bosettingsutviklingen i distriktene viser en sterkt synkende tendens. Dette må være et stort nederlag for regjeringen, som har bebudet en ny kurs i landbrukspolitikken. Videre har landbrukspolitikken medført betydelige kostnader i form av offentlige utgifter, høye priser på matvarer og innskrenket næringsfrihet for bøndene. Det er derfor viktig å peke på at alle begrensninger og hindringer som er satt gjennom konsesjonsbegrensninger, målpriser, produksjonskvoter og selektive støtteordninger, har vært ødeleggende for bøndene. Fremskrittspartiet vil derfor prioritere en kraftfull omlegging der deregulering, avbyråkratisering og konkurranse settes i høysetet. Prosessen må innledes snarest for å unngå at vi senere kan risikere å få en næring i full oppløsning.

Vi har stor tro på det norske landbruket og på norske bønder. Flertallet i Stortinget har vist en mistillit til den norske bondestanden ved å begrense næringens frihet sterkt. Jeg er ikke det minste i tvil om at det norske landbruket har store muligheter til å utvikle seg til en konkurransedyktig næring som også kan konkurrere på et internasjonalt marked med spesielle produkter. Norske klimaforhold, genressurser, økologi og kompetanse hos bøn-

dene er særskilte fortrinn som kan utnyttes til vår fordel i et internasjonalt marked. Betalingsvillige forbrukere i EU og på andre markeder leter etter trygge og sunne matvarer, som også er av høy kvalitet og har god smak.

Ved å slippe bonden fri vil bøndene ha alle forutsetninger til å kunne levere slike produkter her i landet, men det forutsetter målrettet satsing og dyrking av en gründerkultur, slik man har erfart fra andre næringer. Norsk industri og mange andre næringer er blitt internasjonalt ledende innenfor sine segmenter. Dette har gjort at Norge på mange områder har høy kompetanse på internasjonalisering, markedsføring, produktutvikling, kvalitetssikring og andre elementer som er viktige for å kunne lykkes internasjonalt.

Jeg tar herved opp de forslagene Fremskrittspartiet har, alene eller sammen med Høyre. Jeg vil også varsle at vi kommer til å støtte Venstres forslag nr. 23, og at vi kommer til å støtte Venstres forslag nr. 26 subsidiært.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Torgeir Trældal har tatt opp de forslagene han refererte til.

Svein Flåtten (H) [14:10:55]: Først vil jeg gi ros til sakens ordfører, som alltid gjør et ordentlig og grundig arbeid. Når han takker komiteen for at vi har fått igjennom saken raskt, har jeg lyst til å si at hvis man hadde hatt en annen innretning på dette, ved at jordbruksforhandlingene, jordbruksoppgjøret, hadde fulgt de ordinære budsjettprosessene, ville han kanskje ikke hatt grunn til å takke oss så mye, for da ville Stortinget rett og slett hatt den tiden som det hadde trengt på en så viktig oppgave.

Det er jo i utgangspunktet stor enighet om den viktige rollen som jordbruket spiller i det norske samfunnet. Høyre stiller seg bak de sentrale målsettingene vi har for jordbrukspolitikken. Vi ønsker et aktivt jordbruk, vi ønsker en lønnsom norsk foredlingsproduksjon, og vi ønsker å ta vare på kulturlandskapet. Men slike målsettinger betyr at vi fører en god næringspolitikk for utøverne, for bøndene, at vi fører en jordbrukspolitikk som sikrer at folk forblir i næringen, og at nye satses, at folk tør å investere. Da trenger vi en næringspolitikk for jordbruket som gir økt frihet, frihet til å øke inntektene og til å kunne investere ved å bedre kapital situasjonen. Derfor må man stimulere til økt konkurranse og økt effektivisering, og ikke minst må næringen forberedes på friere internasjonale handelsvilkår. Da tenker jeg på forberedelse til friere internasjonale vilkår gjennom deltakelse og ikke ved å finne nye muligheter til å bygge opp murer, til å grave skyttergraver mot omverdenen. Jeg synes nok at melketollen fra oppgjøret i år egentlig viser det motsatte. Det er heller ikke riktig som saksordføreren sier, at dette ikke har noen betydning for norsk foredlingsproduksjon. Det er ganske mange oppblandede produkter som man kommer i konkurranse med.

For å få til den næringspolitikken som vi ønsker, mener vi det er nødvendig at også reguleringene på eiendoms-

siden må oppmykes. Boplikt og priskontroll er helt sentrale i den sammenhengen, også delingsforbud og odelsbestemmelser, som henholdsvis bør oppmykes og moderniseres.

Høyre har for sin del stor respekt for alle næringsutøvere, ikke minst for bøndene. Som i mange andre yrker er dette hardt arbeid for å oppnå lønnsomhet og for å oppnå de målene både samfunnet og en selv setter når en velger et slikt yrke. Mange investerer mye kapital, mye av sin arbeidstid og mye av sitt liv i yrket som bonde.

I den innstillingen som ligger her i dag, presenterer vi en rekke forslag og avvikende merknader i forhold til dagens situasjon innenfor jordbrukspolitikken. Men våre endringsforslag vil alltid basere seg på respekten for dem som driver i næringen, respekten for den tid og den kapital som er nedlagt. Derfor vil det være uaktuelt for oss med noe annet enn en gradvis modernisering av jordbruket. Alle næringsdrivende må ha forutsigbare rammebetingelser, og endringene må være praktikable. De endringene som kommer, vil måtte gjelde over en del tid.

Jeg har lyst til å si at i denne innstillingen legger vi vekt på at det i jordbruksoppgjøret er prinsipielt uheldig at enkelt næringer forhandler egne rammebetingelser direkte med staten utenom andre eller de vanlige budsjettprioriteringene.

Men det er også mange andre sider ved jordbruksoppgjøret som det er grunn til å ta opp til revisjon: mer målretting av tilskuddene og ikke minst mindre byråkratisk. Vi mener derfor at periodiseringen av jordbruksoppgjøret må endres slik at det følger budsjetterminene, og at avtalene kan inngås parallelt med budsjettprosessen og ses i sammenheng med andre prioriteringer i statsbudsjettet. Jeg synes det resonnermentet er helt logisk.

Det er grunnen til at vi ikke slutter oss til årets jordbruksoppgjør i denne innstillingen, og at vi fremmer forslag om at oppgjøret forskyves og blir en del av budsjettbehandlingen for kommende år med de endringene som da vil følge av revidert nasjonalbudsjett.

Med det tar jeg opp de forslag som vi fremmer i innstillingene, enten alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Svein Flåtten har tatt opp de forslag han refererte til.

Irene Lange Nordahl (Sp) [14:16:18]: Den rød-grønne regjeringen har lagt fram sitt femte jordbruksoppgjør. Årets oppgjør kan betegnes som et moderat oppgjør, men samtidig langt mer enn våre politiske motstandere har vist og sagt at de er villige til å legge fram. Jeg vil påpeke at dette på ingen måte er en hvilepute for Senterpartiet og regjeringen. Soria Moria II-formuleringen om at regjeringen skal videreutvikle inntekts- og velferdspolitikken i landbruket fra forrige periode, er klar.

Årets jordbruksoppgjør er målrettet mot å styrke det grasbaserte husdyrholdet, og da spesielt innenfor melkeproduksjon. Gjennom å få på plass en overgang fra kronetoll til prosenttoll vil vi kunne styrke melkeproduksjonen ytterligere i framtiden. Vi mener at et høyere tollvern er et viktig grep for å sikre melkeproduksjonen i Norge,

som står for den klart største andelen av verdiskapingen i norsk landbruk.

Årets oppgjør har også lagt vekt på en stor utfordring for landbruket, nemlig å rekruttere ungdom inn i næringen. Viktige tiltak er økt tilskudd til generasjonsskifte til personer under 35 år, og at ungdom prioriteres ved kjøp av nyetableringskvote for melk.

Det vil også bli igangsatt et treårig prosjekt på til sammen 4,5 mill. kr for å styrke rekrutteringen til landbruksutdanning samt at fylkeskommunenes ansvar for rekruttering, kompetanseheving, likestilling og etterutdanning i landbruket videreføres med 20 mill. kr i 2011.

Frakttilskudd er et viktig landbrukspolitisk virkemiddel for å utjevne prisforskjeller til produsenter i ulike deler av landet. Senterpartiet er godt fornøyd med at innfraktordningen for kjøtt legges om, og at bevilgningen økes med 60 mill. kr. Dette er et særdeles viktig distriktpolitisk tiltak som er med på å sikre like vilkår for alle produsenter.

Sammen med jordbruksavtalen debatteres forslaget fra Fremskrittspartiet om oppsigelse av hovedavtalen for jordbruket. Vi kan lett bli enige med Fremskrittspartiet om å mene at det er viktig å opprettholde grunnlaget for et aktivt jordbruk over hele landet, men selvmotsigelsen om at løsningen er å ta vekk jordbruksavtalen, er noe Senterpartiet ikke vil være med på. Det kunne vært en fordel om Fremskrittspartiet gikk i seg selv og satte mål og handling i sammenheng med hverandre.

I Senterpartiet mener vi det er en grundig fallitterklæring overfor norsk matvaresikkerhet å overlate norsk jordbruk til de frie markedskreftene. Jordbruksforhandlingene er ikke bare en avtale som er til for bøndene. Det er også en avtale som sikrer forbrukeren stabile matvarepriser og tjenester i form av et levende kulturlandskap og et levende Bygde-Norge.

I Senterpartiet mener vi at en variert landbruks- og matproduksjon over hele landet forutsetter den norske modellen med et sterkt samvirke, jordbruksavtalesystemet og en balansert fordeling av produksjonen. Derfor vil jeg tilråde dem som er opptatt av norsk landbruk i framtiden, å styre unna et korttenkt forslag fra Fremskrittspartiet som vil sparke beina under norsk distriktslandbruk én gang for alle.

Norge og verden trenger mat. Befolkningsøkningen gjør at verdens matvareproduksjon må økes med 70 pst. innen 2050. I Norge må matproduksjonen økes med 20 pst. innen 2030 for å brødfø 1 million flere nordmenn. Vi som ansvarlige politikere må ta ansvaret internasjonalt gjennom å sikre større grad av selvforsyning av norskprodusert mat, basert på norske råvarer. Da er det viktig at vi gjennom jordbruksoppgjøret og generelle rammevilkår fastsetter betingelser som fordrer økt matproduksjon. Politisk har vi fortsatt en vei å gå før vi kan enes om utfordringene.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [14:20:23]: Jeg konstaterer at jordbruket ligger inntektsmessig betydelig under andre yrkesgrupper. I årets jordbruksoppgjør manglet det 210 mill. kr på å gi bøndene en inntektsutvikling på linje med andre grupper i samfunnet. En rimelig inntektsutvikling ville bidratt til rekruttering til yrket og bevaring av

en variert bruksstruktur over hele landet. Kristelig Folkeparti ber derfor regjeringen gjennom jordbruksoppgjøret legge til rette for at bøndenes inntekt får samme krone-messige utvikling som andre grupper i samfunnet, samt et lavinntektstillegg.

Nivået på budsjettmidlene er viktig for å tilgodese mindre bruk med moderat produksjon og som i mindre grad nyter godt av prisstøtte enn bruk med stor produksjon. I tillegg gir budsjettmidler lavere kostnader for vanlige forbrukere. For det tredje er økt bruk av budsjettmidlene mer i tråd med utviklingen vi etter alt å dømme må igjennom for å tilpasse oss en mulig fremtidig WTO-avtale.

Såkornglagrene i Norge er nå tomme, og vi har vært nødt til å importere 6 000 tonn korn fra Sverige og Finland for å dekke behovet i år. Kristelig Folkeparti fremmer forslag i tråd med kravet fra jordbruket om å gjeninnføre beredskapslagring av korn. På tross av at manglende beredskapslagring av korn gjør oss svært sårbare, får forslaget dessverre ikke flertall i Stortinget.

Stadig større del av matproduksjonen blir konsentrert i de beste jordbruksområdene her i landet. Det er særlig bekymringsfullt i de tre vestlandsfylkene og i Agder. Effektivitetsutviklingen og nye driftsmåter er en spesiell utfordring for det arbeidskrevende husdyrholdet med klima og jordbunnsforhold, arealstruktur og topografi, som er i disse områdene. Dette truer viktige nasjonale mål om matproduksjon over hele landet, og særlig vestlandsfylkenes spesielle verdi for nasjonal identitet og reiseliv. Kristelig Folkeparti foreslår derfor at regjeringen bør vurdere en egen tiltakspakke for grasbasert husdyrhold i distriktene, med målrettede investeringsmidler for å opprettholde flere bruk i drift.

Kristelig Folkeparti vil legge godt til rette for både enkeltbruk og samdrifter, men vi vil stimulere til mer samarbeid mellom gårdsbruk. Kristelig Folkeparti mener begrensningene på antall medlemmer i en samdrift må oppheves, at maksavstanden mellom gårder som inngår i samme samdrift, må oppheves, og at samdrifter gis anledning til å leie kvote. Samtidig er det viktig at hver enkelt bonde selv vurderer miljøkonsekvensene og begrenser avstanden mellom gårder som inngår i samdriften.

Stortinget har nylig behandlet en egen stortingsmelding om landbruk og klima. Målløsting av virkemidler for å møte klima- og miljøutfordringene var en av hovedprioriteringene for jordbrukets forhandlingsutvalg ved årets oppgjør. Investeringer i energisparende tiltak i veksthus og bioenergi- og biogassanlegg er blant de tiltak som bør prioriteres. Kristelig Folkeparti fremmer derfor forslag om å be regjeringen komme med nye incentiver for miljøinvesteringer i landbruket i forbindelse med statsbudsjettet for 2011.

Det er få land i verden som har et lavere areal fulldyrket jord per person enn det Norge har. Ifølge SSB ble det om-disponert 8 130 daa dyrket mark i 2009. Arealet fulldyrket jord i Norge er nå nede på 1,75 daa per person.

Nedbygging av matjord er et stort problem. Dette er uheldig både av hensyn til norsk landbruk, miljø og internasjonal matkrise. Kristelig Folkeparti vil derfor støtte til-

tak som begrenser omdisponering av jordressursene våre. Bruksnedlegging fører også til at muligheten for å utnytte tilliggende ressurser i utmark blir sterkt redusert, fordi det aktive jordbruket er borte eller redusert til et minimum i noen bygdelag. Dette er særlig uheldig, fordi vi i dag importerer kraftfôr som tilsvarer 2,5 millioner daa kornjord i utlandet. Kristelig Folkeparti mener vi må ha et strengt jordvern for å sikre fremtidens generasjoner muligheten for nasjonal matforsyning. Vi har derfor bedt regjeringen vurdere å overføre retten til å omdisponere matjord fra kommunene til fylkesmannen.

Til slutt vil jeg ta opp de seks forslagene fra Kristelig Folkeparti som ligger i innstillingen om jordbruksoppgjøret.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp de forslag hun refererte til.

Borghild Tenden (V) [14:25:44]: For Venstre er bonden en selvstendig næringsdrivende med et spesielt forvalteransvar. Derfor er det viktig at gründermentalitet, nytenkning og et økt miljøfokus får en sentral plass innenfor landbruket. Venstre vil derfor endre innretningen på de samlede overføringene til landbruket mot mer miljøtilpassede og produksjonsnøytrale tilskuddsordninger.

Internasjonale endringer krever en omstilling av den norske landbrukspolitikken. Subsidier og importbarrierer i industriland hindrer utviklingsland i å produsere mat til eget marked og eksportere sine varer til industriland. WTO-forhandlingene og en mulig global matkrise, med underskudd på mat og betydelig økte priser på verdensmarkedet, nødvendiggjør en mer solidarisk landbrukspolitikk. Venstre vil at Norge skal gå foran og fortsette en reduksjon av importbarrierer og produksjonsrelaterte subsidier. Jeg ber representanten fra SV, som var opptatt av dette, høre hva Venstre sier her.

I et slikt perspektiv er årets jordbruksavtale flere skritt i feil retning. På den ene siden økes tollvernet for norske melkeprodukter, og på den andre siden opprettholdes og videreføres ordningen med eksportstøtte til norsk osteproduksjon. Dette er, etter Venstres syn, dobbeltmoral, og det rimer lite med at landbruksministeren flere ganger har varslet at denne ordningen skal avvikles, og at utenriksministeren så sent som i Stortinget den 26. mai i år kategorisk slo fast at han mente eksportstøtten «bør avvikles». Jeg viser derfor til utdelt forslag fra Venstre, om at Stortinget ber regjeringen avvikle ordningen med eksportstøtte til osteproduksjon gjennom prisutjevningsordningen.

Det må bli mer mangfold i landbruket. Lokale myndigheter må få større frihet til å se landbrukspolitikken i sammenheng med øvrig næringspolitikk. Venstre ønsker derfor en full gjennomgang av regelverket, med sikte på en kraftig modernisering, færre skjemaer, enklere retningslinjer og gradvis reduserte markedsreguleringer. Venstre ønsker å videreføre jordbruksforhandlingene, men som en rendyrket inntektsavtale mellom bønder og stat. Alle andre tilskudd og ordninger som ikke gir direkte inntektsvirkning for bonden, bør overføres til ordinære poster på statsbudsjettet.

Det å satse på lokal produksjon av mat og drikke vil være avgjørende for fremtidens landbruk, reiselivsnæring og ikke minst for levende og aktive bygdesamfunn i hele landet. Regelverk knyttet til produksjon, distribusjon og servering er ofte en hemsko for at produsenter skal lykkes. Venstre vil stimulere til en renessanse for norsk matkultur, bl.a. ved å øke satsingen på geografisk opprinnelsesmerking og liberalisering av regelverket for foredling av mat og drikke på egen gård, uten at det går ut over helse-sikkerheten. I så måte viser jeg til forslag fra Venstre, som helse- og omsorgskomiteen har til behandling, om å tillate demonstrasjonssalg og servering ved besøk i produksjonslokaler eller i tilknytning til disse og å tillate produsenter av alkoholholdige drikker å informere om produktene sine på en egen Internett-side, slik Vinmonopolet i dag har adgang til. Jeg har registrert at både landbruksministeren og næringsministeren har uttrykt seg positivt til forslaget, og forventer denne gang at regjeringspartienes representanter følger opp.

Norsk landbruk har en viktig rolle i arbeidet for et mer bærekraftig samfunn. Landbruket produserer mat på en i global sammenheng lite miljøbelastende måte. Det tar vare på kulturlandskapet og produserer fornybare materialer og energi. De største miljøutfordringene innenfor landbruket er å redusere utslippene av klimagassene metan og lystgass, øke den økologiske produksjonen samt å øke produksjonen av bioenergi, uten at det går på bekostning av det biologiske mangfoldet.

Jeg registrerer at det er rimelig langt mellom den forrige landbruksminister Terje Riis-Johansens uttalelser om at «hvert nedlagt gårdsbruk er et nederlag» til dagens innstilling, hvor regjeringspartiene skriver at det er viktig å ha fokus på problemstillingene for å hindre at denne utviklingen – altså strukturrasjonaliseringen og nedleggningen av bruk – går for langt. Det er bra at virkelighetens brutale sannhet har åpnet øynene også hos regjeringspartienes næringspolitikere. Det som er mindre bra, er løftene velgerne har fått med seg, hvor det ble forespeilet at man faktisk skulle snu denne utviklingen.

Jeg tar til slutt opp de forslagene fra Venstre som er omdelt i salen, og varsler samtidig at Venstre vil støtte forslagene nr. 1, 2, 4, 6, 7 og 21 i innstillingen.

Presidenten: Representanten Borghild Tenden har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Lars Peder Brekk [14:31:04]: Den norske landbrukspolitikken kjennetegnes av stabilitet for bøndene, for matindustrien og for norske forbrukere. Stabilitet og forutsigbarhet om rammevilkår er et gode som næringsdrivende vektlegger sterkt overfor myndighetene. Det gir større trygghet for riktige beslutninger, det gir mindre risiko. Ser vi på verden rundt oss, har den de siste årene vært preget av stor ustabilitet, initiert av matkrisen, råvarekrisen, finanskrisen og ikke minst påvirkninger fra vær og klima.

Vi er i noen grad skjermet fra denne virkeligheten i Norge, men vi er ikke upåvirket. Også den norske matsektoren er konkurranseutsatt, og det er det nødvendig å

ta hensyn til i politikuttformingen. Det gir selvsagt begrensninger i handlingsrommet, men resultatet for de norske aktørene er klart mer forutsigbare rammevilkår enn det bønder og industri i andre land har.

Viktige deler av rammevilkårene for bøndene utformes i den formaliserte samhandlingsprosessen som jordbruksavtalen er. Den gir jordbruket rettigheter og plikter, og jeg mener den er en naturlig del av den norske samhandlingsmodellen. Vi får bedre løsninger over tid gjennom ansvarlighet og samarbeid og den gjensidige forpliktelsen som følger med det. Jeg er derfor glad for at det er så bred støtte til å videreføre forhandlingsinstituttet i denne sal, slik det framkommer i innstillingen til Dokument 8:118 S, med forslag om oppsigelse av hovedavtalen.

Slik jeg leser dette representantforslaget, er forslagsstillerne først og fremst uenig i landbrukspolitikken som føres. Men jordbruksforhandlingene føres innenfor de rammene Stortinget legger. På det grunnlaget vil jordbruksavtalen også framover være et tjenlig redskap i videreutviklingen av samhandlingen mellom det offentlige og bøndene, som utfører et viktig arbeid for det norske samfunnet. Mange av landbrukets samfunnsoppgaver har karakter av å være produksjon av kollektive goder, som det per definisjon ikke finnes markeder for. Det er etter min mening rimelig at bøndene har rett til å forhandle med samfunnet om vilkårene for denne produksjonen.

Gjennom hovedavtalen påtar jordbruket seg ansvaret for å iverksette tiltak i samsvar med jordbruksavtalen. Jordbruket har gjennom avtalesystemet påtatt seg det økonomiske ansvaret for overproduksjon. Det gir næringen incitamentet til en langsiktig tilpasning for å holde balanse i råvaremarkedene. Det gir en effektiv regulering, og jeg må si at jeg undres når de som i denne salen er sterkt opptatt av å redusere byråkratiet, samtidig går inn for å avvikle hovedavtalen. En statlig regulering ville gitt vesentlig større byråkrati og høyere offentlige kostnader knyttet til reguleringen.

Jeg registrerer at Høyre ønsker en mellomløsning som opprettholder forhandlingene, men med en periodisering som følger ordinært budsjettår. Det skal ifølge innstillingen være et første skritt på veien til større strukturrendringer, reduserte overføringer og mindre byråkrati. Det er litt uklart hvilken praktisk konsekvens Høyre mener dette skal ha for selve forhandlingene. Jordbruksavtalen følger allerede kalenderåret når det gjelder budsjettet, og presenteres i Landbruks- og matdepartementets budsjettproposisjon. Når forhandlingene foregår om våren, er det for å sikre langsiktighet og forutsigbarhet, bl.a. ved at målpriser og andre bestemmelser skal være avklart foran kommende produksjonssesong, slik systemet også er i enkelte andre land.

Jordbruksavtalen som Stortinget behandler i dag, er en tydelig jordbruksavtale. Den er tydelig i prioriteringer av virkemiddelbruken i forhold til målene for politikken, med grunnlag i de utfordringene vi nå ser. Inntektsutviklingen i næringen har vært altfor svak over altfor lang tid. Nye generasjoner bønder krever også bedre velferdsordninger, for vi kan over tid ikke ha klart dårligere forhold i jordbruksnæringen enn i samfunnet ellers. Og vi ser at produk-

sjons- og arealutviklingen er betydelig svakere i noen områder hvor det grasbaserte husdyrholdet er dominerende, enn den er i sterkere jordbruksområder.

Denne avtalen er i sin innretning en klar oppfølging av de siste års jordbruksavtaler og bidrar over tid til en helt nødvendig opprioritering av landbruks- og matnæringene. Avtalen legger til rette for en inntektsøkning på 5 pst., eller om lag 11 500 kr per årsverk i 2011, med de forutsetningene partene har lagt til grunn for avtalen. Det innebærer at fra starten på forrige regjeringsperiode er det lagt til rette for en inntektsøkning som i kroner er litt større enn i gjennomsnitt for andre grupper, forutsatt de samme premisser når det gjelder kostnadsutvikling. Velferdsordningene styrkes med 5 pst., og også i jordbrukets krav ble det pekt på at velferdsordningene er klart styrket under denne regjeringen.

Avtalen inneholder også flere grep som vurdert samlet vil styrke det grasbaserte husdyrholdet og melkeproduksjonen særskilt. Det skal imidlertid sies at det grasbaserte husdyrholdet er en så stor andel av det norske jordbruket at det å prioritere er krevende. Med en bevilgningsøkning på 375 mill. kr økes tilskuddsatsene til det grasbaserte husdyrholdet med om lag 490 mill. kr. Det er mulig gjennom en målretting av virkemidlene og disponering av innsparinger. Det er etter min mening å prioritere. Satsene i driftstilskuddet til melk og storfekjøtt øker med vel 140 mill. kr. Det har en sterk strukturprofil. Samtidig økes tilskuddene for de første enhetene i tilskudd til husdyr, mens arealgrensen for tilskudd til grovfôr flyttes fra 200 til 250 dekar. Disse grepene må ses i sammenheng. Det styrker kompensasjonen for skalaulemper, som særlig er knyttet til bygningsmassen, og reduserer samtidig muligheten for uønsket tilskuddstilpasning med arealene som kan flyttes mellom aktive foretak gjennom leie.

Et viktig element i oppgjøret var at regjeringen gikk inn og sa at overgang til prosenttoll for flytende melk og fløte kunne legges til grunn for avtalen. Det gir et sterkere importvern og trygghet på hjemmemarkedet. Og det var en naturlig del av prioriteringen av melkeproduksjonen.

Det er områder med vanskeligere produksjonsforhold og svakere utvikling enn andre områder som er viktigst å nå med de politiske virkemidlene vi har. Det er disse områdene som vil lide om vi lar markedet styre alene. Derfor prioriteres disse områdene også i år. Fraktordningene forsterkes kraftig, noe som gir et vesentlig bidrag til lik lønnsomhet uavhengig av geografi. Fraktordningene er et målrettet virkemiddel i sentrum-periferidimensjonen, og det er viktig i landbrukspolitikken. Det styrker utkantprodusentenes konkurransekraft – det blir mer økonomisk interessant for alle mottaksanlegg å kjøpe deres produksjon. Dermed styrkes også grunnlaget for å videreføre et landbruk – og å holde arealene i drift – over hele landet.

Forbedringene i fraktordningene, sammen med reduserte prisforskjeller på kraftfôr, bidro også til at det var riktig å redusere noen distriktstilskudd. Distriktstilskuddenes hensikt er å bidra til å gi likeverdige inntektsmuligheter for å opprettholde en geografisk produksjonsfordeling. Da må midlene brukes der det er behov, ikke i de områdene som tar markedsandeler. Derfor var det også riktig

å differensiere tilskuddene til svineholdet, og å differensiere driftstilskuddet til melkeproduksjon. Alle områder får et høyere tilskudd, men økningen er minst på Jæren. Driftstilskuddet er særlig viktig for de minste foretakene, og gjennom denne endringen blir det gitt en større økning i områder hvor produksjonsforholdene er vanskeligere og skalafordelene mindre.

Gjennom avtalen sluttføres også den harmoniseringen av driftstilskuddet til melkeproduksjon mellom foretakstyper som ble påbegynt i 2004. Det betyr at tilskuddsutmålingen ikke diskriminerer mellom ulike typer melkeproduksjonsforetak av samme størrelse. Like store foretak tildeles like store driftstilskudd, uavhengig av om noe av foretakets kvote er kjøpt, leid eller at flere kvoteeiere har gått sammen i et fellesforetak. Dermed likebehandles også samdrifter etablert etter 1. juli 2004 med dem som ble etablert før det tidspunktet. Dermed blir det i større grad lokale forhold som avgjør valg av organisasjonsform, og ikke tilskuddstilpasning.

I innstillingen sier representantene fra Fremskrittspartiet og Høyre at «omstilling til større og mer effektive enheter er nødvendig». Samtidig pekes det på at landbrukspolitikken har vært mislykket fordi antall aktive jordbruksbedrifter fortsatt er i reduksjon. Mener virkelig Fremskrittspartiet og Høyre at strukturendringene i jordbruket ville ha vært mindre med den deregulering og reduksjon i overføringer de går inn for? Jeg mener en omstilling til større og mer effektive enheter nødvendigvis må bety økt avgang av bedrifter.

Fremskrittspartiet gjentar også stadig at matprodusentene må få bestemme mer over egen produksjon, og at politikere og byråkrater må få mindre innflytelse. Tror virkelig Fremskrittspartiet at bøndene får bestemme mer over egen produksjon i et deregulert marked, der primærleddet svekkes og hver enkelt bonde blir kontraktsprodusent for senere ledd?

Jeg tror det blir motsatt. Gjennom oppgjøret har vi videreført et inntektsløft for bøndene. Og vi har prioritert virkemidlene svært tydelig. Det er det politikken skal gjøre. Min ambisjon er med kraft å videreføre arbeidet med å styrke jordbruket og forfølge de målene vi har satt oss.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Torgeir Trældal (FrP) [14:40:45]: Jeg har registrert at statsråden har vært på SLFs 10-årsjubileum, den 10. juni, og uttalt bl.a. at man har 48 000 bønder i Norge. Når vi går inn i SSBs tall, finner vi ut at det kun er 12,8 pst. av alle bøndene som har mer enn 90 pst. av inntekten fra landbruket. Så vi har utrolig mange bønder som ikke er heltidsbønder.

Så registrerer jeg også at stortingsrepresentant Per Olaf Lundteigen på Wikiquote har uttalt følgende:

«Landet skal for framtida styres av menn og kvinner som står tidlig opp om morran.»

Han har også sagt:

«Min oppskrift på suksess: Stå opp tidlig om morra'n, jobb hardt, søk subsidier.»

Da er mitt spørsmål til statsråden: Er dette noe også statsråden er enig i?

Statsråd Lars Peder Brekk [14:41:36]: Det er riktig at jeg har deltatt på 10-årsjubileet til Statens landbruksforvaltning, SLF. Det er en viktig institusjon i landbruket, som har ansvar for en stor del av gjennomføringen av den landbrukspolitikken som vedtas i Stortinget. Det er også riktig at jeg sa i den forbindelse at det var 48 000 bønder, eller tilskuddssøkere, på samme vis som jeg sa at det er 50 000 i næringsmiddelindustrien som er avhengige av den samme produksjonen. Etter min mening er matproduksjonen en viktig del av en total verdikjede for mat, en av de viktigste i landet, og den bidrar til at vi sikrer næringsmiddelindustri også i framtiden.

Når det gjelder spørsmålet fra representanten Trældal om representanten Per Olaf Lundteigen, synes jeg det er best at det spørsmålet stilles til denne representanten direkte.

Svein Flåtten (H) [14:42:47]: I jordbruksoppgjøret settes det av rundt 60 mill. kr til å styrke økologisk jordbruk. Vi vet at økologisk jordbruk bruker omtrent 5 pst. av arealene, men at det som kommer derfra, dekker bare ca. 2 pst. av forbruket. Det betyr at det er en betydelig svikt i produksjonen i forhold til ordinær produksjon på økologisk jordbruk.

Men målet om 15 pst. i 2020 vil bety at vi har en avlingsnedgang i Norge på over 10 pst. når vi kommer dit. Er det et scenario som bekymrer landbruksministeren? Hvordan tenker han å angripe det?

Statsråd Lars Peder Brekk [14:43:40]: Målet om 15 pst. økologisk produksjon i 2020 har basis i at vi ønsker å utnytte de mulighetene økologisk produksjon gir. Jeg har lyst til å understreke at økologisk produksjon er viktig også fordi det gir tydelige signaler om hvordan en skal videreutvikle den konvensjonelle produksjonen, bl.a. med hensyn til dyrevelferd og f.eks. bruk av sprøytemidler. En god økologisk bonde er en god agronom, på samme vis som en god konvensjonell bonde er en god agronom.

Så har vi en diskusjon om konsekvensen for den totale matproduksjonen. Jeg er selvsagt opptatt av at vi skal øke norsk matproduksjon i framtiden, med befolkningsøkning og med de utfordringene vi har for å sikre nasjonal matproduksjon, og da må vi også balansere det. Men så langt ser ikke jeg at det er noen store utfordringer i å greie å møte kravene om økt matproduksjon, og samtidig jobbe videre for å nå det ambisiøse målet om 15 pst. økologisk produksjon og forbruk i 2020.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [14:44:58]: I Nationen 27. mai står det, som sikkert statsråden har merket seg, at 16 000 bønder er borte om 20 år. Kristelig Folkeparti har flere forslag til tiltak som vi mener kan være med og forhindre denne utviklingen. Likeverd med andre yrkesgrupper når det gjelder lønnsutvikling, langsiktige og forutsigbare rammevilkår med større fokus på budsjettmidler, kompetansebygging, spesielt i skoleverket, der matpro-

duksjon kunne være en del av tilbudet, er noen tilfeldig valgte tiltak.

Spørsmålet mitt gjelder jordvern – uten jord, ingen matproduksjon, ingen bønder. Kristelig Folkeparti foreslår i denne saken at myndighet til omdisponering av matjord skal flyttes fra kommunene til fylkesmannen. Hva synes statsråden om et slikt forslag fra Kristelig Folkeparti?

Statsråd Lars Peder Brekk [14:45:57]: Først vil jeg understreke at regnestykket i det angjeldende oppslaget i avisen Nationen er noe som Nationen selv har foretatt. Det er ren matematikk. Minus 2,5 pst. på 48 000 i 20 år framover gir 16 000 i resultat. Jeg sa i denne sammenhengen at jeg er opptatt av at vi skal motvirke disse utviklingstrekene, men vi kan ikke garantere oss mot endringer i norsk landbruk. Det er min inngang.

Når det gjelder spørsmålet om jordvern, er det særdeles viktig, og jeg er veldig glad for at representanten Andersen Eide stiller spørsmål om det, for vi har store utfordringer i dag når det gjelder å ta vare på ressursgrunnet, når vi skal sikre den økte matproduksjonen i fremtiden. Etter min mening er det i kommunene de største utfordringene ligger. Jeg synes ikke at kommunenes politikere rent generelt er bevisst nok og ansvarlig nok ennå. Min jobb, iallfall i dag, er å gå videre og påpeke at de må bli mer ansvarlige, og så må vi vurdere endringer dersom ikke disse tiltakene gir nok effekt.

Borghild Tenden (V) [14:47:05]: Venstre ønsker å videreføre jordbruksforhandlingene, men som en rendyrket inntektsavtale mellom bønder og staten. Alle andre tilskudd og ordninger som ikke gir direkte inntektsvirkninger for bonden, bør overføres til ordinære poster på statsbudsjettet.

Hva synes landbruksministeren om dette? Ser han utfordringen i at dette kan være problematisk, eller vil han forsvare eksisterende ordning?

Statsråd Lars Peder Brekk [14:47:41]: Jeg vil selvsagt forsvare eksisterende ordning. Jeg tror det instituttet vi har gjennom jordbruksavtalen, er særdeles viktig å ivareta. Samtidig skal jeg ikke si at det ikke er mulig å gjøre endringer i fremtiden. Det må partene gjøre, det må regjeringen gjøre, og det må Stortinget også vurdere.

Når det gjelder forslaget om at man bare skal ha rendyrkede inntektsgivende elementer i en jordbruksavtaleforhandling, vil jeg bare understreke og sette spørsmålsteget ved det, for det ville også innebære at f.eks. avsetningen innen skogpolitikk skal tas ut. Det ville innebære at investeringsmidler, som er en særdeles viktig del av jordbruksavtalen, skal tas ut. Det ville innebære at regionale miljøprogram, som bidrar til at jordbruket selv tar ansvar for en del av sine utslipp, må tas ut. Jeg er ikke sikker på at man får opp noe bedre resultat med et annet prinsipp her. Jeg tror vi oppnår best resultater ved å la landbruket og jordbruket selv gjennom avtaler også delta i diskusjonen om disse virkemidlene.

Per Roar Bredvold (FrP) [14:48:55]: Jeg tror Nationen av 27. mai i år er en populær avis. Jeg også skal vise litt til den – det står minst 16 000, og det står minst hvert tredje gårdsbruk. En statsråd kan gjerne kalle dette et regnestykke, men det er et regnestykke som viser at den trenden vi har sett i mange, mange år, med færre gårder, færre bønder og flere tomme gårdsbygninger, fortsetter.

Jeg ser at Normann Aanesland, professor, sier følgende om hvordan man kan snu utviklingen:

«Frigjør bøndene fra et omfattende detaljert reguleringsystem, og styrk bøndene som selvstendig næringsdrivende. Sett inn virkemidler og skattefordeler som stimulerer bøndene til å bygge opp en større egenkapital. Fjern reguleringene av eiendomsprisene, ta bort den personlige boplikten og øk produksjonsgrensene.»

Hvilke av disse tiltakene, som er på lik linje med det Fremskrittspartiet ønsker, kan statsråden være med på og dermed redde norsk landbruk?

Statsråd Lars Peder Brekk [14:49:48]: Som sagt: Det er et regnestykke som det her refereres til i avisen Nationen, og det gir et bilde på en tenkt utvikling dersom man reduserer med 2,5 pst. hvert år, som også har vært situasjonen de siste årene.

Jeg har lyst til å understreke at vi må se for oss fortsatte endringer i norsk jordbruk, men jeg arbeider hver eneste dag for å motvirke denne avgangen som prognoseres av f.eks. avisen Nationen, som det vises til i dette tilfellet. Det vi gjør, er gjennom jordbruksavtalen å utvikle virkemidler som skal bidra til at vi sikrer et landbruk i hele landet, at vi sikrer aktivitet og produksjonsnivå, som vi er nødt til å gjøre for å sikre en høy nok selvforsyningsgrad.

Jeg har bare lyst til å si det sånn at de forslag som Fremskrittspartiet fremmer, vil ha en mye større negativ effekt enn det det her regnes på i avisen Nationen. Det er bare å vise til deres forslag om markedstilpasning av stort sett alle virkemidler i næringen.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed over.

Terje Aasland (A) [14:51:10] (komiteens leder): Aller først vil jeg si at jeg slutter meg helt til saksordførernes særdeles gode redegjørelse for de innstillingene vi nå behandler.

Så må jeg starte med å si at det er en moralsk forpliktelse å utnytte de ressursene vi samlet sett rår over. I dag lever omkring 6,8 milliarder mennesker på jorden. Sulten rammer nær en milliard mennesker daglig. I 2050 kan vi forvente at ni milliarder mennesker skal leve av det vi klarer å produsere av mat. I verden i dag blir halvparten av maten som produseres, matavfall. 1/3 av maten som folk kjøper, blir kastet. Skal vi klare oppgaven med å gi mat til ni milliarder mennesker uten at noen behøver å legge seg sultne, må vi stille krav til oss selv og til landbruksproduksjonen. Vi må opprettholde en tilstrekkelig egenforsyning av mat.

Det er en kvalitet at man kan produsere mat som er trygg – av god kvalitet – over hele landet. Det er en kva-

litet at landbruket mange steder er en av de viktigste bærebjelkene for verdiskaping og sysselsetting. Det er også en kvalitet å kunne opprettholde kulturlandskapet og legge til rette for spredt bosetting.

Hovedavtalen for landbruket, jordbruksforhandlingene, reguleringer og overføringer er rammeverket rundt det systemet. Vi kan ikke ta ut enkeltelementer for så å tro at man går videre langs de kvalitetene. Tvert om – det er ganske problematisk.

Årets forhandlinger har hatt fra start til slutt en klar profil for å styrke distriktslandbruket gjennom satsing på det grasbaserte husdyrholdet og styrket økonomi i melkeproduksjonen. Det var, er og kommer til å bli viktig. Det handler faktisk om å utnytte produksjonsmulighetene i hele landet.

I innstillingen er de politiske skillelinjene klare. Det er faktisk svart-hvitt. Lengst vekk fra flertallet står Fremskrittspartiet. De drømmer om, slik de uttrykker det: «et normalt markedsbasert system (...) som styres av tilbud og etterspørsel».

Ja, forlokkende. De skriver sågar:

«I et markedsbasert system vil det også oppstå konkurranse mellom produsentene, noe som fører til bedre produkter, innovasjon og mer kostnadseffektiv produksjon. Dette vil bidra til bedre inntektsmuligheter for de produsenter som er dyktige, innovative og gode forretningsmenn.»

Konkurranse mellom produsentene er selvfølgelig til stede, selv om det er et regulert marked. Produktene i norsk landbruk er bra, men det er i høyeste grad en fordel også for produsentene om de utvikler og har fokus på dette, noe jeg mener de absolutt gjør.

Innovasjon: Ja, mulighetene for tilleggsinntekt, nye veier å gå, optimal verdiskaping, ligger jo som prinsipp også i dagens landbruk. Kostnadseffektivitet: Ja, arbeidsproduktivitetsforbedringen innenfor landbruk er på 4,8 pst. de siste ti årene, mot i resten av næringslivet i samme periode på 2,6 pst. Ja, det blir en noe merkelig framstilling sett på bakgrunn av det Fremskrittspartiet skriver, og hva de faktisk ønsker.

Videre skriver de i sine merknader at de

«vil påpeke at markedsbaserte systemer fungerer i alle andre markeder og at det derfor ikke er noen grunn til å unnta landbruket fra dette».

Ja, landbruket er regulert, men det er et regulert marked som i mange andre sektorer. De fleste markedene er faktisk regulert på en eller annen måte. Det som er realiteten knyttet til det som Fremskrittspartiet faktisk vil, er en total avregulering av norsk landbruk – total avregulering! Og det er noe helt annet enn å snakke om det å framheve landbrukets muligheter gjennom å legge til rette for bonden. Det handler faktisk om å fjerne importvernet. Det handler om å fjerne overføringene fra staten. Det handler om å fjerne de kravene som er satt til omsetning av eiendommer. Det handler om å fjerne forhold knyttet til bo- og driveplikt. Ja, det handler om en total omlegging av norsk landbrukspolitik. Og når representanten Trældal mener disse reguleringene gjør bonden til en offentlig ansatt, så er det grunn til å høre etter hva han faktisk

sier. Landbruket er et krevende og finstemt system i vår tradisjon.

Høyres tilnærminger er noe mer uavklart og mer fordekt. Det kan være interessant å få vite hvor mange skritt Høyre må ta før de kan likestille seg med Fremskrittspartiet og gå for en total avregulering av norsk landbruk, de også.

Rammen for å innfri våre moralske forpliktelser til å utnytte mulighetene for å produsere mat ligger i å videreutvikle det finstemte systemet som vi har i dag i tilknytning til norsk landbruk. Motsatsen er å avvikle. Hovedforskjellen er ganske enkelt mellom dem som vil videreutvikle, og dem som vil avvikle.

Per Roar Bredvold (FrP) [14:56:30]: Sakene om oppsigelse av hovedavtalen for jordbruk og jordbruksoppgjøret 2010 m.m. er to viktige saker som kan debatteres i mange dager og med en bredde på innholdet som nærmest er ubegrenset. Det gjør at jeg også er litt usikker på hvor jeg skal begynne, og hvor jeg skal slutte.

Mens landbruket tidligere var en svært arbeidskrevende næring, er den i dag blitt veldig mekanisert. Traktorene og redskapene er blitt mye større. Driftsbygningene er mer effektive, og gårdene er blitt større. Vi har fått samdrifter, og arbeidstiden er blitt mer lik andres. Fra det å være bonde på heltid – og da mener jeg heltid – vil den nye, selvstendige bonden ha en mer vanlig arbeidstid, med fri i helger og ferier. Han vil også ha frihet over sin produksjon og sin eiendom.

De siste årene, uavhengig av borgerlig eller sosialistisk regjering, har antall gårdsbruk og antall bønder blitt sterkt redusert. I Nationen av 27. mai i år kan vi lese at ytterligere 16 000 bønder blir borte om 20 år. Det sies også at hvert tredje gårdsbruk blir fjernet. Dette viser at trenden vil fortsette. Samtidig vil antall tomme gårdsbruk øke. I dag står ca. 35 000 gårdsbruk tomme. Dette skyldes vesentlig den politikk som føres, og bl.a. makspris på gårdsbruk er en stor medvirkende årsak, samt bo- og driveplikt. Bare i løpet av de siste fire årene med sosialistisk regjering og en statsråd fra Senterpartiet, har antall gårdsbruk blitt redusert med 4 419. Antall bønder er blitt redusert, og antall dekar dyrket areal er blitt 141 000 færre. Samtidig vet vi at nærmere 400 000 nordmenn er interessert i å kjøpe et gårdsbruk. De vil bosette seg der med sin familie og drive gården videre – kanskje ikke med den samme produksjonen, men med noe de har tro på. Andre ønsker seg et småbruk hvor de kan være deler av året. Fremskrittspartiet mener at dette også er bedre enn at det blir stående tomt. Det blir lys i vinduene deler av året. Man pusser opp, og distriktet rundt kan selge sine tjenester – en vinn-vinn-situasjon for alle.

Fremskrittspartiet mener at de andre partiene i større eller mindre grad ikke har fulgt med i utviklingen. Samfunnet har forandret seg. Folkets måte å leve på har også forandret seg, mens styringsivrige politikere har villet bestemme hvordan norsk landbruk skal være. Derfor vil jeg hevde at norsk landbrukspolitik de siste 30 årene har vært for mye preget av distriktspolitikk, hvor landbruket

har måttet betale for at hele Norge skulle ha en bosetting og sysselsetting.

Norge trenger driftige, positive bønder. Fra at man tidligere var så heldig å være odelsjente eller odelsgutt med en trygg framtid, er det nå svært mange som er usikre på om det er dette de vil. Dette må vi politikere tenke på. Vi må gjøre jord- og skogbruket mer attraktivt å ha som yrke. Vi må gi frihet, og vi må ha en skatte- og avgiftspolitik som gagnar næringen. Vi må fjerne reguleringer og makspriser. Vi må si ja til det meste. Ja til turisme og landbruk. Ja til fradeling og frihet for eiendommens muligheter. Ja til tilleggsnæringer som i utgangspunktet ikke er jordbruksrelatert. Ja til nisjeprodukter og nisjeprodukt-salg, som f.eks. alkoholholdige drikker. Jeg så at statsråden hadde blitt positiv til dette, men Fremskrittspartiet har alltid vært positiv til det.

Vi må ikke detaljstyre alt i norsk landbruk. Næringen må selv få lov til å utvikle seg. Vi må være positive til samdrift. Og hvorfor kan vi ikke ha AS-er i norsk jord- eller skogbruksnæring? Et AS vil ivareta alle interesser, og det er ikke noe nytt, heller.

Vi må ha en rovdyrpolitikk som ivaretar næringens interesser, og en politikk som ivaretar bufeets muligheter. Det må være en politikk som gir mulighet til fra enkelte eiendom f.eks. å selge til jakt- og friluftinteresser. Med den store rovdyrbestanden som vi har i dag, er ikke dette mulig. Det gjør at distriktene taper store inntektsmuligheter samt at enkelte eiendommer mister sin verdi. Det må være feil at enkelte distrikter alene må bære byrden for storsamfunnets ønske om f.eks. store bestander av bjørn og ulv.

Det samme gjelder loven om motorferdsel i utmark. Med en smidigere lov her kunne dette ha vært med på å gjøre landbruket mer interessant, og livskvaliteten for mange ville økt. Vi har alle forskjellige interesser, og med denne muligheten ville mange av de 35 000 tomme gårdsbruk være solgt.

Vi må også se på konsesjon, bo- og driveplikt. Loven må rett og slett fjernes. Den har gått ut på dato for lenge siden.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [15:01:54]: Landbruket utgjør et viktig fundament for bosetting og et velpleid kulturlandskap i Norge, samtidig som det også bidrar til å legge grunnlag for annen næringsvirksomhet rundt omkring i landet.

Høyre mener at det ligger store potensielle verdier i landbruket. Disse verdiene ønsker vi å frigjøre for å styrke bøndernes muligheter til å utvikle et mer lønnsomt og fremtidsrettet jordbruk og skogbruk i hele landet. Vi vil gjøre det enklere for bonden å utvikle et mer variert og spennende norskprodusert matvaretilbud, men for å lykkes må en være villig til å gi næringen nye muligheter til å utvikle seg. En robust landbruksnæring vil bidra til å nå våre felles mål om en fortsatt betydelig norsk matvareproduksjon, en differensiert bosetting og et velpleid kulturlandskap. Høyre mener at landbruket er i godt selskap med f.eks. reiselivsnæringen og fiskerinæringen og har stor betydning for at en i fremtiden skal kunne sikre

en positiv utvikling i mange lokalsamfunn og opprettholde grunnlaget for et aktivt jordbruk i hele landet. Da må det gis mulighet til omstilling til større og mer effektive enheter.

Statistisk sentralbyrå offentliggjorde den 8. juni ny statistikk som viser at hvert tredje småbruk under 50 dekar står ubebodd. Statistikken viser at den landbrukspolitikken som regjeringen fører, ikke gir de resultatene for bosetting i distriktene som vi alle ønsker. Statistikken viser at jo lenger ut i distriktene en kommer, jo høyere blir raten av tomme småbruk. Vi ser at avstanden til arbeidsmarkedet er helt avgjørende for at mange fortsatt skal kunne bo på og leve av sine mindre bruk, fordi økonomien tilsier at det ofte er behov for en tilleggsinntekt til jordbruksinntekten.

En satsing på lokal produksjon av mat og drikke vil være avgjørende for fremtidens landbruk, for reiselivsnæringen og for levende og aktive bygdesamfunn i hele landet. Dagens regelverk knyttet til produksjon, distribusjon og servering er dessverre en hemsko for at produsenter skal lykkes. Høyre ønsker å stimulere til økt satsing på geografisk opprinnelsesmerking og liberalisering av regelverket for foredling av mat på egen gård, uten at det går ut over mattrykgheten. Sammen med Fremskrittspartiet fremmer vi derfor forslag om å tillate demonstrasjonssalg og servering ved besøk i produksjonslokaler eller i tilknytning til disse, samtidig som vi ber om en oppheving av alle produksjonsreguleringer, som f.eks. melkekvoter, dersom foredling skjer på egen gård.

Å satse på samdrift er fremtidsrettet. Samdriftsordningen har kommet for å bli. Høyre vil stimulere til økt satsing på denne type driftsordning, som for mange er et godt alternativ til nedleggelse av gårdsdriften. Det er ingen tvil om at samdrift er viktig for norsk landbruk og for rekruttering til næringen. Ordningen er positiv fordi den gir bøndene mulighet til mer organisert arbeidstid og fritid og medvirker til oppfyllelse av målet om variert og allsidig bruksstruktur i hele landet. At deltakere i samdriften i dag ikke får delta i ordningen med leie av melkekvoter innenfor gjeldende tak på 750 tonn, er svært uheldig. Da det ble vedtatt fritak for overproduksjonsavgift for produksjon på inntil 10 pst. utover tildelt kvote for å øke melkeproduksjonen, gjaldt ikke denne ordningen for enkeltbruk som passerer et volum på 408 000 liter, eller samdrifter som passerer 750 000 liter. Høyre mener dette er nok et eksempel på diskriminering av samdrifter og større bruk i Norge. Vi mener at maksimalkvoten for enkeltbruk og samdrifter bør heves, og at det bør være en friere omsetning av melkekvoter innenfor dagens geografiske ramme. En vekst i kvoten må kunne skje ved kjøp av konsesjoner, slik at totalproduksjonen ikke blir påvirket.

For å gjøre samdriften mer lønnsom og mindre byråkratisk vil Høyre fjerne geografiske begrensninger og antallsbegrensninger som i dag virker svært negativt for samdriftsformen, og vi vil at samdrifter skal kunne leie kvoter opp til kvotetaket.

Det er viktig at regjeringen letter på politiske restriksjoner som fungerer kun som bremseklosser for samdriftsbønder som ønsker å utvikle bærekraftige melkebruk i fremtiden.

Samdriften er for mange bønder et alternativ til nedleggelse, som sagt. Faktum er at dagens jordbruksavtale diskriminerer samdrifter og større bruk ved at støtte per produsert liter melk reduseres kraftig ved høy produksjon.

Jeg vil understreke betydningen av økonomiske virkemidler som fremmer samdrifter og stimulerer til mer samarbeid mellom gårdsbruk.

Ingrid Heggø (A) [15:07:20]: Hovedavtalen regulerer eit formelt og gjensidig forpliktande samarbeid mellom staten og næringsutøvarane i jordbruket om gjennomføringa av den landbrukspolitikken Stortinget har fastlagt. Hovedavtalen regulerer altså organisasjonane sin rett til å forhandla om rammevilkåra for landbruksnæringa, og om korleis forhandlingane skal gå føre seg. Avtalen regulerer prosessen, partane sine rettar og plikter, men ikkje det materielle innhaldet i sjølve avtalen, noko det kan verka som om enkelte her trur.

Ei grunngeving Framstegspartiet nyttar for å seia opp hovudavtalen, er at det ikkje er rett at ei næring skal forhandla direkte med staten. Dei ynskjer at marknaden skal styra alt. Når det gjeld det at marknaden skal styra alt, er Arbeidarpartiet fundamentalt ueinig med Framstegspartiet. Vi meiner at marknaden er ein god tenar, men ein dårleg herre. Marknaden må såleis styrast. Mangel på styring av marknaden var ein hovudgrunn til finanskrisa, og det er altså dette Framstegspartiet applauderer.

Eit anna moment med at marknaden skal styra alt, er at dei samfunnsoppgåvene som jordbruket vert pålagde, ikkje vert gjennomførde og følgde opp viss det er marknaden som rår grunnen åleine. Dette kan vera gode som samfunnet etterspør, men som det ikkje finst marknad for der og då. Marknaden tek heller ikkje omsyn til fellesskapsverdiar eller f.eks. klimautfordringar.

Avtalen har vist seg å vera i stand til å handtera endringane i eksternt gitte rammevilkår. Innhaldet i dei årlege avtalane vert også utvikla innanfor ramma som vert lagd for forhandlingane. Dette vert synleggjort ved at ein dei seinare åra har gjennomført tilpassingar både i målprissystemet, marknadsreguleringsordningane og budsjettstøtta – som ei tilpassing til internasjonale reglar.

I Soria Moria II slår vi raud-grøne fast at vi vil vidareføra jordbruksforhandlingane. Dette er eg glad for. Jordbruksavtalane er nemleg eit verktøy for å gjennomføra den landbrukspolitikken som Stortinget har vedteke, eit verktøy Framstegspartiet vil ta bort.

Avtalesystemet kan òg sjåast på som ein naturleg del av den norske modellen med forpliktande samarbeid mellom det offentlege og arbeids- og næringslivet.

Den norske modellen byggjer på eit trepartssamarbeid. Heldigvis har Noreg høg organisasjonsgrad og brei representasjon av arbeidstakarar i bedriftene. Dette er ein styrke. Treparsamarbeidet har ført til økonomisk stabilitet, mindre konflikter og eit felles samfunnsansvar. Modellen er kjenneteikna av gjensidig respekt og samarbeidsvilje.

I og med at Framstegspartiet også er imot fagforeiningar, og dermed den norske modellen med trepartssamarbeid, tek eg ikkje munnen for full når eg påstår at økonomisk stabilitet vert ei mangelføre med Framstegspartiet

sin politikk. Konfliktnivået vil auka, og det vert opp til den enkelte og marknaden å ta samfunnsansvar. Og som sagt: Marknaden tek ikkje omsyn til fellesskapet.

Etter mitt syn har det stor verdi at utforminga av landbrukspolitikken skjer i eit nært samarbeid med næringa sjølv. Dette samarbeidet stimulerer nettopp til medansvar og aktiv medverknad i gjennomføringa av landbrukspolitikken.

Så er det eit anna moment eg ynskjer å nemna. Det er ikkje slik at vi som sit her i Oslo, alltid har den fulle oversikta over kva ei næring treng. Kvar skoen trykkjer, veit den best som har skoen på.

Eg veit ikkje kor mange rådslag Framstegspartiet har med bønder, det må eg berre innrømme – heller ikkje eventuelle møte med Småbrukarlaget og Noregs Bondelag – men eg har hatt relativt mange slike møte opp gjennom åra med organisasjonar og med enkeltbønder. Og ropet om å sleppa fri har eg til dags dato ikkje høyrte – ikkje ein einaste gong.

Vestlandsbonden i Sogn og Fjordane, som eg har best kjennskap til, er kjenneteikna av å driva i ulendt terreng og i små einingar. Eg har ikkje møtt ein bonde heimanfrå som meiner at ein deregulert marknad, der primærleddet vert svekt og kvar enkelt bonde skal vera kontaktprodusent for seinare ledd, vil verta ei styrking av bonden og landbruksnæringa – tvert om. Viss all drift skal vera marknadsbasert, f.eks. utan fraktutjamning, vil Sogn og Fjordanebonden gå magre tider i møte. Her er liten moglegheit til å driva stort.

Vi raud-grøne har varsla at vi vil ha ei ny jordbruksmelding. Denne ser eg fram til å jobba med. Saman med næringa og organisasjonane skal vi meisla ut ein heilskapleg, god landbrukspolitikk og levande bygder i heile landet, til beste òg for forbrukarane.

Lillian Hansen (A) [15:12:36]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta ordet i denne saken – det er mange som har hatt gode innlegg, og som har redegjort veldig godt for Arbeiderpartiets og regjeringens politikk i denne saken – men det som fikk meg til å ta ordet, var en av Fremskrittspartiets merknader. De skriver:

«Disse medlemmer stiller seg sterkt kritiske til den landbrukspolitikken som har vært ført i etterkrigstiden og som fortsatt videreføres av den sittende regjeringen. Disse medlemmer kan derfor ikke på noen måte stille seg bak den fremforhandlede jordbruksavtalen fordi den ikke bærer bud om noen ny retning i landbrukspolitikken, dette til tross for at det er et stort behov for en kursomlegging av landbrukspolitikken».

Representanten Trældals innlegg var vel ingen overraskelse i så måte. Det var på mange måter sånn at det ble satt fem streker under Fremskrittspartiets landbrukspolitikk etter det innlegget. Det er veldig bra at vi fra tid til annen har sånne saker som denne, som til fulle viser de store forskjellene i politikken.

Så hvilken kursendring er det egentlig Fremskrittspartiet ønsker i norsk landbrukspolitikk? Etter Arbeiderpartiets syn vil Fremskrittspartiets landbrukspolitikk være en katastrofe for norsk landbruk og rasere Distrikts-Norge.

Det er særlig på tre områder Fremskrittspartiet markerer sin landbrukspolitikk:

For det første vil Fremskrittspartiet oppheve de fleste reguleringer, og påstår at de på en måte vil sette bonden fri.

For det andre vil Fremskrittspartiet gjennomføre raske og dramatiske kutt i støtte og overføringer til landbruket i Norge.

For det tredje vil Fremskrittspartiet fjerne store deler av landbruksforvaltningen. Og vi skal være klar over at den lokale landbruksforvaltningen ofte er bøndernes fremste allierte og heiajeng.

Resultatet av en sånn politikk vil, som mange har sagt, bli en storstilt nedbygging av denne næringen i distriktene. Jeg har ikke hørt at Fremskrittspartiet én eneste gang har nektet for det. Vi ville raskt kunne få bruksstørrelser som helt undergraver den landbrukspolitikken Arbeiderpartiet har forsvart i alle år.

I en sånn setting vil det norske landbruket selvsagt bli en næring styrt av kapitalen, det er ikke tvil om det, der arbeidskraften blir den billigste som er å oppdrive – mest sannsynlig gjestearbeidere fra andre land med lavt kostnadsnivå.

Dagens markedsordning bidrar til å gi stabile priser for både bonden og forbrukeren. Uten denne reguleringen vil prisene variere betydelig, og det er verken produsent eller forbruker tjent med. Med ustabile priser – og dermed inntekter – vil også lysten til å investere i en sånn næring langsiktig bli veldig begrenset.

Når Fremskrittspartiet ønsker fri konkurranse internt i landbruket, velger de å overse det faktum at forholdene er veldig ulike innenfor Norges grenser – og enda mer ulike om vi sammenligner med landbruksområder i f.eks. Sverige og Polen. Fremskrittspartiet vil at en norsk bonde skal konkurrere med en bonde fra Skåne. Konkurransen kan ikke bli lik når utgangspunktet er så ulikt. Det sier seg selv – det blir rått parti!

Fremskrittspartiet har også et statisk syn på landbruket, og snakker om en næring som ikke endrer seg. Partiet har ikke fått med seg at det er få næringer som har gjennomgått større endringer enn nettopp denne næringen.

Som jeg sa, vil Fremskrittspartiet slippe bøndene fri. Men det virker faktisk som de vil slippe bøndene.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bendiks H. Arnesen (A) [15:17:36]: Landbruket er avgjørende viktig for matproduksjon, bosetting og næringsliv i hele landet. Jeg mener at vi som nasjon har et stort ansvar, også i internasjonal sammenheng, for å utnytte våre produktive arealer til produksjon av mat.

Vi har i frisk erindring den internasjonale matforsyningskrisen. Den viste med all tydelighet hvilken viktig betydning jordbruket har for samfunnet. Enten vi forstår det eller ikke, er vi helt avhengige av et jordbruk som produserer trygg mat, for i det hele tatt å kunne overleve.

Derfor kan ikke jordbruket styres av markedskreftene alene. Og derfor er jordbruksavtalen så viktig, slik mange

har vært inne på i dagens debatt. Jeg er glad for at dagens regjering så sterkt poengterer behovet for en variert landbruks- og matproduksjon over hele landet. Jeg er glad for at vi også i år har til behandling en framforhandlet avtale, men jeg skulle jo selvfølgelig ha ønsket at det var full enighet i næringen.

Jeg vil henlede oppmerksomheten på de klimatiske og topografiske forskjellene i landet vårt når det gjelder produksjon av landbruksprodukter. Dette er noe det fortsatt må være fokus på – herunder må det ses mer på investeringsbehovet i landbruket, særlig i visse deler av landet.

Jeg vil også kommentere det stadig tilbakevendende forslaget fra Fremskrittspartiet om å kutte hele jordbruksavtalen. Jeg er opptatt av at vi skal ha et levende landbruk over hele landet. Jeg bor selv i et område i den nordlige landsdelen hvor landbruket er av veldig stor betydning – også for hele samfunnet. Landbruket hadde neppe eksistert i dette området uten at staten hadde tatt sitt klare ansvar for å opprettholde det.

Jeg ser at en av forslagsstillerne kommer fra mitt eget geografiske område, og jeg må si at jeg stusser over at virkelighetsoppfatningen kan være så forskjellig hos meg og hos representanten Trældal. Etter å ha hørt hans innlegg i dag er jeg enda mer skremt. Forskjellen er muligens at jeg bor midt i jordbruksbygda, og at jeg ofte snakker over gjerdet med gårdbrukerne som er i næringen i dag. Virkeligheten er veldig god å ha med seg, også i det politiske arbeidet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:20:40]: Norges Handelshøyskole arrangerte vårkonferansen sin 1. juni i år. Der uttalte en svensk professor som hadde studert aksjekursutviklingen i amerikanske selskaper, at de selskaper som hadde forpliktende strategier i miljøvennlig retning, heller fikk nedgang enn oppgang i sine aksjekurser på børsen. Eller som hun sa det: Ja til å redde verden, men ikke med mine penger! Dette er realiteten i USA. I Norge er mye likt. Derfor: Det trengs mer framsynte og ansvarlige politiske ledere som endrer næringslivets rammebetingelser!

FNs første tusenårsmål, som skal realiseres innen 2015, sier at sulten i verden skal halveres. Utviklingen går imidlertid i stikk motsatt retning. Om lag 1 milliard sulter nå. Få i Norge og de økonomisk rike landene snakker mye om det – langt mindre gjør noe med det. Norges avhengighet av importert mat og førkorn øker for hver dag. Vi går altså i stikk motsatt retning.

Samtidig har vi klimakrisen, som svært mange snakker om. Men CO₂ kan bare renses gjennom de grønne planters fotosyntese. Dess mer grønt og dess mer foredling av disse planter til mat og foredlede produkter, dess bedre for klimaet. Ansvarlige nasjonale ledere må altså velge en ny kurs for å rette opp to av verdenssamfunnets største utfordringer.

FNs matvareorganisasjon, FAO, sier at den internasjonale jordbrukspolitiske kursen må snus i forhold til en frihandelslinje av mat som har vært ført fra midten av 1980-tallet. Nå sier FAO at dette har ført til betydelige

tap. Sulten som øker, og redusert fruktbarhet over store jordbruksarealer, er beviset.

Produksjonsmåten av mat må endres, slik at større arealer brukes til å fange inn solenergi, og matvaresikkerheten må bli overordnet kravet om billigst mulig mat på kort sikt. Det å fremme jordas fruktbarhet, og derved produksjonsevne, må settes i sentrum. Vi må gi våre jordbrukere økonomiske kår som gjør at de jordbruksinteresserte ungdommene kan få mulighet til å utnytte sine produktive landarealer, dyrket jord og utmarksbeite til økologisk forsvarlig matproduksjon.

Videre må Norge arbeide for at beredskapslageret av korn gjeninnføres – dette for å sørge for større matvaresikkerhet på kort sikt ved økologiske kriser, som det er langt større risiko for vil komme under de økonomiske forhold vi nå ser er under oppseiling internasjonalt.

Norsk jordbrukspolitisk virkelighet er at jordbruksnæringa de siste tiårene har hatt en gjennomsnittlig årlig vekst i bruttoarbeidsproduktivitet på 4,8 pst. Ifølge nasjonalregnskapet var økningen i arbeidskraftproduktiviteten for privat fastlandsnæring i perioden 1991–2008 2,6 pst. per år. Det er et stort paradoks for mange at mens arbeidsproduktivitetsøkningen er svært stor i jordbruket, er realinntekten i jordbruket redusert med 34 pst. i perioden 1995–2008. Hittil i debatten har ingen forsvart denne sammenheng. Derfor nevnes dette grunnleggende faktum ved dagens jordbrukspolitikk, som må endres, ved at de politiske virkemidlene overfor norsk jordbruk som næring endres i den kommende stortingsmelding.

Svein Flåtten (H) [15:24:10]: Jeg regner med at landbruksministeren merket seg den betydelige kritikk av norsk jordbrukspolitikk som kom fra sistnevnte taler. Jeg skal prøve å skjøte på den kritikken ytterligere litt.

Landbruksministeren besvarer ethvert spørsmål om nedgangen i bruk i jordbruket med at hvis man hadde gjennomført en annen politikk, den som høyrepartiene står for – ofte særlig Fremskrittspartiet, hører jeg her, men også Høyre – hadde det vært enda verre. Det er det svaret vi alltid hører.

Men kunne ikke landbruksministeren forsøke å fortelle oss hvorfor det allikevel går denne veien, for det er jo virkningene av hans egen politikk, som har vært drevet nå de siste fem–seks årene, i stedet for å skremme oss med scenarioer om en politikk man bare snakker om her i salen, som man er engstelig for, men som ingen har sett? Det, sammen med kritikken fra Lundteigen, tror jeg er noe man burde ta med seg.

Så har jeg også lyst til å si, når jeg hører på rekken av talere fra Arbeiderpartiet som skremmer med hvordan norsk landbruk og norsk jordbruk vil se ut om det blir en aldri så liten endring på noe i det hele tatt – når jeg på den ene siden hører komiteens leder i den ene setningen snakke om verdens behov for mat, mennesker som sulter og moralske forpliktelser, ting jeg kan være helt enig i, og på den andre siden setter opp opposisjonspartiernes landbrukspolitikk som om det skulle være de to motsatte sidene av dette – at jeg synes det er å gå langt. Vi foreslår for vår del en noe endret kurs. Det kommer ikke til å rive ver-

ken den norske modellen eller resten av verden over ende, men det kunne kanskje bidra til at vi så at reduksjonen i bruk og den utviklingen som landbruksministeren ikke greier å gjøre noe med, kunne bli endret.

Thor Lillehovde (A) [15:26:59]: Regjeringen varsler nå en oppstart på en stortingsmelding om landbruket. Dette ser næringen fram til, og dette har de forhåpninger til. Ingen ting er statisk, heller ikke norsk landbrukspolitikk.

Vi hører en gang iblant at landbruket og tilstøtende industri omtales som solnedgangsnæringer. Dette er ikke det bildet vi sitter igjen med ute i Distrikts-Norge, der vi er helt avhengig av høy aktivitet i jordbruket. De siste tiårene har landbruket gjennomgått store omstillinger og møter i dag en framtid med nye utfordringer godt forberedt. Men for å lykkes forutsettes det gode og langsiktige rammevilkår, og disse legges gjennom jordbruksavtaler.

Det er sammenheng mellom et levende jordbruk, levende bygdesamfunn, flotte kulturlandskap og utviklingsmuligheter for næringer med utspring i jordbruket. Næringsmiddelindustri og reiseliv er fortsatt bærebjelker i mange kommuner og lokalsamfunn i Distrikts-Norge. Den rød-grønne regjeringen er garantisten for fortsatt aktiv distrikts- og jordbrukspolitikk.

Årets jordbruksoppgjør føyer seg inn i rekken av akseptable oppgjør og bidrar i så måte til liv og optimisme i mange bygdesamfunn. Dette er viktig ikke bare for den utøvende produsent, men også for å skape gode norske råvarer til en stor næringsmiddelindustri.

I min hjemkommune, landets største jordbrukskommune, har vi mer enn 1 400 arbeidsplasser innen næringsmiddelsektoren som er avhengig av trygge råvareleveranser fra jordbruket. Dette er arbeidsplasser som sikres gjennom aktive jordbrukere og gode og bredtfavnende landbruksoppgjør.

Den rød-grønne landbrukspolitikken er et viktig element i arbeidet med å nå målsettingen om trygg matvaresikkerhet og selvberging. Jeg har derfor stor sans for forslag nr. 22, om gjeninnføring av beredskapslagring av korn. Dette kan også ha sammenheng med mitt ansvarsområde: sivil beredskap innenfor justisfeltet.

Alternativet til dagens politikk har landets jordbrukere friskt i minne fra siste høyredominerte regjering. Jeg vil også minne om forslag til statsbudsjett for 2010 fra Høyre og Fremskrittspartiet, hvor disse partiene foreslo en reduksjon i overføringen til landbruket på henholdsvis 2 mrd. kr i Høyres budsjett og 6 mrd. kr i Fremskrittspartiets budsjett. Hver for seg ville disse forslagene endevendt utviklingen i landbrukssektoren og tatt livsmotet fra framtidige yrkesutøvere i jordbruket.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [15:30:33]: Årets jordbruksoppgjør har en gledelig og riktig innretning. Mange hadde i forkant av oppgjøret uttrykt bekymring for melkeproduksjonen og for distriktslandbruket. Bondeorganisasjonene hadde også disse områdene som sine hovedprioriteringsområder foran årets forhandlinger. Det er derfor bra at organisasjonene ble imøtekommet. For meg, som kom-

mer fra et fylke der 18–20 pst av verdiskapingen er knyttet til landbruket, er det av betydning å få gitt uttrykk for viktigheten av at vi greier å opprettholde et levende landbruk også i distriktene. Vi er avhengige av at det bor folk på gårder hvor det både produseres mat og der en holder kulturlandskapet åpent. Er det noe vi ikke ønsker, er det gjengrodde kulturlandskap. Det ville være et stort tap ikke bare for landbruket, men også for flere andre næringer – ikke minst for reiselivet.

Gjennom årets jordbruksoppgjør er vi med på å trygge en verdifull næringsmiddelindustri som gir arbeidsplasser til svært mange mennesker rundt omkring i landet, som jeg hørte siste taler også snakket om. Produksjon av rein mat og gode norske matprodukter er vesentlig også sett i en global sammenheng med en voksende befolkning. Men næringsmiddelindustrien vår er avhengig av forutsigbarhet og sikre leveranser av råvarer, både melk og kjøtt. Derfor er det også viktig for industrien at melkeproduksjon og distriktsjordbruket ble prioriterte områder i årets forhandlinger.

Vi ser at mange slutter med melkeproduksjon. Unge mennesker ser seg ikke i stand til å investere det som er nødvendig i driftsbygninger og utstyr. I tillegg er det krevende med tanke på familie og fritid. Unge gårdbrukere er ofte godt utdannet, og det er mer fristende med en jobb med fast lønn og arbeidsdager som en lettere kan kombinere med andre aktiviteter. Denne utviklingen påvirker også investeringslysten til de bøndene som vet at de bare har noen få år igjen til de blir pensjonister. De er usikre på om det er noen som ønsker å satse på melkebruk eller på bruk med kjøttproduksjon. Dette er problemstillinger jeg ofte blir presentert for når jeg møter både unge og eldre gårdbrukere. Jeg vet at statsråden er svært opptatt av problemstillingen, og at det blir et sentralt tema i den nye stortingsmeldingen om landbruket mange nå venter på. Statsråden framstår for øvrig som aktivt lyttende i arbeidet med den nye meldingen, og det er det mange av oss som setter stor pris på.

Det er også et godt tiltak å satse på rekruttering av ungdom til jordbruket. Jeg tror det er vesentlig at det skjer en kunnskapsutvikling og bevisstgjøring av unge mennesker som går inn i bondeyrket, om hvordan de vil satse. Det er positivt å møte unge gårdbrukere med stor omstillingsevne og som er opptatt av entreprenørskap og innovasjon. Jeg møter faktisk mange, ofte kvinner, som satser friskt på nye matprodukter, reiseliv og Inn på tunet-aktiviteter. Dette er med på å gjøre landbruket mer robust, og det er med og sikrer framtiden for norsk landbruk.

Erlend Fuglum (Sp) [15:33:54]: Namdalsdikteren Olav Duun skrev en gang «Eit kvardagsmenneske er da himmerike verdt det òg?».

Debatten rundt årets jordbruksoppgjør gir meg veldig blandede følelser. Den gjør meg glad. Den gjør meg lei meg. Og den gjør at jeg faktisk blir provosert.

Jeg er glad for at vi har en flertallsregjering med en dyktig namdalsk senterpartist som landbruks- og matminister. De siste årenes jordbruksoppgjør, klimameldingen, internasjonalt trøkk og en ny stortingsmelding om landbruks-

politikken viser en offensiv holdning. Jeg kan ikke se at det i dagens politiske situasjon finnes noen annen regjering som på en bedre måte vil stille opp for norsk jordbruk.

Så er jeg lei meg for at den samme politiske situasjonen avdekker et problem. Det er nemlig et stort problem at det ikke skal være mulig å skape en enda større aksept i det snevre rikspolitiske miljøet for at «kvardagsmenneske» kan være «himmerike verdt», for at innsatsen til den hardt arbeidende norske bonden skal anerkjennes mer.

Ingen sammensetning av partier ville ha gjort jobben bedre enn den vi har i dag. Men der jeg kommer fra, er det fortsatt ikke godt nok.

Så blir jeg altså mektig provosert når jeg ser hvilken landbrukspolitikk Høyre og Fremskrittspartiet fører. Det er en ærlig sak med ideologisk uenighet. Vi har ulike mål og dermed ulike virkemidler. Men jeg provoseres faktisk av deres framferd. Det er respektløst, på grensen til useierrøst, når man overfor en verdiskapende næring år etter år foreslår massive inntektskutt så raskt at ingen ville ha kunnet tilpasse seg Høyres 2 mrd. kr eller Fremskrittspartiets godt og vel 7 – effekten ville blitt en jordbruksrasering over natta.

Årets oppgjør har på en positiv måte en klar distriktsprofil og en svært viktig satsing på grasbasert husdyrhold. Jeg blir derfor ekstra provosert når jeg leser Fremskrittspartiets merknader der de sier de ønsker at «landbrukspolitikken ikke lenger skal være et ledd i distriktspolitikken». Det er i det minste klare ord for pengene.

Men debatten gjør meg også stolt. For jeg er stolt over de verdiene som det norske jordbruket representerer.

Det er en fantastisk ting å høste av naturen, i et samspill der man foredler og ikke utarmer ressurser.

Det er fantastisk at vi har klart å ivareta et distriktsjordbruk der vi tar hele landet i bruk, i motsetning til de fleste andre land.

Det er fantastisk at vi har en dyrevelferd og en matsikkerhet som gjør at vi ikke trenger å bekymre oss for hvordan dyrene har hatt det mens de levde, og at vi som ett av få land kan lage eggedosis uten frykt for salmonella.

Vi har altså et fantastisk landbruk.

Duun skrev det sånn et annet sted: «Du er som roaren, han òg sitt og snur seg galne vegen – kan du ikkje heller sjå fram!» Jeg vil løfte blikket framover til slutt.

Når jeg ser framover, blir jeg optimistisk på jordbrukets vegne. Vi vil i framtida se en helt annen kamp om ressurser, også mat. Jeg har tro på at framtidige debatter vil gi bonden den anerkjennelsen han fortjener.

Susanne Bratli (A) [15:37:23]: Det er neppe tilfeldig at halve nordtrønderbenken kommer opp på talerstolen etter hverandre. Det er neppe tilfeldig av den grunn at vi utgjør 3 pst. av befolkningen i Norge, og at 11 pst. av jordbruksproduktene produseres i Nord-Trøndelag. Landbruket gir grunnlag for nesten 20 pst. av arbeidsplassene i hjemfylket vårt. Primærjordbruket omsetter for 3,3 mrd. kr og står for en verdiskaping på 1,2 mrd. kr. 4 700 årsverk er det snakk om. Det er ikke få årsverk i et fylke som Nord-Trøndelag.

Melkeproduksjonen utgjør halvparten både av omset-

ningen av verdiskapingen og av antall årsverk. Nord-Trøndelag er det nest største melkefylket i Norge, med 11,1 pst. av melkeproduksjonen. Og rapportene fra næringen sier som følger: En har hatt sterkere inntektsvekst med den rød-grønne regjeringen enn en hadde tidligere. Melkeproduksjonen er ryggraden i jordbruket i distriktene, og slik er det også i Nord-Trøndelag. Det rapporteres om gamle og utslitte fjøs. Det rapporteres for så vidt også om at lønnsomheten fortsatt er for dårlig til å forsvare nyinvesteringer. Men det er dette man vil gjøre noe med.

Representanten Fuglum og jeg kommer fra omtrent samme geografiske område, og har slik sett omtrent samme virkelighetsoppfatning. Jeg er enig i mange av de betraktningene som representanten Fuglum sto for. Men utfordringen er at man har dårlige muligheter til fortsatt å forsvare nyinvesteringene, og de som har investert, tjener ikke nok penger til å forsvare dem. Derfor er det riktig med fortsatt styrking gjennom jordbruksoppgjøret. Derfor er det tatt et riktig grep i jordbruksoppgjøret ved å prioritere melkeproduksjonen. Det er veldig bra at man nå får på plass prosenttoll for flytende melkeprodukter.

Så er vi også glad for signalene om en ny stortingsmelding for landbruket. Det er viktig for distriktene. Trøndelag er allerede i gang. Her har man laget en egen landbruksmelding for regionen, og jeg regner med at det vil være et godt innspill til det videre arbeidet som regjeringen skal gjøre.

Det har vært fokusert på andre utfordringer som landbruket og distriktene har. Blant annet har Fremskrittspartiet vært ute og snakket om rovdyrutfordringene. Ja, det er utfordringer med rovdyr, spesielt i distriktene. Derfor er vi glad for Soria Moria II-erklæringen, der man går inn for å gjennomgå rovdyrpolitikken og bestandsmålene. Men realiteten er nok at Fremskrittspartiet er en større trussel for landbruket i distriktene enn rovdyrene.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [15:40:02]: Dersom me skal sikre busetjing, kulturlandskap, produksjon og foredling over heile landet og samtidig ha konkurranse-dyktige forbrukarprisar, finst det ingen enkle løysingar på utfordringane i landbruket. Når me så har å gjere med ei kjede av aktørar, med til dels motstridande interesser, er det snakk om ein vanskeleg balansegang.

For oss som politikarar kan det vere ei enkel og dermed feil løysing å overlate næringa til seg sjølv og til marknadskreftene, slik m.a. Framstegspartiet vil. Då kan me skyte ein kvit pinn etter eit livskraftig jordbruk og levande bygder over heile landet. Dermed seier eg ikkje at alt skal vere som før. Nei, det ville vere å lure både seg sjølv og næringsutøvarane. Då kan me møte veggen ganske brutalt og få svenske og finske tilstandar i distrikta. Det ønskjer me sjølvsagt ikkje.

Den nasjonale jordbrukspolitikken er basert på solidaritet internt i næringa. Eg vil påstå at me i denne næringa finn noko av det mest solidariske me har. Det er nok å nemne at mjølka blir henta hos produsentane utan omsyn til kvar garden ligg, og betalinga er lik for lik kvalitet. Den såkalla kanaliseringspolitikken, eller arbeidsdelinga mellom sentrale område og distrikt, er òg eit døme på solida-

ritet. Eit avgjerande spørsmål blir derfor: Klarer me å bevare denne solidariske haldninga inn i ei ny tid, eller vil me også her oppleve ei utvikling mot at kvar og ein er si eiga lykkes smed?

Det uroar meg at enkelte i næringa og enkelte politiske parti set spørjeteikn ved om solidariteten bør takast alvorleg. Eg ser ingen grunn til å skjule kva eg sjølv meiner. Dersom dei solidariske løysingane forsvinn, vil me gå mot ei utvikling ingen med sikkerheit på førehand kan seie konsekvensen av. Ein ting er i alle fall sikkert – utfordringa for landbruket blir ikkje mindre.

Norsk jordbruk må bli flinkare til å nytte dei mogleheitene som marknaden gjev. Landbruket må møte behova til forbrukarane, og nordmenns matvanar endrar seg radikalt. Til kvardags vil mange ha rask og billeg mat. I helgene spelar både tid og pengar ei mindre rolle. Me må berre erkjenne at globaliseringa har sett i gang store sosiale og politiske endringar. Forbrukarane blir viktige som pressgrupper i marknaden og dermed ein premissleverandør for utviklinga. Forbrukarane er blitt mykje meir bevisste enn tidlegare. Og sjølv om nordmenn bruker berre vel 10 pst. av løna si til mat, reiser nordmenn i hopetal over svenskegrensa for å kjøpe seg endå billegare mat. Eg ser fram til å få ei ny stortingsmelding.

Årets oppgjer er godt, sjølv om forventningane i næringa var mykje større. Bøndene får ein brukbar lønsauke, og denne regjeringa satsar kraftig på å utvikle kulturlandskapet. Det er bra for bøndene, og det er bra for landet.

Alf Egil Holmelid (SV) [15:43:33]: I mitt første innlegg måtte eg konsentrere meg om hovudavtalen, så eg vil ta ordet for å kommentere eit par andre saker som har vore oppe i debatten.

Først ein liten kommentar til representanten Rigmor Andersen Eide. Fleire av dei sakene som ho tek opp, har fått større gjennomslag i denne regjeringa enn i den regjeringa Kristeleg Folkeparti sat i. Det gjeld ikkje minst inntektspolitikken. Det var relativt stabilt sideleie på inntektspolitikken under den førre regjeringa. Det blei ei brukbar utvikling på inntektsutviklinga då vi fikk den raud-grøne regjeringa.

Så har eg lyst til å seie litt om profilen på oppgjeret. Den avtalen vi behandlar i dag, har ein langt meir distriktsvenleg og langt meir miljøvenleg profil enn dei avtalane som Sponheim forhandla om. Vi har avtalar som legg vekt på beite, og avtalar som legg vekt på grovfôr – vi nyttar dei nasjonale ressursane, og det er viktig også for miljøtenkinga og for den globale klimatenkinga. Vi har ein avtale som legg vekt på miljø, og som dermed tek vare på distrikta, som også er ein viktig del av miljøprofilen i dette oppgjeret. I tillegg har vi auka dei direkte løyvingane til miljøtiltak med 157 mill. kr. Så min konklusjon er at når Venstre legg opp til å kritisere dette oppgjeret fordi det ikkje er miljøvenleg nok, bør dei ta ein liten kikk i spegelen og sjå kva Sponheim gjorde.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [15:45:29]: Jeg er glad for støtten Kristelig Folkeparti får fra regjeringspartiet

Senterpartiet, ved representanten Lundteigen, om å gjeninnføre kornlagre. Såkornlagrene står tomme, og vi må importere 6 000 tonn for å dekke behovet i år. Vi har opplevd askeskyen fra Island, og vi vet hvor sårbare vi kan være. Mangel på korn i en akutt situasjon må forhindres ved å fylle lagrene igjen. Da må vi velge å se bort fra hva tidligere regjeringer har sagt i denne saken, med eller uten Kristelig Folkeparti. Dette er en for viktig sak til at det skal gå prestisje i tidligere vedtak.

Vi behandler i dag to saker samtidig. Jeg valgte i mitt hovedinnlegg å ha fokus på jordbruksoppgjøret. Det var et bevisst valg. For Kristelig Folkeparti er jordbruksoppgjøret en av de viktigste sakene vi behandler her på Stortinget, og det er her Kristelig Folkeparti har noe å tilføre regjeringens partiene. Derfor blir det en kort kommentar til representantforslaget fra Fremskrittspartiet om å si opp hovedavtalen for jordbruket. Kristelig Folkeparti mener at en slik politikk, i kombinasjon med å fjerne bo- og driveplikten, vil undergrave mulighetene for et levende landbruk og levende bygder i hele landet. For å sikre matproduksjonen og et aktivt landbruk i hele landet ønsker vi klart å beholde dagens system. Kristelig Folkeparti støtter da ikke forslaget fra Fremskrittspartiet – og det var vel som forventet.

Torgeir Trældal (FrP) [15:47:16]: Det er litt søtt å sitte i denne salen og høre alle som skal forklare hva som er Fremskrittspartiets politikk. Men med all respekt: Jeg tror Fremskrittspartiet kan – og kjenner – politikken sin best.

Representanten Lillian Hansen sa at vi prøvde å undergrave Arbeiderpartiets politikk. Ja, det er helt rett. Det er klart at vi skal undergrave Arbeiderpartiets politikk, for den viser at den ikke fungerer – men vår vil fungere.

Så må man se på hva regjeringen gjør. Man setter opp en melketoll på 388 pst. Dette har skapt store reaksjoner i EU, som sier at man skal gjøre gjengjeld mot f.eks. fisk eller annen industri – eksportvarer som nasjonen Norge eventuelt har. Dette er sagt klart fra svensker, finner og dansker – og andre i EU. Da må jeg si at jeg blir litt forundret, og jeg blir litt skuffet, når jeg registrerer at vi har en leder i næringskomiteen som er imot frihandel. Vi har en leder i næringskomiteen som er imot at vi skal handle fritt over grensene. Man går inn i avtaler som gjør at norsk industri og næringsmiddelindustri kommer til å slite. Og han er på kollisjonskurs med fiskerinæringen, med næringsmiddelindustrien og med professorer som underbygger akkurat det Fremskrittspartiet sier – viktigheten av å la det være fri konkurranse, som ikke vi skal få lov til, med tanke på import.

Hvis alt er så galt som regjeringens partiene hevder, nemlig at det ble ikke noe landbrukspolitikk igjen hvis Fremskrittspartiet kom til makten, synes jeg det er rart at det overhodet finnes en eneste ku igjen i Europa. For vi er jo tross alt det eneste landet i hele Europa – og i OECD – som har denne type politikk. Så i utgangspunktet – hvis det var så fælt – skulle det aldri ha vært en eneste ku, som jeg sier, igjen i disse landene.

Man kan se på New Zealand. I 1986 måtte New Zealand

deregulere, og man måtte gjøre store grep. New Zealand og Norge har veldig lik topografi. De lå helt nede, med brukket rygg. De deregulerte, de laget regler – helt i tråd med det Fremskrittspartiets politikk står for. Det gjorde at i dag er faktisk 60 pst. av all eksport i New Zealand fra landbruk. Og hva er forskjellen – hvorfor klarer de det, og ikke vi? Man kan kjøpe lammekjøtt i Nord-Sverige som er mye billigere enn i Norge, og da har man altså fraktet det helt fra andre siden av verden. Nei, med all respekt: Hvis vi fortsatt skal følge regjeringens politikk, får vi ikke bare en grensehandel på over 10 mrd. kr – den kommer nok til å bli 20 mrd kr.

Geir Pollestad (Sp) [15:50:26]: Senterpartiet er opp-tatt av å ha et levende landbruk i hele landet. Det betyr at vi må bruke de mulighetene vi har til å produsere mat, på de arealene som vi disponerer. Selv det som omtales som «de beste jordbruksarealene i landet», har et arktisk preg i en europeisk sammenheng. Det er derfor det er så viktig at vi fører en landbrukspolitikk for hele landet. Matproduksjonen i Norge er avhengig av en regjering som har vilje til å satse på landbruket. En rød-grønn regjering er en slik regjering.

Alle deler av norsk landbruk er avhengig av en regjering som har vilje til å opprettholde tollvernet, som holder et høyt nivå på de statlige overføringene, og som er villig til å godta en høyere matvarepris enn det våre naboland har.

I jordbruksoppgjøret for 2010 ble det innført en ny sone, omtalt som sone Jæren, og en sterkere målretting av tiltakene. Jeg skal ikke legge skjul på at det har vært utfordrende å forsvare dette grepet overfor flinke bønder på Jæren. Samtidig ser vi at utfordringene er aller størst i det som omtales som distriktsjordbruket. I den framforhandlede avtalen mellom partene ligger fortsatt noe av denne målrettingen fast.

Jeg håper at den varslede stortingsmeldingen om jordbruket gir en bredere tilnærming til problemstillingen rundt målretting av de virkemidlene enn det som ligger i den inngåtte avtalen. Jeg må si at jeg er svært glad for at landbruksministeren i går kveld var i Klepp og fikk innspill til meldingen fra en fullsatt sal av engasjerte, unge bønder fra Jæren.

Det vil være krevende å sikre et landbruk i hele landet – samtidig som vi ikke utfordrer den solidariteten som preger norsk landbruk. Men den dagen vi eventuelt taper distriktsjordbruket, så vil dette også ha store konsekvenser for bøndene i de tunge jordsbruksområdene. Jeg opplever at en samlet landbruksnæring er enig i en slik virkelighetsbeskrivelse.

Norske bønder har store forventninger til Senterpartiet, og jeg mener at historien er klar – norsk landbruk er best tjent med en regjering der Senterpartiet er med. For alternativet er store kutt med Høyre eller Fremskrittspartiet, og det kan ikke all verdens markedsretorikk forklare bort.

Noen av oss har mottatt et brev signert av Høyreordføreren i Bjerkeim, der han er kritisk til regjeringens landbrukspolitikk. Jeg er sikker på én ting: Det er ikke

mer av sitt eget partis og Fremskrittspartiets landbrukspolitikk denne ordføreren i distriktskommunen Bjerkreim etterspør.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:53:38]: Paradokset med høyere arbeidsproduktivitet og fallende realinntekt for jordbruket har den engelske økonomen Hans Singer beskrevet med hensyn til situasjonen i utviklingsland. Som følge av perfekt konkurranse på råvaremarkedet internasjonalt må råvareprodusentene gi fra seg produktivitetsevinsten til kundene. Den imperfekte konkurransen i industri og deler av tjenestesektoren, eksempelvis bank og matvarekjeder, gjør at disse i langt større grad beholder gevinsten fra egen produktivitetutvikling.

Krisen i 1930-årene slo først ut i landbruket, med katastrofalt fallende priser. For å bøte på dette ga alle land markedsrett til bøndenes organisasjoner. Derfor beskytter også alle rike land sin jordbruksproduksjon.

De første stortingsmeldingene om jordbruk etter andre verdenskrig forsto disse økonomiske mekanismer og forsto derved at jordbruket ikke bare kan øke kapitalinnsatsen og derved øke arbeidsproduktiviteten for å effektivisere seg ut av sine økonomiske problemer.

Jordbruket møter avtagende avkastning etter som produksjonen øker. Det betyr at jo mer intensiv produksjon, dess mindre utbytte har jordbruket som næring for hver ny enhet innsatsfaktor i produksjonen. Spesielt viktig for oss i Norge er dette for bruk av kraftfôr i grasbasert husdyrhold. Når Bill Gates lager en enhet av Windows Vista, koster det ham kanskje 500 millioner dollar, mens ytterligere enheter som distribueres på nettet, kanskje bare koster 1 til 2 cent å produsere. Dette er stordriftsfordeler som karakteriserer industri og avansert tjenesteyting, og som er det motsatte av den situasjonen jordbrukerne er i. Dette grunnleggende faktum er det viktig å drøfte for å finne det nye sett av virkemidler for å utvikle norsk jordbruk i tråd med internasjonale krav og nasjonale samfunnsoppgaver. Rettferdig betaling for samfunnsnyttig arbeid må være et kjennemerke for rød-grønn politikk.

I et historisk og internasjonalt perspektiv er den største styrken ved den norske jordbruksmodellen den sjøleiede gårdbruker som arbeider på egen gård, enten på heltid eller deltid. Vi har ikke tradisjon for å drive jordbruk som næring i selskaper med begrenset økonomisk ansvar, eksempelvis aksjeselskaper. Et selskapsjordbruk krever vanlig avkastning av innsatt kapital samt inntekt som er på linje med tariffestet lønn i sammenlignbare yrker. Om inntekten i næringa ikke rekker til for å sikre dette, må f.eks. selskapsgårdbrukeren arbeide mer eller mindre dugnad for selskapet. De fleste vil forstå etter hvert at dette ikke er bærekraftig, ei heller en varig driftsform.

Derfor må det bli slutt på enhver jordbrukspolitisk favorisering av selskapsjordbruket. Om dette selskapsjordbruket må konkurrere på samme vilkår som den norske jordbruksmodellen med familiegårdsbruk heltid eller deltid, vil utviklinga raskt vise at familieeierskapet er samfunnsmessig suverent og foretaksøkonomisk best for dem som arbeider med husdyr og jord.

Øyvind Håbrekke (KrF) [15:56:51]: Debatten viser – ikke overraskende – kjente skillelinjer i landbrukspolitikken. Kristelig Folkeparti har vært og er opptatt av å gi bønder mulighet til rimelig inntektsutvikling, fordi det er avgjørende ikke minst for å sikre rekrutteringen til yrket.

Sannhetens øyeblikk for jordbrukspolitikken er på mange måter når neste generasjon står ved valget og skal vurdere – satser man på å ta over det som foreldrene har bygd opp, eller velger man en annen vei? Det valget er på en måte testen på kvaliteten på den landbrukspolitikken vi har. Veldig ofte er det knyttet investeringsbehov til et sånt valg, til en sånn overtakelse. Det kan være nedslitte driftsbygninger, det kan være forventninger om framtidige krav som foregående generasjon ikke har våget å ta hensyn til. Dermed står man foran et løft i form av nye investeringer, nye driftsbygninger osv., for at neste generasjon skal satse. Dermed er det også både forventninger om en rimelig inntektsutvikling og vilkårene for å investere som er avgjørende for at vi sikrer rekrutteringen til yrket.

Kristelig Folkeparti har derfor slått fast i våre merknader i innstillingen at vi vil understreke at jordbruket må gis rammevilkår som setter næringen i stand til å fornye driftsapparatet. Viktige virkemidler i den sammenheng vil være å sikre et jordbruksoppgjør som gir en rimelig inntektsutvikling. Det vil også være å se på avskrivningssatsene på nytt, det vil selvsagt være investeringsrammene under Innovasjon Norge, men det vil også være i større grad å ta hensyn til at en del av disse ungdommene som vurderer om de skal satse videre, ser samdrift som den eneste muligheten for at de skal våge å gjøre det. Det er av hensyn til at de nye generasjonene stiller andre krav til arbeidsmiljø, stiller andre krav til fritid og føler et behov for å spre risiko for å gjøre de nødvendige store investeringene i et framtidsrettet bruk.

Kristelig Folkeparti fremmer derfor – i tråd med vårt syn – vår politikk om en rimelig inntektsutvikling, men vi mener også at det er viktig å ha større fokus på investeringsrammene for å sikre at nye generasjoner driver det norske jordbruket videre.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [16:00:15]: Når en har mye på hjertet, må en av og til ta et ekstra treminuttersinnlegg. Jeg må innrømme at når det gjelder landbruket, har samdriftsbøndene fått en plass i mitt hjerte. I mitt første innlegg viste jeg til at begrensningene på antall medlemmer i en samdrift må oppheves. Det samme gjelder maksimumsavstanden mellom gårder som inngår i én og samme samdrift, og at det må gis anledning til å leie kvoter opp til kvotetaket.

Faktum er at dagens jordbruksavtale diskriminerer samdrift av større bruk ved at støtte per produsert liter melk reduseres kraftig ved høy produksjon. Høyre mener at det må lages et flatere system for støttesatser per produsert melkeliter. Det bør ikke være slik at de som produserer lite, premieres, mens melkebønder som ønsker å

satse på større bruk, straffes. Vi vet også at mange av samdriftene sliter økonomisk på grunn av store investeringer i datautstyr, ny teknologi og driftsbygninger, i tillegg til redusert støtte, sett i forhold til den de hadde som enkeltmannsforetak. Høyre mener derfor at også en forbedring i avskrivningsreglene vil være viktig.

Jeg har lagt merke til at det her i dag i hovedsak er Høyre og Kristelig Folkeparti som snakker samdriftsbøndenes sak. Jeg har hørt svært lite fra regjeringspartiene. Høyre forventer at samdriftens situasjon og de muligheter som samdriften gir for et mer fremtidsrettet jordbruk, vil være en viktig del av den nye landbruksmeldingen. Vi mener at ordningen for samdrifter må gjøres mer lønnsom og mindre byråkratisk enn i dag. Jeg håper at statsråden tar med seg denne oppfordringen fra Høyre.

Per Roar Bredvold (FrP) [16:02:38]: Det er med stor undring man hører på innleggene fra regjeringspartiene, som f.eks. Lillian Hansen fra Arbeiderpartiet, som har et langt angrep på Fremskrittspartiet og ikke snakker om hvilke løsninger regjeringspartiene har, med unntak av stadig flere overføringer. Dermed får de styrt landbruket dit de ønsker, tror nå jeg. Ordet «frihet» nevnes ikke i det hele tatt. Uttrykk som smidighet eller det å se på nye muligheter nevnes heller ikke, og nytenkning er totalt fraværende. Det kan virke som om regjeringens medlemmer ikke tar inn over seg at antall gårdsbruk og antall bønder reduseres dag for dag. Hva er de andres løsninger for å få lys i vinduene på alle de gårdsbruk som i dag står tomme? – jeg bare spør. Hva gjør regjeringspartiene for dem som har odel på en gård og ønsker å overta? Det må da være andre løsninger enn det representanten Lundteigen sa til Bonde og Småbruker nr. 2 for 2010. Her manes det til opprør. Hvilke opprør det skal bli, vet jeg ikke. Men jeg tolker det dit hen at man ikke er fornøyd med sin egen regjeringens landbrukspolitikk, og dermed maner man til dette opprøret. Det er veldig interessant, synes jeg.

Ellers vil jeg opplyse enkelte om at gjestearbeidere har vi hatt innenfor norsk landbruk i mange år. Stort sett er vel all jordbær blitt plukket av gjestearbeidere fra Polen. Det samme kan sies når det gjelder mye av frukt- og grønnsakshøstingen. Det er ikke noe nytt, men noe som næringen har etterspurt, og som politikerne har sagt ja til. For at den negative trenden i landbruket skal stoppe opp, og helst snus, må det andre løsninger og tanker til. Frihet og nytenkning er svaret. Vi må også ta inn over oss at åtte av ti bønder har næringen sin utenfor bruket, dvs. at heldidsbonden er mer eller mindre borte. Jeg synes det er bra at landbruket ser på nye muligheter til å skaffe seg inntekter. Jeg tror det er mulighet for at norsk landbruk skal overleve. Da er det bra at man – slik som Fremskrittspartiet – legger til rette for maskinkjøring, utleie, turisme, vareproduksjon og utmarksnæring og mange andre ting. Men da må altså flertallet på Stortinget være med på dette. Da må man se på en ny rovdyrpolitikk, en ny motorferdselslov, da må man være smidigere når det gjelder lover og regler, og man må ha en ja-mentalitet – som jeg dessverre ser at de fleste i denne salen ikke har. Jeg kan f.eks. ikke skjønne at det ikke er flertall for for-

slag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, som lyder som følger:

«Stortinget ber regjeringen om å intensivere arbeidet med utvikling av nisje- og spesialprodukter i landbruket.»

Dette må jo være nettopp en av de tingene som kan være med på å redde norsk landbruk.

Gunnar Gundersen (H) [16:05:45]: Jeg tror påtroppende landbruksminister i 2005, Riis-Johansen, sa at ethvert nedlagt bruk i landbruket er et nederlag. Da har han lidd ganske mange nederlag, og det fortsetter dagens landbruksminister å gjøre.

Jeg synes debatten så langt har vært en interessant øvelse i hvordan man dekker over manglende resultater av egen politikk med skrekkbilder av andres. Således er jeg veldig enig med representanten Flåtten i at her burde man kunne snakke mer om resultater av egen politikk, og så får opposisjonen snakke om hvilket landbruk man faktisk ser for seg. Hva er sporene av den landbrukspolitikken som man nå har sett, som de rød-grønne har vært ansvarlig for i fem år? Det er altså en næring som fortsetter en prosess mot forgubbing. Bruk står tomme. Vi fikk akkurat en ny SSB-statistikk som viser at 20 pst. av brukene med hus som er beboelige, står tomme. Vi har en næring som er sterkt byråkratisert. Vi har en næring med ganske manglende investeringsvilje, og det reflekterer igjen en ganske liten framtidstro – altså en næring som ikke akkurat lyser av optimisme. Da synes jeg man skal være forsiktig med å snakke om skrekkbilder når det gjelder andres politikk.

Jeg satt og gjorde meg noen refleksjoner da representanten Lundteigen var på talerstolen. Å slåss mot tyngdekraften er ganske tungt. Første forutsetning hvis man skal slåss mot den, er i alle fall å akseptere at den er der. Jeg fikk nesten inntrykk av at gårdsbrukene skulle være minst mulig, og man skulle ikke snakke om avkastning på kapital. Men poenget er jo at bonden selv er ganske flink til å ta ut både produktivetsgevinst og avkastning på kapital – selvfølgelig er han det, han er en rasjonell utøver. Det viser all mulig erfaring at han er ganske flink til. Problemet er at vi leder bondens kreativitet i en helt gal retning. Den går inn i en blindgate som ingen ser noen vei ut av, annet enn betydelige økninger i statlige tilskudd, og det får man ikke, selv med en rød-grønn regjering.

Vi har fått en landbruksnæring der dødsbo snart er største eiergruppering, og der den aktive bonde snart har en høyere gjennomsnittsalder enn gjennomsnittlig pensjonsalder i Norge. Det viktigste suksesskriteriet er hvor lang tid man bruker på landbrukskontoret sammen med en byråkrat. Det sier alt om at man trenger en helt ny næring. Bonden er flink, men man må faktisk tørre å slippe ham fri, slik at kreativiteten kommer bonden selv til gode og bidrar til å utvikle en næring.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [16:09:03]: Fremskrittspartiet fremmer igjen forslag om å gi produsenten mer næringsfrihet – vekk med politikerinnblanding, la markedet ordne opp og la bonden få frihet til å produsere, eks-

portere og være sjølstendig næringsdrivende som andre næringsdrivende.

Ja, det får meg til å undre. Hvem er det som skal gis næringsfrihet ved å fjerne avtaleverket? Hvilke norske bønder er det som tjener på at det ikke er en avtale som forplikter bøndene? Skal vi ha gartnere som slår gress på Vestlandet og i Valdres, eller skal vi ha produksjon med beitedyr? Det lønner seg ikke å drive med beitedyr i Valdres dersom det ikke kompenseres for ulempen ved å produsere der arealet er mer utilgjengelig. Det er lenger unna markedene fra Vang i Valdres kontra Gran på Hadeland, og for at de skal produsere i Valdres, får de mer betalt for melken, f.eks.

Ikke nok med det, men vi har bedre produksjonsforhold på Hadeland og Toten enn i Vang. Vi kan høste gress flere ganger, og vi kan dyrke korn, poteter og grønnsaker, men også produsere melk.

Norge produserer mat på et svært marginalt areal sammenliknet med andre. Halvparten av i Sverige, og i forhold til Danmark og New Zealand kan vi ikke sammenlikne oss verken med hensyn til areal eller klima.

Så kan en mene at å holde produksjon i hele landet ikke er formålstjenlig, vi kan kjøpe det vi trenger utenlands. De fleste bønder er opptatt av å produsere mat på jorden de eier, mat til en befolkning som er i vekst. Da må det produseres der det er mulig, ikke bare der det er produksjonsmuligheter for flere typer vekster.

Når Fremskrittspartiet ønsker å si opp jordbruksforhandlingene og slippe markedet fritt, betyr det at det vil være de store produsentene på Østlandet, Jæren og muligens i Trøndelag som vil kunne ha en produksjon som bærer seg – vel å merke på langt større arealer enn dagens bruk, sjøl om det her også vil være begrensninger i forhold til geografi.

Jordbruksavtalen er en avtale som bygger på plikter og ansvar fra begge parter. Bøndene forplikter seg til å holde avtalte priser i markedet som beskytter norske forbrukere i tider der verdensmarkedsprisen er høy, og som svarer til vårt norske lønnsnivå når verdensmarkedsprisen er lav. Jordbruksavtalen gir en inntektsmulighet og er ikke et lønnsoppgjør.

Avtalen må inneholde budsjettmidler i forhold til hva en ønsker seg av politiske prioriteringer når en ser at en ønsker å bygge opp under spesielle produksjoner, som f.eks. at det fortsatt skal være beitedyr i kulturlandskapet i Valdres. Men det er også viktig at det inneholder priser som gjør at det lønner seg å være en dyktig bonde som får mest mulig ut av jord og dyr. Det skal ikke være lett å være en dårlig bonde.

Industri kan flytte produksjonssted, og gjør det til tider også. Det kan ikke landbruket. Jorden ligger der den ligger. Å sørge for størst mulig sjølforsyning til egen befolkning må være et mål. Jo dårligere mulighetene blir for å drive på mindre åkerlapper i hardt klima, desto flere større bruk blir det som ikke tar bryet med å høste fra småbruk i f.eks. Valdres eller på Vestlandet. Landbrukspolitik er, som utenriksministeren treffende sa det her i salen for en tid tilbake, en næring som ikke kan sammenliknes med andre næringer her i landet – så enkelt, men også så vanskelig.

Aksel Hagen (SV) [16:12:20]: I Oppland foregår det et spennende utviklingsarbeid der en faktisk forsøker seg på en helhetlig alternativ samfunnsutvikling. Det benevnes som Valdres Natur- og Kulturpark. Inspirasjonen er fransk, og det dreier seg om, er følgende – og da siterer jeg fra et innspill de har kommet med til den nye landbruksmeldinga:

«Valdres Natur- og Kulturpark er ein bygdeutviklingsregion som gjennom langsiktig merkevarebygging knytt til natur- og kulturverdiar – og lokal styring – skal gje auka verdiskaping og livskraft i lokalsamfunna. Gjennom dette vil Valdres ta vare på og utvikle viktige verdiar av lokal, nasjonal og internasjonal karakter, for framtidige generasjonar.»

Hvis vi tenker litt nærmere etter, er det egentlig litt urettferdig å si at vi bare har et prosjekt, for egentlig har vi to. Oppe i Nord-Gudbrandsdalen driver de med noe som heter Nasjonalparkriket, som også har mye av det samme verdigrunnlaget i seg i sitt utviklingsarbeid.

Det som kjennetegner både valdriser og nordgudbrandsdøler når de driver med dette, er at de prøver seg på en utvikling nedenfra, at de selv sier både til seg selv og utad at de skal prøve å ta ansvar for egen utvikling, ikke minst ved både å tenke og handle helhetlig. Det de da gjør, både indirekte og direkte, er at de, med rette, kritiserer offentlig forvaltning og offentlig politikk for ofte å være litt for sektorisert og temamessig oppdelt.

De prøver å invitere både egne samfunn og det offentlige til nettopp å ta del i en mer helhetlig kobling mellom politikkområder som barnehage, skole, voksenopplæring, bibliotek, helse, kulturvern, naturvern, landbrukspolitik, øvrig næringspolitikk, osv., slik at disse temaområdene utfyller og forsterker hverandre mer enn de motarbeider hverandre, som kanskje ofte er situasjonen i dag.

Da er det slik at en nødvendig, om enn ikke tilstrekkelig, forutsetning for å lykkes med to slike heroiske motstrømsprosjekt er at vi trenger en landbrukspolitik som er enda mer motstrøms enn det den er i dag. Både Nasjonalparkriket og Natur- og Kulturparken vil mislykkes hvis ikke landbruket er på plass, inkludert lokal foredling, minst på det nivået som vi har i dag. Vi trenger landbrukslandskapet i disse områdene, vi trenger landbrukskulturen, vi trenger arbeidsplasser, og ikke minst trenger vi den lokale matproduksjonen.

Da må importvernet bygges opp, og ikke ned. Da må selvbergingsgraden opp, og ikke ned. Da må vi – for på nytt å sitere et innspill fra den samme Natur- og Kulturparken – få på plass en landbrukspolitik som «fokuserer landbruket sin multifunksjon, og samtidig stimulerer mangesysleriet og bygger opp under samarbeid med andre bygdenæringer», osv.

Dette er ikke å be om Høyre- og Fremskrittsparti-politikk. Dette er å be om en enda grønnere og enda rødere landbrukspolitik enn det vi har i dag.

Ingrid Heggø (A) [16:15:25]: Først til tollendring på mjølk. Det har skapt store reaksjonar i EU, ifølgje representanten Trældal. Nei, det har ikkje det. Korkje UD, Næringsdepartementet eller Landbruksdepartementet har fått

skarpe reaksjonar, så vidt eg veit, og eg har etterspurt eventuelle reaksjonar på dette.

Viss marknaden skal styra åleine og fraktutjamninga er borte, vil då bonden som held til lengst borte frå meieriet, få same pris som den bonden som held til vegg i vegg med meieriet? Nei, neppe. Som representanten Oppebøen Hansen så godt sa det, at same kvar bruket ligg, er prisen lik ved lik kvalitet. Dette er solidaritet i praksis. Det var vel neppe det representanten Trældal meinte då han viste til at bonden var fanga i eit sosialistisk nett.

Eg vil òg minna representanten Trældal på kva han sa i det første innlegget sitt, at meir strukturering vil gi billigare råvarer. Ja, kven får mindre for vara når ho vert billigare? Jo, det er vel nettopp bonden, det. Det finst ikkje enkle løysingar når det gjeld å sikra både busetjing, kulturlandskap, produksjon og foredling over heile landet og samtidig skulle ha konkurransedyktige prisar for forbrukarane.

I tillegg er det ei kjede av aktørar med til dels motstridande interesser. Her er det snakk om ein veldig vanskelig balansegang, og, som eg sa i det første innlegget mitt, eg ser fram til fruktbare, heilskaplege diskusjonar saman med organisasjonane og næringa for å meisla ut ei ny stortingsmelding for framtidens jordbrukspolitik.

Presidenten: Rigmor Andersen Eide har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad på inntil 1 minutt.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [16:17:44]: En kort stemmeforklaring fra Kristelig Folkeparti. Når det gjelder forslag nr. 23, er vi enig med Venstre i intensjonen, for Kristelig Folkeparti er prinsipielt imot eksportsubsidier. Men vi er usikre på konsekvensene, og derfor velger vi å stemme imot forslag nr. 23 fra Venstre.

Av Venstres fire forslag stemmer Kristelig Folkeparti for forslag nr. 25. Resten går vi imot. Forslag nr. 25 er et miljøforslag og er i tråd med forslag nr. 20, fra Kristelig Folkeparti.

Lillian Hansen (A) [16:18:31]: Det som fikk meg til å ta ordet, var representanten Trældal, som holdt et flammente innlegg om frihandel og også sterkt kritiserte vår leder i næringskomiteen.

Det uregulerte landbruket er ikke noe nytt i Norge. Det er faktisk prøvd før. Dette var et system som var i 1930-årene, der bøndene konkurrerte seg imellom og var prisgitt oppkjøperne. De som var nærmest de store markedene, hadde store fordeler.

Dette systemet endte med sammenbrudd, med masse konkurser i landbruket og forbrukere som ikke fikk de varene de trengte. I denne situasjonen lå kimen til det systemet vi har hatt siden da, med landbrukssamvirke og samarbeid mellom næringene og myndighetene.

Det er slett ikke noe særnorsk ved å sikre egen matproduksjon. Hovedregelen er at alle land har reguleringer og beskyttelse av egen matproduksjon. New Zealand er faktisk et veldig stort unntak. Det kommer veldig tydelig fram i WTO-forhandlingene, der nesten alle land står på krave-

ne for egen matproduksjon, bl.a. Sveits, USA, Japan, EU og Canada.

Så til representanten Bredvold. Jeg skal avslutte innlegget mitt med det jeg ikke fikk med i hovedinnlegget. For Arbeiderpartiet vil landbruket fortsatt spille en viktig rolle for bosetting og sysselsetting i store deler av landet. Målet er å opprettholde et levende og mangfoldig landbruk og et bærekraftig skogbruk over hele landet som gir attraktive arbeidsplasser og sikrer rekruttering.

Så skal vi ta inn over oss, alle sammen, tror jeg, at det ligger mange utfordringer framfor oss, men det er vår politikk som er løsningen.

Statsråd Lars Peder Brekk [16:20:41]: Først vil jeg takke for en lang og interessant debatt. Det har vært en debatt som har klargjort ideologiske skillelinjer mellom partiene, og en debatt som også har klargjort enkelte praktiske skillelinjer mellom representantene og partiene.

Jeg vil kommentere noen av innleggene, og det første jeg har lyst til å kommentere, er innlegget fra representanten Trældal, som tegner et bilde av at overgangen fra kronetoll til prosenttoll, som nå skjer i forbindelse med denne jordbruksavtalen, skaper problemer for fiskerinæringen. For det første vil jeg understreke at vi har full frihet i henhold til det regelverket vi følger i internasjonale avtaler, til å velge mellom kronetoll og prosenttoll på meieriprodukter. Stort sett bruker vi kronetoll på alle viktige landbruksvarer så langt, fordi dette har vært det enkleste administrativt. Avtalerettslig står vi altså fullstendig fritt til å innføre prosenttoll på meieriprodukter, slik det ble gjort i jordbruksoppgjøret i vår.

Så vil jeg bare understreke at det skremmebildet at det blir reaksjoner mot fiskerinæringen, er et tenkt skremmebilde. Det har vært null reaksjoner så langt meg bekjent på området, og jeg har lyst til å understreke at det bare skaper unødvendige motsetninger mellom to viktige distriktnæringer, unødvendige motsetninger som ingen er tjent med å dyrke videre.

Så vil jeg svare litt på Flåtens og Gundersens innlegg. De sier at vi ikke tar ansvar for vår egen politikk. Selvsagt gjør vi det, og det må jammen også Høyre gjøre. Når vi vet hva regjeringen fra 2001 til 2005 sto for når det gjaldt jordbruksoppgjørene, med tilbud i 2002 på 340 mill. kr, i 2003 på minus 75 mill. kr, i 2004 på minus 495 mill. kr og i 2005 på 100 mill. kr – det ble selvsagt litt bedre gjennom avtaleforhandlingene – har Høyre og den forrige regjeringen vært de fremste til å undergrave inntektsutviklingen og muligheten for konkurransedyktige rammevilkår for norsk landbruk. Det vi gjør i dag, er å drive motstrømspolitikk, prøve å snu den utviklingen som ble startet under den forrige regjeringen. Det å ta ansvar innebærer at en også må se på seg selv.

Jeg skal være den første til å understreke at utviklingen har vært dårlig, men tross alt: Avgangen i norsk landbruk har blitt betydelig redusert de siste årene, sammenlignet med det som har vært tilfellet tidligere. Vi snakker om noen tusen bruk. Fortsatt er det sikkert for mange, men det var mange ganger flere under forrige regjering. Man kan

ikke angripe denne regjeringen når man samtidig sitter i glasshus.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [16:24:04]: Jeg måtte bare gi uttrykk for litt forbauselse over innlegget fra representanten Bredvold i Fremskrittspartiet tidligere i dag. Han pratet i sitt innlegg om at vi nå har et mindre arbeidskrevende landbruk, viste til traktorer, maskiner og driftsbygninger og idylliserte småbruk med «lys i glasa». Det er helt åpenbart at også vi ønsker «lys i glasa» på småbrukene, og det kan vi få til uten å si opp jordbruksavtalen.

Jeg må spørre: Hva slags virkelighet lever representanten Bredvold i? Det er mindre arbeidskrevende å være bonde i dag, sa han. Det høres nesten ut som om representanten Bredvold ikke tror det finnes heltidsbønder her i landet! Jeg skulle gjerne likt å invitere ham til f.eks. Hadeland for å besøke heltidsbønder med svært arbeidsintensiv drift. De fleste har drift som veksler mellom ulike produksjoner. Alle bønder leter etter inntektsmuligheter garden gir muligheter for. Å blande sammen ønsket om småbruk med «lys i glasa» med fjerning av importvern og jordbruksavtale blir – som representanten Aasland sa – å avvike jordbruket, ikke bare småbrukene, men også de gardene der en i dag prøver å være heltidsbonde.

Ja, det er avgang i landbruket. Mye skyldes at det er for urasjonelt å drive små åkerlapper, mye skyldes at en ikke ønsker så mye arbeid for så liten inntekt, og mye skyldes at det i dag er mange andre valgmuligheter. Generasjonstrykket er ikke så høyt som i tidligere tider. Det betyr ikke at det å si opp jordbruksavtalen vil gjøre det bedre og lettere å drive rasjonelt på små åkerlapper.

Uten importvern vil det bli enda vanskeligere å drive, særlig sett ut fra produksjon i et hardt klima og ut fra et kostnadsnivå på innsatsfaktorer som er milevis fra det eventuelle konkurrenter i andre land har. Bønder er også forbrukere. De skal også betale snekkeren, rørleggeren, elektrikerens, mekanikerens osv. Jo takk, da blir det ikke mye igjen til å drive siderproduksjon, skinkeproduksjon eller turisme for.

Det er bra at Fremskrittspartiet viser sitt sanne ansikt – viser for all verden hvor de vil hente pengene, for å bruke dem på andre, mer velgervennlige formål. Det en da skal være klar over, er at vi samtidig vil få et helt annet land med hensyn til næringsstruktur i distriktene, siden mange av de næringene som i dag har landbruket som kunder, er avhengig av landbruket. Og vi vil få et helt annet land å tilby de turistene vi ønsker skal komme hit – bortsett fra å tilby dem utmarksturisme, kanskje. Det vil det nok bli muligheter for.

Presidenten: Torgeir Trældal har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Torgeir Trældal (FrP) [16:26:51]: Representanten Ingrid Heggø og statsråden sier at det ikke har vært noen reaksjoner. Da vil jeg anbefale statsråden og representanten Heggø – hvis de ikke har klart å lese avisene de siste månedene – om kanskje å gå inn på Google. Der kan man finne titalls reaksjoner fra næringslivet – fra næringsmid-

delindustrien og fra fiskeindustrien – og fra Europa for øvrig. Statsråden sier at han ikke har mottatt noen reaksjoner. Med all respekt: Vedtaket som skal fattes i dag, må kanskje fattes først. Etterpå blir det kanskje reaksjoner.

Representanten Lillian Hansen er veldig bekymret for at New Zealand er spesielt. Det jeg finner litt rart, er følgende: Når det gjelder fiskeri, uttaler hun at det er markedet som styrer. Hva mener Lillian Hansen er forskjellen på markedet for jordbruk og for eventuelt fiskeri?

Presidenten: Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:27:58]: Representanten Gundersen fra Høyre ønsket større tempo i en landbrukspolitisk retning, med mer import av mat og selskapsjordbruk istedenfor familiejordbruk. Jeg påpekte det paradokset at jordbruket har stor arbeidsproduktivitetsvekst, langt større enn mange andre næringer, samtidig som realinntekten senkes. Dette paradokset er vel kjent i internasjonal økonomisk litteratur. Dette faktum kan korrigeres politisk. Til dette trengs debatt om sammenhenger. Gundersen tok ikke hensken.

Det viktigste langsiktige og positive ved årets jordbruksavtale er at regjeringen i forbindelse med den kommende tollproposisjonen fra Finansdepartementet vil bedre tollvernet for mjølk, ved at vi utnytter vår WTO-lovlige mulighet, nemlig at vi går over fra kronetoll til prosenttoll, noe som gir et langt bedre importvern. Alle som er opptatt av at jordbruket skal få betydelige deler av sin inntekt fra markedsprisene, må støtte dette. Dette er parallellt til det at vi sikrer norske lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakerne. Det er veldig sentralt. Jeg er veldig glad for at det har kommet på plass.

Terje Aasland (A) [16:29:07]: Jeg skal komme med en erkjennelse: Selvsagt er det utfordringer knyttet til norsk landbruk.

Det er også utviklingstrekk som en kanskje ser med større bekymring på enn utviklingstrekk på andre områder. Et av dem er nedgangen i antall bruk, kanskje først og fremst knyttet til – skal vi si – nedgang i produktivt areal. Det er bekymringsfullt, sett opp mot den globale situasjonen, som jeg nevnte innledningsvis i mitt første innlegg. Jeg synes det er helt relevant å sammenligne disse problemstillingene og sammenholde disse bildene.

Så blir det sagt at vi skremmer med at det blir tilbakeslag med Høyre og Fremskrittspartiet. Det er jo helt opplagt at en forsøker å beskrive også hva opposisjonen foreslår av tiltak. At det kan virke skremmende selv på Høyre-representanter, får en bare begrunne med at det kanskje er ganske farefulle veier som blir foreslått.

Jeg hadde et spørsmål til Høyre som jeg ikke har fått svar på. Det håper jeg representanten Flåtten kan svare på siden han har tegnet seg på nytt. Det er: Hvor mange skritt må Høyre nå ta for å stå side ved side når det gjelder Fremskrittspartiet og Fremskrittspartiets landbrukspolitikk? Det kunne vært greit å få svar på det.

Til Fremskrittspartiet og representanten Trældal: Man må jo bli mer og mer forundret etter hvert som debatten skrider fram. Han har jo, skal vi si, basert sin landbrukspolitiske tenkning rundt kjærligheten til New Zealand – det er jo ganske fantastisk – et land hvor gjennomsnittsbesetningen av kyr er på 337, mens gjennomsnittet i Norge er på 19. Det forteller noe om forskjellene, og det forteller faktisk også noe om hvordan Fremskrittspartiet ser på distriktslandbruket når de legger slike gjennomsnitt til grunn for tenkningen sin og formingen av politikken. Det henger ikke helt på greip. Det samme er det når man sammenligner fiske og landbruk – to vidt forskjellige områder. Det går liksom ikke an å gjøre det. Det er ganske problematisk å holde orden på en debatt når det er på denne måten man tar perspektivene.

Det er helt opplagt at det er en helt vesentlig forskjell på det Fremskrittspartiet foreslår, og det som ligger i saken. De uavklarte spørsmålene kommer vi tilbake til i landbruksmeldingen – mange spennende diskusjoner. Men det at også posisjonen markerer en tydelig avstand til en politikk som ville avvikle norsk landbruk – spesielt i distriktene, omtrent over natten – ja, det skulle bare mangle at man ikke brukte Stortingets talerstol til å påvise akkurat det. For det er faktisk sånn at med den totale avreguleringen av norsk landbruk som Fremskrittspartiet faktisk foreslår, er det en avviklingspolitikk.

Så vil jeg gjerne ha svar på fra Høyre om de vil følge Fremskrittspartiet i den politikken de har.

Presidenten: Svein Flåtten har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Svein Flåtten (H) [16:32:36]: Jeg skal svare representanten Aasland. For å stå side om side i politikken må alle partier tilnærme seg hverandre og endre på sin politikk. Jeg har sett de siste fem årene at den øvelsen foregår daglig i den regjeringen vi har, og ikke helt uten tenners gnissel.

Det jeg egentlig tegnet meg for, var innlegget til landbruksministeren. Han ble spurt om nedgangen i bruk, og han svarer med penger. Han svarer med at det var så og så mange millioner mindre under Bondevik II-regjeringen. Men det er ikke det landbruksministeren har blitt utfordret på her i dag. Han har blitt utfordret på hvilke tiltak han selv vil gjøre. Vi har vist tiltakene ganske kraftig, ganske mange ganger, i mange budsjetter, i mange jordbruksoppgjør, nemlig å slippe opp på en del av reguleringene i landbruket på eiendomssiden. Det ønsker ikke landbruksministeren å snakke om.

Gunnar Gundersen (H) [16:33:54]: Jeg må bruke 3 minutter på Lundteigen. For jeg er helt enig i at bonden er flink, han har jo vist det. Det er jo knapt nok noen næring som har hatt raskere produktivitetsvekst enn landbruket, det er helt riktig. Men når man holder eiendomsstrukturen fast, har bonden bare én måte å ta ut den produktivitetsveksten på, og det er å jobbe mindre på gården. Og det er det vi ser, det er snart ingen som jobber der – alle er avhengig av annet arbeid. Det er det jeg mente med at når man skal slåss mot tyngdekraften, gjelder det faktisk å innse at tyngdekraften er der. Det er ingen måte å gjøre

det på annet enn å øke tilskuddene betraktelig mer enn det vi gjør over statsbudsjettet, og det finnes det ingen politisk vilje til – ergo er landbruket ledet inn i en blindvei. Det burde snart de rød-grønne innse.

Så litt til Brekk: Som Flåtten sier, var det bare penger i det svaret. Det er noe helt annet vi utfordret Brekk på. Han kommer tilbake til Bondevik II-regjeringen. Ja vel, hva var det som skjedde under Bondevik II-regjeringen? Det var en klar retning: Man begynte å deregulere næringen. Så satset man på samdrifter. Man var ikke ensidig opptatt av familiebruk – som forskningen dokumenterer er en av de mest problematiske arbeidsplasser i norsk arbeidsliv. Ja, Lundteigen kan le, men det er ganske godt dokumentert at det er en isolert arbeidsplass, der folk har ganske store utfordringer – det burde Lundteigen kunne ta på annet alvor istedenfor å sitte og le i salen; det må han gjerne få lov til å gjøre, for det tror jeg han taper på. Man ga altså utøveren større frihet. Hva førte det til? Jo, det førte faktisk til større optimisme, det var kraftige tegn til økte investeringer, og det var investeringer som ledet i retning av et mer rasjonelt landbruk, altså samdrifter. Og det er det vi faktisk utfordrer. Vi var ikke ute etter en sånn tippekonnurransse om hvem som har ytt mest penger, for det ser vi ikke løser landbrukets problem.

Og så litt til Aasland: Vi har ikke tenkt å følge Fremskrittspartiet eller noen andre. Vi følger Høyres landbrukspolitikk. Den er ganske klar på at vi vil ha en forsvarlig omstilling av næringen. Vi innser at næringen har blitt ledet inn i en retning der mange bønder sitter fast. Man har investert i tiltro til at reguleringene skal være der, og da er det faktisk et politisk ansvar å få en sånn næring ut av det uføret man har ledet den inn i, på en forsvarlig måte. Og det gjenspeiler vår landbrukspolitikk.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [16:36:48]: Jeg har dessverre ikke fått fulgt hele denne debatten, men det jeg har fått høre av den, viser hvor forutsigbare landbruksdebatter er her i denne salen. Det er skremmende for hvert år å høre hvor lite debatten utvikler seg, spesielt fra flertallets side. Det er ingen evne, vilje eller lyst til å tenke nytt innenfor dette politikkområdet. Selve landbruket burde jo være et skoleeksempel på hvordan man ikke skal behandle en næring fra politisk side. Samtidig opplever vi en betydelig dobbeltkommunikasjon fra regjeringspartienes side, spesielt fra Senterpartiets side. Senterpartiet har nå sittet med landbruksministeren i fem år. Man har gitt inntrykk av at man skulle gi rekordstore inntektsoppgjør. Like fullt er frustrasjonen like stor der ute i næringen som da statsråd Riis-Johansen overtok for snart fem år siden.

Så har man representanten Lundteigen. Hvem han representerer, kan synes noe uklart. Jeg har registrert at representanten Lundteigen tidligere i år var ute og skulle ha et nytt Hitra-opprør. Jeg vil berømme representanten Lundteigen for at han ville gå i bresjen for å skape et større engasjement for og debatt om landbrukspolitikk i det norske samfunnet gjennom en slik aksjon. Men her ser vi at representanten Lundteigen seiler under falskt flagg, for han kommer jo ikke til å ta initiativ til et slikt opprør og en slik debatt i det norske samfunnet.

Så til jordbruksavtalen, om den skal sies opp eller ikke. Jordbruksavtalen er et ekstremt stivt system – det viser hvert eneste år forhandlingene – som gjør at organisasjonene aldri får gjennomslag for sine krav. Heller ikke i år har de fått gjennomslag for sine krav. Like fullt er man så bundet inn i systemet at man godtar nederlag år etter år. Det er rart at det ikke er flere i næringen som stiller spørsmål ved dyktigheten til de lederne som hvert eneste år godtar nederlag på nederlag i en forhandlingsposisjon med staten, når man burde ha alt å tjene på å få gjennomslag for sine krav.

Aksel Hagen (SV) [16:40:08]: Den store og vanskelige debatten på rød-grønn side, inkludert Kristelig Folkeparti, er hvor idealistisk og ambisiøs en bør være, og, ikke minst, hvor ambisiøs og idealistisk det både politisk og juridisk er mulig å være.

Dette er en spennende og krevende debatt, politisk som faglig, og som jeg virkelig ser fram til at vi nå skal ta i forbindelse med dette arbeidet med stortingsmeldingen. Det blir en landbruksdebatt, men det blir også en bred samsfunnsdebatt – hva slags Norge er det vi ønsker å utvikle framover?

Når det gjelder Høyre og Fremskrittspartiet, savner jeg en større grad av ærlighet. Det er nemlig en ærlig sak å ville redusere antall bønder – vi trenger da arbeidskraft i andre sektorer, vil mange si. Det er en ærlig sak å ville importere mer mat og redusere vår egen matproduksjon – både folk og land med penger bruker ofte å få kjøpt det de trenger å kjøpe. Det er en ærlig sak å ville avfolke deler av Bygde-Norge. Jeg er overbevist om at både tettsteder og byer i Norge klarer å ta imot større befolkningsvekst om det ikke går altfor fort.

Men jeg vil anbefale på det sterkeste, ikke minst nå i forbindelse med meldingsarbeidet og for å heve kvaliteten på denne debatten og gjøre den mindre forutsigbar, at vi nå nettopp spiller med mer åpne og ærlige kort om dette meldingsarbeidet som som sagt skal bringe debatten framover.

Representanten Trældal stilte spørsmål om hva som er forskjellen på fiske og jordbruk. Representanten Aasland har understreket det så godt før meg her i dag: Da har man virkelig skjont lite av hva slags produksjonsforhold norsk landbruk lever under. Det er både et opplysende spørsmål, og det er et avslørende spørsmål. Og enda en gang: Jeg håper virkelig at Fremskrittspartiet klarer å utvikle landbrukspolitikken sin noe, i hvert fall, i løpet av det kommende stortingsmeldingsarbeidet.

Alf Egil Holmelid (SV) [16:42:22]: Eg bad om ordet då Gundersen gjekk til frontalangrep på deltidsbruket og familiebruket. Då må han kjenne dårleg til norsk landbruk. Om vi skal ta vare på den dyrka jorda i Noreg, og med den topografien vi har i Noreg, er det rett og slett ikkje mogleg å ha berre heiltidsbruk i det norske landbruket.

Han nemnde også forskning. Det er forskarar som peiker på at inntekta per dagsverk faktisk kan vere vel så stor i deltidsbruket og familiebruket som det er i heiltidsbruket og i samdriftsbruket, bl.a. på grunn av investeringskostnadene, som har blitt ganske høge for mange bruk.

Så viser han til forskning og seier at det er fælt å jobbe på eit familiebruk. Det er nokre av oss som har vakse opp der, og som er bra menneske likevel!

Presidenten: Per Roar Bredvold har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Roar Bredvold (FrP) [16:43:29]: Jeg tror man er bra mennesker uansett hvor man har vokst opp, om det er på et småbruk eller et stort bruk eller om det er et annet sted.

Jeg innledet innlegget mitt i stad med å si at vi kunne diskutere i mange dager om dette temaet. Bredden er så stor, og det viser nettopp denne debatten også, men jeg tror ikke vi har kommet noe videre i dag.

Det er mye som mangler. Når f.eks. over halvparten av alle ordførere i Norge skriver under på et opprop mot den politikken som blir ført innenfor landbruket i dag, må det være noe som er feil.

Det må være riktig slik jeg sier at landbruket i dag er mindre arbeidsintensivt enn det var for noen år tilbake. Traktorene er blitt større, maskinene er blitt større, fjøsene er blitt større og mer effektive, vi har fått melkeroboter etc. – vi bruker mindre tid per produsert enhet. Så enkelt må det være.

Jeg tar i mot innbydelsen fra alle som vil ha meg på besøk, og jeg ser at også Arbeiderpartiets nestleder ikke vil prioritere bønder, som det stod i Nationen her om dagen.

Ola Borten Moe (Sp) [16:44:56]: Når det gjelder frihandel og reaksjoner på prosenttoll, tror jeg vi skal ta med oss lærdommen som vi har fått globalt de siste årene, og det handler jo nettopp om at hvert land når det står på, sikrer sin egen matproduksjon og sin egen befolkning. Det som sist skjedde, var at eksportlandene innførte eksporttoll for å sikre sine matvaremarkeder til en relativt rimelig pris. Det har igjen medført at de internasjonale matvaremerkene nå er i ferd med å endre seg. Nå sikrer man seg ressursen direkte i form av langsiktige leieavtaler om jord. Kina har inngått leieavtaler mange steder i Afrika om enorme arealer som de tar kontroll over direkte. Det burde også Høyre og Fremskrittspartiet lagt seg på minne, og ikke latt som om den utviklingen ikke er i full gang.

Det mener jeg er hovedårsaken til at norsk landbruk peker framover, for vi blir stadig flere mennesker ikke bare i Norge, men i hele verden. Vi har et globalt ansvar for å sikre nok mat ikke bare til egen befolkning, men bidra der vi har mulighet. Det er dermed mer enn nærings- og distriktsinteresser. Det dreier seg om et internasjonalt ansvar, ja, en plikt vi har som nasjon til å utnytte det som er vårt ressursgrunnlag, det som er våre muligheter til å bidra i dette.

Til Gundersen: Rask produksjonsvekst uten eiendomsstruktur og reformer – vel, det skjer jo. Det har jo kommet endringer som har gjort eiendomsvekslingene i landbruket mer smidig både når det gjelder størrelse og pris. Det er ikke sikkert at det kommer til å se likedan ut bestendig, men det er jo sånn at man endrer lovverket i takt

med tiden og tilhøvet. Så det er ingen grunn til å framstille dette som statisk.

Så må vi bare legge oss på minne at Høyre skryter voldsomt av at man la til rette for samdrift og en slags kollektiv drift innenfor landbruket. Jeg tror bare vi alle sammen må ta inn over oss at vi er nødt til å lage ha gode rammevilkår både for dem som er store, og for dem som er små, hvis vi skal klare å sikre at folk satser, at folk investerer, og at folk utnytter det produksjonspotensialet som er, at man rett og slett har den troen på dette, som vi er avhengig av i framtiden.

Så til Kielland Asmyhr og Fremskrittspartiet. At det ikke tenkes nytt i landbruket, er jeg helt uenig i. Landbruket er i dynamisk utvikling. Det er en rivende utvikling som skjer hvert eneste år. Landbruksavtalen har vært en suksess, ikke minst for forbrukssiden i det norske samfunnet. Det er ingen andre samfunn som har en så stabil lav prisutvikling på mat. Det burde ikke minst Fremskrittspartiet merke seg – det er jo i landbruket og i u-hjelpen man kutter. Det er det som skal betale alle andre budsjettpåplussinger. Mitt gode spørsmål til Fremskrittspartiet, Norges mest populistiske parti, er som følger: 80 pst. av Norges befolkning støtter altså opp om norsk landbruk – hvorfor er det da slik at man bruker dette som hoggestabbe når man plusser på absolutt alle andre områder?

Martin Kolberg (A) [16:48:09]: Jeg fikk en refleksjon som jeg hadde lyst til å komme med fra talerstolen.

Det er ikke mange som har så mye oppmerksomhet rundt denne debatten her i dag, og kanskje heller ikke mediene etterpå. Men det som er verdt å merke seg for Stortinget, er at dette er en debatt som helt typisk føyer seg inn i en lang historisk linje. Og hva mener jeg med å si det? Jo, når vi hører representantene fra høyrepartiene, og spesielt fra Fremskrittspartiet, skal Stortinget være veldig oppmerksom på at dette bare er et ledd i høyresidens konsekvente kamp mot det kollektive samfunnet. Det er den historiske dimensjonen i det som foregår her nå. Det det er grunn til å merke seg i det perspektiv, er at det som ligger bak de innleggene vi hører fra høyresidens representanter her, er at de forsøker å fornekte det fantastiske resultat det har hatt for norsk økonomi, for norsk befolkning og i dette tilfellet for det norske landbruket at det har vært et samarbeid mellom næring og stat gjennom flere generasjoner. Det er det de vil bryte opp! Og det er ikke å ta i for hardt å si at det er en historisk kamp som de utrettelig fører. Det som de bør svare på, og som de ikke svarer på uansett hvor mange ganger vi kommer til å spørre fra denne talerstolen, og fra alle andre talerstoler, er: Hvor tror representantene for høyrepartiene at norsk landbruk hadde stått hvis man ikke hadde hatt et samspill mellom staten og næringen gjennom generasjoner, hvis norsk landbruk bare skulle vært underlagt markedet, ikke vært internasjonalt beskyttet – et land som altså har et landbruk som er så utsatt, og som ligger med ryggen mot ishavet, i ordets geografiske forstand? Hvor hadde det stått? Det hadde ikke vært noe norsk landbruk, bortsett fra på enkelte områder, og innenfor spesialiserte områder. Det hadde jo vært en katastrofe, fordi vi alle sammen – iallfall når vi

snakker pent – snakker om distriktspolitikk og det å ta hele landet i bruk som en stor verdi for det norske samfunnet, og som gjør Norge til det det er.

Dette er egentlig et fundamentalt angrep på helt grunnleggende byggesteiner i det norske samfunnet. Det er derfor jeg fikk lyst til å ta ordet og si dette, for jeg synes det bør sies.

Så til slutt bare til dette med at Høyre når de blir utfordret med hensyn til hvordan de stiller seg til Fremskrittspartiet, sier: Ja, vi må jo tilnærme oss hverandre. Det synes jeg er en veldig skremmende setning. Betyr det at det norske Høyre faktisk fundamentalt skal forlate dette punktet og gå i Fremskrittspartiets retning, for tyngdepunktet må jo ligge mellom Høyre og Fremskrittspartiet hvis det er snakk om å møtes på et sted? Det vil være en stor utfordring for norsk landbruk og distriktene i årene som kommer hvis det skulle skje.

Presidenten: Neste taler er Lars Peder Brekk. Han er foreløpig siste inntegnede taler. Så får vi se.

Statsråd Lars Peder Brekk [16:51:40]: Ja, ja, vi får se, president.

Jeg må få lov til å svare på et par av innspillene, fra Flåtten og Gundersen. Representanten Flåtten sa at landbruksministeren svarer på spørsmål om antall bruk, men at han svarer med penger. Svaret er på sett og vis: Det var mindre penger og større avgang i antall bruk da Høyre var i regjering enn det er nå. Og hvis jeg ikke tar helt feil, sa jeg også i mitt forrige innlegg at avgangen i antall bruk var betydelig større på slutten av Høyres periode enn den har vært de siste årene. Og til tross for at det var oppgangstid i Norge i begynnelsen av forrige regjeringsperiode, har vi greid å redusere avgangen. Det kommer selvsagt av at vi har drevet motstrømspolitikk, at vi har brukt mer penger enn det opposisjonen noen gang har vært villig til å bruke – for å sammenligne.

For å gå litt videre her: Når representanten Kielland Asmyhr sier at det har blitt gitt inntrykk av rekordstore inntektsoppgjør, vil jeg bare understreke at tallene taler for seg. I løpet av de siste fem årene har den kronevise utviklingen i jordbruket i gjennomsnitt vært like stor eller litt større enn for sammenlignbare grupper. En må tilbake til 1970-tallet for å se den samme utviklingstrenden i jordbruket. Så det har faktisk skjedd mye, selv om mange av oss ønsker å gå enda lenger og vi ser behovet for å komme mye lenger når det gjelder utjevning av inntektene mellom dem som jobber i jordbruket, og dem som jobber utenfor jordbruket. Den kronevise utviklingen har vært god, men den burde vært bedre. Vi jobber hele tiden for å få til det.

Så til Gunnar Gundersen, som utfordrer på samdrifter og deregulering. Han har en litt spesiell karakteristikk av familiebruket. Jeg tror nok at forskningen viser – og de økonomiske sammenhengene viser – at familiebruket, som også representanten Lundteigen har understreket, er det mest robuste vi har hatt, og vi er særdeles avhengig av det også i framtiden. Samtidig er det slik at mange velger å finne løsninger i samarbeid med andre aktører. Det synes jeg er bra. Og for å si det enkelt og greit er den poli-

tikken vi har ført med hensyn til samdrifter, i grove trekk en videreføring av den politikken som Høyre gjennomførte – bortsett fra på ett område: Vi har sørget for at like store bruk har samme rammevilkår. For det sto ikke Høyre bak, det sto ikke den forrige regjering bak. De fordelte faktisk de store brukene, mens en nå, gjennom de endringene som er skjedd de siste årene, har greid å få like vilkår for disse brukene. Det er riktig, og det er viktig.

Harald T. Nesvik (FrP) [16:55:10]: Dette har vært en lang debatt, og det har vært en utfordrende debatt. Det har vært mange gode og engasjerte innlegg – og det har vært noen underlige innlegg. Jeg ønsker bare å kommentere et par små ting.

Til leiearbeidere: Man truer med at det vil kunne komme leiearbeidere til Norge som vil begynne å jobbe på gårdsbrukene. Det har vi jammen hatt i mange år, og det kommer vi også til å ha i årene som kommer. Jeg tror også vi på mange måter er avhengige av det.

Nok en gang er det slik at statsråden ikke klarer å komme seg ut av den unnskyldningsbanen han er på knyttet til den regjeringen som var. Nå er det altså fem år siden regjeringsskiftet da de borgerlige gikk av. Jeg synes at statsråden nå bør begynne å forholde seg til sin egen periode, denne og den foregående perioden, der Senterpartiet har hatt en finger med i spillet, i vesentlig grad.

Det som jeg stiller meg litt undrende til i debatten i dag, er at det kun er én representant som har fokusert på det som handler om forbrukeren, som skal betale regningen for den avtalen som er inngått. Man omtaler også markedet som noe forferdelig. Jeg må nok si at i hvert fall de jeg kjenner rundt omkring, er flotte, oppegående folk. Markedet er faktisk innbyggerne i dette landet, det er de som skal absorbere og kjøpe disse produktene som man nå har fått avtale for.

Flere var inne på problemstillingen knyttet til at vi også i Norge har et ansvar for en matvarekrise. Hvorfor skal vi da bruke jordbruksavtalen som et virkemiddel for å holde produksjonen nede – fordi man ønsker å holde prisen oppe? Det er jo det man gjør innenfor flere områder – det er det man gjør når det gjelder melkesituasjonen, det er det man har gjort når det gjelder egg. Vi sier én ting fra denne talerstolen, og så gjør vi noe helt annet når vi sitter i forhandlinger. Så forteller man hvor viktig dette oppgjøret er, og hvor fantastisk mange som sluttet opp om det. Hvorfor brøt da halvparten? Hvorfor gikk Bonde- og Småbrukarlaget ut av det? Norge stoppet ikke opp av den grunn.

Men det er klart at det toppet seg da man gikk tilbake til 1930-tallet og vi ble fortalt hva som ville kunne skje hvis vi faktisk slapp bonden fri. Da synes jeg vi har trådt over en grense. Hvis man skal tilbake på det planet, slår man til og med statsråden, som i hvert fall bare forholder seg til den foregående regjeringen, og ikke går helt tilbake til 1930-tallet.

Jeg gleder meg til at statsråden skal legge fram en ny landbruksmelding. Jeg ser fram til at vi skal få en ny debatt. Det er én ting som i hvert fall er helt sikkert, og det er at ingen landbruksminister i dette land

har sittet i stolen når det har vært så få gårdsbruk i Norge.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [16:58:26]: Jeg tror konklusjonen på denne debatten er relativt enkel. Den er at flertallet – og Senterpartiet spesielt – ikke vet hvor man vil i landbrukspolitikken. Det har vært tydelig i veldig mange år. Derfor tør man heller ikke gjøre noen særlige grep i den ene eller den andre retningen.

Det er mange her som er spent på den kommende landbruksmeldingen. Det var jo noe Fremskrittspartiet initierte i forrige stortingsperiode, da vi sa at nå må vi få en stortingsmelding. Så tok regjeringspartiene til fornuft og satte i gang det arbeidet. Men er det noen i denne salen som tror at det kommer noen store endringer, eller kursendringer, i norsk landbrukspolitikk gjennom den meldingen? Selvfølgelig ikke! Både i organisasjonene og i de styrende partiene er det en så ekstrem konservatisme når det gjelder dette politikkområdet, at det ikke kommer til å skje noen ting.

Så sier statsråden at tallene taler for seg, at det kronemessig har vært som for andre grupper, og at man fortsatt har en vei å gå. Det kunne da tyde på at man ikke har oppfylt det man har sagt.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor er organisasjonene da uenige i dette? Organisasjonene sier noe helt annet, at de ikke får kronemessig likestilling i forhold til andre grupper, og det er jo kjent at Småbrukarlaget – og det skal de ha skryt for – brøt forhandlingene fordi regjeringen ikke har levert det de har lovt.

Så var representanten Martin Kolberg her oppe og holdt noe som jeg vil kalle en 1. mai-tale om det kollektive samfunn og høyresidens trussel mot og jakt på det kollektive samfunnet. Hvorfor har også Arbeiderpartiet vært med de siste 20–25 årene og liberalisert store deler av samfunnet? Hvorfor har man vært med og liberalisert regelverket for de fleste andre næringer, men ikke jordbruket? Hvorfor har man vært med og bidratt til nedsalg bl.a. av statlige eiendom og statlige eierandeler i næringslivet?

Jeg tror at den typen 1. mai-tale blir holdt i en slik debatt fordi man ønsker å forklare seg bort fra hvorfor situasjonen i jordbruket er blitt slik som den har blitt.

Presidenten: Presidenten har et mål om at denne saken blir ferdig debattert før vi går til pause.

Ola Borten Moe (Sp) [17:01:48]: Ja, vi får se.

Aller først: Fremskrittspartiet tegner jo igjen, eller i hvert fall forsøker å tegne, et bilde av en næring som er svært statisk, som er gjennomregulert, der det skjer lite, og der det er store problemer og utfordringer. Jeg er enig i at det er utfordringer. Jeg er enig i at vi kunne ha kommet lenger og burde ha kommet lenger på inntektssiden, at vi burde ha kommet lenger på virkemiddelbruk som kunne gjort at flere hadde investert. Men hovedbildet er jo en næring som er svært dynamisk, som er frampå på de fleste områdene, og det leser man godt ut av statistikken. Aldri har så få produ-

sert så mye, og det er jo en imponerende produktivitetsvekst som vi har sett innenfor norsk landbruk de siste 20 årene.

Så har jeg lyst til å komme tilbake til dette med frihandel. Man forsøker seg også på en fortelling som sier at det er en voldsom rivning mellom norske interesser på frihandelsiden. Vi kan ikke gå både *for* tilgang til markedene for fisk og *mot* frihandel for landbruk. Vel, jeg mener at det er en logisk kortslutning. Alle land i hele verden opptrer ut fra egeninteresser. Amerikanerne og Europa kjemper for frihandel på de områdene der de tjener på det, og så kjemper de mot frihandel der de taper på det. Så er det summen av egeninteresser og fellesinteresser som til slutt utgjør fasit for hva det er mulig å få til i en eventuelt ny WTO-avtale. Jeg tror det er grunnleggende at også Fremskrittspartiet ser dynamikken i dette, og at også Høyre forstår og erkjenner dynamikken i dette. Det skulle jo bare mangle om ikke denne salen og vår egen regjering forsvarte det som er norske nasjonale interesser i internasjonale frihandelsspørsmål. Det har aldri vært ideologi som har drevet det framover.

Så var det Nesvik som var inne på dette med forbrukersiden – ja, jeg var inne på forbrukersiden. Vi er det landet i Europa der forbrukerne bruker nest minst av arbeidstiden sin på å betale matvareregningene. Vi er det landet i Europa som har en prissikring mot uforutsette prishopp på mat, som resten av verden ble utsatt for for et par år siden, og som vi unngikk fullstendig. Ikke minst fra forbrukersiden og forbrukersiden vil jeg hevde at det norske avtalesystemet har vært en stor suksess.

Så om 1930-tallet. Nesvik sa også at det var å gå altfor langt tilbake i tid. Vel, hva var det som forårsaket kriseforliket i 1935? Jo, det var gjeldskrisen innenfor landbruket. Det var stor sosial krise. Hva ser vi i Europa i dag samtidig som man avskaffer alle reguleringer? Jo, man ser stor gjeldskrise innenfor landbruket, man ser en stor sosial krise innenfor landbruket. Det er sånn at regulering av matvareproduksjon ikke er noe nytt. Det har alle land hatt til alle tider, og historien viser at det er svært fornuftig.

Martin Kolberg (A) [17:05:07]: Det er kanskje ikke så – la meg si – interessant for en debatt om landbruksoppjøret, men allikevel: Når mitt innlegg blir forsøkt politisk stigmatisert og plassert i en bås som en 1. mai-tale nærmest uten relevans, har jeg bare den kommentaren – jeg har sagt det én gang før, men jeg gjentar det igjen: Det skal ikke lykkes Fremskrittspartiets representanter i denne salen å forsøke å stigmatisere mitt politiske virke. Det skal ikke lykkes, for jeg vet veldig godt at jeg har veldig rett når det gjelder det de egentlig står for i dette spørsmålet. Det er jo ikke sånn som det forsøkes sagt, at Det norske Arbeiderparti, eller for så vidt den rød-grønne regjeringen, på sett og vis ikke tar i bruk markedet – heller ikke i forbindelse med landbruket – absolutt! Man legger til rette for markedet i mye sterkere grad og på en mye bedre måte enn hvis staten ikke hadde spilt en rolle slik som Fremskrittspartiet vil. Det er jo ganske rart at vi ikke hører Fremskrittspartiets innlegg holdt i næringsforsamlinger på landbrukssiden.

Vi hører aldri noen si der at staten ikke burde ha en forhandlingsmulighet og kunne gå inn. Jeg hører aldri noen si det. Men Høyres representanter her skal stigmatisere det og si at dette er en form for markedsfiendtlighet. Nei, det er det ikke. Det er bare igjen et uttrykk for den fornuftige samarbeidslinjen som vi står for, og som det har blitt holdt mange gode 1. mai-taler om, og som har vært med på å bygge dette kollektive system, og som selvfølgelig er en del av det politiske grunnlaget for den regjeringskoalisjonen som vi nå har. Der går et hovedskille i norsk politikk, og det hører med til denne debatten å ta det fram når Fremskrittspartiet nå framstår som de gjør i denne saken, og har de forslagene som de har.

Harald T. Nesvik (FrP) [17:07:38]: Bakgrunnen for at jeg tok ordet, var representanten Ola Borten Moes innlegg, der han prøvde å vise hvordan en frihandelsavtale kom på plass.

Problemet er jo bare at den posisjonen man inntar, påvirker resultatet i den andre enden. Det er klart at hvis Norge i sin iver, f.eks. i WTO gjennom neste Doha-runde, skal ha all mulig fokus på å beskytte det norske landbruket mot import utenfra, vil det selvfølgelig påvirke hvordan andre land vil se på Norges posisjon knyttet til fisk. Det er en sammenheng, og det må vi faktisk ta inn over oss.

Man prøver å skape et inntrykk av at norske landbruksprodukter er så billige. Da er det svært spesielt at vi stadig setter nye rekorder for handling i Sverige. Sverige er et land der de har en melkepris på ca. 7 kr literen, gjerne litt under. I Norge har vi en melkepris på over 13 kr literen. Den vil jo også øke nå, som følge av dette.

Videre bruker vi faktisk i denne avtalen, og også i tidligere avtaler, norske forbrukeres penger ved å holde melkeprisen oppe, for å subsidiere til og med eksport til utlandet – gjennom osteproduksjon.

Representanten Kolberg var også inne på at man ikke skal stigmatisere representanten Kolbergs syn. Nei, det skal vi heller ikke gjøre. Men hvis det er noen som har prøvd å stigmatisere et politisk parti – ja, til og med omtalt partiet som om det har en egen kode som skal knekkes – er det vel faktisk representanten Kolberg.

Det skal bli spennende å se hva som kommer ut av den nye meldingen. Ja, det blir veldig spennende, for det verste som kan skje i landbruket, er at vi går videre i den samme galeien som vi har gjort fram til i dag, for da kommer vi ingen vei. Da tror jeg at før eller siden er det nettopp landbruket som blir den store taperen, og det er det ingen som er tjent med.

Presidenten: Representanten Gunnar Gundersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Gunnar Gundersen (H) [17:10:05]: Det var egentlig Martin Kolbergs første innlegg som gjorde at jeg ville ta ordet, men når det gjelder hans andre innlegg, vil jeg kanskje anbefale at man leser litt om både marked og landbruk før man går hardt inn i debatten.

Når det gjelder det første innlegget, ville det kanskje vært en fordel å lese merknadene før man gikk inn i debatten, for Fremskrittspartiet står utenom, men når komiteen, inklusiv Høyre, omtaler jordbruksoppgjøret, så omtales bonden som selvstendig næringsdrivende. Da kan man ikke snakke om at Høyre snakker om at ethvert samspill skal opphøre. Så det hadde vært en stor fordel å lese de merknadene.

For øvrig er det jo underlig at man er forundret over at man blir politisert og stigmatisert litt når man snakker om kollektivismen. Jeg tror de fleste i norsk landbruk er veldig stolte over å være selvstendig næringsdrivende. Kollektivbrukene kjente vi fra sovjettiden, og da burde man i hvert fall ikke være mot samdrift, hvis man snakker om kollektivismen.

Erlend Fuglum (Sp) [17:11:11]: Representanten Kielland Asmyhr sa at det hadde blitt en lang debatt. Han har jo en evne til å gjøre debatten lengre med spennende innspill, som må kommenteres av enkelte av oss. Han etterlyser nytenking og nye grep i jordbrukspolitikken fra sittende regjering og etterlyser det særlig fra Senterpartiet. Unnskyld meg, men det er altså slik at nytt ikke trenger å være det samme som Fremskrittspartiets politikk – heldigvis. Det finnes også andre ting som kan være nyheter i jordbrukspolitikken.

Vi har sett en serie med jordbruksoppgjør, med resultater som ingen annen regjering, i dagens politiske situasjon, hadde kunnet legge fram – et skifte i jordbrukspolitikken i forhold til tidligere. Vi har fått lagt fram en klimamelning, og Norge er, så vidt jeg forstår, det første landet som setter landbruket inn i klimadebatten, i et perspektiv der landbruket ikke bare er gjort til et problem, men en viktig del av løsningen i klimadebatten. Vi har fått et internasjonalt fokus, der Norge spiller en viktig rolle i internasjonale forhandlinger for å ivareta ikke bare Norges, men også andre små lands interesser når det gjelder landbruk. Vi har startet arbeidet med en stortingsmelding som skal se nytt på den norske landbrukspolitikken.

Jeg er stolt av en regjering som ikke bare snakker om små oster, men som snakker om at vi må produsere mye mat. Vi er nødt til å produsere mer mat, for vi står foran en situasjon i verden med økende befolkning, klimatiske forhold og vannutfordringer som gjør at det vil bli behov for og en stor utfordring å øke den matproduksjonen i framtiden.

Så anklager representanten Kielland Asmyhr Senterpartiet for «dobbeltkommunikasjon», fordi vi har store ambisjoner på vegne av det norske landbruket. Når det kommer til «dobbeltkommunikasjon», kommer jo representanten Kielland Asmyhr fra et parti som vet hva man snakker om. Jeg kjenner situasjonen fra mitt eget hjemfylke, Nord-Trøndelag, der Fremskrittspartiet i valgkamp etter valgkamp har gjort hva de har kunnet for å få stemmer på bygdene, få stemmer fra landbruket, samtidig som

de har gjort hva de har kunnet for å slippe å få fokus på sin egen politikk, som går på å halvere overføringene til landbruket over natta i budsjett etter budsjett, og som de har prøvd å snakke seg unna når det har blitt påpekt i debatter.

Representanten Kielland Asmyhr må gjerne anklage oss og prøve å gjøre det til et problem at vi har høye ambisjoner på vegne av landbruket. Han må gjerne snakke om «dobbeltkommunikasjon». Han skal få tydelig beskjed mot slutten av debatten i dag. Det er ikke tale om at vi kommer til å redusere våre ambisjoner for landbruket i framtiden!

Presidenten: Representanten Terje Aasland har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Terje Aasland (A) [17:14:07]: Det var representanten Gundersen som fikk meg til å ta ordet da han henviste til at man burde lese innstillingen. Det vil jeg oppfordre også representanten Gundersen til å gjøre, fordi Høyre skriver i sine merknader at Høyre

«mener nå at strukturendringer i jordbruket må gå hånd i hånd med en gradvis reduksjon i overføringsnivået til jordbruk og jordbruksbyråkratiet.»

Jeg har spurt Høyre to ganger hva de mener med det. De har avstått fra å svare hele tiden. Det betyr at den setningen i utgangspunktet er en tilnærming til det Fremskrittspartiet står for, som er total avregulering.

Til slutt vil jeg bare benytte den korte merknaden til å si at markedet er en utmerket tjener, men en elendig herre. Dessverre har Fremskrittspartiet et mål om at markedet fortsatt skal være en herre. Markedet må reguleres for å fungere. Finanskrisen er et godt eksempel på det – landbrukspolitikken et annet.

Presidenten: Harald T. Nesvik har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Harald T. Nesvik (FrP) [17:15:22]: Jeg er helt enig med komiteens leder i at det skal være regulatorvirksomhet i et marked. Det har også Fremskrittspartiet ønsket. Spørsmålet er bare på hvilket nivå man skal legge reguleringen, og hvorvidt også næringsutøveren selv skal kunne få styre litt mer av sin virksomhet enn det som er tilfellet i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 7 og 8.

(Votering, se sidene 4210 og 4211)

Møtet avbrytes nå. Nytt møte settes igjen kl. 18. Vi starter med sak nr. 9, og første taler på kveldsmøtet er Torgeir Trædal.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møte tirsdag den 15. juni 2010 kl. 18

President: Øyvind Korsberg

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 96)

Sak nr. 9 [18:00:17]

Innstilling fra næringskomiteen om Reindriftsavtalen 2010/2011, og endringer i statsbudsjettet for 2010 m.m. (Innst. 365 S (2009–2010), jf. Prop. 128 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hvert parti og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Trældal (FrP) [18:01:10] (ordfører for saken): Forhandlinger om Reindriftsavtalen 2010/2011 ble innledet den 16. desember 2009. Partene kom i avsluttende forhandlingsmøte den 18. februar 2010 til enighet om ny avtale, som gjelder for perioden 1. juli 2010–30. juni 2011. Rammen for Reindriftsavtalen 2010/2011 er på 101 mill. kr. Dette er tilsvarende bevilgning som for inneværende avtale etter vedtatt budsjett for 2010.

Sentrale utfordringer og oppgaver: Å sikre, utvikle og styrke reindriftsnæringen innebærer krevende utfordringer for både næringen og myndighetene. I dette arbeidet er felles virkelighetsforståelse og samhandling mellom de ulike aktørene en avgjørende forutsetning.

Det er fortsatt en utfordring i forholdet mellom beitetrykk og ressursgrunnlag i deler av Finnmark. I tillegg har man i løpet av de siste årene registrert økte konflikter mellom reindriften og øvrige interesser i dette fylket.

Det er dissens mellom opposisjonen og regjeringspartiene bl.a. der opposisjonen ber regjeringen legge fram en egen stortingsmelding om reindrift i løpet av 2010, som blir avvist. Det er også en dissens som går på om reinkjøttet skal beskyttes av tollvern. Regjeringen viser til Soria Moria-erklæringen om å sikre norske produsenter et sterkt importvern.

Jeg regner med at de respektive partier går inn på hva de mener, så fra nå av vil jeg ta en gjennomgang av Fremskrittspartiets syn.

Siste reindriftsår har reineierne klart å dokumentere rovviltskade på ca. 1 300 rein, men fått erstatning for om lag 20 000, og dette er en økning på ca. 50 pst. fra i fjor. Av dette er omtrent halvparten dokumenterte gaupeskader.

Anslagsvis 80 000 dyr har gått tapt av ulike årsaker det siste reindriftsåret. Av disse har reineierne søkt om erstat-

ning for ca. 65 000 dyr. Det vil si at det forsvinner 219 rein hver dag, og at gaupa tar rundt 100 rein hver dag.

Om ikke dette skal være nok, så må også norske skattebetalere betale rovdryrerstatning i hundretusenkronersklassen til svenske reineiere. Jeg spurte mine kollegaer i Nordisk Råd om de var villige til å betale erstatning til norske samer på svensk jord. Svaret var da at de ikke var naive, og at de ikke hadde tilgang til de norske oljemilliardene.

Hvor skal dette ende? Går man inn i tallene for krav om erstatning, ser vi at bare tre reineiere i Finnmark fikk erstattet dyrene de mener er drept av fredet rovvilt. Likevel klaget bare 50 av de 392 andre på vedtaket.

Mange som har fått avslag på sin søknad om erstatning, har oppgitt å ha flere kalver enn simler. De har fått følgende begrunnelse fra fylkesmannen for avslagene: Kalvetilgangen i driftsenheten er et viktig utgangspunkt for fylkesmannens utmåling av erstatning for sannsynliggjort tap av kalv, jf. § 8 i erstatningsforskriften. Fylkesmannen finner det vanskelig å forstå hvordan antall fødte kalver kan være høyere enn antall simler i flokken.

Jeg kan ta et par tilfeldige eksempler: En reineier har søkt om erstatning for 682 dyr, og fått erstattet 35. En annen har søkt om erstatning for 646 dyr, og har fått erstattet 18. Ingen av disse har klaget på vedtaket. Spørsmålet vi kan stille statsråden, er: Hvor sannsynlig er det da at dette representerer tap reineierne selv mener er reelle? Hvilken annen næring ville kunne gjort dette uten å bli gransket?

Jeg er skuffet og ikke minst overrasket over at de andre partiene avviser dette, all den tid også reindriftsnæringen selv ønsker en gransking velkommen. I tillegg har også fylkesmannen ønsket et nytt reglement rundt erstatningsordningen.

Når det meldes inn tapstall som utgjør en tredjedel av reinsdyrbestanden i Norge, og krav om mer enn 39 mill. kr i erstatning, mener jeg det er grunnlag for å se om dette stemmer. Samtidig ser vi også at tapstall som blir avvist av fylkesmannen, ikke blir påklaget. Det synes jeg virker noe spesielt.

Vi må få på plass effektive og rettfærdige kontrollordninger. Et slikt forslag bør være å øremerke reinsdyr elektronisk på samme måte som sauer. Hvert reinsdyr må ha et eget nummer. Bare på den måten kan vi kontrollere antallet og følge dem i næringskjeden.

Vi er nødt til å starte en storstilt nedslaktning av tamrein, spesielt på vestvidda, slik at antall tamrein kan komme ned på et slikt antall at vi kan ha en bærekraftig næring. Istedenfor å stå for en bærekraftig utvikling av reindriftsnæringen i Finnmark velger Stortinget og dagens regjering ikke å gjøre noe. Regjeringen burde prioritere å ivareta beiteressursgrunnlaget, men isteden velger dagens regjering en politikk som ikke ivaretar bærekraftighet. Tvert imot velger man å holde seg til samiske rettigheter og krav, og ignorerer prinsippet om bærekraftighet. Dette er en bjørnetjeneste overfor reindriftsnæringen generelt, men også ødeleggende for all annen næringsetablering.

Situasjonen i Finnmark er slik at en næring som årlig mottar over 100 mill. kr i statlige subsidier og er blitt gitt eksklusive rettigheter, samtidig fungerer ekskluderende på

all annen utvikling og etablering av næringsliv som har livets rett. Når skal regjeringen begynne å ta ansvar for sin mislykkede politikk?

Så vil jeg fremme Fremskrittspartiets forslag både der vi er alene, og dem vi står sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Torgeir Trældal har tatt opp de forslagene han refererte til.

Arne L. Haugen (A) [18:06:35]: Jeg takker saksordføreren for en ryddig jobb, selv om jeg skulle ønske at han i større grad hadde skrevet merknader som flertallet i komiteen kunne ha sluttet seg til. Nåvel, spøk til side. Det blir i hvert fall klare skillelinjer i reindriftspolitikken, og det kan jo være nyttig.

Jeg merker meg at årets reindriftsavtale har den samme økonomiske rammen som fjorårets, og jeg har også registrert at lederen i NRL uttalte at avtalen har en ramme som er tilpasset behovet for å husholdere med budsjettmidlene. Det synes jeg er en konstruktiv tilnærming.

Fremskrittspartiet vil også i år stemme imot avtalen. Det er ikke å undres over, det er samme holdning til saken som i fjor. Det må vel sies å være helt i tråd med saksordføreren holdning om frislipp, og at det er opp til enhver, ut fra egne forutsetninger, å ivareta sin tarv – uten avtaler, uten tollvern, nær sagt prisgitt skjebnen. Men jeg merker meg at saksordføreren ikke gjentar sitt utsagn om at bønder som får rein på innmarka, må utstyres med skytevåpen. Det er da positivt, synes jeg, og et bidrag til å holde debatten på et saklig nivå.

Men jeg synes at Fremskrittspartiet representerer en trist holdning til reindriften. Reindrift er kanskje en liten næring i nasjonal målestokk – det må vel innrømmes – men spesielt i samiske samfunn i Finnmark, og i andre deler av landet, har den stor betydning både økonomisk, sysselsettingsmessig og kulturelt. Den er en viktig del av den samiske kulturen, og på dette området har vi også folkerettslige forpliktelser i forhold til det samiske folk. Næringen fortjener positiv oppmerksomhet, og vi må sette fokus på tiltak som kan bidra til at næringen kan utvikle seg på en god måte og sikres for framtiden, og ikke bare svartmale.

Vel, det har tatt for lang tid å få på plass en ny organisering av reindriften noen steder og etablere et dyretall som er tilpasset beitegrunnet. Man er kommet for kort i noen områder. Det forutsetter jeg at det tas tak i. Men det er også områder som fungerer godt, det må ikke underslås. Det er positive signaler når slaktevekten er dobbelt så høy i deler av Øst-Finnmark som i vest.

Også Arbeiderpartiet er utålmodig og synes at implementeringen av den nye reindriftsloven tar lang tid. Det virker som dette er ekstremt krevende, og det er det. Det er et omstendelig arbeid. Mange må engasjeres, og det er ulikt hvor stort tempo det er mulig å få til på disse prosessene. Det kreves veiledningskompetanse og handlekraft i forvaltningen, og kvaliteten på dette arbeidet vil nok variere. Men det må ikke herske tvil om at den indre organiseringen av reindriften skal på plass, slik loven foreskriver.

Flertallet har i sine merknader kommentert svært viktig arbeid som foregår både i Nordland og Nord- og Sør-

Trøndelag, som er helt avgjørende for å håndtere rovviltproblemene og berge den sør-samiske kulturen. Det er dramatisk, men det er viktig å understreke at mange har engasjert seg i dette arbeidet i disse områdene. Det gjøres en oppofrende og helhjertet innsats. Det er noe det må bygges videre på, og det er også noe som andre distrikter kan ta lærdom av. Det skal man ikke blåse i nesen av. Reindriften er i en unik situasjon, med stor etterspørsel og gode markedsutsikter. Det er store muligheter for økt verdiskaping, men det forutsetter et godt samarbeid i hele verdikjeden.

Jeg vil avslutningsvis vektlegge at det må jobbes videre slik at målene om at reindriften skal være økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig, kan nås.

Frank Bakke Jensen (H) [18:11:24]: Fra Høyre vil vi ikke bruke veldig mye tid på å behandle selve den økonomiske delen i reindriftsmeldingen. Avtalen er for så vidt grei nok, og vi støtter opp om den sånn den ligger. Men vi vil bruke lite grunn tid på det vi ser på som reindriftens kanskje største utfordringer framover.

Reindriften skal, som det står i reindriftsloven, drives etter prinsippene om økonomisk, økologisk og kulturell bærekraft. Dette er ingen enkel målformulering for en liten næring, og fører på mange måter til at næringen blir presset både utenfra og innenfra.

Som redegjort for i reindriftsavtalen sliter store deler av næringen med å bli økonomisk bærekraftig. Det er mange heltidsansatte, og det er mange deltidsansatte, munner å mette, og dette gjør at næringens økonomi er uoversiktlig, men på de fleste områdene ikke tilfredsstillende.

Reindriften, som mange andre næringer, trenger økonomiske og organisatoriske muskler for å takle endringer. Verden snurrer fort, og tilpasninger er alltid nødvendig for å takle nye forhold. Disse musklene er næringen p.t. ikke i besittelse av.

Rovdyrproblematikken er sentral når man skal se på næringens økonomi. I innstillingen står det at den nåværende erstatningsordningen i stor grad baserer seg på krav om dokumentasjon av tap. Dette er helt feil. Det er forsvinnende lite av tapene som dokumenteres. Derimot baserer den nåværende erstatningsordningen seg veldig mye på skjønn.

Økologisk bærekraftig kan man ikke si at næringen er i nærheten av å være. Innslag i media og rapporter fra myndighetene viser ofte bilder av næringsutøvere i krise. En næring som burde ha muligheten til å fortelle de mest fantastiske historier om økologisk bærekraft, sliter med historier om nedbeitede arealer, utsultede rein, lovlig og ulovlig oppsatte reingjerder, gjerder som er falt sammen og rester etter gamle gjerder. De siste beskrivelsene er nok ikke i stort sannheten om næringen, men dessverre et inntrykk som altfor, altfor ofte får sette seg. Konflikter mellom kommuner og reinbeitedistrikt er også hyppig å lese om i media.

Jeg registrerer av merknadene i innstillingen at posisjonen er fornøyd med at Kommunaldepartementet arbeider med problemene Alta kommune har beskrevet. Reindriften setter opp skillegjerder uten å varsle noen. I snart et halvt år har man forsøkt å få brakt på det rene om reindriften

må forholde seg til plan- og bygningsloven eller ikke. For meg står det soleklart at dette er problemstillinger departementet må ta på alvor, og jeg ser ingen grunn til at man skal si seg fornøyd med tingenes tilstand. At man ikke på et halvt år er i stand til å si hvem som omfattes av plan- og bygningsloven, er rett og slett en skandale. Dette bygger opp om bildet av en forvaltning og en næring i utakt med omgivelsene. Den politiske ledelsen i departementet er her med på å forsterke problemene heller enn å løse dem.

Kulturell bærekraft innebærer at det samiske skal prege næringen. Dette kan ofte bli et tveegget sverd. En næring som er avhengig av strukturelle tiltak for å oppnå de økonomiske kravene som stilles, kan ikke samtidig plasseres i fortiden under dekke av å ivareta ansvaret for den kulturelle bærekraft. De uoversiktlige tilstandene når det gjelder antall rein og antall eiere, er eksempler på at kulturell bærekraft kan tvinge næringen i kne.

Jeg er vel kjent med at det også finnes eksempler på reindriftsutøvere som driver meget godt. Det er mange utøvere og mange distrikt som produserer store kvanta reinkjøtt av førsteklasses kvalitet. Deres driftsform er bærekraftig hva gjelder både økonomi og økologi og å ivareta den samiske kulturen. Bildet er derfor ikke helt sort. Samtidig er det viktig å peke på at også disse utøvernes næringsvirksomhet lider når hverdagen preges av konflikt og negativ omtale.

Det er på denne bakgrunn Høyre sammen med Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer forslag om en egen stortingsmelding om reindriften. Posisjonen sier seg fornøyd med at dette skal behandles i en varslet landbruksmelding. Det er etter vår mening ikke tilstrekkelig. Reindriften er for Norge en så viktig næring at den ikke fortjener å drukne i en landbruksmelding.

Vår begrunnelse for å justere periodiseringen av avtalen til å følge kalenderåret følger samme mal som i forrige sak, om jordbruksoppkjøret, og den redegjør jeg ikke nærmere for nå.

Alf Egil Holmelid (SV) [18:16:07]: SV er oppteken av at reindriftsnæringa skal vere berekraftig både kulturelt, økonomisk og økologisk.

Reindriftspolitikken i Noreg byggjer på to søyler. Han har eit næringspolitisk produksjonsperspektiv, og han har eit samepolitisk perspektiv. Vi har i Noreg eit særleg ansvar for at den samiske kulturen kan leve og utvikle seg, og reindriftsnæringa står sentralt i denne kulturen.

For at reindriftsnæringa skal vere berekraftig i samisk kultur, er det viktig at ho blir oppfatta og forvalta som ei næring med økonomisk verdiskaping. Ei næring som ikkje har fokus på økonomisk verdiskaping, blir ofte eit utstillingsvindaug og ikkje ein reell basis for ei normal utvikling av kultur og næring. Derfor er det viktig at reindriftsnæringa har stabile og langsiktige rammevilkår på lik linje med andre delar av landbruksnæringa. Reindriftsavtalen og reindriftslova er dei sentrale elementa i forvaltninga av reindrifta.

Reindriftsnæringa er ei viktig og tradisjonsrik næring, og ho er svært arealkrevjande. Derfor kan det lett oppstå former for arealkonflikt i forholdet mellom reindriftsnærin-

ga og andre næringar. I delar av Finnmark er det framleis eit stort beitetrykk i forhold til ressursgrunnlaget. Det er viktig å følgje opp reindriftslova frå 2007 og få på plass eit godt forvaltningsregime som kan redusere konfliktnivået kring arealbruken.

Den største utfordringa i reindriftsnæringa på lang sikt er altså tilgang på areal. Det er viktig med godt samarbeid mellom kommunar og mellom kommunar og regional forvaltning. På den måten kan ein få ein meir heilskapleg forvaltning og kan leggje grunnlaget for eit mindre konfliktnivå.

I ein del område opplever næringa sviktande lønsemid. Derfor er det viktig å fokusere på tiltak som kan sikre ressursmessig og økonomisk berekraft i næringa. Reindriftsavtalen legg derfor vekt på tiltak som stimulerer til auka slakteuttak og auka verdiskaping, og det er det som må til for at vi skal få ei heilskapleg, berekraftig næring. Ei økonomisk berekraftig næring kan også vere ein betre kulturberar i det viktige perspektivet.

Den landbruksmeldinga som no er i arbeid, vil også omfatte reindriftsnæringa. Det vil gi oss ei anledning til grundigare drøfting av dei utfordringane næringa står overfor, og vi ser fram til at den kjem til å få ein sentral plass i den varsla meldinga.

Det er viktig å sikre og utvikle reindriftsnæringa, som er ei unik næring i internasjonal samanheng. Den er, som fleire har vore inne på, kanskje ikkje den heilt store næringa i forhold til andre næringar i Noreg, men Noreg har eit heilt unikt ansvar for å ta vare på denne næringa, som internasjonalt har eit unikt preg, og som også betyr mykje for rettane til samane, som er ein viktig del av vårt samfunn og vår kultur.

Irene Lange Nordahl (Sp) [18:19:43]: Reindriften som næring, kultur og livsform er unik og fortjener positiv oppmerksomhet. Det er derfor viktig at tiltakene i reindriftspolitikken innrettes slik at næringen sikres, utvikles og styrkes. Senterpartiet viser i denne sammenheng til de mål som er satt av Stortinget om at reindriften skal være bærekraftig både i økologisk, økonomisk og kulturell forstand.

Å sikre, utvikle og styrke reindriftsnæringen innebærer krevende utfordringer både for næringen og for myndighetene. I dette arbeidet er felles virkelighetsforståelse og samhandling mellom de ulike aktørene en avgjørende forutsetning.

Gjennom den nye avtalen forsterkes tiltakene som sikter mot en mer optimal produksjon og bedre tilpassing av reintallet i forhold til ressursgrunnlaget. Ett viktig tiltak er at tilskuddet til slaktning av reinkalv økes vesentlig.

Markedssituasjonen for reinkjøtt har blitt vanskelig i løpet av det siste året. Avtalen legger derfor stor vekt på tiltak som kan bidra til å bedre gjennomføringen av slaktningen gjennom sesongen og til økt salg. Dette mener vi i Senterpartiet er viktig for å legge til rette for videre utvikling av reindriftsnæringen.

Etter lange og grundige overveielser la den nye reindriftsloven hovedansvaret for den indre organiseringen i reindriften på reieneierne selv, noe som skulle føre til an-

svarliggjøring og en indre justis når det gjelder øvre reintall og en bærekraftig drift.

Senterpartiet er bekymret over at det per 1. april 2010 fortsatt er 17 pst. av distriktene som ikke har levert bruksregler til godkjenning. Det er også stor variasjon i kvalitet på de bruksreglene som er levert. Senterpartiet vil derfor understreke viktigheten av at regjeringen har en tett oppfølging av de distriktene som ennå ikke har levert bruksregler, samt de distriktene som har levert, men hvor kvaliteten på bruksreglene ikke er tilfredsstillende.

Rovdyr er et annet område som har stor betydning for reindriftsnæringen. I dag er problemet med rovdyr så omfattende at det i noen områder er uforvarselig for næringen. Selv om det er satt inn mange tiltak, er det behov for å gjøre mer. Et sentralt tiltak vil være å få redusert bestandene til fastsatte bestandsmål.

For å redusere konfliktnivået mellom reindrift og rovvilt vil det også være av avgjørende betydning at man får en rask oppfølging av forslagene fra arbeidsgruppen ledet av fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det er også svært viktig at rovdyrpolitikken blir gjennomgått i samsvar med Soria Moria II, slik som regjeringspartiene har understreket i merknadene til denne saken.

Reindriftens utfordringer er mange og sammensatte, og i deler av Finnmark er det fortsatt manglende sammenfall mellom beitetrykk og ressursgrunnlag.

En samlet komité viser videre til at det er strid om lovfortolkninger, slik at mange opplever at rein beiter på arealer som skal være fredet fra reinbeite. I tillegg er det uklarheter om fortolkning av reindriftslov kontra plan- og bygningslov i tilknytning til reindriften. Dette er omtalt i merknadene til saken.

Det viktig at regjeringen arbeider videre med dette, og fra Senterpartiets side mener vi det vil være av sentral betydning å få avklart slike forhold så snart det er mulig.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [18:23:12]: Reindriftspolitikken er en avveining mellom tre områder: dyrehelse, næringsgrunnlag og økologisk bærekraft. Det er utfordringer med reindriften på alle disse tre områdene. Kristelig Folkeparti mener reindriften kan gi god utnyttelse av ressurser i marginale fjell- og utmarksområder og er en sentral bærer av samisk kultur. Kristelig Folkeparti mener tiltakene i reindriftspolitikken må innrettes slik at næringen blir bærekraftig både i økologisk, økonomisk og kulturell forstand.

Vi har registrert at partene kom til enighet om ny avtale for kommende periode med en ramme på 101 mill. kr. Dette er tilsvarende bevilgning som for innværende avtale etter vedtatt budsjett for 2010.

Vi har merket oss at det er strid om lovfortolkningene, slik at mange opplever at rein beiter på arealer som skal være fredet for reinbeite. I tillegg finnes det uklarheter når det gjelder fortolkning av reindriftsloven kontra plan- og bygningsloven i tilknytning til reindriften. Dette er bekymringsfullt. Kristelig Folkeparti ser også med bekymring på interne konflikter i næringen. Næringen selv har lenge varslet at noe må gjøres, og unge etablerere ser ikke en fremtid for næringen dersom tiltakene ikke virker.

Det er nesten 20 år siden Stortinget behandlet en egen stortingsmelding om reindrift, St.meld. nr. 28 for 1991–1992. Kristelig Folkeparti mener at det må utarbeides en ny reindriftsmelding på bakgrunn av de store endringene som har skjedd i reindriften i denne perioden. Dette gjelder på det økologiske plan med arealinngrep, tap av beiteland, rovdyrtape og klimaendringer, på det rettslige plan med økt fokus på sedvanerett, ny reindriftslov og ny reinbeitekonvensjon, og på det økonomiske plan med omlegging av tilskudds- og erstatningsordninger. I tillegg har reindriftsnæringen, særlig i Finnmark, utfordringer knyttet til produksjonsvariasjoner, lave slaktevekter, svært høye rapporterte rovdyrtape og lav produktivitet. Vi trenger altså en helhetlig gjennomgang av næringen og fremmer derfor forslag sammen med Høyre og Fremskrittspartiet om en egen stortingsmelding.

Våren 2007 ble det vedtatt en ny reindriftslov i Stortinget. Loven var resultat av en lang og grundig prosess, og de nye reglene er en nyvinning både for reindriften og for samfunnet. Den nye reindriftsloven legger på en helt annen måte enn tidligere til rette for internt selvstyre i reindriften, samtidig som det gir myndighetene mulighet til å ivareta sitt overordnede ansvar for at reindriften er bærekraftig.

Reindriftsdistriktene har en viktig rolle i arbeidet med oppfølging av ny reindriftslov og skal utarbeide bruksregler for ressursforvaltningen. Kristelig Folkeparti er derfor bekymret over at det per 1. april 2010 fortsatt er 17 pst. av distriktene som ikke har levert bruksregler til godkjenning, og viser til at det også er stor variasjon i kvaliteten på de bruksreglene som er levert. Vi forutsetter derfor at regjeringen har en tett oppfølging av de distriktene som ennå ikke har levert bruksregler, og de distriktene som har levert, men hvor kvaliteten på bruksreglene ikke er tilfredsstillende.

Det ble også etablert nye virkemidler som kan settes inn når et for høyt reintall skal reduseres. De virkemidlene trenger vi nå. Situasjonen for lavbeitene på Finnmarksvidda er langt fra god nok. Gjennom avtalen gis det en kraftigere stimulans til alle reineiere i Vest-Finnmark for å redusere og tilpasse reintallet ved at de tidligere ordningene med kalveslaktetilskudd og tidligslaktetilskudd er erstattet av et nytt tilskudd hvor reineierne må oppfylle et fastsatt slaktekrav.

Kristelig Folkeparti er bekymret over at arbeidet med å redusere reintallet i de mest utsatte områdene i Finnmark tar lang tid og er opptatt av at dette viktige arbeidet følges opp, slik at man sikrer en mest mulig bærekraftig reindrift. Dette er spesielt viktig av hensyn til dyrevelferden, men også for å sikre at reindriften skjer innenfor forsvarlige økologiske og økonomiske rammer.

Statsråd Lars Peder Brekk [18:28:33]: Reindriften gjør Norge rikere. Reindriften som næring, kultur og livsform er på mange måter unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Den fortjener derfor positiv oppmerksomhet og fokus på tiltak som kan bidra til at næringen sikres, utvikles og styrkes.

Å sikre, utvikle og styrke reindriftsnæringen innebærer krevende utfordringer både for næringen og for myndighetene. I dette arbeidet er felles virkelighetsforståelse

og samhandling mellom de ulike aktørene en avgjørende forutsetning.

Jeg er svært fornøyd med at vi også i år kom fram til en god reindriftsavtale. Etter min vurdering bidrar den nye avtalen til å ta noen nye, viktige skritt mot en mer bærekraftig reindrift, der utøverne selv tar et større ansvar for utviklingen av egen næring og en markedsrettet produksjon. Avtalen innebærer økonomiske tiltak i reindriftsnæringen på i alt 101 mill. kr. Det er tilsvarende bevilgning som for inneværende avtale. Gjennom den nye avtalen forsterkes tiltakene som sikter mot en mer optimal produksjon og bedre tilpasning av reintallet i forhold til ressursgrunnlaget. Ett viktig tiltak er at tilskuddet til slakting av rein kalv økes vesentlig. For å bidra målrettet til likestillingsarbeidet i reindriften er partene videre enige om en klar økning i ektefelletilskuddet. Markedssituasjonen for rein kjøtt har blitt vanskelig i løpet av det siste året. Avtalen legger derfor stor vekt på tiltak som kan bidra til å bedre gjennomføringen av slaktingen gjennom sesongen og til økt salg.

Samlet sett bekrefter den reindriftsavtalen som nå er framforhandlet, den dreining man har hatt i de senere årene, og som innebærer et sterkere næringsmessig fokus og en tilrettelegging for de reindriftsutøverne som har reindrift som hovednæring. Jeg er derfor glad for at komitéflertallet slutter seg til reindriftsavtalens profil, slik at avtalen fortsatt kan nyttes som et aktivt verktøy for stimulering til økt slakting og økt produktivitet.

Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv, og utfordringene er i den sammenheng mange og sammensatte. Jeg skal nevne noen av disse.

Per i dag er det, som flere nevner, om lag 15 pst. av reinbeitedistriktene som ennå ikke har levert bruksregler. Dersom distriktene ikke er villige til eller i stand til, innenfor fastsatte frister, å utarbeide bruksregler, skal områdestyret gjøre dette. Det er en omfattende prosess som nå er i gang både i reindriften og i forvaltningen. Jeg er glad for å kunne meddele at de første bruksreglene ble stadfestet av Reindriftsstyret sist uke. De øvrige bruksreglene som er innlevert, forsettes behandlet av styringsorganene i løpet av 2010.

I media har det vært mye oppmerksomhet omkring konfliktene med rein innenfor fredet område i Alta. Jeg har fulgt utviklingen i området tett. Gjennom både reindriftsavtalen og jordbruksavtalen har vi lagt til rette for en videreføring av ordningen med konfliktforebyggende tiltak. Denne ordningen gir grunneiere og reindriftsutøvere i fellesskap mulighet for å få finansiert inngjerding av innmark samt tilskudd for økt gjeting. I den forbindelse ser jeg det som positivt at reindriften ved Norske Reindriftsamers Landsforbund har tatt initiativ, og har tatt kontakt med Norges Bondelag for å legge til rette for en bedre dialog mellom de aktive næringsutøverne i området.

I dag er rovdyrtrykket i noen områder så høyt at reindrift er uforsvarlig både ut fra økonomiske og dyreetiske betraktninger. Dette gjelder ikke minst for reindriftsområdene i sør. Selv om det er satt inn mange tiltak, er det behov for å gjøre mer. Et sentralt tiltak vil være å få redusert bestan-

den til fastsatte bestandsmål. For å redusere konfliktnivået mellom reindrift og rovvilt vil det også være av avgjørende betydning at man får en rask oppfølging av forslagene fra arbeidsgruppen ledet av fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Selv om reintallet i enkelte distrikter i Finnmark ikke er bærekraftig, vil jeg understreke at det ensidige bildet som fortsatt tegnes av utmagrede reinsdyr og store dyretragedier på grunn av dårlige beiter, ikke stemmer. Etter mitt syn har det skjedd mye positivt i reindriften de siste årene. Den samlede omleggingen av de reindriftspolitiske virkemidlene har brakt utviklingen i riktig retning. I tillegg registreres det en holdningsendring, og da særlig blant de yngre reindriftsutøverne. I stedet for store reinflokker er oppmerksomheten nå rettet mot produksjon og inntjening. Dette er positivt. Godkjente bruksregler vil utgjøre fundamentet i ressursforvaltningen framover og være en forutsetning for at en rekke av lovens bestemmelser skal komme til anvendelse. Av den grunn vil jeg også framover prioritere og ha stor oppmerksomhet omkring dette arbeidet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torgeir Trældal (FrP) [18:33:26]: Komiteens medlemmer viser til Arbeiderpartiets stortingsrepresentant Kåre Simensen, som under behandlingen av en interpellasjon den 11. mars 2010 uttalte:

«Jeg tror denne debatten om reintallet i Finnmark er svært viktig, fordi det også er en omforent enighet om at reintallet i deler av fylket er for høyt. Ifølge den nye reindriftsloven fra 2007 skal reintallet fastsettes slik at det skal være bærekraftig både økologisk, økonomisk og kulturelt. Der er vi ikke i dag, og vi har en lang vei å gå.»

Vi ser videre at fylkesmannen vil ha en gjennomgang, og næringen selv vil ha en gjennomgang. Og fylkesmannen som statens mann, og statsrådets mann, som skal gjennomføre dette, mener at det er mange ting som mangler, og som bør gjøres.

Mitt spørsmål til statsråden blir: Når man er med på en merknad der man stiller seg kritisk, hvorfor er man ikke kritisk til innstillingen? Hvorfor står ikke merknaden i stil til resten av innstillingen?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:34:20]: Jeg tror det er uriktig av meg å kommentere hvorfor enkelte representanter ikke følger flertallet eller eventuelt mindretallet i en innstilling. Det må de enkelte representanter selv stå for.

Med hensyn til spørsmålet om reintallet, har jeg lyst til å understreke at det i noen områder er en bra balanse mellom bærekraftig reintall og ressursgrunnlaget, i andre områder, særlig i vest, er det for høyt reintall. Det er samenes og reindriftsutøvernes eget ansvar å følge opp det nye lovverket, det nye regelverket, gjennom å etablere bruksregler.

Som sagt har vi kommet et stykke på vei. Det står igjen ca. 15 pst. av distriktene som ikke har levert. Jeg forutsetter jo, som jeg sa innledningsvis i innlegget mitt, at reindriftsforvaltningen, områdestyrene, nå tar tak i det, slik at vi får på plass bruksregler, og på det viset også får et arbeid mot en bærekraftig reindrift i alle områder i Finnmark.

Frank Bakke Jensen (H) [18:35:37]: I innlegget sa statsråden at han hadde fulgt situasjonen i Alta ganske nøye. Og vi vet jo at statsråden har engasjert seg i problematikken med rein som beiter på jord som ikke skal være beiteland, og rein som tar seg inn på annen manns eiendom.

Nå kan vi i dagens Altaposten igjen lese om konflikter mellom reineiere og innbyggere i Vest-Finnmark, at det kommer rein inn der man mener det ikke skal være rein. Og svarene er akkurat de samme i forhold til at det er problematisk å finne ut hvem som eier reinen og å få varslet noen.

Er statsråden fornøyd med situasjonen i Vest-Finnmark etter at han har engasjert seg og fulgt saken nøye over lang tid?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:36:28]: Det er riktig at jeg har engasjert meg og har hatt flere møter i Alta for å prøve å bidra til at de ulike aktørene i Alta – kommune, fylkesmann, reindriftsutøvere og bønder – sammen setter seg ned og prøver å finne løsninger på de utfordringene som finnes. For det er vanskelige og alvorlige utfordringer for lokalsamfunnet, for reindriften og for landbruksnæringen.

Og jeg er ikke fornøyd med – la meg bare understreke det – at jeg, da jeg kom tilbake tidlig i vår, så at det var brudd på fredningsbestemmelsene ved at det var rein i Gargia-området. Jeg så det selv. Jeg har understreket det på nytt overfor de som representerer utøverne. Jeg har understreket det overfor forvaltningen, og jeg forventer selvsagt at det blir fulgt opp og tatt tak i.

Det er helt uakseptabelt at man ikke greier å følge det som er norske lover og regler, og det er en ambisjon for meg å bidra til, gjennom både det arbeidet jeg gjør i departementet, og gjennom det arbeidet som forvaltningen gjør, at vi unngår slike ting framover.

Per Roar Bredvold (FrP) [18:37:37]: Det kan synes som antallet tapte rein som skyldes rovdyr, er svært høyt. I 2009 ble det budsjettet med nærmere 40 mill. kr i erstatninger.

Ser også statsråden at tallet på rein tatt av rovdyr er litt høyt? Hva kan statsråden bidra med for redusere tapet og for at det kan bli en annen måte å dokumentere tapene på?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:38:08]: Det er relevant i reindriften å stille spørsmål om erstatningsordninger, også på grunn av at det er et alvorlig rovdyrpress i reindriften. Samtidig må jeg få understreke at det har ingenting med reindriftsavtalen å gjøre. Det er et ansvar som forvaltes av Miljøverndepartementet, og jeg må overlate til Miljøverndepartementet å svare på spørsmål som i detalj går inn på de problemstillingene.

Torgeir Trældal (FrP) [18:38:42]: Det meldes om at det er tap på 80 000 rein hvert år, og 65 000 blir tatt av rovdyr. Det vil si det samme som at det forsvinner 219 dyr per dag. Så sier en også at gaupa skal ha vært med på å ta halvparten av dem. Etter de tallene vi sitter med, skal det være ca. 70 gauper i området. Det vil si det samme som at hver gaupe tar to rein per dag.

Selv om dette, som statsråden sier, ligger under en annen statsråd, så vil jeg gjerne ha svar på fra ministeren her og nå hva han mener. Mener statsråden at disse tallene er realistiske?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:39:25]: Når det er søkt om erstatning med basis i et visst nivå på reintallet, har jeg ikke noe grunnlag for å sette spørsmålstegn ved det, for jeg har dessverre ikke vært inne i behandlingen av det. Det jeg er opptatt av, er at rovdyrene er et stort problem for reindriften, og en må ta denne utfordringen mer alvorlig, en må sørge for å få ned bestandstallene på rovdyr. Vi ser, spesielt i sørsamiske områder, at det har vært problematisk å drive bærekraftig etter at vi har fått en oppbygging av rovdyrbestandene.

Når det gjelder spørsmålet om erstatning, er det som sagt et annet departement som må svare på det.

Per Roar Bredvold (FrP) [18:40:18]: Da får vi håpe at statsråden kan, eller vil, svare på følgende spørsmål – det handler om individmerking av rein. Fremskrittspartiet vil ha det, både fordi vi da kan spore rein mye bedre ved tap av rein, og også med tanke på mattrygghet og dyrevelferd. Men det ser ut til at Fremskrittspartiet står alene med det ønsket.

Men kan statsråden være med på ønsket om bedre merking av rein, individmerking av rein?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:40:46]: Merkemethodene som skal benyttes ved merking av tamrein, er i dag regulert av reindriftsloven, kapittel 5. Den tradisjonelle reinmerkingen med øresnitt innebærer merking av rein med eiernes individuelle og registrerte merker. Alt av rein i samiske reinbeiteområder skal være merket med slike øresnitt, og alle reinmerker skal godkjennes av myndighetene før de tas i bruk. Merkene skal også tilfredsstillende kravene i dyrevelferdslovens bestemmelser. Reindriftsforvaltningen bruker betydelige ressurser på offentlig kontrollerte reintellinger, og reintellingene gjennomføres i henhold til forskrift om offentlig kontroll av telling av rein, fastsatt i Landbruks- og matdepartementet den 22. juni i 2009. Resultatet av reintellingene og organiseringen av reintellingene som gjennomføres, er etter departementets syn slik at det oppnås stor grad av nøyaktighet for flokkene som telles. Så svaret er at vi har en god ordning i dag.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Fuglum (Sp) [18:42:05]: «Det lèt seg ikkje løynast det som vil fram.»

Det finnes gode Olav Duun-sitater for enhver anledning, og dette utsagnet rant meg i hu i forbindelse med debatten om reindriftsavtalen.

I proposisjonen omtales rovdyrsituasjonen og dens konsekvenser for reindriftsnæringen. Men jeg undres – vet Stortinget virkelig hvor prekær rovviltsituasjonen er for sørsamene i Norge? Hvis Stortinget vet det, aksepterer man

da den utviklingen man ser? Og hvis man ikke aksepterer den utviklingen man ser, hvorfor setter man ikke da inn flere tiltak fortere?

Jeg er spesielt opptatt av sørsamenes situasjon, fordi de er ekstra sårbare. De er en særlig liten gruppe i antall. Vi kan kanskje snakke om en minoritet i minoriteten.

Norge har gjennom ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter forpliktet seg til å la bl.a. sørsamene bevare og utvikle sin egenart på varig basis. I mine øyne kan det settes spørsmålsteget ved om Norge etterlever den konvensjonen i dag. Sørsamenes levesett, kultur og språk er uløselig knyttet til reindrift som næring – livet i og med naturen.

Indre Namdal, mitt hjemområde, har i mer enn 15 år vært prøvekanin, et laboratorium der norske myndigheter har testet ut en rovviltpolitikk uten forankring i lokalsamfunnet.

Denne uttestingen har hatt store konsekvenser for befolkning og næringsutøvere i regionen, og for sørsamene har konsekvensene vært særlig store. Det rapporteres om kalvetap på opp mot 70 pst. Men det er ikke bare problemer med felling. Rovviltets inntog har forstyrret reinflokkens syklus – med vandring mellom ulike steder i ulike deler av sesongen – med alle problemer det fører med seg.

Jeg er glad for at komiteens flertall i merknadene sier at de ser fram til at tiltak skal settes i verk raskt. Jeg mener imidlertid at vi ikke kommer utenom selve kjernen i problemet – selve rovviltbestandene.

I mine øyne må man snarest sette i gang et arbeid for å redusere bestandene som i dag er større enn de vedtatte bestandsmålene, til de vedtatte målene. Og jeg forventer at regjeringen setter fart i arbeidet med å fastsette de nye bestandsmålene, som omtalt i Soria Moria-erklæringen.

Sørsamenes levesett og kultur kan bare bevares gjennom aktiv reindrift. Spørsmålet er om Stortinget er villig til å ta konsekvensen av det.

Torgeir Trældal (FrP) [18:44:59]: Nå ser vi igjen dobbeltkommunikasjon fra Senterpartiet, som de er utrolig flinke til. Det er ikke lenge siden vi hadde et lovforslag oppe om å gjøre noe med tallene for rovdyrbestandene. Det ble dessverre nedstemt – av Senterpartiet, av den rød-grønne regjeringen – og det er også i strid med Soria Moria. Så det er ikke noe nytt at det dere gjør, er i strid med Soria Moria og i strid med det dere står for. Det er egentlig slik at rovdirene aldri har hatt det bedre enn under Senterpartiet i regjering. Jeg tør si at statsråd Brekk faktisk nærmest er faren til rovdirene. Han tar vare på dem på alle mulige måter. Så kanskje det er på tide at man setter tæring etter næring, og slutter med dobbeltkommunikasjon.

Presidenten: Presidenten vil bare bemerke at all tale skal rettes til presidenten.

Regjeringen kan vel få skylda for mye, men at statsråd Brekk er faren til rovdirene, er vel kanskje å trekke det litt langt.

Erlend Fuglum (Sp) [18:45:58]: Det er jo artig på den dagen man debatterer i Stortinget, å diskutere dobbelt-

kommunikasjon med Fremskrittspartiet hver gang man får ordet.

Jeg forventer at fast møtende stortingsrepresentanter forstår seg på grunnleggende politisk logikk og kjenner spillereglene i politikken, og vet hva som skjer når folk samarbeider i regjering, og ikke. Jeg regner med at man også vet at Senterpartiet stemte imot rovviltforliket da det ble inngått i 2004.

Selv om jeg ikke er fornøyd med den rovviltpolitikken som føres i Norge i dag, ser jo jeg med ganske klare øyne viktige forskjeller på den politikken dagens regjering fører, og den som har blitt ført av tidligere regjeringer. Bare en sånn ting som at vi har fått inn i Soria Moria II at vi faktisk skal ha en ny vurdering av bestandsmål, er jo altså en milepæl i det årvisse arbeidet med å få gjort noe med rovdyrpolitikken.

Torgeir Trældal (FrP) [18:47:04]: Det undrer meg når man skryter av at man har fått noe inn i Soria Moria. Da er det papiret man er ute etter. Det er det blekket man skriver med, fargen på blekket, man er interessert i. For når man kommer i denne salen og kan gjøre en forandring med en lov, ja da stemmer man imot. Så her må man sette tæring etter næring, og så får man begynne å være realistisk. Og så synes jeg det er greit at kanskje velgerne får vite hva slags dobbeltkommunikasjon og dobbeltmoral Senterpartiet har.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9. (Votering, se side 4213)

Sak nr. 10 [18:47:39]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av Sjøfartsdirektoratets saksbehandling ved dokumentkontroll av fartøy og sjøfolk (Innst. 339 S (2009–2010), jf. Dokument 3:8 (2009–2010))

Anders Anundsen (FrP) [18:48:09] (komiteens leder og ordfører for saken): Sjøfartsdirektoratet flyttet ut av Oslo til Haugesund i 2006. Det førte til at direktoratet tapte svært mange kompetente medarbeidere. Nesten 84 pst. av de ansatte i Sjøfartsdirektoratet sluttet i forbindelse med flyttingen av direktoratet.

I en slik situasjon er det avgjørende at en evner å sikre at et slikt kompetansetap ikke skal få konsekvenser for kvaliteten på saksbehandlingen. Departementet har understreket at det arbeider mange nye ansatte i Sjøfartsdirektoratet som har god fagkunnskap.

Riksrevisjonens undersøkelse har imidlertid avdekket en rekke svakheter under sin revisjon av Sjøfartsdirektoratets dokumentkontroll av fartøy og sjøfolk. Funnene var så vidt alvorlige at Riksrevisjonen stanset arbeidet med en full forvaltningsrevisjon og rapporterte på de funn vi i dag behandler i Stortinget, for å sikre at forbedring kunne igangsettes raskt. Det er en vurdering som komiteen er enig i.

I undersøkelsen fremkommer det at regelverket på en

del områder fremstår som uklart. Sjøfartsdirektoratet har til tross for dette ikke innarbeidet rutiner som skal sikre likest mulig praktisering av regelverket. Det foreligger begrenset med skriftlige prosedyrer for saksbehandling, og rutiner for å korrigere feil i saksbehandlingen mangler. Direktoratet har i liten grad oversikt over antall saker og mangler oversikt over saksbehandlingstid. Det er videre avslørt tilfeller hvor utgående vedtak bevisst holdes tilbake fra offentlig journal for å gi selskapet vedtaket omhandler, tid til å områ seg.

Dette er en form for forvaltningspraksis som naturligvis ikke er akseptabel i 2010, og som komiteen betrakter som alvorlig brudd på god forvaltningsskikk.

Videre er det grunn til å understreke hvor viktig gode forvaltnings- og dokumentasjonsrutiner er for sjøsikkerheten. Komiteen mener at gode saksbehandlingsrutiner er viktig for å sikre sjøsikkerheten.

Uten at jeg snakker på vegne av hele komiteen, tillater jeg meg å peke på at jeg synes næringsminister Trond Giske undervurderer skadepotensialet i de brudd på god forvaltningsskikk og den manglende internkontroll som er avslørt på dette området. Imidlertid kan jeg på komiteens vegne si at vi har merket oss at Nærings- og handelsdepartementet i tildelingsbrevet for inneværende budsjettår selv har understreket viktigheten av at direktoratet får på plass et tilfredsstillende system som sikrer god og systematisk styringsinformasjon.

Til tross for at enkelte av de forhold Riksrevisjonen omtaler i sin rapport, er tatt opp i forbindelse med tildelingsbrevet for 2010, er komiteen tilfreds med at Riksrevisjonen vil følge opp disse funnene i løpet av tre år.

Det gjenstår da bare å si at komiteen er enstemmig i denne saken på alle punkt.

Bendiks H. Arnesen (A) [18:51:17]: Sjøfartsdirektoratets overordnede mål er å være en synlig og tydelig aktør for sjøsikkerhet. Sjøfartsdirektoratet skal bidra til at seilende skip overholder gjeldende regelverk.

For skipsfartsnasjonen Norge er dette overordnede mål som er av største viktighet. Norge som en av de fremste nasjoner når det gjelder maritim virksomhet, kan ikke være bekjent av å ha noen som helst uklarheter på dette området.

Sikkerhet til sjøs er av meget stor samfunnsmessig og økonomisk betydning for vår nasjon. Derfor er det viktig at fokus blir rettet mot om de redskapene vi som nasjon har i denne sammenheng, fungerer optimalt og dermed skaper trygghet for alle parter.

Riksrevisjonen har ved den foreliggende undersøkelsen avdekket svakheter ved saksbehandlingen i viktige deler av Sjøfartsdirektoratets virksomhet.

Riksrevisjonen framholder at det i liten grad er utarbeidet prosedyrer og sjekklister i saksbehandlingen, og at det er blitt fattet vedtak som ikke er i tråd med regelverket. Her nevnes også forhold som at viktig informasjon ikke er journalført, og at vedtak har fått utsettende virkning uten at Sjøfartsdirektoratet har utstedt omgjøringsvedtak.

Dette er forhold som alle parter er opptatt av å ha den

høyeste standard på. Noen som helst slags tvil på slike områder er ingen tjent med.

Det framholdes at ved flyttingen av Sjøfartsdirektoratet fra Oslo til Haugesund mistet direktoratet 84 pst. av bemanningen, og at dette skjedde samtidig som det ble en stor vekst i næringen. Alle forstår at dette var en stor utfordring for direktoratet, og at det medførte et stort arbeidspress for alle ansatte – både dem som var med til Haugesund, og dem som ble nytilsatt.

La meg tilføye at jeg ikke ser på flyttingen som noe negativt for framtidig rekruttering og drift av Sjøfartsdirektoratet.

Direktoratet er nå på plass i et område hvor den maritime kompetansen er sterk, noe som utvilsomt er positivt for framtidig rekruttering av de beste fagfolkene. Jeg forstår det slik at dette allerede er en realitet, og jeg er helt sikker på at dette vil bli enda bedre i tiden som kommer.

Her har jeg lyst til å trekke en parallell til da Polarinstitutet flyttet fra Oslo til Tromsø. Da var det mange ansatte som hoppet av, og spådommene var dystre, men i dag har Polarinstitutet på plass en helt unik kompetanse på sitt område. Jeg tror dette skyldes nettopp lokaliseringen.

Jeg har merket meg at departementet tar situasjonen i Sjøfartsdirektoratet på største alvor, at det i 2008 ble gitt ekstrabevilgninger for å håndtere utfordringene knyttet til bemanning og kompetanse, og at dette senere er blitt videreført.

Jeg ser derfor positivt på situasjonen, og jeg føler meg trygg på at alle parter gjør det som er mulig for å rette på de forhold som er påpekt fra Riksrevisjonen. Ikke minst er det viktig for den framtidige rekrutteringen og for direktoratets ansatte at man får konsentrere seg maksimalt om alle oppgavene som tilligger dette viktige direktoratet.

Statsråd Lars Peder Brekk [18:55:47]: Riksrevisjonens rapport er et viktig innspill til Sjøfartsdirektoratets arbeid for kontinuerlig å forbedre saksbehandlingen. En rekke tiltak er allerede satt i gang for å øke kvaliteten i direktoratets saksbehandling.

Målet med Riksrevisjonens undersøkelse har vært å undersøke i hvilken grad Sjøfartsdirektoratet har nødvendige rutiner og systemer for å sikre at saksbehandlingen utøves i tråd med god saksbehandlingsskikk.

Departementets styring av Sjøfartsdirektoratet er basert på en helhetlig tilnærming til hele internkontrollsystemet, herunder risikostyring, kontrollaktivitet, informasjon og kommunikasjon samt oppfølging/revisjon av direktoratets interne styringssystemer. Dette gjenspeiles i departementets tildelingsbrev til direktoratet hvor det tydelig framgår at risikostyring skal være en integrert del av etatsstyringsdialogen.

Sjøfartsdirektoratet har enkelte utfordringer. Dette er omtalt i departementets tildelingsbrev for 2010.

Et av hovedmålene til Sjøfartsdirektoratet er kvalitet i alle ledd. Det innebærer også en kontinuerlig forbedring av saksbehandlingen i direktoratet. Sjøfartsdirektoratet består av en rekke kompetente medarbeidere som arbeider med et svært komplekst fagområde.

Det er viktig å påpeke at Riksrevisjonen har undersøkt et begrenset antall saker og enheter i direktoratet.

Sjøfartsdirektoratet behandler årlig om lag 130 000 dokumenter. I de siste årene har imidlertid Sjøfartsdirektoratet vært i en spesiell situasjon. Noe av bakgrunnen for direktoratets utfordringer kan knyttes til at flyttingen til Haugesund var sammenfallende med en kraftig vekstperiode i næringen.

Samtidig som direktoratet opplevde kompetansetap var det vanskelig å rekruttere medarbeidere med maritim og teknisk kompetanse. I perioder har direktoratet hatt mange ubesatte stillinger. I dag er Sjøfartsdirektoratet imidlertid fullt bemannet, både ved hovedkontoret og ved stasjonene langs kysten.

Regjeringen orienterte Stortinget i revidert statsbudsjett for 2008 om stor nybyggingsaktivitet innen skipsfartsnæringen, og at dette medførte merarbeid og økte utgifter for Sjøfartsdirektoratet knyttet til tilsyn, kontroll og godkjenning. På grunnlag av informasjon fra Sjøfartsdirektoratet var det Nærings- og handelsdepartementets vurdering at personellsituasjonen i 2008 ikke representerte en umiddelbar sikkerhetsrisiko, men at tiltak burde settes inn for å forhindre at sikkerheten til sjøs skulle reduseres på sikt.

For å sikre tilstrekkelige ressurser og faglig kompetanse til å gjennomføre fastsatte målsettinger på sentrale arbeidsområder innenfor sjøsikkerhet og miljø, ble direktoratets driftsbudsjett styrket med 28 mill. kr. Styrkingen av Sjøfartsdirektoratets driftsbudsjett er videreført i 2009 og 2010. Dette har bidratt til økt rekruttering og bedre balanse mellom oppgaver og ressurser.

Regjeringen foretok i 2009 en evaluering av utflyttingen av sju statlige tilsyn fra Oslo, herunder Sjøfartsdirektoratet. Rapporten viser bl.a. at Sjøfartsdirektoratets ansatte har høyere formell kompetanse, men lavere realkompetanse, etter flyttingen, og at dette indikerer sårbarhet et par år til. Departementet har i sitt tildelingsbrev for 2010 særlig omtalt behovet for at direktoratet må fokusere på videre opplæring av sine ansatte.

Sjøfartsdirektoratet har over lengre tid arbeidet med å utarbeide rutiner og prosedyrer for å sikre god kvalitet i saksbehandlingen. Undersøkelsen til Riksrevisjonen viser imidlertid at det fortsatt gjenstår en del arbeid med å ferdigstille og implementere de nye prosedyrene.

Sjøfartsdirektoratet har ansvar for et omfattende regelverk. Vårt nasjonale regelverk er i stor grad basert på internasjonalt regelverk fremforhandlet i FNs internasjonale sjøfartsorganisasjon, IMO. Direktoratet har satt i gang et arbeid som ser på mulige forenklinger av dette regelverket.

Jeg viser også til at IMO gjennomførte en revisjon av Norge som flagg- og havnestat i 2007. Revisjonen avdekket ingen avvik i forhold til direktoratets implementering av internasjonalt regelverk.

Norge er medlem i havnestatskontrollregimet the Paris Memorandum of Understanding on Port State Control. Målsettingen er at hver havnestat årlig skal inspisere 25 pst. av det totale anløpet av fremmede fartøyer. Kontrollen retter seg mot alle fartøyer som anløper partenes havner, uavhengig av hvilken flaggstat det tilhører. Basert på gjennomførte kontroller utarbeider Paris MOU en hvit-, grå- eller svartliste, som klassifiserer skipenes standard.

Norge er på hvitlisten, noe som viser at det er få tilbakeholdelser av norske skip som ledd i havnestatskontroll i andre stater. Dersom Sjøfartsdirektoratet ikke hadde gjennomført vedtatt sikkerhetsstandard som ledd i sin sertifisering av norske skip, ville flere skip blitt tilbakeholdt i utlandet.

ESA, EFTA Surveillance Authority, ved EMSA, European Maritime Safety Agency, gjennomførte revisjon av Sjøfartsdirektoratets havnestatskontroll i 2009. Det ble ikke avdekket vesentlige mangler i denne revisjonen.

Jeg erkjenner at Sjøfartsdirektoratet har et klart forbedringspotensial for økt kvalitet i saksbehandlingen, som også understrekes i denne debatten. Nærings- og handelsdepartementet har i tildelingsbrevet for 2010 understreket viktigheten av at Sjøfartsdirektoratet skal ha et velfungerende internkontrollsystem.

Jeg understreker avslutningsvis at departementet har en god og tett styringsdialog med direktoratet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10. (Votering, se side 4214)

Sak nr. 11 [19:01:22]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens utvidede revisjon av Norsk Tipping AS (Innst. 340 S (2009–2010), jf. Dokument nr. 3:14 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 45 minutter og fordeles med inntil 10 minutter til saksordføreren, inntil 5 minutter til hver av de øvrige partienes hovedtalere og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Trine Skei Grande (V) [19:02:13] (ordfører for saken): Norsk Tipping har en viktig rolle i det norske samfunnet, både for å understøtte kultur og for å understøtte frivillighet. De har så å si enerett på en rekke spill og faktisk etter denne salens vedtak også monopol på spilleautomater. Det betyr at de har en særstilling i norsk politikk. Det betyr at de må ivareta sin rolle med varsomhet, kontroll og åpenhet. De fakta som denne riksrevisjonsrapporten baserer seg på, forteller om en kultur der man ikke har hatt de ordene som hovedslagord for arbeidet.

Grunnlaget for Riksrevisjonens rapport er basert på en varsler som tok belastningen det var å fortelle om hvordan forholdene var i Norsk Tipping på det tidspunktet. Vi i Stortinget skal være glad for at noen tar den belastningen det er, og vi skal være glad for at noen tar rollen det er å være varsler i slike sammenhenger. For det som her blir lagt fram i riksrevisjonsrapporten, er ganske alvorlig.

Det handler om en organisasjon som ikke har gode egne rutiner, som heller ikke oppdager feil, og som utvikler en kultur som komiteen faktisk har gått så langt som å kalle «en ukultur». Det er en sjelden hard kritikk både komiteen og Riksrevisjonen har kommet med.

Det er også beklagelig at man ikke har oppdaget dette langt tidligere, sjøl om det er tydelig at mange av de tingene som er påpekt i Riksrevisjonens rapport, ikke har foregått over lang tid, og det er mange regjeringer som har skyld i at denne kulturen har fått vokse fram.

Det å innføre et lotteritilsyn i Norge var et veldig vellykket og godt grep, som førte til at man fikk kontroll på noen av disse problemene. Men det er klart at eierstyringen fra departementet over tid har vært dårlig, og at man har vært mye mer opptatt av å utøve spillpolitikk enn eierstyring for sitt fremste spillfirma. Det er også en manglende forståelse i hele systemet for habilitet og for grenser mellom egen økonomi og økonomien til et statlig AS. Ja, det er grelle eksempler som har kommet fram, om hvordan man blander sammen dette og gjør forholdene rotete, uoversiktlige og det fører til at man mangler tillit.

Komiteen har drøftet fornuftige løsninger når det gjelder revisor. Dette er ett av de to punktene der vi deler oss. Fremskrittspartiet får gjøre rede for sitt eget syn.

Det komiteen har vektlagt, er at vi nok tror det er fornuftig å bytte revisor med jevne mellomrom for å få noen som med et friskt blikk kan se på bedriften. Det er spesielt viktig i en slik bedrift, som opptrer som en monopolbedrift, og som nærmest blir sett på som en pengemaskin for den norske stat. Jeg mener at hvis man sitter og er sjef for et slikt firma, må man forholde seg til de pengene som kommer inn, nesten som en skattedirektør som skal forholde seg til skattepengene som kommer inn. Dette er fellesskapets penger, som man skal forvalte med den ærbødigheten som faktisk forventes.

Derfor tror vi det er viktig å lage nye, gode internrevisorsystemer. Det er også viktig å ha en revisor som ikke departementet har et avhengighetsforhold til, og som departementet kan lene seg på når de ønsker å drøfte ting. Det er klart at man vil ha en annen rolle med en ekstern revisor enn med en riksrevisor, som også er departementets revisor.

Statsråden har gjort grep og fått til en bedre eierstyring. Vi fikk under vår høring mange eksempler på at den nye ledelsen har en annen forståelse av rollen sin enn det tidligere ledelse tydeligvis har hatt, og at departementet har laget nye rutiner. Komiteen ønsker at man skal ha en oppsummering av de nye rutinene, og at regjeringa kommer tilbake til Stortinget og orienterer om de nye grepene som er gjort når det gjelder å ha styringen over bedriften.

Så til et punkt der komiteen ikke er enig, der Venstre og Fremskrittspartiet står sammen om en merknad, og det gjelder sponsing. Dette er en bedrift som bidrar til et overskudd som fordeles ved Kongen i statsråd. Det å ta ut store deler av det overskuddet for å bidra til en egen type sponsorpolitikk, mener jeg at man skal være meget restriktiv på. Det betyr at bedriften overtar en del av fordelingen, som jo egentlig skulle ha vært underlagt demokratisk kontroll.

For det andre er det sånn at sponsing, ut fra et rent

forretningmessig forhold, betyr at man forfordeler noen kulturuttrykk i forhold til andre. Det er klart at man også forfordeler mellom f.eks. ulike idrettsgrener – som ikke er det som er landets offisielle politikk. Så vi avviser ikke at Norsk Tipping skal ha sponsing, men vi mener at det skal det være en meget restriktiv argumentasjon for, nettopp fordi det griper inn mot regjeringas politikk, og fordi det også forfordeler i noen kulturformer. Det er klart at det er forholdsvis sannsynlig at det er mer lønnsomt, ut fra et rent økonomisk perspektiv, å sponse toppidrettsutøvere enn å sponse en lokal, liten 4H-klubb eller andre som man politisk mener at man skal prioritere. Jeg håper at statsråden kan si noe om hva hun tenker om det.

Det er veldig uvant for meg å ta 10 minutters taletid, det er første gangen i år. Men til slutt vil jeg oppsummere litt, om en grunnleggende forståelse for hvilken rolle Norsk Tipping faktisk har. Dette er en ren pengemaskin for staten. Hvis man ikke har veldig stor åpenhet, hvis man ikke har veldig gode kontrollregimer, og det utvikler seg sånne kulturer som det vi her har sett – som komiteen faktisk definerer som en ukultur – har vi mislyktes med hele spillpolitikken vår, fordi det undergraver den tilliten som Norsk Tipping faktisk trenger for at folk skal velge dem når de skal velge spill for moro skyld.

Norsk politikk på spillsiden har de siste årene vært veldig opptatt av å begrense, og det har av og til fått utslag som en historisk har kunnet se innenfor alkoholpolitikken i perioder, som heller ikke har gått bra. Jeg tror det er viktig at man nå lener seg tilbake og sier at det å spille spill er noe som de aller fleste synes er morsomt, men for noen kan det gå galt. Da må vi regulere det, ikke forby oss bort fra det. Det er klart at det at vi ikke har brydd oss om styringen av denne bedriften, det at vi ikke har brydd oss om omfanget av denne bedriften, og det at vi også har trodd at alle spill er greie så lenge Norsk Tipping har logoen sin på, tror jeg vi må gå bort fra. Vi må se på hvordan vi skal lage eierstrukturer her, og hvordan vi skal foreta en spillregulering som tåler framtidens utfordringer når det gjelder ny teknologi, og når det gjelder andre utfordringer, for Norsk Tipping har forspilt mange av sjansene sine i og med det som her er avslørt i Riksrevisjonens rapport. Vi må se på hele spillpolitikken vår på en breiere måte enn som så. Det har vært en vekker for mange, det som her er avslørt, og det bør også bety at man drøfter både spill og eierstyring på en ny måte.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at den tildelte taletid som hver enkelt representant får, er den maksimale taletiden. Det er fullt mulig å bruke kortere tid dersom man ønsker det. Det er et valg hver enkelt representant får gjøre.

Marit Nybakk (A) [19:11:31]: Jeg har lyst til å starte et annet sted enn på Hamar, nemlig på Øvre Romerike. Under overskriften «Vannverkssakens lærdommer» kommenterer Aftenposten søndag, på lederplass, den endelige dommen mot tidligere vannverkssjef på Romerike på følgende måte:

«Selv om det dermed er satt juridisk sluttstrek

for norgeshistoriens største korrupsjonssak, må lærdommene ikke glemmes. Dette er historien om hvordan en driftig vannverkssjef gjennom tiår neglisjerte alt anskaffelsesregelverk og ga oppdrag til et nettverk av private selskaper som han selv, slektninger eller samarbeidspartnere kontrollerte.»

Og videre:

«Det er den elleville historien om hvordan samrøret mellom private og offentlige selskaper gjorde det mulig å svindle til seg enorme beløp som vannverkssjefen saltet ned i sitt jaktparadis i Sør-Afrika.»

Så langt Aftenposten.

Uten sammenligning for øvrig og i en helt annen målestokk – selvfølgelig mye mindre – er det visse strukturer som vi kan nikke gjenkjennende til når vi går gjennom den utvidede revisjonen av Norsk Tipping, og som gjør at det er veldig viktig at vi trekker lærdommer av slike saker som dette.

Her har vi altså å gjøre med en administrerende direktør som ble en slags konge på haugen – med lette stormannsgalskap – som i økende grad blandet sin private økonomi med selskapets økonomi. Den mye omtalte gartnersaken er bare en liten del av det som avdekkes. Vi ser det vi har kalt en ukultur. Vi ser manglende sporbarhet og manglende åpenhet. Vi snakker her om et særlovsselskap med garanterte inntekter – uten skikkelig internkontroll. Alt som kunne gå galt, gikk galt: internkontrollen sviktet, styret sviktet, revisor sviktet, og eier sviktet. Det måtte altså en varsler til, en «whistleblower», for at tingene skulle komme fram og opp i lyset – og ære være vedkommende for det. Det skal, som saksordføreren sa, Stortinget være glad for. Men hvordan kunne dette skje – og hvorfor skjedde det?

En ting var, tror jeg, at styret var forblindet. Her hadde man et selskap der pengene strømmet inn. Norsk Tipping var vellykket som spill-selskap – og er vellykket som spill-selskap, la meg understreke det. Men dermed lukket også styret øynene for de økonomiske mislighetene som ble begått. Vi skal huske på at Norsk Tipping bare i perioden 1997–2007 hadde en økning i spilleinntektene på 35 pst. Da kan man lett bli beruset. Bakrusen burde imidlertid ha kommet da det viste seg at kostnadsøkningen var på 79 pst. i samme periode.

I den utvidede forvaltningsrevisjonen som Riksrevisjonen har foretatt, mener Riksrevisjonen at departementets oppfølging av Norsk Tipping har vært for fokusert på reglene for pengespill, og i mye mindre grad har fulgt opp forretningsdriften – dvs. vært for lite opptatt av eierstyring. Dette var også saksordføreren inne på i sitt innlegg. Jeg er derfor veldig glad for at statsråd Anniken Huitfeldt i den åpne høringen som komiteen har hatt, understreket at Riksrevisjonens rapport har ført til vesentlige endringer. Det er blitt utarbeidet nye etiske retningslinjer, og det er kommet nye rutiner ved årlig gjennomgang av de etiske retningslinjene. Det er også viktig, synes jeg, at statsråden nå foretar en intern gjennomgang av departementets eierstyring, og at hun vil komme tilbake til Stortinget på et senere tidspunkt når den endelige faktagjennomgangen er ferdig.

Så: Norsk Tipping er et særlovsselskap, det er ikke en del av forvaltningen, og det er heller ikke en del av statsregnskapet. Store verdier går ut og inn hver eneste dag. Derfor mener komiteen at dette selskapet kanskje bør ha en vanlig, ekstern bedriftsrevisor som kan følge den daglige driften, og som styret kan forholde seg til fortløpende, og som også departementet kan forholde seg til, uten at det blir dobbeltkjør. Det betyr selvfølgelig ikke at Riksrevisjonen ikke skal drive forvaltningsrevisjon, men det dreier seg om den daglige revisjonen. Komiteens flertall – alle unntatt Fremskrittspartiet – ber derfor departementet vurdere om det for framtiden ikke bør være slik at Norsk Tipping bør få en ekstern bedriftsrevisor, en profesjonell revisor, slik alle andre statlig eide selskaper har.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [19:16:55]: I mine åtte år i Stortingets kulturkomité har jeg levd tett innpå Norsk Tipping og har vært en engasjert deltaker i mange debatter om norsk spillpolitikk, helt fra representanten Per Sandberg og jeg fremmet og fikk flertall for saken om omfordeling av tippemidler for å styrke idrett og kultur – i 2002, tror jeg det var – og gjennom mange saker: om automater, om spilleavhengighet, om innføring av automatmonopol, og om effektene av å gi Norsk Tipping dette monopolet.

Fremskrittspartiet sto alene i kampen mot automatmonopolet, og vi har også følt oss relativt alene i kampen for bedre kår for de lotterier som frivillige organisasjoner har tillatelse til å drive, og som er unntakene fra spillemonopolet. Men dette er en annen debatt.

Jeg har også hatt anledning til å besøke Norsk Tipping ved flere anledninger og bli orientert om driften der.

Alle monopoler bør ha oppmerksomhet fra det politiske miljø, og særlig oppmerksomhet bør man ha når det gjelder offentlige virksomheter som har monopol. De må holdes i stramme tøyer!

Riksrevisjonens rapport viser at Norsk Tipping ikke har holdt den nødvendige standard. Det ene «liket» etter det andre, om man skal si det slik, har falt ut av skapet. Det hele ble startet etter at en ansatt varslet om flere krittikverdige forhold i selskapet. Det er flott at det finnes enkeltpersoner som har mot til å gjøre slikt.

Jeg har nå sittet i kontroll- og konstitusjonskomiteen siden i fjor høst, og det er blitt noen riksrevisjonsrapporter som jeg har lest. Mitt inntrykk er at det er uvanlig at Riksrevisjonen er så skarp i kritikken som man er Dokument nr. 3:14. Om man ser på den korrespondansen som er referert i rapporten, synes jeg også det er noe annet som er uvanlig. Det virker som man i Kulturdepartementet har et noe annet og mindre konstruktivt og ydmykt forhold til Riksrevisjonen enn andre departementer har. Men det er mitt subjektive inntrykk.

Som saksordføreren også påpekte, står Fremskrittspartiet alene på ett felt i innstillingen. Det gjelder regnskapsrevisjonen. Flertallet ønsker at Norsk Tipping skal bytte revisor med jevne mellomrom. Fremskrittspartiet mener at Riksrevisjonen har svært god kompetanse til å foreta regnskapsrevisjon av Norsk Tipping og har tillit til at Riksrevisjonen har gjort en god jobb og vil kunne gjøre det i fremtiden.

Dersom Norsk Tipping har behov for å skaffe seg mer regnskapsfaglig kompetanse, kan dette enkelt kjøpes inn fra de store revisjonsselskapene som et supplement til Riksrevisjonens kontroll. Vi er overbevist om at dersom Norsk Tipping ringer et av de større revisjonshusene eller konsultentselskapene i Norge og sier at de har behov for regnskapsfaglig assistanse eller råd, så tar det ikke mange minuttene før de får et ja.

Vi har også, sammen med partiet Venstre, et litt annet syn på Norsk Tippings omfattende sponsorvirksomhet. Selvfølgelig skal Norsk Tipping kunne inngå sponsorkontrakter for å styrke selskapets omdømme. At man driver markedsføring er nødvendig for å få kunder, men det må skje etter rene og ordnede linjer, og holdes under oppsikt, slik at omfanget ikke løper løpsk. Jeg vil her vise til at det er avdekket uryddighet med hensyn til gjenytelser til ansatte og avtaler med lag og organisasjoner med tilknytning til ledere og styremedlemmer i selskapet. Vi er dog delvis beroliget ved at både nåværende styreleder og administrerende direktør i høringen forsikret at man nå har strammet inn på sponsorvirksomheten.

Avslutningsvis vil jeg oppsummere Fremskrittspartiets syn slik: Det er åpenbart at det kan stilles spørsmål ved om ressursbruken i Norsk Tipping har vært forsvarlig. Dette gjelder f.eks. kjøp av virksomheter som ligger på siden av selskapets formål, manglende kostnadskontroll og utstrakt sponsorvirksomhet med manglende styring. Vi mener at den kritikken som er blitt reist mot departementets eierstyring, også er berettiget.

Taperen i siste instans i denne saken er norsk kultur og idrett gjennom overskuddfordelingen.

Per-Kristian Foss (H) [19:21:33]: På Høyres vegne slutter jeg meg i all hovedsak til saksordføreren grundige gjennomgang, ikke minst hennes understrekning av at de forhold i Norsk Tipping som er avdekket av Riksrevisjonen, er meget alvorlige. Saken er ikke avsluttet med dette. Statsråden vil – etter det vi har fått vite – i løpet av juni få en rapport på sitt bord, en granskingsrapport, får vi nesten kalle det, ved bruk av ekstern ekspertise, som har gjennomgått en rekke av de forhold i Norsk Tipping som kan være ulovlige. Det er selskapet selv, ved det nye styret, som har igangsatt denne rapporten, eller granskningen. Jeg regner med at statsråden om nødvendig går til anmeldelse, dersom det foreligger grunnlag for det. Det er viktig – selv om forholdene ligger et stykke tilbake – at det markeres at det er grenser, og at det også skal være klare bestemmelser om etikk og moral i et selskap som dette.

Jeg vil også bare si følgende: Jeg er i grunnen fornøyd med den redegjørelse som nåværende statsråd ga i høringen for de prinsipper man nå har lagt til grunn for eierstyring. Det virker ordentlig, det virker som om man har lagt vekt på formelle linjer og sporbarhet, som det heter – altså at det føres referat og at det ikke er for mye uformellhet i styringen. Praksis vil forhåpentligvis da være i tråd med dette. Men det som slår meg, er at regjeringen fremmet i 2006 – en eierskapsmelding, som ble fremmet av Næringsdepartementet, og som skulle gjelde alle departementer. Når man leser hvordan det har vært mellom departemen-

ter og Norsk Tipping – jeg understreker har vært – lurer jeg egentlig på om den eierskapsmeldingen er kjent i alle departementer. Vi har en annen sak, som kommer til behandling på torsdag, hvor det avdekkes at Stortingets vedtak om kryptering av helseregistre i Forsvaret ikke ble kjent for Forsvarsdepartementet før det var gått ca. ett og et halvt år etter Stortingets vedtak. Så man kan alltid lure på om informasjonsflyten internt i regjeringssystemet er tilfredsstillende. Debatten om denne eierskapsmeldingen ble ført med næringsministeren i salen, og den omtalte krypteringsdebatten med helseministeren i salen. Følger virkelig ikke departementene mer med på hva som foregår i Stortinget? Det spørsmålet er det i alle fall all grunn til å stille, også med utgangspunkt i denne saken.

To kommentarer også til der det er dissens i innstillingen, først sponing. Vel, Høyre og jeg ser på sponing som noe som er kommersielt styrt av selskapet for å øke selskapets inntjening og dermed utbytte og dermed også bidra til de formål som skal tilgodeses, bl.a. idretten. Sponing trenger ingen annen politisk styring enn det. Departementet har så trukket opp enkelte etiske retningslinjer som for meg også virker helt selvsagte, men som det åpenbart har vært brudd på tidligere. Utover det trenger man ingen politisk styring av sponingen. Sponing skal ikke være idrettspolitikk, det er resultatet av virksomheten som skal skape og gi grunnlag for idrettspolitikk.

Så spørsmålet om revisor. Det er i og for seg ingen mistillit til Riksrevisjonen når et flertall, et stort flertall, nå ber departementet om å vurdere om ikke Norsk Tipping bør bruke annen revisor enn Riksrevisjonen, altså engasjere privat, ekstern revisor. Det er av to grunner – det ene er fordi jeg tror at Norsk Tipping åpenbart trenger en mer aktiv revisjon enn det Riksrevisjonen etter sitt formål kan være. Da sier Fremskrittspartiet at da kan de bare gå ut og leie den hjelpen. Vel, det ville være litt pussig hvis man skulle ha én revisjon, og i tillegg skulle gå til en annen revisor og be om råd. Det kan nok skape visse etiske problemer både for den ene og den andre, særlig for dem som blir leid inn for å gi råd til et selskap som er under revisjon av et annet selskap igjen, eller av en annen revisor. Den andre grunnen er at jeg i og for seg synes det er ryddig at Riksrevisjonen reviderer departementers eierstyring, mens det er en annen revisor som reviderer selskapet Norsk Tipping. En har paralleller til dette i andre deler av administrasjonen. Jeg minner om at det er Riksrevisjonen som reviderer Finansdepartementets eierstyring av Statens pensjonsfond utland, mens det er Statens pensjonsfond utland som har egen revisjon og styres av selskapets representantskap. Det er en god parallell.

Hans Olav Syversen (KrF) [19:26:43]: Fra Kristelig Folkepartis side slutter vi oss også i stor grad til det saksordføreren, Skei Grande, redegjorde for på vegne av komiteen. Jeg vil bare komme med to bemerkninger til innstillingen, og det gjelder avsnittet som heter «Åpenhet og tillit» i komiteens merknader. Jeg tror en skal være klar over at Norsk Tipping – med den monopol situasjonen de har, ikke minst også etter at de nå har overtatt spilleautomater – for leverandører er et selskap som er en lekkerbis-

ken, la oss kalle det det. Å få avtaler med Norsk Tipping betyr enormt mye for dem som får det: sikker betaling, stort volum, osv. Dermed kreves det ekstra mye for å være sikker på at de prosessene man har, f.eks. ved utvelgelse av leverandør, er gode.

Jeg synes jeg fikk en aha-opplevelse da vi hadde høringen. Det var mye fokus på tidspunktet for at Norsk Tipping kom inn under lov om offentlig anskaffelser. Det ble et voldsomt arbeid for Norsk Tipping, ble det sagt, etter at man måtte forholde seg til den loven. Det sier meg noe om hvordan arbeidet har vært før. På spørsmål ble det riktignok svart at de selvfølgelig hadde rutiner osv. Men mitt bestemte inntrykk var at i hvert fall det som skaper notoritet rundt anskaffelser, var det mye å gjøre med på et gitt tidspunkt, i dette tilfellet etter 2005. Her tror jeg det rett og slett har vært for slapt i bedriften. Det er et område som jeg er veldig glad for at man både fra statsråds side og fra styreleders side understreket betydningen av, for at Norsk Tipping skal kunne ivareta det samfunnsansvar man også har på en god måte framover.

Det er klart man ikke skal skjære alle over en kam, heller ikke alle deler av Norsk Tipping. Det er mye positivt i Norsk Tipping. For ikke å gå for mye inn i den politiske siden vil jeg absolutt si at selskapet som sådant er viktig for at vi har en god kontroll på spillmarkedet, det vi kan ha kontroll på, tross alt.

Når det gjelder dette med valg av revisorer, så er vel dette da det eneste selskapet som Riksrevisjonen har.

Vi vil fra vår side i hvert fall ha en viss forståelse for at man valgte en litt annen form for fremtiden, og merknadene fra flertallet her gir jo absolutt statsråden muligheten for det, slik at også Riksrevisjonen kan finkalibrere sin oppfølging av departementet som eier.

Dag Terje Andersen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Anniken Huitfeldt [19:30:39]: Jeg takker for mange viktige innlegg. Disse innleggene, runden vi hadde under høringen, samt en del eksterne rapporter og Riksrevisjonens rapport vil danne grunnlag for departementets videre arbeid. Vi vil vurdere flere forhold når vi har fått inn den faktagjenomgangen som det ble henvist til tidligere under denne diskusjonen, og eventuelt komme tilbake til Stortinget på egnet vis og ta opp en del av de spørsmålene som her har vært reist.

Jeg vil også for ordens skyld opplyse til representanten Nybakk at vannverksskandalen skjedde på Nedre Romerike og ikke på Øvre Romerike, der Jessheim ligger.

Riksrevisjonens utvidede revisjon viser at Norsk Tipping må ta selvkritikk på vurderinger som førte til gartner-saken og til håndteringen av den. Det har selskapet også gjort. Den nye ledelsen har fastsatt et strengere regelverk for etikk og risikohåndtering. Selskapet har også fastsatt nye rutiner for årlig gjennomgang og rapport til styret om risikohåndtering.

Jeg vil også understreke at departementet har innhentet en særskilt vurdering fra et advokatfirma om eierstyringen av Norsk Tipping.

Et mål for departementets eierstyring er å oppnå mer bevisst bruk av generalforsamlingen. Senest i generalforsamlingen i Norsk Tipping på Hamar 4. mai understreket jeg betydningen av generalforsamlingen som eierens viktigste instrument i den løpende styringen av selskapet. Kontakten mellom departementet og styret styrkes ved at jeg nå innfører periodiske møter mellom eier og styrer. Styringsdialogen skal også formaliseres ytterligere, og det føres nå referater fra alle møter.

To forhold som Riksrevisjonen har tatt opp om Norsk Tipping, er ikke med i den rapporten Stortinget nå har til behandling. Riksrevisjonen har redegjort for dette i brev til kontroll- og konstitusjonskomiteen 16. februar 2010. Brevet følger vedlagt komitéinnstillingen. Styret i Norsk Tipping har i dialog med departementet iverksatt en ekstern faktainnsamling for å kartlegge fakta om disse forholdene. Resultatet av denne faktainnsamlingen ventes å foreligge i disse dager. Jeg vil understreke at dersom det foreligger straffbare forhold, skal de, som representanten Foss var inne på, politianmeldes.

Etter at rapporten er framlagt for styret i Norsk Tipping, vil jeg bli orientert om styrets vurdering med forslag til eventuell videre oppfølging. Jeg vil komme tilbake til Stortinget og orientere om resultatet av faktainnsamlingen og eventuell videre oppfølging så tidlig som mulig.

Enkelte vil se på kritikken mot Norsk Tipping som et bevis på at monopolbedrifter ivaretar sitt samfunnsoppdrag på en dårlig måte. Jeg vil peke på at dette selskapet i stor grad har lyktes med å utføre de oppdrag storting og regjering har pålagt det.

Selskapet driver aktiv spillutvikling og har stabilt høy og stigende omsetning som gir overskudd på 3 mrd. kr. Selskapets spill skaper i liten grad spilleavhengighet, og selskapet har på oppdrag fra Stortinget på en utmerket måte etablert et nyskapende og ansvarlig spilltilbud på spillterminaler til erstatning for gevinstautomatene som bare for få år siden skapte betydelige spillproblemer. Selskapet har også fulgt og tilpasset seg den teknologiske utviklingen både i forhold til betalingsformidling og annen spillutvikling. Norsk Tipping framstår i dag som et teknologisk selskap med høy kompetanse.

Gartnersaken viser betydningen av god regnskapsrevisjon og viktigheten av en årvåken og konstitusjonell kontroll med selskapet. Mye kan tyde på at det vil styrke Riksrevisjonens konstitusjonelle kontroll av selskapet dersom selskapet får en uavhengig ekstern revisor som regnskapsrevisor. Selskapet vil dermed bli revidert av to ulike instanser.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trine Skei Grande (V) [19:35:46]: Jeg er glad for mye av det statsråden sa både om alvorlighetsgraden og hvor alvorlig statsråden tar dette, og at statsråden lover å komme tilbake til Stortinget om hvordan dette blir håndhevet.

Mye av statsrådens innlegg gikk på kontrollregimer for at dette ikke skal skje igjen – et godt kontrollregime for at ting ikke skal skje igjen i forhold til oppbygging av ukulturer og åpenhet. Norsk Tipping er i brytningen mellom

det å være et selskap som er utsatt for en type konkurranse og det å være forvalter av fellesskapsverdier.

Mitt spørsmål til statsråden er om hun kan tenke seg å ta grep for mer åpenhet i forhold til Norsk Tipping, slik at innsynet for media og innsynet for norske borgere kanskje kan føre til en annen type kontroll, og en bevissthet i organisasjonen om at det faktisk er noen norske borgere som ser dem i kortene.

Statsråd Anniken Huitfeldt [19:36:46]: Det er naturlig å ha en diskusjon om åpenheten i Norsk Tipping, men den har jo også visse begrensninger. De opererer i et konkurranseutsatt marked, og drøftinger om eventuell innføring av nye spill kan bli møtt med betydelig interesse fra konkurrenter. Så en eventuell åpenhet må ta inn over seg at selskapet opererer i en konkurransesituasjon, slik at det ikke er naturlig å ha åpenhet på samme måte som på andre områder.

Trine Skei Grande (V) [19:37:12]: Jeg er helt enig med statsråden i at når det gjelder akkurat utvikling av forretning, så er det ting som må skjermes når det gjelder åpenhet. Men det å ha en mer-åpenhet-holdning til alle de andre delene av Norsk Tipping, til eierstrukturer og sånt som det har blitt stilt spørsmål ved, må det være mulig å få til sjøl om man ikke legger alle forretningshemmelighetene ut på nettet.

Statsråd Anniken Huitfeldt [19:37:48]: Det er naturlig å ha en gjennomgang av disse forholdene når jeg eventuelt kommer tilbake til Stortinget i egnet form når vi har fått denne fagtagjennomgangen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.
(Votering, se side 4214)

Sak nr. 12 [19:38:16]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse om oppfølging av og kvalitet i private institusjoner innen tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengige (Innst. 266 S (2009–2010), jf. Dokument 3:7 (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Som Stortinget registrerer, er det nå en ny «helseminister» som er til stede. Det er ikke et eksempel på en

statsråd som ikke har møtt opp, men jeg har fått oppgitt at statsråd Rigmor Aasrud, i forståelse med kontroll- og konstitusjonskomiteen, møter i helseministerens sted.

Bendiks H. Arnesen (A) [19:39:19] (ordfører for saken): Stortinget skal nå behandle Riksrevisjonens undersøkelse om oppfølging av og kvalitet i private institusjoner innen tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengige.

Komiteen står samlet om hoveddelen av merknadene, men det foreligger noen merknader fra opposisjonspartiene som jeg regner med de selv vil omtale.

De regionale helseforetakene fikk ansvaret for tverrfaglig spesialisert behandling av rusmiddelavhengige da Rusreformen trådte i kraft i 2004. Stortingets overordnede mål med Rusreformen er at rusmiddelmissbrukere med sammensatte problemer skal få gode tjenester, og at behandlingsresultatene skal bli bedre.

På landsbasis utgjør de private tjenesteyterne på dette området 58,3 pst. av den samlede behandlingsskapasiteten. Dette er en betydelig andel av den samlede kompetansen på området, og det viser med all tydelighet at også de private tilbyderne har fått god innpass her til lands. I 2008 ga de regionale helseforetakene tilskudd til kjøp av tjenester for ca. 927 mill. kr til private institusjoner innenfor den tverrfaglige spesialiserte behandlingen. Samlet ble det kjøpt 931 private døgnplasser ved private institusjoner. Vi snakker her om betydelige beløp, og det må være på sin plass å se på hvordan dette fungerer i praksis, og hva vi får igjen for disse store beløpene.

Jeg forstår godt dem som spør om hvorfor det fortsatt er så mange utfordringer på dette området, og hvorfor det går så sent, når det samtidig bevilges så pass store beløp for å bedre på forholdene. Derfor er det grunn til å se positivt på at Riksrevisjonen har gått så grundig inn i dette for å belyse alle sidene av saken.

Vi er vel alle klar over at dette er kompliserte oppgaver, men desto viktigere er det med en god styring. En samlet komité er enig med Riksrevisjonen om viktigheten av at det skaffes til veie bedre styringsinformasjon, slik at departementet på en bedre måte kan vurdere spesialisthelsetjenestens resultater og kvalitet innen dette feltet.

En samlet komité har merket seg at Riksrevisjonens undersøkelse har avdekket at en stor del av pasientene som har vært innskrevet ved institusjonen, ikke har fått utarbeidet individuelle planer. Komiteen har også merket seg Riksrevisjonens påpekning av at manglende utarbeidelse av individuelle planer kan utgjøre en risiko for at pasientens rettigheter ikke blir ivaretatt, og at dette kan ha konsekvenser for målsettingen med behandlingen ved institusjonen.

Komiteen mener at dette er forhold som snarest må bringes i orden, og det uttrykkes tilfredshet med at Helse- og omsorgsdepartementet har fokusert ekstra på dette overfor de regionale helseforetakene. Dette omfatter selvfølgelig også de private institusjonene med avtale med de regionale helseforetakene.

I Riksrevisjonens undersøkelse framkommer det også at institusjonene opplever problemer knyttet til samhand-

ling med kommuner rundt planlegging av ettervernet, og at dette i stor grad er knyttet til det å få en bolig, men også til øvrig samarbeid etter gjennomført behandling. Komiteen ser klart at manglende samarbeid på slike områder kan svekke effekten av behandlingen.

En samlet komité uttrykker tilfredshet med at Helse- og omsorgsdepartementet på egnet måte vil ta opp Riksrevisjonens undersøkelse i styringsdialogen med de regionale helseforetakene.

En samlet komité er også opptatt av at det bør skje mer forskning på rusområdet for å se på hva rusmisbruk kan føre til, hva slags kostnader rusmisbruk påfører samfunnet totalt sett, og hvordan vi kan hjelpe dem som er rusavhengige.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [19:44:15]: Riksrevisjonens undersøkelse av tverrfaglig spesialisert behandling av rusmiddelavhengige viser at det ikke finnes klare retningslinjer for hvordan behandlingen skal legges opp, og hvilke behandlingsmetoder som bør benyttes, verken blant de private eller de offentlige behandlingstilbudene.

Det er viktig at Helse- og omsorgsdepartementet prioriterer arbeidet med å få på plass nasjonale retningslinjer for disse tjenestene, og Fremskrittspartiet hadde helst sett at disse kom på plass før 2015, slik det er antydning av departementet.

Som det er påpekt av Riksrevisjonen, representerer de private institusjonene en betydelig del av den samlede faglige kompetansen innen dette feltet. De regionale helseforetakene har i for liten grad benyttet den kompetansen som disse institusjonene representerer.

For Fremskrittspartiet er det viktig at behandlingsskapasiteten og kompetansen utnyttes best mulig. Vi er mindre opptatt av om det er i privat regi, eller gjennom det offentlige. Det er pasientene, ikke hvem som driver virksomheten, som er det sentrale for oss i Fremskrittspartiet.

Når de private institusjonene besitter kompetansen, er det derfor viktig at de trekkes sterkere inn i utviklingsarbeidet til de regionale helseforetakene, f.eks. når det gjelder utarbeidelse av regionale rusplaner, utnyttelse av beleggkapasitet, ettervern osv.

Undersøkelsen viser at rundt 70 pst. av pasientene ikke har fått utarbeidet en individuell plan, og i de tilfeller hvor det foreligger en individuell plan, er denne ofte mangelfull. Her har institusjonene åpenbart en jobb å gjøre. Vi forutsetter at Helse- og omsorgsdepartementet følger opp, slik at flere får den hjelpen de trenger, herunder, som nevnt, utarbeidelse av individuell plan.

Vi merker oss at institusjonene opplever problemer med kommunene, som skal hjelpe pasientene tilbake etter oppholdet på institusjon. Problemene er i stor grad knyttet til det å skaffe bolig og til ettervern. Dersom man ikke får orden på dette, og får til bedre samarbeid, kan oppholdet på institusjon være bortkastet. Og det er det ingen av oss i denne sal som ønsker.

Avslutningsvis: Vi ser i øynene at denne rapporten avdekker svakheter ved de private institusjonene. Men problemene som rapporten tar opp, gjelder for de tilsvarende offentlige institusjonene, problemer som f.eks. manglende

samarbeid, manglende individuelle planer, manglende retningslinjer osv. Og jeg må påpeke, til slutt, at det opp gjennom årene har vært en rekke medieoppslag om køer når det gjelder rusbehandling. Senest i helgen var det et nyhetsmedium som meldte at ca. 4 000 rusmisbrukere står i kø. Det er derfor særst viktig at de private plassene i Norge ikke bygges ned.

Hans Olav Syversen (KrF) [19:47:46]: Det er 4 500 som står i kø for å få behandling i ulike rusinstitusjoner. Det burde egentlig tilsi at man bestrebet seg vel på å sørge for et konstruktivt og godt samarbeid mellom helseforetakene og de private institusjonene, som man faktisk ikke greier seg uten, for å være bedre i gjenge med den køsituasjonen som jeg synes det er vanskelig å kalle annet enn uverdigg.

Jeg må si at jeg er dypt bekymret over den holdningen mange helseforetak har til de private institusjonene, særlig i en situasjon hvor man har innført et – vil jeg si – knallhardt anbudsregime, som har skviset mange institusjoner som har holdt på i 30–40 år, og som blir borte på et øyeblikk. Og det skjer, dessverre, må jeg si, med regjeringens velsignelse. Dette er litt mer politikk enn det denne rapporten gir grunnlag for, men det sier meg mye når denne undersøkelsen viser at de samme foretakene i liten grad benytter den kompetansen man vet disse institusjonene innehar. I enkelte tilfeller involveres de private institusjonene overhodet ikke i arbeidet med regionale rusplaner. Da er det, etter min mening, noe som er riv ruskende galt, og som, til syvende og sist, pasientene må lide for.

Dette underbygges også av at helseforetakene i sine anbudsregimer – det vil jeg kalle det – pålegger de private nærmest ikke å ha kontakt lenger, av den grunn at det kan påvirke anbudsprosessen. Institusjoner som tidligere var samarbeidspartnere, er nå blitt konkurrenter. Er det ett område der jeg virkelig skulle ønske at regjeringen satte inn politisk vilje, er det dette, for med en slik måte helseforetakene nå styrer dette feltet på, går det i gal retning. Det burde det ikke gjøre, når vi har flere tusen som står i kø for behandling.

Presidenten: Så har representanten Trine Skei Grande – etter det presidenten forstår – bedt om ordet til et femminuttersinnlegg. Det får hun anledning til, for den annonserte statsråden.

Trine Skei Grande (V) [19:50:48]: Takk, president, det er det som er vanlig.

Jeg vil ta opp et aspekt som jeg har lyst til å bemerke. For det første vil jeg si at vi slutter oss til alle merknader om bruken av private institusjoner. Ved en inkurie – jeg tror det var litt mye fram og tilbake i akkurat det møtet i komiteen – falt «fullt ut» ut av den nest siste merknaden, linje tre andre spalte, på slutten av innstillingen fra komiteen.

Det jeg vil løfte, handler om fagligheten på akkurat dette området. Da Stoltenberg-utvalget ble nedsatt for å vurdere ulike løsninger i rusomsorgen, inviterte de til en idédugnad om hva som fungerer best. Det er ganske spesielt. Dette er et fag. Man har i generasjoner jobbet med å

utvikle faget, å hjelpe rusavhengige ut av rus. Jeg syns jeg ser det utvalget som skal jobbe med omsorgen for hjertepasienter, og som inviterer til idédugnad om hva som hjelper når man har hjerteproblemer! Det er noe som faktisk er fag, og så er det noe som er politikk. Dette er et felt der fag og politikk, der moralske pekefinger og mye annet, har påvirket hvordan vi kommer fram til løsninger for dem i samfunnet som er mest utslått. Jeg tror vi nå bør bevege oss bort fra dette, og si at dette er et fag som noen kan, og der noe virker. Og det som virker, bør vi bruke. Dette er mennesker som er utslått, og som sliter, og som bør få den hjelpen og støtten de kan få. Derfor vil jeg henlede oppmerksomheten spesielt på den merknaden fra komiteen som handler om forskning på dette feltet. Dette er det feltet innenfor medisin hvor det investeres minst når det gjelder forskning, enda vi bruker ganske mye penger på det. Oslo Universitetssykehus bruker 2 pst. av sin medisinske forskning på hele dette feltet som heter rus. Jeg mener at er det noe vi burde satset på for å få til bedre løsninger, er det å satse på de fagfolkene som kan være med på å utvikle gode faglige løsninger for folk. Dette feltet må nå ut av synsingen, det må ut av politikk og moral, vi må få skikkelige fag inn i dette, og vi må forvalte pengene på riktig måte. Da må vi ha de riktige fagfolkene til å behandle folk, og som hjelper folk ut av det livet de faktisk lever i.

Statsråd Rigmor Aasrud [19:53:45]: Som saksordføreren sa i sitt innlegg, dekker private institusjoner om lag 60 pst. av den samlede kapasiteten innen tverrfaglig spesialisert behandling gjennom avtaler med de regionale helseforetakene. Dette viser at private institusjoner har en meget sentral plass i det samlede tilbudet til rusmiddelavhengige. Riksrevisjonen har vurdert om Helse- og omsorgsdepartementet og de regionale helseforetakene har etablert hensiktsmessige systemer for oppfølging av tilbudet ved de private institusjonene innen tverrfaglig spesialisert behandling, heretter kalt TSB. I rapporten har de omtalt syv områder som de har funnet grunnlag for å kommentere.

Rusfeltet bygger i stor grad på fagtradisjoner utenfor spesialisthelsetjenesten, slik Riksrevisjonen selv omtaler. Feltet ble en del av spesialisthelsetjenesten først ved Rusreformen i 2004. Det er grunn til å tro at det vil ta tid å innlemme et nytt fagfelt i det store systemet som spesialisthelsetjenesten utgjør.

Riksrevisjonen omtaler syv områder som her skal nevnes: TSB var det første området innen spesialisthelsetjenesten der det ble etablert en prioriteringsveileder. Det skjedde gjennom prosjektet Rett Prioritering i regi av Helseledningsdirektoratet. I januar i år kom direktoratet med nasjonale retningslinjer for LAR. Det vil komme tilsvarende retningslinjer for alle deler av TSB i løpet av fire år. Disse vil også omfatte akutt- og ambulansetjenestens tjenester til rusmiddelavhengige. Ettersom TSB først ble en del av spesialisthelsetjenesten i 2004, har det ikke vært rapportert på dette feltet tidligere. Fra 2009 vil alle institusjoner innen TSB rapportere aktivitetsdata til Norsk pasientregister, NPR. Disse tallene vil bli offentliggjort i en egen rapport fra NPR i løpet av sommeren. Dataene vil være tilgjengelige som styringsinformasjon i 2011. Fra 1. sep-

tember vil alle aktuelle fagenheter i helseforetakene og alle private tjenesteytere innen TSB bli pålagt krav om prosedyrekoding. På den måten får vi informasjon om hvilken behandling som gis til pasienter i TSB, dette som grunnlag for å utvikle tjenesten videre.

De regionale helseforetakene har noe ulik praksis på dette området. Helse Midt-Norge har et eget helseforetak på rusfeltet og har derfor tettere oppfølging enn de andre helseforetakene. Men alle helseregionene har organisert samarbeid med de private institusjonene. I arbeidet med Samhandlingsreformen deltok private institusjoner i en egen gruppe som arbeider med pasientforløp. Bidragene fra de private institusjonene var svært nyttig. Driften ved alle de private institusjonene skal selvfølgelig skje i tråd med gjeldende lovgivning og myndighetskrav. Dette er et klart krav i anskaffelsesprosessen som de regionale helseforetakene gjennomfører.

Undersøkelsen påpeker at det i en del institusjoner ikke har vært fullgode systemer for internkontroll. Dette vil bli fulgt opp med de regionale helseforetakene på egnet måte. Alle pasienter som har behov for langvarige og koordinerte tjenester, har rett til å få utarbeidet en individuell plan. Riksrevisjonen påpeker at en stor andel pasienter i TSB ikke har en slik plan. Dette skal bli bedre. De regionale helseforetakene har fått beskjed om at andelen som får individuell plan, skal økes.

En av tre institusjoner har ikke gode nok skriftlige rutiner for samhandling med kommunale tjenester. De regionale helseforetakene skal følge opp og videreutvikle samarbeidet mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene. Dette gjelder fortsatt.

Det skal snart sendes tilleggsbrev til oppdragsdokumentet for 2010. Her forutsettes det at helseforetakene gjør seg kjent med og følger opp de forhold som Riksrevisjonen tar opp i sin rapport.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bent Hoie (H) [19:58:00]: Siden statsråden som er til stede, har en bakgrunn fra det angjeldende departement, våger jeg å stille følgende spørsmål: Hva er forklaringen på at Helse- og omsorgsdepartementet og regjeringen på dette området aksepterer at det går elleve år fra staten overdrar ansvaret for en pasientgruppe til at man nå utarbeider nasjonale retningslinjer for behandling?

Statsråd Rigmor Aasrud [19:58:29]: Jeg tror en skal erkjenne at rusfeltet har vært et tungt felt der det har vært mange tilbydere som har gitt gode tjenester, men hvor det har blitt utviklet lite helhetlige tjenester. Med den erfaringen man har fått med de registrene man etter hvert har utviklet, slik at man kan se noe mer på kvalitet, har det først nå vært mulig å sette i gang et arbeid med å få gode behandlingsforløp og gode kvalitetssystemer for rusfeltet.

Så tror jeg også at vi alle sammen skal erkjenne at rusfeltet gjennom tidene ikke har vært det feltet innenfor helsevesenet som har hatt høyest fokus. Jeg er glad for at komiteen og andre nå har løftet rusfeltet opp. Det er også behov for å ha stort fokus på rusfeltet i tiden framover. Der-

for vil det også komme nye retningslinjer for behandling i tiden framover.

Hans Olav Syversen (KrF) [19:59:39]: Jeg drister meg til en replikk siden statsråden jo har betydelig erfaring med å være vikar, og jeg har tro på at hun kan svare.

Det som jeg synes fremgår av denne rapporten, er at helseforetakene ikke behandler de private institusjonene som likeverdige partnere med det offentlige. Hvis man hadde hatt en likeverdig behandling, hadde man, tror jeg, i langt større grad involvert de private institusjonene for å få til en rusomsorg som er bedre enn den vi har i dag. Det tror jeg vi er enige om; det trenger vi med over 4 000 som står i kø.

Mitt spørsmål til statsråden er: Er regjeringens prinsipielle utgangspunkt at de private institusjonene er likeverdige deltakere i dette samarbeidet, og vil den beskjeden også gis til de regionale helseforetakene?

Statsråd Rigmor Aasrud [20:00:40]: Når 60 pst. av tilbudene gis av private institusjoner, er det helt klart at de er en svært viktig del av hele tjenestefeltet. Det er nødvendig at man også henter inn erfaringer fra de private institusjonene når man skal utvikle tjenesten videre. Derfor har nettopp de private helseinstitusjonene i forbindelse med Samhandlingsreformen spilt en vesentlig rolle i å lage pasientforløpene, som jeg tror er svært viktige for at man skal få en god og helhetlig rusomsorg i tiden framover, slik at vi vet hva vi skal gjøre på hvilket tidspunkt, og også gjennom det kan få større kunnskap om hvilke behandlingsmetoder som bør tas i bruk på de forskjellige tidspunktene i rusbehandlingen. Så i denne sammenhengen er helt klart de private institusjonene en viktig del også som premissgiver for den faglige utviklingen som skal skje innenfor feltet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [20:01:58]: Riksrevisjonens rapport føyer seg inn i rekken av rapporter og tilsyn som forteller oss at vi ikke er i stand til å gi rusmisbrukerne det tilbudet de burde fått, og som de faktisk har rettigheter til. Også Statens helsetilsyn sa dette da helse- og omsorgskomiteen hadde et møte med dem. Individuell plan blir sett på som et viktig verktøy for å kartlegge et behov og for å legge en langtidspan for den enkelte i samarbeid med den enkelte og flere involverte instanser. En individuell plan er en rettighet som faktisk svært få opplever å få.

Jeg konstaterer at en samlet komité viser til at en stor del av pasientene ikke har fått utarbeidet en individuell plan, og at komiteen i den forbindelse sier «at dette er forhold som snarest må bringes i orden».

Det er flott at kontroll- og konstitusjonskomiteen er enig i dette. Det var nemlig ikke tilfellet da helse- og omsorgskomiteen behandlet Dokument nr. 8:56 for 2009–2010 i Innst. 214 S for 2009–2010 om en bedre rusbehandling. Der fremmet opposisjonen følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til tiltak innen rusbehandlingen for å sikre at retten til individuell plan blir fulgt opp i henhold til regelverk.»

Dette skjedde for bare et par måneder siden, og da syntes ikke regjeringspartiene at det var viktig at flere fikk en slik plan.

Rapporten viser også at over halvparten av institusjonene som er besøkt, uttrykker problemer i samarbeid med kommuner rundt planlegging av ettervernet. Dette er kanskje den største svikten innenfor rusomsorgen. De rusavhengige som jeg snakker med, sier alle at det var total mangel på oppfølging og ettervern som gjorde at det ikke holdt, samtidig som de som lyktes, understreker at grunnen til at det gikk bra akkurat denne gangen, var at tilbudet om ettervern var godt og riktig.

Denne problemstillingen har vi hatt i årevis, og den er godt kjent for de aller fleste. Derfor vil jeg understreke at Fremskrittspartiet fortsatt er av den oppfatning at ettervernet i kommunene ikke vil bedres før vi får gjennomført en statlig finansiering av hele behandlingsløpet.

Til slutt vil jeg kommentere disse påstandene:

«Mangelfull kunnskap om behovet for tjenester kan føre til at det ikke er det mest hensiktsmessige tjenestetilbudet som blir etablert.»

På en russeminar jeg var på for en tid tilbake, holdt HELFO foredrag om sin rolle. Jeg ble både overrasket og lei meg da jeg forsto hvor lite rusmisbrukerne selv hadde å si for valg av behandlingssted. Bare sjelden kunne de velge selv. De som hadde sterke meninger om dette og ikke ville dra hvor som helst, mistet sine pasientrettigheter og ble stående og vente på behandling i ett til to år.

Dette står i grell kontrast til målet om at en individuell plan skal utarbeides, og at den skal utarbeides i nært samarbeid med den det gjelder.

Riksrevisjonen sier følgende om individuell plan:

«Mangler i innholdet utgjør en risiko for at pasienten ikke vet hvilke tjenester som skal ytes, samt når og hvordan tjenestene skal ytes. Videre kan mangler i planen medføre at den instans som overtar oppfølgingen av pasienten etter institusjonsoppholdet, ikke har det nødvendige grunnlaget for å gi målrettet hjelp.»

Det er jammen ikke rart at vi lykkes så dårlig i rusbehandlingen.

Statsråd Rigmor Aasrud [20:05:25]: Jeg tar ordet for å imøtegå påstanden om at regjeringen ikke mener at individuell plan er viktig. Regjeringen mener at individuell plan er viktig. Det er et viktig redskap for at man skal kunne ha gode behandlingstilbud for den enkelte. Derfor har regjeringen også nå bevilget egne tilskudd for at vi skal prøve ut ordninger der personer er med på å lage en individuell plan for dem som trenger koordinerte tjenester fra helsevesenet. Derfor må jeg si at påstanden om at regjeringen sier at individuell plan ikke er viktig, medfører ikke riktighet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12. (Votering, se side 4215)

Sak nr. 13 [20:06:10]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Bent Høie og Sonja Irene Sjøli om forsterket innsats mot kreft (Innst. 316 S (2009–2010), jf. Dokument 8:102 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Per Arne Olsen (FrP) [20:07:05] (ordfører for saken):

La meg først få takke komiteen for en ryddig og god prosess i behandlingen av denne saken. Jeg har også lyst til å rette en takk til min vararepresentant, Morten Stordalen, som steppet inn og tok deler av saksordførerskapet mens jeg hadde permisjon.

Jeg er veldig glad for at komiteen synes å være enig om viktigheten av kreftsatsingen i årene som kommer. Et skikkelig krafttak innen kreftforskning og -behandling krever at både helsepolitikere, fagekspertise på behandling og forskning, samt de kommersielle aktørene innen medisin og forskning står sammen. Dette er ikke bare vårt samfunns utfordring, men hele verdenssamfunnets store medisinske utfordring. På dette feltet er det derfor ingenting som skal hindre lille Norge i å være en spydspiss i verdensmålestokk. Jeg synes faktisk ikke at vi skal ha lavere ambisjoner enn som så.

Status er nok ikke alltid så bra som vi skulle ønsket. I den anledning vil jeg få lov til å vise til direktøren i Helsetilsynet, Lars E. Hanssen, som har gått hardt ut i Dagens Næringsliv denne måneden. Han refset ledelsen ved norske sykehus for dårlig organisering av kreftbehandlingen. En risikorapport tilsynet har utført, sier at risikoen er for stor, og at forbedringspotensialet er «betydelig» – intet mindre. Derfor er det prisverdig at Høyre har fremmet dette forslaget. Undertegnede og Fremskrittspartiet har tidligere i denne sesjonen også reist en interpellasjon på det samme felt.

Kreft er en forferdelig sykdom som rammer, eller kommer til å ramme, hver tredje nordmann. Den rammer ikke bare kroppen fysisk, men er også en stor utfordring mentalt – både for den som får den vanskelige beskjeden, og ikke minst de pårørende. Det å få en slik beskjed er tungt og vanskelig, og de av oss som ikke har fått en sånn beskjed, kan sannsynligvis ikke forestille seg hvordan det er.

Nettopp derfor må vi ha det beste systemet, for å ta vare på pasientene og ikke minst de pårørende.

Det er viktig at bekjempelsen av kreft fortsetter, og det må ikke stå på landets lovgivende forsamling når kampen mot kreftsykdommen skal kjempes. Derfor er denne saken så viktig, ikke bare for å hjelpe dagens kreftpasienter og deres pårørende ut av sitt sykdomsbilde, men minst like mye for å sikre at morgendagens kreftbehandling både er bedre, mer omfattende – og gir et bedre resultat enn dagens medisin kan gi oss.

For en samlet helse- og omsorgskomiteé er det viktig å påpeke at forslagene i denne saken ikke bare må bli vedlagt protokollen og deretter lagt i helseministerens skrivebordskuff, men at dette tvert imot må være starten på en vedvarende kamp mot en av verdens mest ubarmhjertige sykdommer.

La meg få lov å komme innom den siste tids prioriteringsdebatt, eller pris på menneskeliv, om man vil. Helse- og direktørens utspill om at kreftpasienter ikke kan påregne den aller beste behandling i fremtiden, har skremt mange, meg inkludert. Debatten er viktig og riktig, men har feil fokus. Man kan, og skal, selvfølgelig stille noen spørsmål ved det norske helsevesenet. Og man kan, og skal, stille spørsmål om det norske helsevesenet er for dyrt. Ja, kanskje er det det, men sannsynligvis ikke på grunn av de få dyre pasientene eller på grunn av kreftforskningen. Nei, jeg tror snarere at det skyldes dårlig organisering, overbyråkratisering samt at vi selvfølgelig er et langstrakt land, som gjør at vi ikke kan sammenlignes med en del land som vi blir sammenlignet med.

I den prioriteringsdebatten er det viktig å stille spørsmålet om vi må prioritere kreftbehandling. Mitt og Fremskrittspartiets svar er: Ja, det må vi. Det er for øyeblikket den sykdommen som rammer flest, og her ligger det også et stort potensial for fremtiden til å redde mennesker, og ikke bare det, men få dem tilbake til samfunnet på en skikkelig måte. Så skal vi også huske at vi er verdensledende på feltet fra før av, og vi må ta vare på den kompetansen vi har, og ikke minst utvikle den.

Jeg har fått mange fortvilte telefoner og mailer i den senere tid etter at prioriteringsdebatten startet. Og jeg tror vi skal tenke litt over hva dette gjør med mennesker som har fått den vanskelige beskjeden og er beredt til å ta sitt livs tøffeste kamp for å kunne overleve og igjen komme tilbake til samfunnet. Samtidig som man bestemmer seg for hva man skal gjøre og prøver å få krefter til det, kan man altså lese i avisene at politikere, og ikke minst akademia, diskuterer om det er verdt å bruke penger på dette. Det må oppfattes som et slag i ansiktet for mange syke mennesker.

Det er mange måter å spare penger på i norsk helsevesen, men nedprioritering av kreftbehandlingen er ikke en av de metodene som kan og skal brukes. Hvis ikke verdens rikeste land kan ta seg råd til å være ledende på å utvikle fremtidens kreftbehandling, hvem skal da kunne være det?

Det er viktig at vi som nasjon bidrar til mer forskning, mer utvikling og bedre behandling. Det er én av grunnene til at helsedirektørens utspill, for å bruke VM-sjargon-

gen, er et skudd langt over mål. Grunnen til at vi skal satse på eksperimentell behandling er at det er det som på sikt vil skape fremtidens kreftbehandling. Utviklingen på kreftfeltet går lynraskt, og Norge må henge med.

Hvis vi skal se på de pilarene som vi har i norske kreftforskning, hvor Radiumhospitalet er den ene, er det grunnleggende at det som må være på plass for å oppnå målsettingen om å forbedre kreftbehandlingen, er å ta vare på det kompetansemiljøet vi allerede har. Det er altså Radiumhospitalet. Derfor er det viktig å sørge for at miljøet rundt Radiumhospitalet, som har et godt rykte internasjonalt, blir styrket, slik opposisjonen har tatt til orde for flere ganger det siste året.

Kreftregisteret er også en viktig pilar, som etter min og Fremskrittspartiets oppfatning må bestå som en selvstendig enhet, og ikke fragmenteres eller rotes til i forhold til styringssystemene. Registeret har en sentral rolle – og har hatt det – i norsk kreftforskning, og er kanskje en av de viktigste grunnene til at vi ligger i forkant. Dette må utvikles til å bli flere kvalitetsregistre for kreftsykdom. De skal selvfølgelig være pseudonyme, eksternt krypterte og basert på krav om samtykke eller reservasjonsrett. Det har opposisjonen fremmet forslag om.

Også Oslo Cancer Cluster, OCC, er en viktig pilar i kreftforskningen. De har vært en pioner i form av det tankesett som ligger bak integrasjonen av industri, forskning og behandling, et tankesett som har blitt en modell for mange rundt om i verden – faktisk etter akkurat den norske modellen. Derfor må OCC både finansielt og ikke minst i henhold til rammevilkår videreføres og styrkes, slik at de kan forbli den pilaren de har vært.

Helt til slutt har jeg lyst til å nevne Stamcellesenteret som den siste pilaren jeg peker på. Her ligger mye av fremtiden i norsk og internasjonal kreftforskning. Jeg tror personlig at svarene ligger på dette området. Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet har kjempet igjennom at Stamcellesenteret skulle etableres, men vi ligger dessverre langt bak tilsvarende land med hensyn til bevilgninger og ressurser til det arbeidet som gjøres – selv Sverige ligger langt, langt foran oss. Det må det bli slutt på.

I innstillingen har Fremskrittspartiet også i sine merknader vist til fraksjonens besøk hos MD Anderson Cancer Center i Houston, og det er ikke helt uten inspirasjon fra dette besøket og det vi fikk oppleve der, at vi er ekstra engasjert i kreftaken.

Mitt innlegg gir meg dessverre ikke anledning til å gå inn på alt det vi opplevde, men jeg vil bare kort nevne noen av grunnene til at vi føler at vi lærte mye og fikk god inspirasjon i Houston. Det gjelder ikke minst det fagmiljøet som vi fikk oppleve der, hvor det altså var 18 000 ansatte som var dedikert kreft, kreftbehandling og -forskning og til en søken etter morgendagens svar på dagens store utfordringer. De var også gode på å se helheten i mennesket.

Jeg vil med disse ord få lov til å ta opp de forslagene som vi er med på i innstillingen.

Presidenten: Representanten Per Arne Olsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Sonja Mandt (A) [20:17:41]: Det er mye positivt å si om representantforslaget fra Erna Solberg, Bent Høie og Sonja Irene Sjøli om en forsterket innsats mot kreft. Jeg vil også fra vår side få takke saksordførerne for en god jobb.

Det er mange forslag, og selv om ikke Arbeiderpartiet er med på å støtte dem alle, betyr ikke det at vi er uenige, noe som også merknadene viser. Vi støtter mange av intensjonene, for vi ser at mye av det som ligger i forslagene, er i gang, ligger litt fram i tid eller er varslet av statsråden. Noen av disse forslagene er vi selvfølgelig uenige i, og jeg vil benytte sjansen her til å kommentere noen av dem spesielt, slik vi også gjorde det under behandlingen. Samtidig vil jeg vise til de utdypende svarene som ligger i statsrådets svarbrev, som er vedlagt innstillingen.

Kreft er en av våre store utfordringer, både for den som rammes, for familien rundt og for samfunnet. Derfor er det så viktig at vi kontinuerlig ser på muligheten til å få en bedre behandling, at forskningen blir bedre, og at vi jobber for å få til en enda bedre omsorg enn den vi har i dag. Det skal f.eks. ikke være nødvendig å vente på behandling. Helsetilsynet viser også i sin rapport hvor disse hovedutfordringene er. De må vi gjøre noe med, som f.eks. forsinkelser med hensyn til diagnostikk. Her må det smidigere, raskere og bedre rutiner til, noe som jeg regnet med at statsråden kommer til å følge opp.

Mye har skjedd på få år når det gjelder kunnskap og behandling, og mye kommer til å skje. Nye medisiner og nye metoder gjør at flere overlever, og også kvaliteten på det livet som leves med kreft, er bedre. Derfor er satsingen når det gjelder å bedre kvaliteten, med nye kvalitetsforskrifter, forskning og utvikling, noe av det viktigste vi kan gjøre for å få det enda bedre til.

Et av de store gjennomslagene som jeg har lyst til å nevne, er HPV-vaksinen mot livmorhalskreft, som tilbys jenter fra 7. klasse. Det er veldig bra at uvaksinerte jenter – de som er født i 1997 – som på grunn av pandemivaksinen ikke fikk tilbudet, nå får det tilbudet, for vi vet at denne vaksinen på sikt sparer mange liv. Rundt 300 kvinner rammes hvert år, og 80–100 dør hvert år av denne formen for kreft. Målet må være å få dette ytterligere ned.

Forslagsstillerne nevner utvikling av flere kvalitetsregistre, og det er vi enig i. Men vi mener at de skal være pseudonyme og eksternt kryptert. Jeg stiller også det spørsmålet som statsråden i sitt svarbrev påpeker: Hvordan kan det la seg forene med det som de foreslår når det f.eks. gjelder Mammografiprogrammet? Pseudonyme registre vil i slike programmer vanskelig la seg forene med systematikken og oppfølgingen, og muligheten for en klinisk oppfølging av pasientene. Det er jo nettopp det at en kan følge opp, og at en vet noe, som gjør at disse programmene er så unike. Det er viktig å ivareta personvernet, og det er viktig med sikkerhet og samtykke. Men det må også være lov å se nytteverdien og behovet.

Derfor har jeg lyst til herfra å si at vi vil videreføre det viktige arbeidet som gjøres i Mammografiprogrammet og i Cervixscreeningprogrammet. Vi ønsker at de prøvene som er tatt, skal tas vare på og brukes til beste for framtidens kvinner. Det tror jeg de fleste kvinner som har vært

med på disse programmene, ønsker. De tar det nesten for gitt at det er slik. Men utfordringen er jo nå hvordan vi skal innhente dette samtykket, og hvordan vi skal finne de løsningene som gjør at vi kan videreføre programmene.

I Cervixscreeningprogrammet finnes det opplysninger om 1,3 millioner kvinner. Det er viktig å presisere at dette ikke dreier seg om fysiske prøver, men det dreier seg om prøvesvar. 90 pst. av disse prøvesvarene er negative. Oppfølging med tilskrivning hver tredje år, med ytterligere påminnelse, gjør at mange deltar og blir med i programmet videre. Mange liv er derfor spart på den måten, fordi en kan ta fatt i problemet tidlig. Dødeligheten er redusert med over 50 pst., dvs. at den er halvert siden programmet startet i 1995. 79 pst. av alle norske kvinner deltar på eget initiativ etter fem år, noe som sier meg at dette har stor forankring i befolkningen.

Det er selvfølgelig ikke bra at de formelle tingene ikke er i orden, men dette materialet er for verdifullt til at det skal slettes. Derfor er det viktig og riktig nå med gjennomgang av reglene, sånn at vi skal unngå det i framtiden. Men like viktig er det for oss i arbeiderpartifraksjonen at vi tar vare på det som allerede er gjort. Vi håper at statsråden ser på den saken videre og finner en god løsning. Kreftregisteret er som saksordføreren nevnte, et av verdens største og eldste registre, og vi bør ivareta den jobben som må gjøres med tanke på framtidens kvinner når det gjelder dette. Datatilsynet har krevd at disse forholdsvis lite sensitive dataene skal slettes. Det betyr at programmet i sin nåværende form må legges ned. Vil vi det, og har vi råd til det?

Et annet forslag i innstillingen, er spørsmålet om screening av tykktarms- og endetarmskreft. Det er den nest hyppigste formen for kreft, og det er viktig at også denne typen oppdages tidlig. Vi vet at dette er en type kreft som egner seg for screening, og vi viser til at Helsedirektoratet anbefaler pilotprosjekt på det. Vi venter i spenning på Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering i helsetjenesten som skal gi sitt råd nå i juni, og vi håper at det kommer en rask avgjørelse.

En av de hyppigste kreftformer blant menn er altså tarmkreft. Ut fra det vi vet om menn og deres evne til å oppsøke lege, er de ikke like flinke som jenter. De har ikke de rutinene, de oppsøker ikke lege før de virkelige symptomene kommer, og da er de ofte kommet langt i sykdomsforløpet. Med en slik screening vil det være mulig å fange opp disse mennene tidlig. Kvinnene kalles inn til sine undersøkelser fra 25-års alder – det gjelder cervixundersøkelsen – mens mennene altså ikke er like jevnlig inne.

Ikke alle overlever sykdommen, og jeg synes det er veldig bra at det nok en gang settes fokus på lindrende behandling og god palliativ pleie. Det skjer veldig mye bra, og veldig mye bra er planlagt, men det finnes også dessverre mangler. Når Helsetilsynet problematiserer overbehandlingen av langtkommen kreft der utfallet er gitt, er det en debatt som jeg mener ikke dreier seg om prioritering, men om livskvalitet og verdighet. Det er altså en diskusjon som faglig sett bør tas kontinuerlig. Det at helsepersonell har god kompetanse for den vanskelige sam-

talen, er viktig. Jeg mener at i debatten om palliativ pleie må vi ha fokus på livskvalitet, og vi må ha fokus på lindring. Derfor er lindrende enheter, godt utbygd hjemmesykepleie og sykehusavdelinger som trygghetsbaser veldig, veldig viktig.

Det aller viktigste vi kan gjøre med tanke på kreftutvikling i framtiden er selvfølgelig det å prøve å forhindre at folk blir syke. Vi vet veldig mye om hvordan vi skal la være å bli syke, selv om vi ikke sitter med svarene på alt. Røyking, kosthold og alkohol er noen av de kjente faktorene som bidrar til kreft. Det ikke å begynne å røyke, vet vi kan forhindre lungekreft. Lungekreft var altså en kreftform som var forbeholdt menn, men den er stadig økende blant kvinner. Det er fordi at kvinner nå har et røykemønster, mye mer likt det mennene hadde før. De starter tidligere, og de slutter senere. Derfor tror vi på det å ha forebyggende tiltak og det å sette inn gode informasjonsrutiner på ungdomsskole og i barneskole, men også det å bruke avgifter aktivt er noen av midlene for å hindre ungdom i å røyke. Pris og forbruk hører sammen.

Forebygging er altså det aller beste, det viktigste og det letteste å gjøre noe med. Vi kan nevne mange andre saker som vi har fremmet i denne stortingsperioden, som tar for seg forebygging, og Samhandlingsreformen er jo én av dem. Der har vi mange gode og framtidsrettede tanker om hvordan vi skal forebygge.

Men samtidig er jeg helt enig med forslagsstillerne i at vi må forske på nye metoder, vi må reparere, vi må behandle, og vi må lindre – alt til det beste for pasienten.

Erna Solberg (H) [20:27:23]: Kreft er en folkesykdom som rammer om lag én av tre i løpet av livet. Dermed kan den ramme oss alle – den rammer noen som pasient, mange som pårørende, eller som bekjent av folk som blir kreftsyke. Den rammer selvfølgelig mest i de eldste aldersgrupper, men den rammer også vilkårlig, helt ned til spedbarnsalderen.

Behandlingstilbudet til kreftpasienter er på mange områder i verdensklasse. Det skal vi huske på å ta med oss, for det er mange gode behandlingstilbud. Men på andre områder avdekkes det ofte betydelig svikt. Dette, sammen med det at vi faktisk får mer kreft, det kommer til å øke, er hovedgrunnen til at vi har fremmet dette forslaget om en forsterket innsats mot kreft.

Den forrige Bondevik-regjeringen, Bondevik II-regjeringen, etablerte en kreftstrategi for seks år siden. Men bare å videreføre den kreftstrategien som vi laget den gangen, er etter vår mening ikke tilstrekkelig. Derfor har vi 19 ulike forslag i dette dokumentet.

I denne salen har vi av og til diskusjoner som ender opp slik: Men hvorfor gjorde dere ikke noe med dette da dere satt i regjering? Da har jeg lyst til å si at vi laget en strategi da, og vi ser at det trengs fornyelse. Politikken utvikler seg alltid, derfor disse nye forslagene.

De 19 konkrete tiltakene skal bidra til tre ting: De skal sikre bedre kvalitet i diagnostikk og behandling slik at flere kan reddes, de skal sikre at nye behandlingsformer utvikles og tas i bruk, og de skal bidra til forebygging av kreftforekomster.

Alt dette er viktig. Og selvfølgelig er det viktig med en lindrende behandling i slutfasen når vi vet at vi ikke kan gjøre mer.

På dette området, som på ganske mange andre medisinske områder, har vi en rivende utvikling av nye behandlingsmetoder. Det gir pasientene nytt håp, og det gir oss nye muligheter til å kurere og redde flere som rammes av kreft. Av og til utfordrer dette oss med den prioriteringsdebatten vi har, for noen ganger kan det være dyrt i begynnelsen. Det er ikke gitt at alle nye behandlingsformer først og fremst skal ses på som en utgift, men heller som en investering i helse og livskvalitet. Ofte er det sånn at en ny behandling etter hvert blir mer og mer kostnadseffektiv, selv om den utprøvende fasen, startfasen, alltid er dyr.

Jeg var i Memphis i begynnelsen av påsken i forbindelse med NATOs parlamentarikerforsamling. Blant det vi gjorde der, som ikke hadde noe som helst med sikkerhetspolitikk å gjøre, var å besøke et av verdens ledende barnekreftsykehus, St. Jude, som baserer hoveddelen av sin finansiering på innsamlede midler. 70 pst. av budsjettet kommer derfra – en hel del fra forskningsmidler, nesten ingenting fra forsikringspenger. Hovedfokuset deres er å jobbe med de barnekreftformene der man ikke har gode nok behandlingsprotokoller, og hvor de lokale sykehuse- ne ikke kan hjelpe. Det er rørende å være på slike institusjoner, fordi barn rører en mer enn kanskje mange andre grupper som er syke. Men jeg har også lyst til å si at den frivillige organisasjonen som står bak, og som samler inn penger, samlet altså i fjor inn over 700 millioner dollar for å drive det sykehuset pluss 20 avleggere i en del land i den tredje verden som driver med kreftbehandling. Det sier også noe om hvor sterk opplevelse folk har, at de vil gjøre noe med kreftsaken og få til behandling. Men sykehuset viser også til at veldig mye av den nye behandlingen de la frem, var kostnadseffektiv. De gjør det på nonprofitnivå og legger alle protokoller ut. Det bidrar til å løfte det videre og bidrar også til å lage nye typer medisiner.

Jeg synes det er viktig å ta dette med, for når vi skal diskutere prioriteringer – og det skal vi gjøre – må ikke prioriteringer bli et enkelt regnestykke om prisen på et liv, eller hvor mye ting koster. Av og til føler jeg at i slike debatter tenker man at fordi vi ser at noe er dyrt nå, skal vi ikke ha det fordi det er så vanskelig å ta det inn, men sannheten er at det kan være den rette veien til de billige og mye bedre løsningene i fremtiden. Da er det også mulig å prioritere på andre måter. Høyre har gjort én prioritering. Vi er blant de partiene som har fått kjeft fordi vi ikke ville ha en tannhelsereform hvor alle skulle få billigere tannbehandling eller gratis tannbehandling etter fylte 67 år, fordi vi tror det vil redusere muligheten vår til å behandle de mest alvorlig syke.

Innstillingen viser at det er bred politisk enighet om at vi skal ha en forsterket innsats mot kreft. Men det er ulike politiske syn på hvordan vi skal sikre bedre helsetjenester, og dette reflekteres også i innstillingen. Og så venter jeg ennå på den saken hvor regjeringspartiene tør å gjøre noe annet enn bare å sende sakene til regjeringen for videre arbeid. Det kan jo være at det å vise vilje til å løfte noe snart burde bli et ønske fra stortingsflertallet.

Det ideelle er selvfølgelig å forebygge kreft. Mange generelle levereregler gjør det mindre sannsynlig at man vil få kreft, selv om det også er omdiskutert hvor mye slike generelle folkehelseiltak faktisk bidrar. Det andre som er viktig, er at det er mulig å finne ut om man er kreftsyk på et tidlig tidspunkt. Screening har en stor betydning. Masseundersøkelser kan være en viktig måte å oppdage kreft på tidligere og bidra til å redde langt flere. Det skaper selvfølgelig også dilemmaer knyttet til knappe helseressurser, at man bruker penger på mange friske, og at det kan være falske positive funn. Derfor er det viktig at vi har en god diskusjon om når vi skal innføre screening, men vi mener altså at tiden er inne for å gjennomføre screening på tarmkreft, som i dag er meget utbredt. 3 400 rammes hvert år, og 1 575 dør hvert år av tarmkreft i Norge. Vi vet at når spredning har skjedd, er dette en av de kreftformene som er vanskelig å behandle og fjerne. 300 liv kunne ha vært spart, ifølge Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, som mener det er realistisk at 20 pst. ville kunne blitt oppdaget tidligere og blitt behandlet på et tidspunkt hvor man kunne kureres. Derfor har vi foreslått et pilotprosjekt. Jeg registrerer at Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering i helsetjenesten den 7. juni leverte inn en innstilling om iverksettelse av et screeningprogram for tarmkreft. Regjeringens svar har vært at de skal se nærmere på det. Vi forventer en fortgang i det arbeidet fra regjeringens side og at de kan presentere en konklusjon i budsjettforslaget til høsten.

I det forslaget som vi fremmet i mars, påpekte vi økende ventetider for diagnostikk og helsetjenester generelt. Bare i Oslo har ventetidene for offentlig finansiert undersøkelse ved lab- og røntgeninstitutt økt fra én til to uker i 2007 til opptil syv uker i 2009. Når folk får høre at de kanskje skal utredes for kreft, er det viktigste å få et svar på om de har kreft eller ikke. Den engstelsen og påkjenningen som det er å gå og vente i opptil syv uker for å få gjort de grunnleggende undersøkelsene, er skikkelig tøff. Det er en tøff beskjed å få, og det innebærer ikke minst betydelig fare for at kreft oppdages for sent, og at man derfor kan oppleve å dø av kreftformer som kunne ha vært behandlet.

Jeg synes det sier ganske mye, det som ble kjent i forrige uke, at tidligere arbeiderpartistatsråd Karita Bekkemellem og hennes mann hadde valgt å betale seg ut av den offentlige diagnosekøen, og at undersøkelsen viste kreft. Da svarte helse- og omsorgsministeren at det var et enkelttilfelle, at pasienten hadde havnet feil. Det tror jeg er et naivt bilde av hvordan helsevesenet er. Dette hører vi for ofte til at dette er et enkelttilfelle.

Helsetilsynet publiserte i mai i år en rapport om risikobildet av norsk kreftbehandling. Der betegnes forsinkelser i diagnostikk på ulike nivå som den største risikoen for at det skjer svikt som koster pasienter liv og helse. Det er ikke enkelttilfeller, men en systematisk svikt. Da må man gjøre noe med det. Men dette kommenterer altså ikke regjeringspartiene i denne innstillingen i det hele tatt.

Ventetider er også et viktig tema. Jeg ble forbauset da jeg i julen kunne lese i Bergens Tidende at en av journalistene hadde ringt og spurt om hvor lang vente-

tid det var på kreftbehandling, for hun hadde jo oppdaget at det var ventetid på kreftbehandling. Svaret hun hadde fått hos Helsetilsynet, var at de ikke ville oppgi ventetider på kreftbehandling, fordi de ikke ville gi inntrykk av at man aksepterte ventetider på kreftbehandling. Virkeligheten forsvinner ikke av at man ikke offentliggjør det. Brukerne oppdager det. Derfor er det nødvendig å ha offentliggjøring av ventetidene, slik at pasienter får viktig og korrekt informasjon, som gir grunnlag for forbedring av tilbudet, og også gir grunnlag for at den valgfriheten vi har gitt når det gjelder behandling, faktisk har et reelt innhold.

Jeg håper regjeringspartiene vil snu og støtte vårt forslag i denne saken, for det er én av de viktige tingene som kan bidra til bedre kreftbehandling.

Geir-Ketil Hansen (SV) [20:37:54]: Jeg gjør et forsøk med dårlig stemme.

Forslagene fra Høyre som behandles i dag, synes det å være brei enighet om – at behandling av kreft, diagnostisering, behandling, rehabilitering og ikke minst forskning skal gis høy prioritet.

Jeg synes det er veldig positivt å kunne konstatere at stadig flere overlever kreftsykdom i dag – samlet sett 60 pst., mens det f.eks. på 1970-tallet var bare 30 pst. som overlevde. For personer under 50 år er overlevelsesprosenten enda høyere, og Norge, sammen med Sverige, Finland og Island, har den høyeste langtidsoverlevelsen i Europa. Dette er et bilde som forteller at utviklingen går gledelig framover, og at vi i Norge på mange områder er blant de beste i Europa.

Men på den andre siden: Hyppigheten av kreft øker, flere får sykdommen, og en av årsakene er at vi blir stadig eldre, og at antall eldre i befolkningen øker. Det er fortsatt mange flaskehals i behandlingsskjeden som bidrar til at mange ikke får den behandlingen de trenger, tidsnok.

Et av forslagene som vi behandler i dag, handler om forebygging. Det er viktig å understreke at det faktisk er mye en kan gjøre for å forebygge kreft. Vårt levesett, det vi spiser, mosjon, røyk og alkohol – alt dette påvirker mulighetene til å få kreft. Derfor er forebygging svært viktig, og derfor er tiltak bl.a. for å redusere røyking blant befolkningen veldig viktig. 6 700 av over 41 000 kreftdødsfall i 2003 kunne tilskrives røyking.

Gratis skolefrukt er et annet tiltak. Frukt og grønt er viktig for å gjøre skolen til en god læringsarena og samtidig i høyeste grad også viktig i et kreftforebyggende perspektiv. Jeg registrerer at Den Norske Kreftforening mener og framhever nettopp skolefrukt som et viktig kreftforebyggende arbeid – å legge til rette for gode kostvaner hos barn.

Samhandlingsreformen er en forebyggingsreform, og alle viktige kreftforebyggende tiltak må komme i forbindelse med gjennomføringen av reformen.

Screening av tykktarmskreft vil også være effektiv forebygging. Det utredes nå i Helsedirektoratet om og hvordan dette skal kunne gjennomføres. Det vurderes i første omgang å starte forsøksprosjekter i noen fylker før vi eventuelt får det over hele landet. Jeg håper at konklusjo-

nen blir at vi kan gjennomføre screening av tykktarmskreft i Norge så snart som mulig.

Diagnostisering og rask oppfølging ved mistanke om kreft er viktig og avgjørende for om behandlingen i ettertid skal bli vellykket, om en skal kunne overleve. Det er også omtalt i et av forslagene, punkt IV. Det må det hele tiden være fokus på, og jeg er glad for at statsråden i brevet som ligger ved saken, er veldig tydelig og også i oppdragsdokumentet til helseforetakene understreker at det skal treffes tiltak for å redusere ventetiden for behandling. Når det gjelder rask oppfølging ved mistanke om kreft, skal det ikke være ventetid.

Mye kan gjøres ved en systematisk gjennomgang av pasientforløpet, med sikte på å få bort flaskehalsene. Som et eksempel kan jeg nevne at jeg på et møte ved Universitetssykehuset Nord-Norge fikk en orientering om gjennomgåing av pasientforløpet for pasienter med lungekreft. Opprinnelig var tiden fra den første mistanke, ventetid mellom fastlege og alle undersøkelser til røntgen, CT-røntgen, MR og innskriving på sykehus til operasjon ni uker. Det er altfor lang tid for behandling av lungekreft. Sykehuset klarte å redusere tiden til under det halve ved å gjøre dette mer effektivt.

Det forteller at det er mulig å oppnå bedre kvalitet for kreftpasienter ved bedre organisering og systematisk gjennomgang av pasientforløpene uten at det koster mer penger, når man gjør dette systematisk.

Forslagsstillerne har fremmet konkrete forslag for å forbedre kreftbehandling, og jeg er glad for å kunne konstatere at det er brei enighet om å støtte de aller fleste forslagene.

På fem minutter er det ikke mye en får tid til å omtale, men jeg har satt fokus på to av de områdene som jeg mener er særdeles viktige i forbindelse med kreftbehandling. Det er det forebyggende – kunne bidra til at flest mulig ikke får kreft – og det er diagnostiseringen – tidlig innsats og komme raskt i gang med behandlingen, noe som kan bidra til at man får en vellykket behandling og overlever.

Kjersti Toppe (Sp) [20:43:00]: Kreft er i dag ein stor folkesjukdom. Om lag kvar tredje person i Noreg blir ramma av kreft i løpet av livet, og ca. 26 000 får diagnosen kvart år.

Kreftforekomsten i Noreg er aukande. Auken kan særleg relaterast til høgare gjennomsnittsalder. Fleire overlever kreftsjukdom og lever med ein kreftdiagnose, først og fremst på grunn av betre diagnostikk og behandlingstilbod. Bak tala står enkeltmenneske som opplever at livet deira tek ein annan veg enn forventa når dei får kreftdiagnosen. Også pårørende blir sterkt råka. For samfunnet byr kreftauken på store utfordringar når det gjeld kapasitet, kvalitet og organisering av helsetenesta.

I Nasjonal strategi for kreftområdet 2006–2009 var målet nettopp å visa korleis ein skal møte utfordringane innan kreftområdet på ein offensiv og heilskapleg måte. Kreftstrategien, som no er forlengd med to år, til 2011, inneheld nasjonale målsetjingar og tiltak for forebyggjande arbeid, screeningtilbod, diagnostikk, behandling, rehabilitering og lindrande behandling.

Ein viktig del av strategien er at det kreftforebyggjande arbeidet skal bidra til å redusera sosiale ulikheiter på helseområdet. Vi har nettopp fått informasjon om at dei sosiale helseforskjellane i Noreg er aukande. Det er urovekkjande. Satsing på forebygging av kreftsjukdom må derfor fortsetja, under dette tiltak mot tobakk, sunt kosthald, strålevern og auka fysisk aktivitet.

Det må leggjast til rette for auka kapasitet i behandlingstilbodet som følgje av ein auke i talet på krefttilfelle. Kvaliteten i kreftomsorga må styrkjast gjennom vidareutvikling av kvalitetsregistra og auka forskingsinnsats. Det er behov for nasjonale standardiseringar av diagnostikk og behandling. Prosessar i retning av auka funksjonsdeling bør fortsetja når dokumentert kunnskap viser at volum har betydning for kvalitet. Det er framleis eit utbetringspotensial når det gjeld rehabiliteringstilbod etter kreftbehandling og for lindrande behandling av pasientar som ikkje kan lækjast. Det er behov for å styrkja utdanning, rekruttering og bemanning.

Representantforslaget frå Høgre om forsterka innsats mot kreft inneheld mange konkrete forslag om desse emna. Det er positivt, og det er brei einigheit om mange forslag. Det eg saknar i representantforslaget, er at ein er like konkret og tydeleg på forebygging. Vi veit at mellom 30 og 50 pst. av krefttilfella kan forebyggjast. Gode forebyggingstiltak er t.d. å lovfesta frukt og grønt i skulen, som sikrar alle barn og unge eit betre kosthald.

Kvifor er Høgre motstandar av det? Kosthald har vist seg å ha betydning for fleire sjukdomar, også kreft. Å ha reklamerestriksjonar eller forbod mot reklame for usunn mat retta mot barn er eit anna tiltak i denne samanhengen. Å bruka avgiftspolitikken til å gjera usunne matvarer dyrare og sunne varer, slik som frukt og grønt, billigare er eit anna konkret forslag. Tobakk er ein kjend risikofaktor for kreft. Det å innføra restriktive tiltak mot tobakk er eit stort potensial for helsegevinst. Det er òg aukande merksemd om samanhengen mellom alkohol og kreft i fagmiljøa internasjonalt, så ein restriktiv alkoholpolitikk er eit kreftforebyggjande tiltak. Hudkreft er òg sterkt aukande og blant dei hyppigaste kreftformene hos unge vaksne i Noreg. Å sjå på tiltak mot den store auken i solariumbruk hos ungdom er derfor eit anna konkret kreftforebyggjande tiltak.

Det blir i forbindelse med denne saka fremja heile 19 forskjellige punkt for ein forsterka kreftinnsats. Mi vurdering er at mange av forslaga er å slå inn opne dører. Dette er forslag om tiltak som allereie er vedtekne, eller det er på gang eit arbeid med dei, slik som statsråden har gjort greie for i sitt brev til komiteen av 21. mai. Ein del av forslaga er det politisk ueinigheit om, slik representanten Sonja Mandt gjorde greie for i sitt innlegg. Når det gjeld forslaget om å publisera informasjon om ventetider for kreftbehandling, er det sjølv sagt slik at ventelister skal vi ikkje ha for kreftutgreiing og behandling. Eg vil gjerne gjenta at det er uakseptabelt at folk må venta på diagnostikk og behandling for kreft. Men når vi veit at det like fullt er slik, må vi få fram data, slik at vi får vita om dette og lærer av det. Derfor er eg glad for at statsråden har varsla at historiske ventelister skal offentleggjerast.

Laila Dāvøy (KrF) [20:48:11]: Kul i brystet, diffus smerte i magen og hodepine er symptomer som skaper usikkerhet, uro og frykt. Mange synes dagene blir lange og krevende når de venter på time til undersøkelse, når de venter på utredning, prøveresultat, operasjon eller strålebehandling. En kreftdiagnose reiser spørsmål som: Overlever jeg? Blir jeg frisk?

Kreftbehandling angår svært mange og er et av de store og viktige områdene i vår helsetjeneste. Svært mange overlever og blir friske, men dessverre er det fortsatt mange som ikke gjør det. Derfor må vi videreutvikle og forbedre behandlingstilbudet, og derfor støtter Kristelig Folkeparti de gode forslagene som er tatt opp.

Flere av forslagene her i dag er til forveksling lik risikopunktene i Helsetilsynets rapport om «Risikobildet av norsk kreftbehandling» som nylig ble fremlagt. Det konkluderes med at risikonivået i norsk kreftbehandling er for høyt. Hvis risikonivået reduseres, vil det føre til raske diagnostikk, færre alvorlige komplikasjoner og bedre livskvalitet for mange pasienter.

Når det gjelder å få stilt en diagnose, finnes det eksempler, dessverre, på at henvisninger blir borte, og at prøvesvar ikke følges opp. Helsetilsynet mener Helse- og omsorgsdepartementet må vurdere myndighetskravene i ventetidsgarantien.

Helsetilsynet mener at risikonivået kan tilskrives ledelsen i de regionale og lokale helseforetakene. Det er avgjørende at resultater som viser svikt, brukes i kvalitetsarbeidet på sykehusene.

Et annet risikoområde i rapporten er lindrende behandling, særlig når kommunehelsetjenesten skal overta ansvaret for pasienten etter opphold på sykehus. Svikt i kompetanseoverføring mellom nivåene i helsetjenesten er særlig fremtredende. I debatten om prioriteringer i helsetjenesten er også overbehandling av langtkomne kreftpasienter et tema. Men jeg er også enig med representanten Sonja Mandt i at dette kan handle om god faglig behandling, for overbehandling kan fortrenge god lindrende behandling.

Kristelig Folkeparti har tidligere foreslått en plan for livshjelp, med en rekke tiltak for å styrke tilbudet om lindrende behandling i livets slutfase, bl.a. for kreftpasienter.

Et av forslagene som er til behandling her i dag, omhandler sammenhengen mellom volum og kvalitet. Det er viktig for kirurger å foreta mange liknende operasjoner. De blir tryggere og flinkere jo flere de opererer. Statsråden viser i sitt svar til komiteen på dette punktet til arbeidet som gjøres i alle de fire regionale helseforetakene. Det er jo bra. Når likevel Helsetilsynet trekker frem lave volumer på kreftkirurgi blant de viktigste risikofaktorene, er det nødvendig å se litt større på det – litt utover det enkelte regionale helseforetak. De mener det er behov for en nasjonal status over kreftgrupper som har de laveste volumer i kreftkirurgi ved alle sykehusene i Norge.

Forslagene om å sikre åpenhet om resultater av kvalitetsmåling, herunder sammenlikning mellom sykehus og enheter, og om å publisere informasjon om ventetider for kreftbehandling støttes nå av Helsetilsynet. Det er merkelig at kreftbehandling på dette punktet skal skilles fra øvrig

behandling som legges ut på nettstedet Fritt sykehusvalg, som også representanten Solberg var inne på.

Den medisinske utviklingen går raskt, og nye behandlingsmetoder og medisiner utvikles. Likevel foregår det i Norge relativt lite utprøvende behandling – det at kreftbehandling prøves ut på mennesker for første gang.

Det er knyttet etiske utfordringer til utprøvende behandling fordi noen kan være i en så fortvilet situasjon at de kanskje ikke forstår hva behandlingen innebærer, og har for store forhåpninger til hva den kan resultere i. Informasjon knyttet til vurderingen om man skal delta eller ikke, bør derfor styrkes, bl.a. gjennom systemer for informasjon og veiledning.

Debatten i dag viser at det er behov for et kontinuerlig kvalitetsarbeid på kreftområdet. Kristelig Folkeparti imøteser også regjeringens innsats. Som vi har hørt fra flere representanter her i dag, jobber regjeringen visstnok med alle disse områdene.

Statsråd Rigmor Aasrud [20:52:59]: Gjennom Nasjonal strategi for kreftområdet, som kom i 2006, har regjeringen lagt til rette for en helhetlig og langsiktig oppfølging av kreftområdet. Forebygging er en viktig del av strategien.

Samhandlingsreformen legger føringer for å styrke det forebyggende arbeidet i kommunene. Stortingets behandling av reformen viste at det var tverrpolitisk enighet om dette.

Effektive tiltak mot tobakk er den enkeltsatsingen som vil ha størst effekt på forekomsten av kreft. Departementet vil nå starte arbeidet med en ny nasjonal tobakksstrategi for perioden 2011–2015.

Pasienter som henvises til spesialisthelsetjenesten med mistanke om kreft, skal tas raskt inn til vurdering og utredning. I oppdragsdokumentet for 2010 står det at de regionale helseforetakene skal iverksette tiltak for å redusere ventetidene til utredning, diagnostisering og behandling.

Komiteen peker på behovet for å styrke tilbudet om lindrende behandling, spesielt lindrende behandling til barn. Helseforetakene skal ha gode tilbud om palliativ pleie og omsorg. Helsedirektoratet skal gjennomgå de nasjonale retningslinjene for palliativ behandling og vurdere om barns behov skal omtales spesielt.

Som flere har vært inne på her i dag, har Helsetilsynet nylig lagt fram en risikorapport om kreft. I den forbindelse er det kommet ønske om å offentliggjøre ventetider for kreftbehandling. Tiden er nå moden for å offentliggjøre ventetidstall fra Norsk pasientregister, sånn at pasientene kan se utviklingen i ventetider. Med nytt, personidentifiserbart register vil Helsedirektoratet kunne publisere historiske ventetider på kreftområdet, men arbeidet vil ta noe tid. Rapporten konkluderer med at risikonivået i norsk kreftbehandling er for høyt, bl.a. når det gjelder utredningslogistikk – noe som kan bety at diagnostiseringen forsinkes. Det er grunn til å ta Helsetilsynets analyse alvorlig og bruke den i det videre arbeidet med å bedre kreftbehandlingen.

I likhet med komiteen er regjeringen opptatt av god kvalitet i behandlingstilbudet for kreftpasienter. De regionale helseforetakene har derfor fått i oppdrag å gjen-

nomgå hvilke enheter som utfører kreftkirurgi innenfor ulike kreftformer. Per i dag er det utarbeidet ni nasjonale handlingsprogrammer med behandlingsretningslinjer for kreftbehandling, og det er planlagt åtte nye i løpet av 2010.

Siden 2003 har vi hatt et nasjonalt system for kvalitetsindikatorer i spesialisthelsetjenesten. Disse er offentlige og altså tilgjengelige for pasienter og helsepersonell. Det arbeides kontinuerlig med å videreutvikle disse.

Helseregisterprosjektet, med etablering og modernisering av sentrale helseregistre og nasjonale, medisinske kvalitetsregistre, vil på sikt gi oss bedre data til å måle kvalitet, som grunnlag for kvalitetsforbedring, forskning og utvikling av kvalitetsindikatorer.

Det har nylig vært reist en prioriteringsdebatt. Denne debatten er svært viktig. Men det er viktig å presisere at folk skal være trygge på at de får gode behandlingstilbud også i tiden framover. Vi skal fortsatt være blant de beste i verden når det gjelder helsetjenester, men likevel må vi prioritere. Helsedirektoratet har laget prioriteringsveiledere for 30 fagområder. Prioriteringskriterier er viktig, men enkle kriterier kan ikke dekke alle situasjoner. Derfor må vi legge mer vekt på åpne prioriteringer gjennom åpne prosesser som skal sikre lik vurdering og lik behandling av pasienter. Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering i helsetjenesten er ment å være en sånn arena for åpne diskusjoner.

Regjeringen satser på forebyggende arbeid og bedre kvalitet og kompetanse i alle ledd av pasientforløpet. Dette vil regjeringen legge sterk vekt på, også i det videre arbeidet med utfordringene på kreftområdet.

Så til slutt en oppklarende kommentar: Statsråden har i sitt svar til komiteen opplyst at screening for tykk- og endetarmskreft skulle behandles i Nasjonalt råd i juni. Jeg kan opplyse om at rådet utsatte behandlingen til september.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Arne Olsen (FrP) [20:57:38]: Det virker som vi er – hva kan jeg si – nærmest rørende enige om at det er en viktig sak, og som jeg også sa i mitt innlegg, viser en rapport fra Helsetilsynet at risikoen er altfor stor, og at forbedringspotensialet er betydelig.

Vi hører her fra flere av posisjonspartiene, også fra representanten Geir-Ketil Hansen, at det er stor enighet om det som står i saken, og at området har høy prioritet. Da må spørsmålet bli: Når skal interessen og denne høye prioriteten gi handlekraft når man ikke vil støtte et eneste forslag? Er statsråden eller andre overhodet ikke enig i noen av forslagene, og hva må til for at de rød-grønne skal støtte ett av totalt 19 forslag for å bedre kreftbehandlingen?

Statsråd Rigmor Aasrud [20:58:44]: Gjennom den strategien for kreftområdet som ble lagt fram i 2006, la regjeringen fram de langsiktige linjene for vårt fokus i kreftbehandlingen. Så er det hvert eneste år gjennom statsbudsjettet og i andre sammenhenger gjort rede for de prioriteringene som regjeringen gjør. Slik jeg forstår de mange forslagene som ligger i den rapporten, og det forslaget som er reist i denne salen, er de aller fleste forslagene dekket

inn av det arbeidet som pågår i regjeringen. Vi vil fortsatt ha et stort fokus på å ha bedre behandlingsmetodikk innenfor kreftområdet, sørge for at vi får mer kunnskap gjennom de nyetablerte helseregistrene, og, ikke minst tror jeg det er viktig, som flere har pekt på, at vi tar inn over oss den risiko- og sårbarhetsanalysen som Helsetilsynet har gjort, for å bidra til å bedre kreftbehandlingen. Det vil være regjeringens fokus i tiden framover.

Bent Høie (H) [20:59:49]: Denne regjeringen har redusert kjøp av laboratorietjenester og røntgentjenester, som gjør at ventetiden for diagnostisering har økt. Det er regjeringens ansvar. Samtidig vil heller ikke regjeringen at pasientene skal få lov til å vite hva som er den forventede ventetiden knyttet opp til både diagnostisering og behandling av kreft. Hva er årsaken til at regjeringen kun vil offentliggjøre historiske tall knyttet til ventetider på dette området, men ikke la pasienten få vite hva som er den forventede ventetiden, selv om alle sammen vet at det faktisk er en forventet ventetid her, som det er mulig å publisere her og nå, slik som man gjør for andre sykdommer?

Statsråd Rigmor Aasrud [21:00:41]: Når det gjelder ventetider innenfor kreftbehandling, er, som jeg sa i mitt innlegg, tiden nå moden for at man publiserer de historiske dataene.

Når det gjelder kreftbehandling, er det viktig at man får behandling i riktig tid, og innenfor kreftbehandling skal det ikke være ventetid. Jeg tror vårt fokus må være at vi får i gang behandlingen med en gang. Og så vil jo da de historiske dataene kunne gi oss svar på om vi lykkes med det. Lykkes vi ikke med det, må vi sette inn tiltak for å få behandlingen i gang med en gang, istedenfor å vente på at man får en rapport for å kunne se hvor lang ventetiden er i tiden framover. Jeg tror regjeringens hovedprioritering vil være å unngå at det blir ventetider innenfor kreftbehandling.

Laila Dávøy (KrF) [21:01:29]: Statsråden var inne på forebygging og nevnte også da Samhandlingsreformen. Min bekymring før vi får en samhandlingsreform, er at vi nå ser at sykehusene og spesialisthelsetjenesten avviker veldig mange av tilbudene sine. De avviker hele avdelinger, de reduserer antall senger og skriver pasienter ut tidligere. På mange måter står kommunene i en situasjon der de må overta store deler av spesialisthelsetjenesten. Og de får formidable oppgaver.

Hvordan tenker statsråden og regjeringen at kommunene skal klare å få en offensiv når det gjelder forebygging også av kreft, når de ikke får avklaring verken av ansvar, oppgavefordeling eller finansiering før det kanskje har gått enda et par år? Det er en enorm utfordring vi står overfor.

Statsråd Rigmor Aasrud [21:02:23]: Jeg forstår at komiteen debatterte Samhandlingsreformen i denne salen for kort tid siden, og at det var stor enighet om de hovedtrekkene som ligger i Samhandlingsreformen. Det er

ingen tvil om at Samhandlingsreformen er en stor reform, og det vil måtte ta noe tid å få alle biter på plass.

Så er det mange steder etablert gode samhandlingsarenaer mellom sykehus og kommuner, og jeg tror det bare er langs de linjene man kan få til godt samarbeid mellom kommuner og sykehus. I enkelte kommuner er det tatt store skritt for å møte noen av de utfordringene som vi har pekt på i Samhandlingsreformen, og kommunene har til dels fått styrket sin økonomi for å kunne være med på å bidra også på forebyggingsfeltet, i og med at regjeringen har satt av noen penger til å starte et arbeid knyttet til Samhandlingsreformen. Også fylkeskommunene bidrar jo noe der sammen med frivillige lag og foreninger, men det er en stor utfordring å få hele Samhandlingsreformen på plass, som jeg skjønner at Stortinget er invitert til å være med på å jobbe videre med i tiden framover.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Helga Pedersen (A) [21:03:48]: Helsepolitikken handler om livskvalitet, livslengde, liv og død. Den handler om omsorg, pleie og behandling, om kompliserte teknologiske inngrep, om vilje til å forske og utvikle, og den handler om tro og håp om et bedre liv.

Tidligere helseminister Sylvia Brustad fikk et brev i 2006, som på en veldig god måte illustrerer vår idé for utvikling av en fellesfinansiert helsetjeneste. Mannen skrev:

«Jeg blir 86 år i morgen og er frisk og rask – takket være fire titanledd fra Diakonhjemmet og en fantastisk ny linse fra Ullevål. Jeg tror bare høyre ben har kostet staten ca. 800 000 kr, så takk for det! Går nå uten stokk og nyter livet med 11 barnebarn og ett oldebarn.»

Dette brevet forteller først og fremst hva vår samfunnsmodell betyr for enkeltmenneskene, men bringer også tankene over på hvordan tilbudet ville ha vært i et privat økonomisk styrt helsevesen. Er det trolig at de eldste blant de gamle ville ha fått en privat helseforsikring? Ville mannen i så fall hatt råd til det?

Det har vært tankevekkende å følge helsedebatten i USA. De bruker mest penger på helse i hele verden, og de har mange fremragende miljøer innenfor kreftforskning, som flere har trukket fram i debatten her i dag. De har mange gode leger og eksperter, men fordelingen av tilbudene er katastrofal. Det har vært en av president Obamas hovedsaker, noe som de private aktørene advarte høylytt mot.

Det er et kjennetegn ved det norske samfunnet at renholderen og direktøren blir behandlet på samme sykehus. En slik politisk utvikling har vært villet. Dette er og blir Arbeiderpartiets mål også for framtiden.

Så er vi inderlig klar over at det ikke alene nytter å vise til at vi har et av verdens beste helsevesen. Vi må hele veien være åpne for å organisere bedre og finne nye løsninger når det trengs. Det er nettopp også dette som lå til grunn for Samhandlingsreformen.

Kritiske røster i helsesektoren er både bra og nødvendig, fordi det faktisk er mye som både kan og bør forbedres, men også fordi det viser at folk bryr seg om vårt felles helsevesen. Vi må bruke klokskap og våre menneskelige

og økonomiske ressurser, slik at vi både forebygger helseplager bedre enn i dag, og slik at vi styrker helsetilbudene og skaper den maksimalt mulige trygghet for folk landet rundt. Vi må ha moderne helsetjenester som oppleves tilgjengelige, og der absolutt alle blir sett og respektert.

Så vil det hele tiden være behov for å stoppe opp og forsikre oss om at både helsevesenet og politikere faktisk bidrar til at de sosiale forskjellene i helsevesenet reduseres. Det bør vi makte å få til uten at det skapes unødvendig utrygghet blant så vel pasienter som befolkningen for øvrig. Her har selvfølgelig vi som politikere, men ikke minst helsemyndighetene et særskilt ansvar.

Når Høyre i dag har satt fokus på kreftsykdom, gir det oss mulighet til å drøfte et tema som opptar svært mange. Det gir både regjering, fagmyndigheter og storting mulighet til å synliggjøre utviklingstrekk på området og etterse hva som er de faglige og politiske strategiene også for fremtiden. Det er bra. Kreft er en alvorlig sykdom som rammer stadig flere. Kreftpasienter og andre alvorlig syke mennesker skal ha rask og god behandling.

Den siste tidens debatt om prioritering og bruk av kostbar og avansert behandling er en del av hva dagens moderne helsevesen står oppe i. Ethiske dilemmaer er en del av det samme. Jeg synes det er veldig viktig og riktig at helseministeren med all mulig tydelighet har avvist at en «maksimalprisdiskusjon» knyttet opp til enkeltpasienter skal være førende i en slik debatt.

Av og til må det gjøres vanskelige avveininger, men det overordnede bildet er likevel at det knapt finnes noe sted i verden der du er sikret forsvarlig behandling i samme grad som i Norge. Og vår ambisjon må være at det skal være slik også i fremtiden at vi i Norge skal være i front når det gjelder å ta i bruk nye behandlingsmetoder og muligheter, og at du får god behandling uansett hva din økonomiske og sosiale status er.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [21:09:05]: Vi lever stadig lenger, og en viktig forutsetning for å kunne glede seg over at vi lever lenger, er at vi kan få nødvendig helsehjelp når behovet oppstår. For med økt levealder øker også sjansene for å bli syk, og vi vet at jo eldre vi blir, jo mer øker sjansen for at vi utvikler kreft.

På samme måte som tuberkulose, eller tæring som det het på folkemunne, rammet mange mennesker for rundt hundre år siden og rev bort folk i sin beste alder, er vel kreft vår tids mest skremmende sykdom. Hører vi om nære venner eller slektninger som har fått kreft, vekkes vår empati, samtidig som vi vel har et indre skrekkbilde av smerter, lidelse og død.

Kreft er en sykdom som rammer blindt. Om en står høyt eller lavt i samfunnet, slipper en ikke unna. Selv vår kjære konge har jo hatt diagnosen.

Forskningen har brakt oss nærmere svarene på årsakene til kreft. Vi vet langt mer nå enn tidligere, men ennå kan vi vel ikke si at vi har løst kreftgåten. Ved hjelp av BCG-vaksine og pirquetprøve fikk vi kontroll på tuberkulosen,

slik at den en periode nærmest var utryddet her i landet. Men økt globalisering og migrasjon har gjort at vi igjen må være på vakt.

Det er vel lite som per i dag tyder på at vi står overfor samme type løsning når det gjelder kreft. Årsakene til kreft er mange, og både arveanlegg og ulike miljøfaktorer synes å spille inn når det oppstår ukontrollert cellevekst eller celledeling. Om det dreier seg om en godartet svulst som stopper å vokse etter en stund, eller en ondartet som fortsetter å vokse, framstår som en del av livets lotteri. Vi vet at ondartete kreftceller kan transporteres gjennom blodbanene og lymfen og på den måten spre seg og danne nye svulster, eller metastaser som det heter, andre steder i kroppen. Cellegift, hormonbehandling, strålebehandling og operasjon er de vanligste behandlingsmetoder for kreft, og prognosene er best jo tidligere kreften oppdages.

Hver tredje nordmann vil få diagnosen kreft en eller annen gang i livsløpet. Og rundt 26 000 personer legger årlig ut på det som Kreftforeningen kaller for kreftreisen, en reise som nærmest snur livssituasjonen på hodet, og som får innvirkning på familieliv, jobb, skole og økonomi. Dette viktige innspillet Kreftforeningen har gitt i forbindelse med behandlingen av Samhandlingsreformen, må bli tatt på største alvor inn i det videre arbeidet med å få på plass et bedre behandlingsløp og en nødvendig samhandling i vårt helsevesen. Heftet er spekket med faktaopplysninger, pasienthistorier og forslag til en rekke forbedringspunkter, som vil komme langt flere enn kreftpasienter til gode.

Kreftpasientene og deres nærmeste familie og pårørende kommer i kontakt med store og ulike deler av vårt offentlige velferdssystem. Det må en gjennomgripende prosess til for å sette enkeltmennesket i fokus – alt fra holdningsendringer på det medmenneskelige plan til endringer i behandlingsskjeder og finansieringssystem. I dag er vi nok vitne til at mange opplever en stor grad av ansvarsfraskrivelse og et system som gjør at syke mennesker og deres pårørende kan oppleve å være kasteballer i systemet.

Men det gjøres selvsagt også mye godt og banebrytende arbeid. Det som er viktig, er å understreke at vi alle er unike individer. Vi er ikke bare et nummer i en rekke. Vi er ikke bare en diagnose. Vi er ikke bare et bryst, en kjertel eller et sykt organ. Vi er mennesker med tanker og følelser, og vi har alle familie og venner som blir berørt når sykdommen rammer.

Jeg har ved flere anledninger trukket fram hospicefilosofien med sitt holistiske menneskesyn. Vi vet at det er ideologiske motforestillinger til etablering og drift av slike enheter, men jeg har et håp om at vi alle kunne være enige om at selve filosofien som ligger bak, nemlig tilnærmingen til hele mennesket, bør være overordnet. Det er etter min oppfatning først når det er pasienten og pasientens beste som er i fokus, at tverrfaglighet og samhandling får et reelt innhold. Det handler om livskvalitet også når en er syk – og kanskje særlig da.

Opposisjonen fremmer i denne saken flere viktige forslag for å forsterke innsatsen mot kreft. Jeg vil trekke fram et par viktige forhold. Da vi i Fremskrittspartiet besøkte

MD Anderson, var det blant mye annet positivt deres tilnærming til alternativ og komplementær behandling som slo oss. Vi vet at omtrent halvparten av kreftpasientene henvender seg til slik behandling. Det er viktig i forhold til pasientens opplevde livskvalitet. Det burde derfor inngå som en viktig del av helsepersonells veiledningsplikt overfor pasient og pårørende å kunne informere på en god måte om ulike metoder. Det er derfor behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget også på dette feltet.

Så sa jeg innledningsvis at vi lever lenger, og at det betyr at flere risikerer å få kreft. Det er derfor skremmende når vi mangler forskningsdata om eldre som får kreft. 85 pst. av alle krefttilfeller rammer menn over 55 år og 76 pst. hos kvinner. At eldre utelukkes fra forskningsprotokoller, fører til at vi vet altfor lite om hvordan eldre tåler behandling og responderer på ulike metoder. Vi vet f.eks. at mange menn dør med kreft i prostata, men de dør ikke nødvendigvis av kreft i prostata. Her må det vesentlige endringer til, slik at det er mulig å gjøre prioriteringer på et evidensbasert grunnlag og ikke ut fra en aldersgrense.

Vi trenger en forsterket innsats mot kreft, og forslagene som fremmes her i dag, er gode i så måte.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bent Høie (H) [21:14:04] (komiteens leder): Jeg opplever at det i debatten er stor enighet om mye av det som Høyre har tatt opp i dette forslaget. Men allikevel opplever en også at regjeringspartiene kanskje prøver å underkommunisere at det faktisk er foreslått ganske mye nytt innenfor kreftområdet, som både de som jobber innenfor området, og pasientene som rammes av kreft, opplever som veldig viktig. De opplever det ikke som om en slår inn åpne dører, men at en faktisk tar opp helt vesentlige, nye problemstillinger, som en forventer å få en politisk avklaring på. Vi er glad for at vi har fått støtte fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti til mange av disse forslagene.

På noen områder har komiteen og forslaget beveget politikken allerede. Forslaget om at de som ikke rakk å få livmorhalskreftvaksine i 7. klasse i fjor, også burde få muligheten til å få vaksine i år – som Høyre tok opp med én gang – er endelig blitt fulgt opp, og et flertall går inn for det. Vi har fått delvis gjennomslag for mer åpenhet når det gjelder ventelister på dette området, selv om regjeringspartiene så langt bare har beveget seg til å være åpne på historiske tall, og ikke på prognose.

Så har det også skjedd en positiv utvikling gjennom den merkningen som er om hospice, der en har opplevd tidligere at det har vært en klar ideologisk forskjell, der de rødgrønne partiene kun har snakket om lindrende behandling internt i helsevesenet, men nå endelig er med på en merknad som også påpeker at hospice kan være et godt alternativ utenfor det ordinære helsesystemet, og det er veldig positivt.

Det hadde vært interessant å få statsrådets orientering om hva som er statusen nå knyttet til arbeidet med å sikre dataene i Kreftregisteret – altså de eksisterende dataene i Kreftregisteret, spesielt i forhold til livmorhalskreftregis-

teret – for fremtiden, i forhold til hvilke muligheter det er innenfor dagens lovverk til å ta vare på det.

Helga Pedersen trakk fram et skremmebilde knyttet til et privatøkonomisk styrt helsevesen. En må reise langt for å finne det skremmebildet, for det finnes ikke – i hvert fall ikke som jeg kjenner til – noe parti i Norge som går inn for denne modellen. Når en da i samme setning nærmest framstiller det norske systemet som et ufeilbarlig system, står det i ganske grell kontrast til Helsetilsynets rapport om situasjonen i Kreftregisteret, og ikke minst til den situasjonen som vi så med den tidligere arbeiderpartistatsråden Karita Bekkemellem, som måtte kjøpe private tjenester for å få diagnostisering innenfor dette området. Det er det som skjer. Denne regjeringen er ansvarlig for at en i større og større grad får et klassedelt helsevesen i Norge, der de som har god økonomi, kjøper seg ut av lengre og lengre offentlige køer.

Laila Dāvøy (KrF) [21:17:24]: Opptil flere representanter fra regjeringspartiene sier at Norge omtrent har verdens beste helsevesen. Og vi har et veldig godt helsevesen på mange områder, det er jeg helt enig i, spesielt kanskje innenfor det helt akutte. Det er ingen av oss som er redde for at vi ikke blir innlagt på sykehus ganske raskt hvis vi faller om på gaten, brekker benet osv. Men Helsetilsynet har de siste årene kommet med ganske mange alarmerende rapporter. La meg bare få lov å presisere noen, slik at det ikke skal være tvil om fra min side – og også skal være sagt i denne sal – at selv om mye er bra, er det faktisk mange henvendelser som kommer fra ulike grupper pasienter, som sier det motsatte.

La oss ta rus, hvor ventetiden har økt drastisk, med over 4 000 i kø. Det finnes nesten ingen helhetlig behandling, sier rusmisbrukerne, de rusavhengige, selv. Psykisk helse: Vi ligger på topp når det gjelder tvangsbehandling i Norge i forhold til andre land. I disse dager stenger man terapi-bassenger og fysioterapi poliklinisk på en rekke sykehus. Fysioterapitjenestene har fått en ny finansieringsordning initiert av regjeringen, som nå har ført til lange ventelister for kronikere. Frivillige helseinstitusjoner, også innen barnevernet, er på vei ut. Hele tolv institusjoner ble nedlagt i fjor, og vi vet ikke om det blir enda flere i år. Det er opprør i Sogn og Fjordane for tiden, fordi man snakker om å legge ned både fødetilbud, akutttilbud og til og med lokalsykehus. Det er store problemer knyttet til feilbehandling, med uheldige hendelser på sykehusene våre. Det er flere saker som nå ligger til behandling i komiteen på dette området.

Trygghet er viktig for pasientene, men det er viktig for alle, absolutt alle. Og for alle disse gruppene som tar kontakt med stortingsrepresentanter – vi er tross alt ombud for disse – er det ikke slik at vi har verdens beste helsevesen på alle områder, det må jeg bare påpeke. Jeg føler at det har vi ikke, selv om mye er bra og de ansatte gjør en formidabel innsats.

Når det gjelder kreft, har jo regjeringen hatt en kreftstrategi tidligere, og det er ingen ringere enn Kreftforeningen som gang etter gang har etterlyst gjennomføringen av kreftstrategien fra regjeringen. La oss nå ikke få en ny

kreftstrategi som blir fine ord på papiret. Vi trenger faktisk å ha en rekkefølge på tiltak, at de lar seg gjennomføre, og at de blir gjennomført.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [21:20:30]: Jeg føler behov for å ta ordet etter å ha hørt på Helga Pedersen. Hun har tydeligvis ikke helt kontroll over hvilke konsekvenser hennes egen regjerings politikk har. En nylig utgitt SINTEF-rapport viser at salg av helseforsikringer har økt mer enn 100 pst. fra 2006 til 2009. Stadig flere tør altså ikke ta sjansen på at helsevesenet skal stille opp dersom skade eller sykdom skulle oppstå. Men enda verre: Antall personer som kjøper seg ut av helsekøen, har økt med 140 pst. fra 2006 til 2009.

Regjeringens politikk har vært svært effektiv i forhold til å skape et todelt helsesamfunn. Det blir derfor noe underlig å høre Helga Pedersen advare mot et helse-system som hun selv har vært med på å skape, også her til lands.

Statsråd Rigmor Aasrud [21:21:35]: Jeg fikk et spørsmål fra representanten Bent Høie om status for Kreftregisteret og den uklareheten som ligger der knyttet til oppbevaring og lagring av data. Jeg vil i den forbindelse vise til helseministerens brev til komiteen, der det er gitt en redegjørelse for det.

Så vil jeg også si at helseministeren nå jobber med håndteringen av situasjonen, og har hatt kontakt med Datatilsynet. For min egen del vil jeg som ansvarlig for Datatilsynet si at det er viktig når vi oppbevarer personopplysninger, at man følger de regler som er lagt. Det tror jeg er en grunnleggende forutsetning for at det skal være tillit til at systemene våre skal oppbevare store mengder med data.

Men så er det også bestandig sånn at når du jobber med personvern, er du nødt til å vurdere forskjellige samfunnshensyn opp mot hverandre. Jeg håper at den dialogen som er mellom helseministeren, Helsedepartementet og Datatilsynet gjør at det går an å finne løsninger i den saken som bidrar til at vi kan nyttiggjøre oss de dataene som er samlet inn, så vi fortsatt kan ha en god og aktiv kreftforskning i Norge, til beste for pasientene.

Sonja Mandt (A) [21:23:12]: Jeg vil bare ha noen avslutningstanker rundt det som har kommet fram.

Jeg synes det er riktig at en ikke skal godta, som Helsetilsynet sier noe om, at logistikk er proppen i systemet. Vi har gjort mange ting for å rette opp dette og få systemet til å snakke sammen. Helsenett, journaltilgang, det å få systemene til å snakke bedre sammen er jo noe av den logistikken som også Helsetilsynet etterlyser. Så det er det veldig viktig at det først og fremst tas tak i og blir ryddet opp i.

Så har jeg lyst til også å nevne det som representanten Per Arne Olsen snakket om, stamcelleforskningen. Det er veldig viktig, og det fikk jeg ikke med i mitt innlegg. Men det er klart at forskning, særlig når det gjelder stamceller, er viktig.

Og så har jeg lyst til å ta opp det med det todelt helse-systemet, som kommer nå på tampen av debatten. Vår

hovedsak er at vi vil ha et offentlig, godt helsevesen og bekjempe sosiale forskjeller. Så har vi private tilbydere, som vi bruker mange steder. Men vår ideologi er et godt, offentlig helsevesen. Mange kjøper forsikringer, som det ble nevnt her, men det er også veldig mange bedrifter som kjøper for sine ansatte. Det er ikke så mange enkeltpersoner som det høres ut som, det er veldig mange bedrifter.

Utfordringen er selvfølgelig at hvis vi ikke får det gode, offentlige helsevesenet som vi hver eneste dag kjemper for å få til, vil mange søke andre løsninger i fortvilelsen over venting og ikke gode nok tilbud. Men vårt mål er de gode tilbudene, og det mener jeg vi klarer å tilrettelegge godt for.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13. (Votering, se side 4215)

Sak nr. 14 [21:25:25]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie og Sonja Irene Sjøli om bedre rettssikkerhet for pasienter (Innst. 332 S (2009–2010), jf. Dokument 8:106 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Are Helseth (A) [21:26:29] (ordfører for saken): Stortinget behandler i dag representantforslag om bedre rettssikkerhet for pasientene. Forslaget er knyttet til spesifikke juridiske forhold innen det store og viktige komplekset pasientsikkerhet, nemlig at pasienter som i medhold av lov om helsepersonell § 55 og pasientrettighetsloven § 7-4 har anmodet Helsetilsynet om å vurdere om det foreligger brudd på helsepersonelloven, i dag ikke er å anse som part i saken, og dermed verken får innsyn i sakens dokumenter eller har anledning til å påklage vedtaket fra Helsetilsynet.

Det er viktig at alle sider ved pasientsikkerhet løftes fram, slik at vi helhetlig kan bedre pasientsikkerheten og spare mange liv og unngå mye lidelse. Jeg vil innledningsvis understreke at en samlet komité mener at arbeidet for bedre pasientsikkerhet er et stort og viktig helsepolitisk område og skal prioriteres.

Komiteen har hatt åpen høring, hvor Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, FFO, har fremmet organisasjonens synspunkter. FFO har overfor komiteen gitt uttrykk for at representantforslaget imøtekommer en del av de mangler og svakheter pasienter og pårørende opplever i saker som

berører mulige pliktmessige brudd i henhold til helsepersonelloven. FFO har videre gitt uttrykk for at manglende innsynsrett og klageadgang er et rettssikkerhetsproblem.

En samlet komité legger vekt på at spørsmålet om pasientens partsstilling i slike saker bl.a. må vurderes i forhold til allmenn rettsoppfatning, rettssikkerhet, tilliten til helsetjenesten, beskyttelse av taushetsbelagt informasjon, personvern, rettssikkerhetsaspekter for helsepersonell og riktig ressursbruk. Komiteen viser til brev fra helse- og omsorgsministeren av 12. mai 2010 og er glad for understrekningen av at pasienter og pårørende skal bli hørt og tatt på alvor. Komiteen merker seg at statsråden har gitt Statens Helsetilsyn i oppdrag å opprette en utrykningsgruppe for å styrke den tilsynsmessige gjennomgangen når det har skjedd alvorlige hendelser i spesialisthelsetjenesten.

En samlet komité mener det bør nedsettes en arbeidsgruppe som gjennomgår praktiseringen av dagens regelverk, herunder vurdere behovet for ytterligere lovbestemt klage- og uttalerett og større mulighet for innsyn i dokumenter. Komiteen mener grep som bedrer pasientsikkerheten, er viktig og ber om at en gjennomgang av praktisering av dagens regelverk gis prioritet.

Helsetjenesten er til for å helbrede, lindre og trøste. Til tross for dette er det for mange som erfarer uønskede hendelser, mange som utsettes for smerter, for varige funksjonstap, og det er mange som dør. Derfor er dette en stor sak for helsetjenesten, og en stor helsepolitisk sak.

Kunnskapsgrunnlaget om uønskede hendelser i norsk helsetjeneste er ikke godt nok. Vi har ikke gode tall fra Norge om skader og dødsfall som følge av helsetjenestens ytelser. OECD har studert uunnngåelige dødsfall i helsetjenestene og fant at ca. 5 000 dødsfall i norsk helsetjeneste kan tilhøre denne kategori.

Vi vet altså ikke nøyaktig hvor mange uheldige hendelser som skjer i norsk helsetjeneste, men vi vet at det er mange. Vi vet ikke hvor mange som dør, men vi vet at det er mange. Minst halvparten av de uheldige hendelsene kan forebygges. Da må vi bruke tilgjengelig kunnskap og forskning for å endre dette. Handling i pasientsikkerhetsarbeidet vil kunne redde mange tusen liv de nærmeste årene.

Jeg ser fram til bredest mulig samarbeid for å realisere dette.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [21:31:03]: Det skjedde et paradigmeskifte innen helse- og sosialfeltet i Norge på 1990-tallet. Fra å ha et problemperspektiv med fokus på det negative – på mangler og på hva som gjør folk syke – fikk vi et ressursperspektiv som etterspør hva som gjør folk friske, og hvilke evner den enkelte selv har til å gå i retning av en bedre helse og et liv med mening for dem selv. Det er med andre ord en mer optimistisk modell som har tro på den enkeltes selvoppholdelsesdrift og evne til mestring og utvikling.

Vi fikk som en konsekvens pasientrettighetsloven, som ble vedtatt i 1999. Som pasient er man ikke lenger en brikke i hendene på spesialistene, men har klare rettigheter via pasientrettighetsloven til å bli grundig informert, kunne

få fornyet vurdering og på kvalifisert grunnlag kunne gi sitt samtykke til behandling. Dette følges også opp av forskrifter og rundskriv som understreker brukervedvirkning og selvbestemmelse som rettigheter på system- og individnivå.

Retten til individuell plan ble også nedfelt i loven etter hvert. I fjor trådte endringen for personer som mangler samtykkekompetanse, og som motsetter seg nødvendig helsehjelp, i kraft. Loven stiller heldigvis krav om at tillitskapende tiltak må være prøvd før en går til bruk av tvang og makt. Dette er selvsagt en vesentlig utfordring med de effektiviseringskravene helsevesenet står overfor i dag, og med et stort antall pleiepersonell i små brøkststillinger. Tillitskapende tiltak fordrer gradvis tilnærming og at pasienten føler seg trygg på at det som skjer, er oversiktlig og gjenkjennbart, og på den måten kan motstanden mot behandling reduseres.

Fordeling av helsetjenester foregår i et samspill mellom politisk og økonomisk styring, medisinsk skjønn og juridisk kontroll. Rettighetsfesting endrer dynamikken i dette samspillet. Den juridiske kontrollen blir forsterket gjennom klagesaker og mulige saker for domstolene. Personer med rettigheter gjennom lovverket vil måtte prioriteres foran pasienter som også kan hjelpes, og det er vel nettopp dette som er en av hensiktene med at visse pasienter eller pasientgrupper gis et rettskrav på tjenester.

Men hvor står så pasientrettighetene i dag? Vi er alle kjent med ventelistesaken, men den er jo ikke i nærheten av å forklare hvorfor kun 87 av totalt 10 951 fristbrudd ble meldt til HELFO i andre tertial 2009. Det vil si at knapt åtte promille av dem som ikke fikk behandling innenfor fristen, meldte fra. Hvilke årsakssammenhenger er det egentlig her?

Stortinget er den lovgivende forsamling og bevilgende myndighet, og det heter seg at vi i liten grad skal blande oss inn i enkeltsaker. Til tross for det er det vel ofte enkeltmenneskers skjebner som tar mye av vår tid i hverdagen, og som gjør oss både rørt, opprørt, glad eller trist. Det er en del av ombudsrollen.

Jeg har to saker som jeg vil trekke fram, som belyser viktigheten av at pasientenes rettssikkerhet må styrkes. Den første gjelder en mann som led av periodontitt, og ut fra de opplysninger jeg har, ikke mottok en forsvarlig behandling av en tannlege som selv slet med store rusproblemer. Tannlegen brente alle journaler og rømte fra landet. Tilbake satt en tannløs pasient. Han fikk på det tidspunkt oppgitt fra myndighetene at tannlegen var privatpraktiserende, så han måtte gå til sivilt søksmål med henblikk på eventuell erstatningssak. Pasienten var i kontakt med fylkeskommune, fylkeslege, departement, direktorat, Pasientskadenemnda og sivilombudsmann uten at han kunne få hjelp. Nå, åtte år etter at han ble henvist til denne tannlegen, og fire år etter at tannlegen forlot landet, innrømmer fylkeskommunen at tannlegen hadde et avtaleforhold med fylket. Pasienten forsøker da å reise saken igjen, men får opplyst at saken er foreldet. Jeg stilte skriftlig spørsmål til statsråden den 25. mars i år om dette forholdet, og jeg venter fortsatt på svar.

En annen tragisk historie er et møte fremskrittsparti-

fraksjonen hadde med et foreldrepår med en gutt som hadde fått en hjerneskode, trolig som følge av en operasjon. Jeg inviterte medlemmene i helse- og omsorgskomiteen til dette møtet den 8. juni, men det var bare Fremskrittspartiet som hadde anledning til å møte dem. Her har vi da to foreldre som leverer fra seg en tilsynelatende frisk gutt som har problemer med at han hører dårlig på grunn av en væskeansamling i øret. Allerede dagen etter operasjonen merker foreldrene at noe er galt, men de får ikke den hjelpen de opplever at gutten behøver. Åtte måneder etter operasjonen ber foreldrene om at det blir tatt MR av guttens hode, fordi de mistenker at han er påført en hjerneskode under operasjonen. Saken havner i Pasientskadenemnda, som gir spesialisten et begrenset mandat, slik at gutten aldri blir undersøkt. Foreldrene går mange runder med sykehuset, som ikke innrømmer at noe har gått galt. Foreldrene prøver politianmeldelse, men politiet viser til Helsetilsynet. Helsetilsynet vil ikke reise sak fordi hensikten med å reise sak er at helsevesenet skal lære av feilen, og siden hendelsen lå fire år tilbake i tid, er det ikke aktuelt. Foreldrene etterlyser hvilken rettssikkerhet gutten deres har.

Det er slått fast at gutten har hatt en kraftig tilbakegang i utvikling i nær tid etter 3-årsalder. Det var en gråtkvalt far som sa til oss at vi var de første myndighetspersoner som hadde villet se gutten.

Det virker som om systemet er til for systemets skyld, og ikke for pasienten. Jeg er derfor glad for at helseministeren nå åpner for å sikre at pasienter og pårørende skal kunne få partsrettigheter og kunne komme med sine innspill. Vi venter i spenning på hvordan dette skal sikres i praksis.

Bent Høie (H) [21:36:10] (komiteens leder): Bakgrunnen for dette forslaget er kontakten med veldig mange pasienter, pasientorganisasjoner og pasientombud, som ofte har den samme historien å fortelle, nemlig at pasienter og pårørende ofte på egen hånd har opplevd at noe galt har skjedd. Veldig mange har selvfølgelig ikke den medisinske kompetansen som skal til for selv å kunne definere hva galt som har skjedd, men har allikevel en følelse av at noe galt har skjedd. Og det er ikke så unaturlig, med tanke på at pasienten selv og pasientens pårørende er de som kjenner vedkommende best og merker hvis noe ikke er som det skal være.

Samtidig viser også historien veldig ofte at den type tilbakemeldinger til helsetjenesten vår ikke er blitt tatt på alvor, ikke er blitt fulgt opp, ikke blitt undersøkt, men i ettertid har det ofte vist seg at det er de pårørende og pasienten som har rett – noe galt har skjedd.

Samtidig opplever man at man er i et system når Helsetilsynet endelig blir koblet inn; man er altså ikke part i saken. Man har i utgangspunktet ikke rett til innsyn i sakens dokumenter. Man har i utgangspunktet ikke rett til f.eks. å be om at fylkeslegens vurderinger blir vurdert av Helsetilsynet nasjonalt. Gjelder dette helsepersonell og autorisasjon, har en f.eks. ikke mulighet til å anke en avgjørelse om at Helsetilsynet mener at de skal beholde autorisasjonen, videre inn for Statens helsepersonellnemnd.

Dette oppleves selvfølgelig av pasienter og pårørende som et system som er totalt annerledes enn det de opplever på alle andre samfunnsområder. Derfor mener vi i Høyre at det nå er på tide å endre på dette og følge opp de innspillene som er kommet, både fra pasientombudene, fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og fra mange pårørende. Derfor er jeg veldig glad for at en samlet komité er så tydelig på at dette er et område som regjeringen skal jobbe videre med, og at det skal nedsettes en arbeidsgruppe som skal jobbe fram et forslag på dette området.

Når vi, sammen med Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, likevel velger å fremme et konkret forslag i denne saken, er det for å markere at vi har tatt et standpunkt, at det bør etableres en ordning knyttet opp mot å gi pasienter og pårørende rollen som part i en sak. Men vi er selvfølgelig veldig glad for at en samlet komité står bak det å opprette en arbeidsgruppe. Her har en fått et viktig gjennomslag som jeg tror kommer til å ha stor betydning ved at pasientene vil oppleve at de får en helt annen rettssikkerhet i helsesystemet vårt enn det de har i dag.

Jeg tar med dette opp forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Bent Høie har tatt opp det forslaget han refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [21:39:53]: I representantforslaget blir det fremma forslag til lovendring som skal sikra at pasienten eller den han eller ho gir fullmakt, blir sett på som part i saker der vedkommende har bedt Helsetilsynet om ei vurdering av brot på helsepersonellova. Representantane ber òg om at lovendinga sikrar at pasienten eller den som representerer pasienten, har rett til innsyn i saksdokument og rett til å klaga på vedtaket frå Helsetilsynet

Vi er fleire i helse- og omsorgskomiteen som har vore i møte med pårørende som har opplevd å mista sine næraste etter uhell og slurv i samband med innlegging i sjukehus. Det er svært trist at slike ting skjer, og det gjer stort inntrykk å høyra korleis dei pårørende opplever det som har skjedd. For det første er det sjølv sagt ufatteleg og sårt å mista sine nærmaste, og særleg sidan dette i desse tilfella kunne ha vore unngått ved rett behandling og overvaking. For det andre skildrar dei pårørende det neste opplevde sviket, nemleg korleis dei som pårørende opplever at systemet ikkje tek dei på alvor, og at dei må kjempa for å bli høyrd. Eg forstår derfor bakgrunnen for forslaget veldig godt.

Sjølv om det store fleirtalet av pasientar i Noreg i dag opplever trygg behandling av høg kvalitet, skjer det altså feil og uheldige hendingar i helsetenesta som fører til dødsfall og varige skader. Arbeidet for å betra pasientsikkerheita er eit stort og viktig helsepolitisk område som skal prioriterast. I dette arbeidet er det viktig at pasientar og pårørende blir tekne på alvor. Det er særleg viktig når det kan ha førekomme feil i behandlinga i helsevesenet. Vi må erkjenne og verdsetja det faktum at pasientar og pårørende i slike saker ofte har vesentleg informasjon å komma med. Derfor er det veldig bra at statsråden har gitt Statens helsetilsyn i oppdrag å oppretta ei uttrykkingsgruppe for

å styrkja den tilsynsmessige gjennomgangen når det har skjedd alvorlege hendingar i spesialisthelsetenesta. Statsråden varslar i tillegg at dei skal innføra ei prøveordning i to år med varslingsplikt for spesialisthelsetenesta til Statens helsetilsyn når alvorlege hendingar har skjedd. Formålet med etableringa av utrykkingsgruppe og varslingsplikt ved alvorlege hendingar er å bidra til ei betre og raskare vurdering av dei alvorlege hendingane. Slik kan tilsynsmyndigheita raskt komma i dialog med dei involverte og raskt skaffa seg oversikt over det som har skjedd, og slik sikra ei sikker innhenting av relevante saksopplysningar.

Det er òg spesielt positivt at ein samla komité i innstillinga i saka slår fast at det i tillegg bør opprettast ei arbeidsgruppe som gjennomgår praktiseringa av dagens regelverk. Arbeidsgruppa skal vurdere behovet for ytterlegare lovbestemt klage- og uttalerett og større moglegheit for innsyn i dokumenta.

Men sjølv om det i framtida blir innført klagerett, er det aller viktigaste at Statens helsetilsyn arbeider for å betra sin eigen praksis, slik at færre pasientar og pårørende føler dei har behov for å klaga på vedtaka. Statens helsetilsyn har ei heilt sentral oppgåve i Helse-Noreg. Grundig og nøyaktig tilsyn med det som skjer på sjukehusa og ved andre institusjonar, er ein føresetnad for eit skikkeleg helsetilsevesen. For å sikra betre pasientsikkerheit er det viktig å styrkja Helsetilsynets moglegheit til effektiv kontroll.

Statsråden påpeikar dette i eit brev til komiteen dattert den 12. mai. Ho viser der til Statens helsetilsyn si målsetjing om gjennom tydeleg, fagleg styring av tilsynsverksemnda å redusera ulikskapar i saksbehandlinga i fylka så mykje som mogleg. Det skal dei gjera gjennom klare instruksar i saksbehandlingsrettleiingar, betre opplæring, meir rettleiing, presedensoversikt og revisjon ved fylkeskontora m.m.

Å setja pasientsikkerheit på den politiske dagsordenen meiner eg vi ikkje kan gjera ofte nok. No har det komme positive forslag i det siste om pasientsikkerheit. Blant anna i dag kan vi lesa om eit forslag som er sendt ut på høyring som gjeld alkokutt for helsepersonell åtte timar før dei skal på vakt.

Pasientsikkerheit er eit arbeid som må gjerast på fleire felt over lang tid. Men eg trur at det å halda eit politisk fokus på dette er nødvendig for å sikra framgangen og få til forbetringar. Eg synest det er veldig positivt at Høgre fremmar dette representantforslaget.

Laila Dávøy (KrF) [21:44:56]: Det er et viktig og godt forslag som Høyre har kommet med. Jeg vil også berømme saksordføreren, som etter min mening på en glimrende måte fikk frem alvoret i denne saken.

Det har i den senere tid vært en rekke oppslag i mediene om alvorlige skader og unaturlige dødsfall i sykehus. Dette berører mange. Det berører pasienter, pårørende, helsepersonell, sykehuset, politiet og Helsetilsynet. Det berører også befolkningen og deres tillit til sykehusene.

Sykehusene har tradisjonelt vært preget av lite åpenhet, bl.a. på grunn av hierarkisk organisering, beskyttelse av hverandre og henvisning til taushetsplikt. De senere år har det vært en rivende medisinsk utvikling. Marginene

har på noen områder blitt mindre, avansert utstyr og teknikker krever kunnskap, og tempoet i sykehusavdelingene er høyere.

Derfor er arbeidet med pasientsikkerhet et av områdene som må prioriteres svært høyt for å sikre tilliten til helsetjenesten som helhet, og til helsepersonell.

Jeg har i flere møter hørt pårørende som er frustrert og fortvilet over møtet med helsetjenesten etter at uheldige og alvorlige hendelser har skjedd. De sier at de ikke får noen beklagelser eller innrømmelser, informasjon blir holdt tilbake, de opplever at saken tildekkes og at vesentlige opplysninger utelates i rapporter og journaler, tidsfrister brytes osv.

Det må gjøres et arbeid på mange områder for å hindre at pasienter og pårørende møter helsetjenesten på denne måten. Forslaget vi i dag behandler, gjelder ett av områdene som sikrer at pårørende i større grad kan bli hørt og involvert når det skjer feil og uheldige hendelser. Dette vil bidra til en mer åpen helsetjeneste.

I bunn og grunn må det skje holdningsendringer i helsetjenesten. Det er menneskelig å feile. Det er en illusjon å tro at man som helsepersonell kan gå gjennom arbeidslivet uten at det skjer. I de fleste tilfeller vil det komme frem at det som kan synes som individuelle feil, kunne vært unngått med bedre systemer.

Det må også være åpenhet omkring uheldige hendelser, slik at disse meldes, så det kan gis tilbakemeldinger om hva som kan gjøres for å hindre at det skjer igjen. Sykehusene må bli lærende organisasjoner.

Når helsepersonell endrer holdninger til det å gjøre feil, må også terskelen for å beklage overfor pasienter og pårørende bli lavere. Dette etterlyses av svært mange i dag.

Til sist: Jeg er også svært tilfreds med at det vil bli nedsatt en arbeidsgruppe, og at hele komiteen står bak dette. I tillegg støtter Kristelig Folkeparti forslaget som vi behandler her i dag.

Statsråd Rigmor Aasrud [21:48:19]: Det er viktig at pasienter og pårørende blir hørt og tatt på alvor. Særlig viktig er dette når noen kan ha blitt feilbehandlet i helsetilsevesenet.

I helselovgivningen er det som kjent pasientrettighetsloven som regulerer pasienters rettigheter, som f.eks. retten til nødvendig helsehjelp. Helsepersonelloven regulerer primært helsepersonellens rettigheter og plikter, herunder hvilke følger pliktbrudd kan få for helsepersonellet. Det innebærer at pasienter først og fremst har en opplysende rolle i saker mot helsepersonell, ofte ved å være den som bringer saken inn til tilsynsmyndigheten.

Det er uheldig at pasienter og pårørende har følt seg oversett i noen saker. Men det er ikke nødvendigvis et argument for at det bør etableres en ny klagerett. Helsetilsynets dialog med pasienter og pårørende er svært viktig. Det er grunn til å tro at det kan være mindre behov for en klageadgang dersom Helsetilsynets egne rutiner for opplysning av saken og underretning følges.

Statens helsetilsyn har et klart mål om å redusere ulikheter i saksbehandlingen i fylkene. Dette skal skje gjennom tydelig faglig styring av tilsynsvirksomheten. Klare

instrukser i saksbehandlingsveiledere, opplæring, veiledning i enkeltsaker og revisjoner ved fylkeskontorene er noen av virkemidlene som er benyttet for å gjøre saksbehandlingen mer ensartet.

Det er viktig at pasienter får den behandlingen de har rett til, og at den behandlingen de mottar, er forsvarlig. Etter dagens regelverk skal Statens helsetilsyn prioritere de alvorlige sakene. Det vil kreve betydelig økte ressurser å innføre partsrettigheter med klageadgang for pasienter. Dersom det etableres adgang til å klage til Statens helsetilsyn på vedtak som er gjort i Helsetilsynet i fylkene, vil dette føre til doubling av saksmengden til Statens helsetilsyn.

Det er viktig å prioritere virkemidler som kan bidra til at tilsynet reagerer så raskt som mulig i de alvorligste sakene, slik at feil kan rettes så fort som mulig.

Som kjent har helseministeren tatt initiativ til å opprette en utrykningsgruppe i Statens helsetilsyn og en umiddelbar varslingsplikt for spesialisthelsetjenesten til Statens helsetilsyn når det skjer alvorlige hendelser. Utrykningsgruppen skal bidra til å styrke den tilsynsmessige gjennomgangen ved alvorlige hendelser. Utrykningsgruppen kommer raskt i dialog med dem som er involvert og berørt, og de kan raskt få oversikt over hendelsesforløpet og innhente relevante saksopplysninger.

Helseministeren vil i tråd med komiteens merknad også nedsette en arbeidsgruppe som skal se på hvordan regelverket praktiseres i dag. En slik arbeidsgruppe bør også vurdere om det er behov for ytterligere lovbestemt klage- og uttalerett og større muligheter for innsyn i dokumenter.

Til slutt: Representanten Gåsvatn etterlyste svar på et ubesvart spørsmål, som har ligget i Helse- og omsorgsdepartementet en tid. Jeg skal selvsagt ta med meg det og få det sjekket. Når det gjelder den konkrete saken, er det ikke mulig for meg å gi et konkret svar på forholdet til tannlegen, men jeg kan opplyse om at Stortinget i fjor, tror jeg det var, endret lovverket slik at pasientskadeerstatningen også omfatter private tannleger. Men den konkrete saken må jeg få komme tilbake til når jeg har fått sjekket saken med Helse- og omsorgsdepartementet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [21:52:11]: Jeg takker for at statsråden vil sjekke hvordan det ligger an med hensyn til det spørsmålet jeg stilte den 25. mars i år, slik at jeg kan få gitt mannen beskjed om hvordan det går. Han har nå sittet tannløs i snart fem år.

Men spørsmålet mitt til statsråden er: Hvordan vil regjeringen sikre at pasientene får partsrettigheter, innsynsrett og klageadgang med hensyn til Helsetilsynets saksbehandling?

Statsråd Rigmor Aasrud [21:52:34]: Som jeg sa i mitt innlegg, har helseministeren varslet at hun vil sette ned en arbeidsgruppe som skal se på hvordan regelverket praktiseres i dag. Helseministeren har også sagt at en slik arbeidsgruppe bør vurdere om det er behov for ytterligere lovbestemt klage- og uttalerett for pasienter og større mu-

ligheter for innsyn. Når den arbeidsgruppen nedsettes, vil det være naturlig at den jobber med saken, og jeg regner med at helseministeren vil sørge for å orientere Stortinget på egnet måte om de konklusjonene hun trekker etter at den arbeidsgruppen har jobbet.

Bent Høie (H) [21:53:18]: Mitt spørsmål dreier seg om om statsråden kan gi noen antydninger om når denne arbeidsgruppen vil bli nedsatt. Når er det forventet at man kommer tilbake med en sak om dette, og vil man involvere pasientenes organisasjoner for å få innspill til en slik arbeidsgruppe?

Statsråd Rigmor Aasrud [21:53:42]: Jeg kan ikke gi noen tidsramme for når den arbeidsgruppen skal være ferdig med sitt arbeid, men jeg regner med – når helseministeren har varslet at man ønsker å sette ned en slik arbeidsgruppe – at det arbeidet ikke vil ta så veldig lang tid.

Så er jeg også kjent med at helseministeren har diskutert den type problemstillinger med pasientorganisasjonene. Det regner jeg med at helseministeren også vil gjøre i tiden framover når det gjelder de konkrete problemstillingene som skal drøftes, og som er blitt debattert her i dag.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14. (Votering, se side 4215)

Sak n r. 15 [21:54:25]

Innstilling fra helse- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Arne Olsen, Kari Kjønås Kjos, Jon Jæger Gåsvatn, Harald T. Nesvik og Robert Eriksson om en egen ombudsordning for mennesker med utviklingshemning (Innst. 317 S (2009–2010), jf. Dokument 8:103 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Espen Granberg Johnsen (A) [21:55:36] (ordfører for saka): Denne saka omhandler eit forslag om ei eiga ombudsordning for menneske med utviklingshemning, der ein skal ha sanksjonsmoglegheiter overfor tenesteytar, og den handlar om ein gjennomgang av situasjonen for folk med utviklingshemning som sonar fengselsstraff i norske fengsel.

Komiteen er samd om at menneske med utviklingshemming skal sikrast gode og verdige tilbod på lik linje med alle andre, og at det er viktig med gode ombudsordningar for denne gruppa. Men komiteen er delt i to når det gjeld korleis ein skal oppnå det.

På same måten som førre gong liknande forslag vart behandla, i 2006, er det eit mindretal og eit fleirtal i innstillinga. Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti utgjør mindretalet, som vil opprette eit eige ombod. Dei andre partia i komiteen utgjør fleirtalet.

Fleirtalet meiner at dette best blir ivareteke gjennom eksisterande ombudsordningar, kombinert med eit sterkare fokus på sanksjonsmoglegheitene fylkesmannen og tilsynet har overfor dei kommunane – og det er heldigvis ikkje hovudregelen – som ikkje følgjer opp lovverket og intensjonen i lovverket. Dei andre partia vil heilt sikkert leggje fram og utdjupe sine syn i saka.

I Arbeidarpartiet, og i regjeringspartia, meiner vi at det universelle prinsippet i denne saka – på same måten som i utforminga av samfunnet elles – skal vere det overordna i tilbodet til menneske med utviklingshemming. Det er dei universelle og gode ordningane som bør gjelde, uavhengig av kven vi er. Vi vil heller ha det enn særordningar. Det er eit viktig prinsipp for oss som vi slår ring om.

Pasient- og brukarombodet er no etablert i alle fylke. Ordninga er utvida til også å omhandle dei kommunale helse- og omsorgstenestene, og ombodet skal ha ei særleg merksemd retta mot dei som ikkje er i stand til å uttrykke sine eigne tenestebehov.

Dei utviklingshemma sin eigen organisasjon har heile tida vore tydeleg på at dei ikkje ønskjer eit særskilt ombod. Riktignok kom det under høyringa om denne saka fram at dei har ei noko anna haldning, men slik vi har forstått det, er ein først og fremst, og som det aller viktigaste, oppteken av at ein set i verk dei sanksjonsmoglegheitene ein har overfor dei kommunane som ikkje følgjer pålegg, og at desse sanksjonsmoglegheitene blir styrkte. Det meiner vi at det absolutt er verdt å sjå nærare på, og derfor trur vi, med den innstillinga vi har, at vi er nær opp til det dei utviklingshemma sin organisasjon har vore oppteken av, og at det vil vere den rette vegen å gå.

I dag kan fylkesmannen gripe inn og reagere overfor kommunar som ikkje følgjer lovverket eller det som er intensjonen i lovverket. Men i dei tilfella, som då heldigvis ikkje er hovudregelen, der vi har kommunar som ikkje følgjer opp, meiner vi det er viktig at departementet ser på korleis ein betre kan følgje opp, ved f.eks. å styrkje sanksjonsmoglegheitene ytterlegare, slik at lovverket blir følgt. Skal ombudsordninga fungere slik vi ønskjer, må også verkemidla til tilsynsorgana fungere godt.

Så til spørsmålet om kven det er som skal ha sanksjonsmoglegheiter. Vi er ueinige i at ombodet bør ha sanksjonsmoglegheiter, slik det blir foreslått frå forslagsstillarane. Ombodet skal både ta opp generelle problemstillingar innafor sitt område, og det skal kunne hjelpe enkeltmenneske. Det kan vera gjennom råd og rettleiing, det kan vere gjennom informasjon om rettar, og det kan vere på andre måtar. I det heile skal ombodet vareta brukarane sine behov og interesser. Og ombodet kan hjelpe til med spør-

mål eller klage til rette instans. Den jobben er det viktig at ombodet gjer. Men nettopp derfor er det etter vår meining i strid med det som er hensikta med ombudsordninga, å tillegge desse sanksjonsmoglegheiter. Vi bør vere ryddige på dette, og det er naturleg at det er fylkesmannen eller tilsynet som også set i verk eventuelle sanksjonar.

Vi er opptekne av å sikre at menneske med utviklingshemming får ivareteke sine behov og får eit tilbod som er i samsvar med lovverket og intensjonane med lovverket. Det har vi vist tydeleg ved at vi ber departementet om å vurdere om sanksjonsmoglegheitene bør styrkjast. Vi kan ikkje akseptere at nokon ikkje følgjer opp, og der det ikkje fungerer godt nok, må vi ha verkemiddel for å følgje det opp.

Når det gjeld den andre delen av forslaget, om å vurdere soningsforholda til menneske med utviklingshemming i fengsel, viser eg til det arbeidet som regjeringa har sett i gang, og som statsråden har omtalt i sitt svarbrev til komiteen. Etter fleirtalet sitt syn vart det intensjonen i forslaget. Innstillinga frå fleirtalet i komiteen er derfor at det første forslaget, om ei eiga ombudsordning, ikkje blir vedteke, mens det andre forslaget, om soningsforholda i fengsel, blir lagt ved protokollen.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [22:00:41]: I årevis har jeg med jevne mellomrom blitt kontaktet av pårørende for utviklingshemmede som fortviler over sin endeløse kamp mot systemet når det gjelder å få hjelp og tilrettelegging for sine barn. Avisene har også stadig artikler om temaet, i tillegg til diverse tilsyn som stadig har påpekt det samme. Utviklingshemmede får ikke det de rettmessig burde fått.

Det siste eksemplet var i min kommune for mindre enn en måned siden. Omsorgsboliger som i årevis var lovet til voksne utviklingshemmede som fortsatt bodde hjemme hos sine foreldre, sto endelig ferdig, og de sto klare med flyttelasset da kommunen utsatte innflytting grunnet mangel på finansiering av driften.

I Romerikes blad den 27. mai spør en av dem som skulle flytte inn om følgende: «Er jeg ikke verdt noe jeg, da, mamma?»

Fellesorganisasjonen, FO, sier i sitt høringsnotat at de i mange år har vært bekymret for livskvaliteten og rettssikkerheten til mennesker med utviklingshemming. FO sier at de har sett at mange kommuner i liten grad har et faglig godt tilbud – hvor lav kompetanse er mer regelen enn unntaket.

Norsk Forbund for Utviklingshemmede sier i sitt høringsnotat følgende:

«Det har i lang tid vært veldokumentert at mange mennesker med utviklingshemming har en for dårlig livssituasjon, de mottar for lite tjenester og kvaliteten på tjenestene er for svak.»

Rettsikkerheten er fraværende, og det er vanskelig å finne tegn til en positiv utvikling på feltet.

Det er flere år siden jeg konstaterte at systemet ikke virket, og at disse hadde behov for et eget ombud som kjenner deres rettigheter, som vet hvor i systemet man skal gå, og ikke minst – som har sanksjonsmuligheter. Etter mitt syn er dét et av hovedproblemene med dagens ordning, ikke bare for utviklingshemmede, men for alle dem som sliter

med å nå fram i systemet. De får medhold, men instansen som gir dette, har ikke sanksjonsmuligheter, og medholdet blir derfor i mange tilfeller null verdt.

I Dagbladet den 17. mars kunne vi lese om kommunetoppene som visste at arbeidslederen hadde gjort utviklingshemmede Nina gravid. Kommunen lot være å anmelde overgriperen, og fem år senere ble hun misbrukt igjen, av samme mann. Denne saken føyer seg inn i rekken av saker. Jeg mener dette viser at vi har behov for, én gang for alle, å sørge for at de utviklingshemmedes rettigheter og sikkerhet blir ivaretatt.

Statsråden viser i sitt brev av 12. mai til at både fylkesmannen og Helsetilsynet har sanksjonsmuligheter i form av at de kan gi pålegg. Erfaringene og tilbakemeldingene viser at disse ordningene ikke fungerer, noe komiteens flertall for så vidt også viser til, idet de i en merknad ber departementet vurdere om sanksjonsmulighetene skal styrkes.

For en tid tilbake hadde Trine Skei Grande et veldig bra innlegg i denne salen, hvor hun pekte på at vi som stortingsrepresentanter skulle være ombud for folket. Jeg forsøker dette hver eneste dag, men antall henvendelser er overveldende, og det er rett og slett umulig å hjelpe hver eneste som tar kontakt.

Fremskrittspartiet vil nå én gang for alle få på plass et eget ombud, og at ombudet skal ha myndighet til å kreve at urett blir rettet opp og kan følge saken helt inn til mål, noe Kristelig Folkeparti også støtter. Fremskrittspartiet har notert seg statsrådens vage formuleringer med hensyn til utviklingshemmede som soner dommer i norske fengsler, og at komiteens flertall slår seg til ro med dette.

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener det er behov for konkrete tiltak og fremmer derfor forslag om dette. Jeg tar herved opp forslagene nr. 1 og 2, som står i innstillinga.

Presidenten: Representanten Kari Kjønås Kjos har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Bent Høie (H) [22:04:31] (komiteens leder): Jeg vil først vise til saksordførerens innlegg. Det representerer også på mange måter det som har vært og er Høyres syn i denne saken – selv om jeg har veldig stor forståelse for at Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har endt opp med en annen konklusjon, fordi disse menneskene er i en sånn situasjon at det er åpenbart et stort behov for oppmerksomhet rundt de manglende tilbud og de overgrep som skjer mot personer med utviklingshemninger i det norske samfunnet.

Jeg tror kanskje at en del av uenigheten bygger på en ulik oppfatning av hvilken type ombud det er behov for – om en her ser for seg et ombud mer etter modell av barneombudet eller likestillingsombudet, som opererer mer som en nasjonal vaktbikkje som passer på de overordnede strategiske beslutninger, eller et ombud som er til stede og møter den enkelte og bidrar til å løse de enkelte sakene.

Fra Høyres side mener vi at det denne gruppen først og fremst har behov for, er ombud som kan være med og

løse de konkrete sakene en møter i hverdagen opp mot et komplisert offentlig velferdssystem. Da er det etter vår oppfatning pasientombudsmodellen som er den modellen som passer best, og at en utvidet pasient- og velferdsombudsmodell er det som vil kunne løse utfordringene. Det å dele opp på det nivået og ha ulike ombudsordninger for ulike grupper, tror vi bare vil gjøre det enda mer komplisert, for ofte vil en ha hjelp både f.eks. opp mot helsetilbud, opp mot kommunal sektor, sosialtilbud og velferdsforvaltningen. Og da vil det være uhensiktsmessig å bygge opp parallelle ombudsordninger med den type kompetanse som i seg selv skaper et enda mer komplisert offentlig velferdssystem.

Derfor baserer Høyre seg i denne saken på en modell der vi mener at vi skal bygge ut pasient- og velferdsombudsordningen, samtidig som en mener at en må styrke fylkesmannens mulighet til å gripe inn i de sakene der en mener at en lokalt ikke har fulgt opp det nasjonale lovverket på dette området. Å gi ombudet en sanksjonsmulighet når en baserer seg på pasientombudsmodellen, vil være en ny konstruksjon, som ikke passer inn i den ordningen, og som også vil ødelegge den gode muligheten som denne ombudsordningen har i dag til i realiteten å framstå som en døråpner og en som finner de gode praktiske løsningene på de hverdagsproblemene som personer med utviklingshemning og deres pårørende møter i hverdagen. Det er bakgrunnen for at vi stemmer for å vedlegge disse forslagene protokollen.

Geir-Ketil Hansen (SV) [22:08:25]: Flertallet i komiteen er altså ikke enig med forslagsstillerne i at en egen ombudsordning for psykisk utviklingshemmede er nødvendig. Forslaget har vært fremmet før, og er blitt avvist. Men det er ingen uenighet om intensjonene bak forslaget. Ut fra en universell tilnærming mener vi at det ikke er riktig å opprette en egen ombudsordning for psykisk utviklingshemmede, men at deres interesser best ivaretas gjennom eksisterende pasient- og brukerombud. Jeg legger vekt på at statsråden bekrefter i brev til komiteen at den nye ordningen med pasient- og brukerombud skal evalueres, og at det i evalueringen blir et særlig fokus på hvordan ordningen ivaretar personer der det er risiko for at den enkelte ikke er i stand til å gi uttrykk for egne tjenestebehov. Videre blir departementet bedt om å vurdere om sanksjonsmulighetene til fylkesmannen og Helsetilsynet skal styrkes ved brudd på lovgivning og manglende kommunal oppfølging av pålegg – altså en reell styrking av det eksisterende pasient- og brukerombudet.

I vår og i vinter har det vært en rekke oppslag i media om overgrep mot psykisk utviklingshemmede, seksuelle overgrep, med mistanke rettet mot offentlige ledere og støttekontakter, hvor det hevdes at sakene ikke er blitt fulgt godt nok opp, verken i politiet eller av offentlig myndighet. Denne problemstillingen omtales også i dagens Dagbladet, en bred omtale, hvor en av forskerne ved Nordlandsforskning sammen med en studieleder ved PolitiHøgskolen i Bodø har laget en forskningsrapport om arbeidsmiljøet og rettssikkerheten for psykisk utviklingshemmede i verdede bedrifter. Vedkommende konkluderer med at det er

behov for en bred gjennomgang av utviklingshemmedes rettssikkerhet. Påstanden er at de ikke blir godt nok ivare tatt i rettsapparatet, sakene blir ikke prioritert, det mangler kompetanse og i overgrepssaker er det svært vanskelig å få en fellende dom.

Jeg er fullt ut oppmerksom på at dette primært er en sak for Justisdepartementet og justisministeren. Men jeg vil understreke at etter de oppslagene vi har kunnet lese i vår – etter en gjennomgang av åtte saker der politiet har etterforsket anmeldelser av overgrepssaker, er fem henlagt og to gjenopptatt – så mener jeg at det er en svært god grunn til å foreta en bred gjennomgang av rettssikkerheten til de psykisk utviklingshemmede.

Kjersti Toppe (Sp) [22:11:26]: Manglende rettstryggleik for menneske med utviklingshemming er eit svært alvorleg politisk tema. Det er viktig at dette blir sett på den rikspolitiske dagsordenen. Det er slått fast at kommunar ofte ikkje følgjer lovverket på feltet, og at saker blir trenerte. Fylkesmannens manglende sanksjonsmoglegheiter blir av ein del framstilt som eit problem, og det blir etterlyst effektive sanksjonsmoglegheiter.

Menneske med utviklingshemming har krav på å få eit verdig og godt tilbod. Det skal ikkje vera slik at det berre er dei med ressurssterke pårørande som har høve til å klaga på forholda for slik å sikra tilbodet. Ein reknar med at det heile tida er 300 innsette i norske fengsel med utviklingshemming som ikkje er diagnostisert. Mange blir ikkje fanga opp av hjelpeapparatet og gitt det tilbodet som er nødvendig for å få eit verdig liv. Senterpartiet deler dei bekymringane som her kjem fram.

Forslaget om å etablere eit eige ombod for menneske med utviklingshemming er fremja tidlegare. I staden for å gjera dette blei pasientombudsordninga utvida til òg å gjelda brukarar av dei kommunale helse- og omsorgstjenestene. Eg registrerer at Norsk Forbund for Utviklingshemmede, NFU, på høyringa klargjorde at dei tidlegare har vore mot eit eige ombod for funksjonshemma, fordi ombod knytt til diagnosegrupper kan stimulera til utvikling av særlovgiving. Erfaringane etter at forslaget om eige ombod blei fremja førre gong, er etter deira erfaring ikkje spesielt positive. Dei meiner at tilsynsorganet er svakt: Tilsyn blir retta mot relativt få forhold. Det er sjeldan at kvaliteten på tenestetilbodet er underlagd tilsyn. Hovudfokus synest å vera prosedyre og skriftleg saksbehandling. Kommunane og spesialisthelsetenestene treng ikkje følgje pålegg. Tilsyn med dei same lovbestemmingane viser ikkje at forholda blir betre over tid. NFU konkluderer med at ombudsordninga verkar, men at den verkar altfor lite. Dei meiner òg at ombudsordninga verkar berre for dei som sjølve, eller via sine pårørande, tek kontakt. NFU ynskjer, på grunn av at situasjonen er som i dag, eit eige ombod med effektive sanksjonsmoglegheiter for å sikra at menneske med utviklingshemming også får lovfesta rettar.

Også Fellesorganisasjonen er bekymra for livskvaliteten og rettstryggleiken til menneske med utviklingshemming. Dei viser til tal frå Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming om at det i opptil 80 pst. av tilfella blir gitt dispensasjon frå lovkravet om nødvendig kom-

petansenivå hos dei tenesteytarane som arbeider direkte med brukarane. Også FO anbefalar at det blir oppretta ei eiga ombudsordning for menneske med utviklingshemming, men ikkje med sanksjonsmoglegheiter. Dei anbefalar også ein gjennomgang av situasjonen for menneske med utviklingshemming som sonar fengselsdommar.

Senterpartiet meiner at vi skal ta på alvor når representantar frå brukargruppa er så tydelege på at ordninga med pasient- og brukarombod, som relativt nyleg er oppretta, ikkje fungerer godt nok. Spørsmålet er om svaret på dette er å oppretta eit eige ombod for funksjonshemma, og om dette då skal få rett til å gi sanksjonar. Senterpartiet meiner svaret ikkje er dette, for merk at eit eige ombod for utviklingshemma er ei ordning som brukarorganisasjonane prinsipielt er imot, men som ein vil ta i bruk fordi den eksisterande ikkje fungerer godt nok for denne gruppa. Senterpartiet meiner at vi no først må evaluere den eksisterande ordninga med pasient- og brukarombod, slik Stortinget vedtok då ho blei innført. Evalueringa må ha særskild fokus på korleis ombudsordninga varetek personar der det er risiko for at den enkelte ikkje er fullt ut i stand til å gi uttrykk for egne tenestebehov. Senterpartiet meiner at sanksjonsmoglegheitene framleis må liggja hos fylkesmannen og/eller Helsetilsynet. I saka viser komiteen òg til statsråden si utgreiing om det arbeidet som er sett i gang i Justisdepartementet for å leggja soningstilbodet for utviklingshemma betre til rette. Det vil etter vårt syn vareta intensjonen i representantforslaget, II.

Laila Dāvøy (KrF) [22:16:28]: Kristelig Folkeparti støtter forslaget om et eget ombud for utviklingshemmede, noe vi også har gjort tidligere. Forrige gang et tilsvarende forslag var til debatt i Stortinget, var Norsk Forbund for Utviklingshemmede, NFU, negativ til eget ombud, som flere tidligere har vært inne på. Men de har snudd i saken og støtter nå forslaget. Dette sier først og fremst noe om at lite har skjedd de siste årene.

Utviklingshemmede er en gruppe som i liten grad kan fremme sine behov og sin sak i samfunnet, sammenliknet med øvrig befolkning. Det er særlig grunn til å sette spørsmålsteget ved om rettssikkerheten ivaretas. Et annet forhold som man også kanskje kan påpeke, er den lave prosenten høgskoleutdannede som jobber med utviklingshemmede, kun 20 pst. – med andre ord: svært mange ufaglærte.

Flere representanter har for så vidt argumentert godt for sitt syn om felles ombud. Hvis dette hadde fungert, ville det vært flott. Men slik situasjonen er i dag, er ikke rettssikkerheten godt nok ivare tatt. Jeg synes det er viktig det NFU – som ønsker et eget ombud – gjør ved å gi et veldig sterkt signal om at noe bør gjøres nå.

Når evalueringen av de nye pasient- og brukerombudene foreligger, er det viktig, som flere har vært inne på, å få vurderingen av i hvilken grad de jobber med saker for utviklingshemmede. Men i stedet for å vente på denne evalueringen er det bedre, slik jeg ser det, å starte i andre enden, nemlig å opprette et eget ombud for utviklingshemmede. Skulle det vise seg at pasient- og brukerombudsordningen er så god at den ivaretar utviklingshemme-

des ombudsbehov, får heller disse ombudene slås sammen. Situasjonen er i hvert fall i dag alarmerende.

Til tross for at fylkesmannen fører tilsyn med tjenester til utviklingshemmede, er erfaringene som NFU fremla på høring i komiteen, at tilsynet rettes mot relativt få forhold, som også flere har vært inne på. De mener det er sjelden at kvaliteten på tjenestene blir undersøkt tilstrekkelig. Pålegg følges ikke alltid opp, og det er lite forbedring i tjenestene, selv etter flere år. Når uverdige og kritikkverdige forhold oppdages, må det være noen som har makt og myndighet til å få dette omgjort straks. Rettssikkerheten må med andre ord styrkes.

Mange pårørende er svært slitne etter å ha kjempet for at deres barn og ungdommer skal ha det trygt og godt. Også for dem vil det være en ekstra trygghet med et eget ombud som kjemper for verdige tjenester.

Kristelig Folkeparti støtter også forslaget om at det må foretas en gjennomgang av situasjonen for mennesker med utviklingshemning som soner fengselsstraffer i norske fengsler. Statsråden viser i sitt svarbrev til helse- og omsorgskomiteen til at det har pågått et arbeid bl.a. med å sikre mindre enheter for utviklingshemmede i fengsel. Det kan være riktig at dette er justisministerens ansvarsområde. På den annen side må det være et mål å hindre at utviklingshemmede begår straffbare handlinger. Jeg vil tro at mye av forebyggingsarbeidet nettopp hører til under helse- og omsorgsministeren. I en bred gjennomgang av situasjonen for mennesker med utviklingshemning som soner fengselsstraffer, bør årsaker til hvorfor de sitter i fengsel, og hva som kunne vært gjort for å forebygge det, også inngå. Jeg ber om at dette tas med fra regjeringens side.

Trine Skei Grande (V) [22:20:31]: Venstre er også bekymret for forholdene for den gruppen som vi her omtaler i dag. Vi er enig i veldig mange av de aspektene som har blitt lagt fram, og jeg tror at det er mye vi skulle ha gjort. Det er mye som er politisk ugjort på dette feltet.

Nå går ikke klokka mi, president. Det er veldig hyggelig hvis den ikke går, for jeg har mye å si!

Det jeg har lyst til å ta opp, er et litt mer prinsipielt aspekt ved det som diskuteres i dag, og det er sjølve ombudsrollen. Vi har i dag en velferdsstat som egentlig er et godt sikkerhetsnett, der det i denne sal vedtas gode lover som skal fange opp alle. Likevel er det slik at når jeg går hjem herfra i kveld, vet jeg hvilke steder jeg passerer hvor f.eks. folk sover ute. Det skal egentlig ikke gå an. Det skal egentlig ikke gå an ut fra de vedtakene vi har gjort i denne sal. Likevel er det noen som sover ute. Hvorfor er det det? Jo, det er fordi noen ikke finner fram i systemet, noen har ikke ressurser til å finne fram i systemet, noen har ikke noen til å presse på for seg. Hvem sin jobb er det da å gjøre det? Jo, da er det min jobb. Disse bor i mitt valgdistrikt, det er meg de kan stemme på, og da er det min jobb som politiker å lage systemer som gjør at det ikke skjer igjen. Da må jeg se på hvordan vårt sosialsystem er.

Når vi har en lang liste som legges fram over manglende tilsyn med våre institusjoner, må vi gjøre noe med tilsynet. Ansvar er vårt. Det er vårt ansvar å gjøre noe

med at de tilsynene som vi kritiserer, ikke fins. Og når det blir hull i systemene, er det vår jobb å gjøre noe med det.

Det jeg er veldig redd, er at vi politikere, og egentlig også interesseorganisasjonene, av bekvemmelighetshensyn bare får noen til å gjøre den ubehagelige jobben. Den ubehagelige jobben er å sette seg ned og høre historiene, det er å lese alle e-postene, det er å ta opp saker her, det er å løfte problemstillinger, det er alt fra interpellasjoner til forslag om hvordan systemene skal bli bedre.

Vi har noen ombud. Barneombudet er jeg prinsipielt veldig for fordi barn ikke har stemmerett. Vi har et forbrukerombud som gjør at vi ikke har diskutert forbrukersaker her på veldig lenge. Forbrukersaker er ikke noe politisk tema lenger, for vi har et ombud. Vi har et likestillingsombud også. Hvis man sammenligner norsk og svensk politikk, er likestillingspolitikk noe vi snakker om i festtaler i norsk politikk, mens det er et stort tema i svensk politikk. Det er et politisk tema. Det er noe som politiske partier driver valgkamp på. Mitt søsterparti i Sverige driver valgkamp på likestillingspolitikk. I Norge har vi et ombud som skal fikse det.

Denne invasjonen av ombud tar bort politikerrollen. Det gjør politiske saker upolitiske, og det svekker den rollen vi har. Jeg tror også at det over tid øker politikerforakten fordi vi blir sett på som overordnede som bare seiler over, mens heltene som rydder opp, er ombudene.

Det er vår plikt å være ombud for dem som har stemt på oss. Det er vår plikt å høre de ubehagelige historiene, lese de ubehagelige mailene og ta tak i det. Det er sånn vi er med på å skape et bedre samfunn. Hvis vi outsourcer ombudsrollen vår, forsvinner mye av poenget med at vi er her. Da kan vi heller være et praktisk forretningsministerium som bare følger ombudets rolle. Jeg vil nok tilbake til at politikerne skal være heltene, de som ordner opp. Når folk stanger hodet i systemet, når folk møter urettferdighet, er det vår jobb å ordne opp. Når jeg går hjem i dag, er det min jobb å snakke med dem som ligger under brua nede ved Bjørvika, og spørre om hva som skal til for at livet deres skal bli bedre. Hvis vi outsourcer det fra denne sal, undergraver vi selve demokratets bærebjelker.

Statsråd Rigmor Aasrud [22:25:10]: Det er bra at forslagsstillerne er opptatt av å skape verdige og gode levekår for mennesker med utviklingshemning. Dette var det tverrpolitisk enighet om da ansvarsreformen ble gjennomført i 1991, og jeg regner med at det er fortsatt bred støtte til dette verdigrunnlaget både i storting, regjering og landets kommunestyre.

Vi må likevel følge med på hvordan utviklingshemmede har det i ulike sammenhenger. Reformen la til grunn at særomsorgen og institusjonene skulle avvikles. Mennesker med utviklingshemning skal få den tilrettelegging og hjelp de trenger, i det ordinære forvaltnings- og tjenesteapparatet. Ut fra det samme resonnementet vil en egen ombudsordning for mennesker med utviklingshemning være feil. Vi må heller se på hvordan de ordningene vi har, kan fungere best mulig for utviklingshemmede.

Pasientombudet for brukere av spesialisthelsetjenesten er fra september 2009 utvidet til å omfatte helse- og om-

sorgstjenester i kommunene. Det betyr at alle brukere av kommunenes helse- og omsorgstjenester kan få gratis bistand fra ombudet. Ombudet har også muligheten til å foreslå konkrete tiltak om forbedringer og underrette tilsynsmyndighetene om kritikkverdige forhold. Fordi ombudet nå arbeider med saker fra hele helse- og omsorgstjenesten, har det skiftet navn til Pasient- og brukerombudet. Ordningen skal, som flere har vært inne på, evalueres etter tre år. Regjeringen vil legge særlig vekt på hvordan ordningen fungerer for mennesker som ikke er i stand til å gi uttrykk for sine egne tjenestebehov.

Komiteens flertall ber også departementet vurdere om sanksjonsmulighetene bør styrkes. Brukerorganisasjonene sier at dagens klage- og tilsynsordninger ikke alltid fungerer godt nok. Som tilsynsmyndighet etter sosialtjenesteloven har fylkesmannen sanksjonsmuligheter i form av å kunne gi pålegg. Ifølge rapporter til Statens helsetilsyn brukes denne sanksjonsmyndigheten svært sjelden. Det kan ha sammenheng med at fylkesmennene rapporterer at kommunene følger opp når det blir påpekt svikt ved tilsyn.

Som klageinstans har fylkesmannen bl.a. mulighet til å oppheve eller omgjøre kommunens vedtak. Statens helsetilsyn reviderte veilederen i behandling av klagesaker etter sosialtjenesteloven i 2009. I saker hvor klageren ikke får oppfylt vedtak om tjenester, anbefales fylkesmannen å innhente en redegjørelse fra kommunen, eventuelt opprette hendelsesbasert tilsynssak for å se om kommunen har gjort det den kan for å gi tjenestemottakeren forsvarlig hjelp.

Regjeringen er åpen for å se på regelverk og andre tiltak som kan styrke rettssikkerheten for mennesker med utviklingshemning. Det er viktig at de store prosessene vi er i gang med, får positiv betydning for denne gruppen. Jeg tenker da særlig på Samhandlingsreformen, ny helse- og omsorgslov for kommunene og oppfølging av Omsorgsplan 2015.

Forslagsstillerne er også opptatt av utviklingshemmedes rettssikkerhet i kriminalomsorgen. Dette faller, som flere har vært inne på, innenfor justisministerens ansvarsområde. Justisdepartementet peker på at behov knyttet til psykisk utviklingshemning må identifiseres så tidlig som mulig i prosessen. Det innebærer at man ikke kan begrense innsatsen til den tiden personen er under kriminalomsorgens ansvar. Jeg vil for øvrig vise til Justisdepartementets oppfølging gjennom utredning og prosjekter som det er orientert om i brevet fra helseministeren til komiteen.

Vi kan ikke la den politikken som ble trukket opp i forbindelse med ansvarsreformen, gå i glemmeboka. Derfor er det prisverdig at barne- og likestillingsministeren har tatt initiativ til et tverrdepartementalt informasjons- og utviklingsprogram for politikken for utviklingshemmede, slik det er beskrevet i Barne- og likestillingsdepartementets budsjettproposisjon.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [22:29:43]: I mitt innlegg viste jeg til utviklingshemmede som hadde fått beskjed om at de allikevel ikke kunne flytte inn i sin nye bolig.

Jeg sendte et spørsmål til statsråden om dette. Navarsete svarte:

«Kommunene har plikt til å yte tjenester overfor sine innbyggere når innbyggerne har rettigheter i henhold til for eksempel kommunehelsetjenesteloven eller sosialtjenesteloven, uavhengig av hvordan tjenestene er finansiert. Slik sett skal alle som har krav på omsorgstjenester være sikret tjenestene.»

Problemet er at det er den type svar vi får. Uansett hvor vi henvender oss, vises det til at man har noen rettigheter, men rettighetene blir allikevel ikke fulgt. I hvor mange år skal vi måtte svare på slike henvendelser, før vi får til en ordning med sanksjonsmuligheter?

Statsråd Rigmor Aasrud [22:30:35]: Som jeg redegjorde for i mitt svar, har fylkesmannen mulighet til å gripe inn i enkeltsaker og kan også igangsette hendelsesbasert tilsyn dersom det foreligger en klagesak fra den enkelte, eller at det nye ombudet, som gjelder for både spesialisthelsetjenesten og kommunal helse- og omsorgstjeneste, foretar en henvendelse til fylkesmannen.

Det er fylkesmannen som er rette vedkommende når det gjelder å se til at kommunene gir de tilbudene de skal. Jeg er ikke sikker på om en ombudsordning ville bedret på dette. Vi har etablert ordninger. Disse ordningene er der for at man skal kunne ivareta rettssikkerheten for dem som er omfattet av dette. I den forbindelse tror jeg ikke det ville ha bedret situasjonen om flere hadde hatt sanksjonsmuligheter overfor kommunene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bente Thorsen (FrP) [22:31:57]: Som representantforslaget viser til, er det dessverre slik at mange utviklingshemmede ikke får den oppfølgingen de i henhold til ulike regelverk har krav på. Selv om det er opprettet en pasientombudsordning for å ivareta den helse- og omsorgsmessige oppfølgingen, er det nå engang slik at også utviklingshemmede opplever uverdigg behandling innenfor ulike områder i samfunnet.

Dette gjelder også innenfor skolesektoren, et av områdene som pasientombudet ikke har ansvar for å følge opp. I dag opplever mange utviklingshemmede at de ikke får tilrettelagt undervisning i tråd med opplæringsloven. Tilsynsmelding 2009 viser at tilsynet med hvorvidt skoleeiere oppfyller kravet om tilpasset opplæring og spesialundervisning, viser avvik helt opp mot 90 pst. Det er ikke tvil om at dette går på rettssikkerheten til elevene løs, og at mangelfull oppfølging hver dag bidrar til å skape skoletapere. Tvangsmulkt eller dagbøter er mulige sanksjoner når pålegg fra fylkesmannen år etter år ikke følges opp. Det er «grunn til å tro at enkelte kommuner spekulerer i å bryte loven», sier assisterende generalsekretær Jarl Ovesen til Kommunal Rapport den 3. februar 2010. De funksjonshemmedes organisasjoner vil ha mer statlig tilsyn med kommunene og kraftigere sanksjonsmuligheter. Det krever både Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

og Norsk Forbund for Utviklingshemmede.

I dag er det slik at staten gjennom fylkesmannen avdekker lovbrudd innenfor undervisning, men disse følges ikke opp. Mange av lovbruddene skjer fordi kommuner og fylker må spare penger, og ofrer de svakeste i vårt samfunn for å få det til. Et eksempel på dette er at mange oppretter altfor store undervisningsgrupper, slik at elevene ikke får mulighet til å få spesialundervisning etter egne evner og forutsetninger, slik opplæringsloven sier. Når fylkesmannen år etter år avdekker de samme lovbrudd uten at kommuner og fylkeskommuner får noen form for straff, kan det virke som om det stilltiende godtas lovbrudd overfor utviklingshemmede. Bladet «Samfunn for alle» viser i en artikkel om ulovlige opplæringsstilbud i videregående skole til at mange foreldre finner det for komplisert å klage.

Fremskrittspartiet mener helt klart at det er behov for et eget ombud for utviklingshemmede, et ombud som kan ivareta et helhetlig tilbud når det gjelder utviklingshemmedes rettigheter – og få slutt på de lovbrudd som år etter år blir avdekket, og som også skjer innenfor skoleverket – på lik linje med flere andre tjenestoområder.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15. (Votering, se side 4216)

Sak nr. 16 [22:34:59]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2010 under Helse- og omsorgsdepartementet (takstoppkjørene for leger, psykologer og fysioterapeuter) (Innst. 362 S (2009–2010), jf. Prop. 138 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 4216)

Etter at det var ring til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tone Merete Sønsterud på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en utvidet og bindende nasjonal investeringsplan for jernbanenettet for perioden 2011–2019 senest innen høsten 2010, med en ekstra investeringsramme på 60 mrd. kroner. Det legges til grunn at nye finansieringsverktøy benyttes for å gi avklart, langsiktig og forutsigbar finansiering.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.42.49)

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Dokument 8:88 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Arne Sortevik om en utvidet og bindende investeringsplan for norsk jernbane – bifalles ikke.»

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:88 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen og Arne Sortevik om en utvidet og bindende investeringsplan for norsk jernbane – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble forslaget bifalt med 55 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.43.42)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tone Merete Sønsterud på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en utvidet og bindende nasjonal investeringsplan for stamveinetet for perioden 2011–2019, senest innen høsten 2010, med en ekstra investeringsramme på 200 mrd. kroner. Det legges til grunn at nye finansieringsverktøy benyttes for å gi avklart, langsiktig og forutsigbar finansiering for å kunne sikre samlet utbygging av store prosjekter innenfor denne investeringsrammen.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.44.31)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Dokument 8:89 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og Arne Sortevik om en utvidet og bindende nasjonal investeringsplan for stamveinetet – bifalles ikke.»

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:89 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og Arne Sortevik om en utvidet og bindende nasjonal investeringsplan for stamveinetet – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble forslaget bifalt med 54 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.45.23)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 3, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 4 og 5, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres først over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Bratsbergbanen legges inn i ordningen om statlig kjøp av persontog på lik linje med resten av togtilbudet i Norge.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 73 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.46.17)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne innkrevingspunktet ved Være i «Miljøpakke for transport i Trondheim».»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne rushtidsavgiften fra «Miljøpakke for transport i Trondheim», slik at det blir én sats hele døgnet.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 61 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.46.41)

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykkjer i at:

1. Bompengeselskapet får løyve til å krevja inn bompengar til delvis bompengefinansiering av utbygging av fylkesveg 45 i Gjesdal og Sirdal kommunar etter vilkåra i Prop. 127 S (2009–2010) og Innst. 328 S (2009–2010). Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå tilleggsavtale med bompengeselskapet og fastsetja nærare reglar for finansieringsordninga.
2. Nytt Autosys blir gjennomført innafor ei kostnadsramme på 700 mill. 2009-kroner.
3. Prosjektet Fv 64 Atlanterhavstunnelen får ei revidert kostnadsramme på 900 mill. kroner.
4. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å pådra staten forpliktingar knytt til gjennomføringa av investeringsprosjektet dobbeltspor Holm–Holmestrand–Nykirke med dei føresetnader som er omtalt i Prop. 127 S (2009–2010) og Innst. 328 S (2009–2010), innafor ei kostnadsramme på 5 720 mill. kroner.
5. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å pådra staten forpliktingar knytt til gjennomføring av investeringsprosjektet Vålåsjø kryssingsspor, som omtalt i Prop. 127 S (2009–2010) og Innst. 328 S (2009–2010), innafor ei kostnadsramme på 120 mill. kroner.
6. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å pådra staten forpliktingar knytt til gjennomføring av investeringsprosjektet Bodø godsterminal, som omtalt i Prop. 127 S (2009–2010) og Innst. 328 S (2009–2010), innafor ei kostnadsramme på 132 mill. kroner.

Presidenten: Det voteres først over punktene 2, 4, 5 og 6.

Votering:

Komiteens innstilling til punktene 2, 4, 5 og 6 ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom innstillingens punkter 1 og 3 og forslagene nr. 4 og 5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget vedtar at kostnader knyttet til utvidelse av fv 45 som omtalt i Prop. 127 S (2008–2009) finansieres med statlige midler, slik at ikke innbetaling

av bompenger økes eller forlenges i forhold til vedtak knyttet til St.prp. nr. 67 (2002–2003). Stortinget forutsetter at midler om nødvendig forskotteres og dekkes over statsbudsjettet for 2011.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget vedtar at samlet kostnadsøkning på fv 64 Atlanterhavstunnelen dekkes av staten. Stortinget forutsetter at midler om nødvendig forskotteres og dekkes over statsbudsjettet for 2011.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til punktene 1 og 3 og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 76 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.47.31)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet framsatt i Stortingets møte 10. juni 2010:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til implementering av forordning (EF) nr. 1370/2007 av 23. oktober 2007 i lovs form, dvs. ikke gjennom forskriftshjemler som i Prop. 113 L (2009-2010). Stortinget ber regjeringen i lovforslaget legge til grunn et positivt syn på konkurranse der forordningen også gjøres gjeldende for sjøtransport og skinnebasert transport.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 68 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.48.02)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet framsatt i Stortingets møte 10. juni 2010:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak med vurdering av en ordning med statlig regelverk og godkjenning av langdistansetilbud med buss som krysser fylkesgrenser for å sikre et velfungerende tilbud av ekspressbusstjenester.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 75 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.48.32)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Per Roar Bredvold på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes først over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med en stortingsmelding om bergverksnæringen.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 97 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.49.17)

Presidenten: Det votes så alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi om norsk bergindustri, med konkrete forslag til hvordan næringens ressurser og muligheter til økt aktivitet best kan nyttiggjøres på kort og lang sikt, herunder ved bruk av virkemidler som skatt, forenkling av saksbehandling, en synliggjøring av kompetanseforholdene i offentlig sektor og en klargjøring av ansvarsforholdene i forvaltningen mv. og legge dem frem for Stortinget på egnet måte.»

Kristelig Folkeparti har varslet at de ønsker å støtte forslaget subsidiært.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:100 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen, Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve og Bjørn Lødemel om en strategi for norsk bergindustri – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 57 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.50.09)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Torgeir Trældal på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre

- forslag nr. 2, fra Torgeir Trældal på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres først over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen justere periodiseringen av jordbruksoppkjøret til å følge kalenderåret, og at forhandlingene kommer inn som en del av budsjettprosessen.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 61 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.50.57)

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om oppsigelse av hovedavtalen for jordbruket.»

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:118 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold og Torgeir Trældal om oppsigelse av hovedavtalen for jordbruket – vert ikkje vedteke.

Voteringstavlene viste at det ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet var avgitt 79 stemmer for innstillingen og 25 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 22.51.44)

Torbjørn Røe Isaksen (H) (fra salen): President! Jeg stemte feil. Jeg skulle stemt for innstillingen.

Presidenten: Dermed er innstillingen bifalt med 80 stemmer, og forslaget fikk 24 stemmer.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram 26 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–8, fra Torgeir Trældal på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 9–14, fra Torgeir Trældal på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 15 og 16, fra Svein Flåtten på vegne av Høyre
- forslagene nr. 17–22, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 23–26, fra Borghild Tenden på vegne av Venstre

Forslagene nr. 1–22 er inntatt på sidene 32 og 33 i innstillingen, mens forslagene nr. 23–26 er omdelt i salen.

Det voteres over forslag nr. 24, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforme et nasjonalt regelverk som gir kommunene stor grad av fleksibilitet til å fastsette egne grenser for boplikt.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 99 stemmer mot forslaget fra Venstre og 3 stemmer for forslaget. (Voteringsutskrift kl. 22.53.11)

Per-Willy Amundsen (FrP) (fra salen): President! Jeg tror jeg stemte feil!

Øyvind Korsberg (FrP) (fra salen): Jeg tror jeg stemte feil jeg også.

Presidenten: To bekjennende syndere, og da er Venstre alene.

Det er da avgitt 101 stemmer mot forslaget og 1 stemme for forslaget. Dermed er forslaget forkastet.

Det voteres over forslag nr. 25, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre alle tilskuddsordninger i jordbruksavtalen slik at de ikke stimulerer i miljøfiendtlig retning.»

Kristelig Folkeparti har varslet at de ønsker å støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 96 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.54.20)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 23 og 26, fra Venstre.

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle de norske eksportsubsidiene til osteproduksjon gjennom omsetningsavgiften gjeldende fra 1. juli 2010.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen begrense den statlige boplikten og myke opp prisreguleringen for landbrukseidommer.»

Presidenten: Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de ønsker å støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.54.47)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 17–22, med unntak av forslag nr. 21, fra Kristelig Folkeparti. Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å overføre retten til å omdisponere matjord fra kommunene til fylkesmannen.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom jordbruksopp-
gjøret legge til rette for at bøndenes inntekt får samme
kronemessige utvikling som andre grupper i samfun-
net, samt et lavinntektstillegg.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en egen tiltaks-
pakke for grasbasert husdyrhold i distriktene med mål-
rettede investeringsmidler for å opprettholde flere bruk
i drift.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med forslag til
nye incentiver for miljøinvesteringer i landbruket i
forbindelse med statsbudsjettet for 2011.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å
gjeninnføre beredskapslagring av korn.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 94 mot 9
stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.55.15)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 21, fra Kris-
telig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som
opphøver begrensningene på antall medlemmer i en
samdrift, at maksimalavstanden mellom gårder som
inngår i samme samdrift må oppheves, og at samdrifter
gis anledning til leie av kvote.»

Venstre har varslet at de ønsker å støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 96 mot 7
stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.55.43)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 15 og 16,
fra Høyre.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen justere periodiseringen
av jordbruksopp-
gjøret til å følge kalenderåret og at
de rammevilkårene som ikke kan fastlegges for lengre
perioder kommer inn som en del av den årlige budsjett-
prosessen. Oppgjøret for 2009 videreføres som en over-
gangsordning ut budsjettåret 2010 med de endringer
som gjøres i RNB 2010.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om til-
tak som kan gi bønder større muligheter for å eie
arealer de leier samt fremme forslag om nødventi-

ge lovendringer slik at boplikt og prisregulering av
landbrukseiendommer kan opphøre.»

Votering:

Forslagene fra Høyre ble med 85 mot 18 stemmer ikke
bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.56.05)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 9–14, fra
Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om
nødvendige lovendringer slik at bo- og driveplikten og
prisreguleringen av landbrukseiendom kan oppheves.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Jordbruksopp-
gjøret for 2010 med dertil hørende
jordbruksavtale for 2010, bifalles ikke.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag
til overføringer til landbruket i statsbudsjettet uten
forutgående forhandlinger.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med frem-
leggelsen av statsbudsjettet for 2011 konkretisere hvil-
ke skatter og avgifter som landbruket blir ilagt som
næring.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med frem-
leggelsen av statsbudsjettet for 2011 fremme konkrete
tiltak for skatte- og avgiftsreduksjoner for landbruket.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en
ordning med omsettelige produksjonskvoter for ku-
melk som ikke begrenses til fylkes- eller regionnivå,
men gjøres landsomfattende.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 24
stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.56.24)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3, 5 og
8, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppheve de geografis-
ke begrensningene og antall deltakere for deltakelse i
samdrifter, samt kvotetaket.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ved fremleggelsen av
statsbudsjettet for 2011 komme med en strategi for
avbyråkratisering av landbruket.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nød-
vendige lovendringer slik at boplikten og prisregulerin-
gen av landbrukseiendom kan oppheves.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 61 mot 42 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.56.47)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1, 2, 4, 6 og 7, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å intensivere arbeidet med utvikling av nisje- og spesialprodukter i landbruket.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre regelverket for samdrifter, slik at fleksibiliteten blir større og at mulighetene for en variert og allsidig bruksstruktur blir bedre.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om endring av jordlovens bestemmelser om delingsforbud.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tillate demonstrasjonssalg og servering ved besøk i produksjonslokaler eller i tilknytning til disse.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppheve alle produktionsreguleringer (som for eksempel melkekvoter) dersom foredlingen skjer på egen gård.»

Venstre har varslet at de ønsker å støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.57.13)

Presidenten: Vi skal så votere over innstillingens forslag til vedtak. Før vi gjør det, vil presidenten gjøre oppmerksom på at det må gjøres en korreksjon under I. Under inntekter kap. 4150 post 70 skal beløpet være 3 525 000 kr og ikke 3 525 kr, som det står i innstillingen.

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2010 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1150	50	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. Fondsavsetninger, økes med	108 633 000
		fra kr 1 012 753 000 til 1 121 386 000	
	70	Markedsregulering, kan overføres, reduseres med	65 695 000
		fra kr 269 600 000 til kr 203 905 000	
	74	Direkte tilskudd, kan overføres, reduseres med	14 302 000
		fra kr 7 537 619 000 til kr 7 523 317 000	
	77	Utviklingstiltak, kan overføres, reduseres med	5 410 000
		fra kr 207 930 000 til kr 202 520 000	
	78	Velferdsordninger, kan overføres, reduseres med	19 701 000
		fra kr 1 704 704 til kr 1 685 003	
Inntekter			
4150	70	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. Tilbakebetalte tilskudd til reguleringsanlegg, bevilges med	3 525

II

Votering i sak nr. 9

Stortinget gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte jordbruksavtalen, herunder tiltak som er knyttet til bevilgninger i 2011.

Votering:

Komiteens innstilling – med den foretatte rettelse under I – bifaltes med 67 mot 36 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 22.58.06)

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Torgeir Trældal på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Torgeir Trældal på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 3 og 4, fra Torgeir Trældal på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Forslag til reindriftsavtale 2010/2011 bifalles ikke.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av erstatningsordningen for tap av rein, herunder vurdere skjerping av krav til dokumentasjon av innrapporterte tap. Gjennomgangen skal foretas av en uavhengig instans.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 78 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.58.50)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen justere periodiseringen av reindriftsavtalen til å følge kalenderåret, og at forhandlingene kommer inn som en del av budsjettprosessen.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 42 mot 61 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.59.11)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en egen stortingsmelding om reindrift i løpet av 2010.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 54 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.59.31)

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2010 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1147	71	Reindriftsforvaltningen Omstillingstiltak i Indre Finnmark reduseres med	2 000 000
		fra kr 10 304 000 til kr 8 304 000	
1151	51	Til gjennomføring av reindriftsavtalen Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet økes med	3 000 000
		fra kr 29 900 000 til kr 32 900 000	
	75	Direkte og kostnadssenkende tilskudd reduseres med	1 000 000
		fra kr 63 100 000 til kr 62 100 000	

II

Stortinget gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindriftsavtalen, som er knyttet til bevilgninger i 2011.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering:

Votering i sak nr. 11

Komiteen innstilling bifaltes med 78 mot 25 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 22.59.56)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:14 (2008–2009) – om Riksrevisjonens utvidede revisjon av Norsk Tipping AS – vedlegges protokollen.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 3:8 (2009–2010) – om Riksrevisjonens undersøkelse av Sjøfartsdirektoratets saksbehandling ved dokumentkontroll av fartøy og sjøfolk – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 3:7 (2009–2010) – Riksrevisjonens undersøkelse om oppfølging av og kvalitet i private institusjoner innen tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengige – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Under debatten har Per Arne Olsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen:

- Bevilge øremerkede midler til forebyggende folkehelse tiltak i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.
- Etablere et pilotprosjekt for screening av tarmkreft.
- Sørge for å redusere ventetidene for diagnostikk og behandling.
- Instruere helseforetakene om umiddelbart å sørge for at behandlingstilbudet til kreftpasienter har høy kvalitet og er i tråd med oppdatert kunnskap, blant annet om sammenhengen mellom volum og kvalitet.
- Fremme forslag om bevilgninger til utvikling av flere kvalitetsregistre for kreftsykdom. Registerne skal være pseudonyme, eksternt kryptert og basert på krav om samtykke eller reservasjonsrett.
- Sikre at arbeidet med å innhente samtykke fra deltakere i mammografiprogrammet gjennomføres så effektivt som mulig, slik at dataene kan benyttes til forskning og kvalitetsutvikling.
- Utvikle flere kvalitetsindikatorer for helsetjenesten, herunder for kreftbehandling.
- Sikre åpenhet om resultater av kvalitetsmåling, herunder sammenlikning mellom sykehus og enheter.
- Publisere informasjon om ventetider for kreftbehandling.
- Innføre et system for informasjon og veiledning om utprøvede behandlingstilbud i Norge og utlandet, for pasienter som ikke har effekt av etablert behandling i Norge, bl.a. kreftrammede.
- Fremme forslag om å styrke enhetene for utprøvede behandling ved Oslo Universitetssykehus Radiumhospitalet, og ved Helse Bergen.
- Innføre et nytt beslutningssystem som sikrer at ny behandling som er trygg og kostnadseffektiv tas i bruk i helsetjenesten raskere enn i dag, og at helse tilbudet blir mer likeverdig. Det skal være klare retningslinjer for vurderingene.

- Foreslå forbedringer i finansieringssystemet som bidrar til at nye medisiner og behandlingsformer raskere blir tilgjengelige for pasientene.
- Legge frem en opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering med konkrete mål og tiltak som sikrer bedre kapasitet og kvalitet i tilbudet, også for kreftpasienter.
- Styrke tilbudet om lindrende behandling gjennom kompetansehevede tiltak, samt etablering av flere ambulante team, hospice og enheter for lindrende behandling.
- Gjennomgå og foreslå forbedringer i tilbudet om lindrende behandling til barn.
- Fremme forslag om en forsterket innsats for utdanning og forskning, herunder helseforskning blant annet innenfor bioteknologi.
- Gjennomgå og foreslå forbedringer av de næringspolitiske virkemidler for å fremme bioteknologisk industri i Norge.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:102 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Bent Høie og Sonja Irene Sjøli om forsterket innsats mot kreft – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 54 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.01.46)

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Under debatten har Bent Høie satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendring som sikrer at pasienten, eller den han/hun gir fullmakt, anses som part i saker der vedkommende har anmodet Helsetilsynet om en vurdering av brudd på helsepersonellovens bestemmelser. Lovendringen må sikre at pasienten eller vedkommendes representant har rett til innsyn i sakens dokumenter, samt adgang til å påklage vedtaket fra Helsetilsynet. Det må samtidig innføres regler som beskytter taushetsbelagt informasjon og ivaretar alle parter krav på personvern.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:106 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie og Sonja Irene Sjøli om bedre rettssikkerhet for pasienter – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 55 mot 48 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 23.02.37)

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Under debatten har Kari Kjønås Kjos satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en ombudsordning for mennesker med utviklingshemning, som har de nødvendige sanksjonsmuligheter.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette konkrete tiltak for mennesker med utviklingshemning som soner straff i norsk fengsel.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 70 mot 33 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 23.03.12)

Komiteen hadde innstilt:

I

Dokument 8:103 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Arne Olsen, Kari Kjønås Kjos, Jon Jæger Gåsvatn, Harald T. Nesvik og Robert Eriksson om en egen ombudsordning for mennesker med utviklingshemning, I – bifalles ikke.

Votering:

Komiteens innstilling til I ble bifalt med 78 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.03.38)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:103 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Arne Olsen, Kari Kjønås Kjos, Jon Jæger Gåsvatn, Harald T. Nesvik og Robert Eriksson om en egen ombudsordning for mennesker med utviklingshemning, II – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling til II ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 16

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet får fullmakt til å gjøre endringer i bevilgningen til kommunene og trygdefusjonene for legehjelp, psykologhjelp og fysioterapi fra 1. juli 2010 på grunnlag av eventuelle avtaler med Den norske legeforening, Norsk Psykologiforening og Norsk fysioterapeutforbund fra samme dato.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 17 [23:04:37]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 23.05.
